

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Liber Quartus. De votis simplicibus castitatis, paupertatis, &c. quæ in
Societate Iesv emittuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

LIBER QVARTVS.

De votis simplicibus castitatis, paupertatis, &c. quæ in Societate IESV emittuntur.

Explicita qualitate vinculi

scholarium in Societate approbatorum ad exactam huius status declarationem necesse est, de singulis votis, prout in eadem Societate nuncupantur, aliquid sigillatim dicere; postea verò in sequentibus libris de studiis, aliisque actionibus tractabimus.

CAPVT I.

Votum castitatis scholarium Societatis IESV quale sit, & an dirimas subsequens matrimonium.

I. *Prima sup-
posicio pro
parte tituli.*

*Secunda
supposicio.*

Quamvis inter vota minus perfectum sit votum paupertatis, tamen, quia votum castitatis brevius expediri potest, ab illo incipimus. Quod ergo attinet ad primam tituli partem, suppono primò hoc votum esse omnino integrum & perfectum, tam in extensione materiæ, quam in obligatione quam inducit: comprehendit enim totam materiam castitatis sine vlla restrictione, & ad totam illam seruandam obligat cum omni rigore, cum quo potest obligare castitatis votum. Et ideo nihil circa hæc addendum nunc occurrit, iis quæ generatim de voto castitatis disputauimus⁹ superiori tom. Suppono secundo hoc votum esse per se annexum statui religioso, & traditioni seu dedicationi ad cultum Dei, quam de se facit talis persona in tali religione approbata. In quo, suo modo conuenit hoc votum cum solenni voto castitatis religionis, quoad perpetuitatem, & separabilitatem à tali statu. Et ideo quæ hic possent tractari de dispensatione huius voti per se, ac separatim à vinculo traditionis, seu incorporationis cum Societate, eandem rationem habent cum illis quæ de voto solenni castitatis ibidem in simili puncto dicta sunt. Simpliciter enim inseparabile est à tali statu illo durante, neque in hoc cadit vnquam dispensatio, nec fortasse cadere potest, & certum est præter summum Pontificem neminem habere hanc potestatem. Vnde licet Societas possit hoc votum tollere irritando hoc vinculum modo in cap. vlt. superioris libri declarato, non tamen potest recento vinculo alicui facultatem dare ducendi uxorem, veluti sub ea conditione, & lege, vt si moriatur vxor, idem vinculum cum Societate maneat idem, & quasi reuiscat, quoad vsum, quia nullibi data est illi hæc potestas; & quia ibidem generaliter dictum est non habere potestatem dispensandi in his votis, hæc autem quædam dispensatio esset, & adeò specialis, vt nec à Pontifice vnquam concedatur, & dubium sit an concedi possit in quo (vt dixi) idem sentiendum est quod de voto solenni, quia & quæ per se

annexum est statui religioso. Ab illo ergo solum differt conditione quam includit traditio, cui annexum est. Et ideo omnia quæ diximus de illo voto solenni, huic communia sunt, his exceptis, quæ ex illa conditione, vel carentia eius, pendunt, vt est irritabilitas, de qua iam dictum est, & vis dirimendi matrimonium vel subsequens, vel antecedens, de quibus hic solum in presenti c. & sequenti dicendum superest. In tertio verò ad maiorem explicationem, & commendationem nostri instituti aliqua de huius voti obseruantia adducemus.

Quod attinet ad 2. partem tituli, questio solum intelligi potest, quamdiu hic status durat, nam si quis eiiciatur à Societate votis solutis, & ex religioso factus non religiosus clarum est non impediri hoc voto, quominus matrimonium licet, & validè contrahere possit, quia illud iam non est, & quod non est, nullum effectum habet. Potest autem questio tractari aut de hoc voto secundum se solum, quatenus per se est annexum tali statui, vel ratione iuris positum specialiter à Gregor. XIII. in Constitutione, *Assendentes Dimisso*.

Primò ergo certum est hoc votum ante illud decretum Gregorij impediuisset quidem, non tamen irritasse matrimonium postea subsequens. Hæc assertio certa est, primò ex Greg. XIII. in dicta Constitutione, vbi illud ius condit tanquam nouum, & ideo in priori bulla vbi idem institutum confirmauerat, & hos scholares veros religiosos esse declarauerat, nullam huius rei mentionem fecit, & nobis qui eo tempore Theologiam Romæ profitebamur, constat, magna diligentia, & studio, & ab ipso Pontifice, qui doctissimus erat, & ab aliis doctoribus Theologis & Iurisperitis laboratum esse inquirendo, an posset Pontifex, & an expediret tale impedimentum addere, omnesque pro certo supponebant vsque ad illud tempus hoc votum non habuisse illum effectum. Quod etiam in tota Societate, & in omnibus, qui illud emittebāt pro indubitato sensu per habitum est, quod est signum neque à venenibus fieri, neque à Societate solutum fuisse acceptum sub illa intentione irritandi. Denique si aliquando contigit tale matrimonium sacrilege contrahi, dissolutum postea non est, sed ratum permansit, extra omnem controuersiam, de quo etiam nobis euidenter constat, quod est signum hoc sensu fuisse receptum tale votum in vniuersa Ecclesia. Ratio verò à priori est, quia hoc impedimentum non est annexum voto castitatis, nisi ex constitutione Ecclesiæ, vt in eadem constitutione idem Pontifex sentit, & significauerat prius Bonifacius VIII. in cap. vnico de voto in 6.

Dux verò contra hoc occurrunt obiectiones. Prior est, quia ex multorum sententia, votum castitatis eo ipso quod est per se annexum traditioni religioso, irritat matrimonium contrahendum, ex ipsa traditionis, absque alio statuto Ecclesiæ: ergo iuxta illam sententiam, idem dicendum erit de hoc

de hoc voto; nam in Societate semper fuit per se annexum traditioni, & vero statui religioso, neque quoad hoc, ut supra lib. præced. à cap. 2. visum est, Gregorius XIII. edidit ius novum, sed magis declaravit antiquum, cum quo, vel ex quo ipsa Societas nata est. Nec quoad hoc videtur referre, quod hæc traditio, non sit ita absoluta & perpetua ex parte Societatis, sicut est in aliis religionibus; nam hinc solum colligi potest proportionalis differentia; scilicet, hoc impedimentum in hoc gradu Societatis, non esse ita perpetuum intrinsecè, & ex omni parte immutabile, sicut est in religiosis professis. Illud autem nihil obitare videtur, quominus cum proportione dictum impedimentum ita nascatur ex hoc voto quoad durat, sicut ex alio; Nam ratio ob quam dicitur sequi ex voto solenni, ratione traditionis, est quia talis persona iam non habet dominium sui corporis, ut illud tradat alteri. At hæc ratio etiam in hoc voto, quoad durat, locum habet, quia etiam est annexum traditioni; per quam omnino idem ius translaturum est in religionem: & persona, durante illo vinculo, æque non est sui iuris, neque habet potestatem in corpore suo; ergo durante illo statu, traditio erit nulla, facta alteri per matrimonium.

Profectò illatio obiectionis apud me est valde probabilis, & efficaciter probata ex proportionalitate rationis, quæ potest hoc exemplo declarari. Nam si Ioannes v.g. se traderet in servitutem Petro sub reciproca obligatione, ut nec Ioannes se à servitute eximeret, nec Petrus illum manumittere posset. Franciscus autem se traderet in perpetuam servitutem sine obligatione ex parte Domini, sed cum potestate manumittendi illum, si vellet; nihilominus Franciscus, & Ioannes æque impotenter manent durante illo statu, ut se alteri tradant in servitum: quia utraque donatio fuit æque valida, & utrumque æque priuavit iure in se ipsum: solumque relinquunt illa differentia, quod Ioannes nunquam potest iterum fieri liber, & ideo impotentia eius est omnino perpetua; Franciscus autem potest manumitti, & tunc fiat liber, poterit alteri se tradere in servitum si voluerit. Ita ergo est in Societate; nam ex parte se tradentium, est æqualis donatio, & consequenter æqualis priuatio iuris in se ipsos. Differentia autem solum est in obligatione ex parte religionis, quæ ad prædictum effectum nihil refert, ut ex dicto exemplo constat. Et ratio etiam est evidens, quia illa impotentia, si vera est, non fundatur in obligatione alterius, sed in priuatione iuris in se ipsum, quia translaturum est in alium. Respondeo ergo ad obiectionem, hoc discursu potius mihi probari, & confirmari, illam multorum sententiam esse falsam, de qua rein tom. præced. lib. 2. à c. 7. dictum est. Sed confirmationem hanc, hic, inde remisi, quia prius non poterat sufficienter intelligi. Itaque in forma negandum est obiectionis antecedens.

VI. Alia obiectio est, quia à principio institutionis Societatis optime potuit hoc votum comprehendere sub declaratione Bonifacii in cap. unico de voto in 6. Ergo virtute illius decreti habuit semper hoc votum vim irritandi matrimonium subsequens. Cōsequenter est clara, & antecedens probatur. Nam ibi in vniuersum dicitur votum solennizari quoad hunc effectum per professionem factam in religione approbata à sede Apostolica. Dictum est autem supra lib. præcedent. cap. 5. hanc incorporationem scholarium in Societate, rectè posse professionem appellari, & sub ea voce sæpe in iure comprehendere, præsertim in favorabilibus, inter quæ merito computari potest hoc decretum: nam fauor religionis, & ipsius voti est, quod tantam habeat effectum. Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

caciam. Diceret fortasse, in ipsis constitutionibus Societatis declaratum esse, tam ex intentione vouentis, quam Societatis, hoc votum non fieri, ut solenne, sed ut simplex, & ideo non potuisse sub illo decreto comprehendere. Sed hoc non videtur satisfacere; nam intentio vouentis nihil refert ad illam solennitatem, quæ in hoc impedimento consistit: nam hoc impedimentum non prouenit à voluntate vouentis, vel acceptantis, sed ab statuto Ecclesiæ; unde si de facto fiat illud votum cui Ecclesiæ adiunxit hoc impedimentum, quidquid vouens intendat, contrahet illud, ut si quis recipiens ordinem sacrum intendat simplex votum emitte, & non solenne; nihilominus votum eius solenne erit; quia facto ipso ordinationis sacre solennizatur, virtute Ecclesiastici decreti, & independentem, ab eius intentione. Sic ergo cum illa intentio non impedit proprium vinculum religiosum in religione approbata, quod generatim per veram professionem contrahitur, non poterit impedire quominus votum inde solennizetur quoad hunc effectum impediendi matrimonium, quamuis maneat simplex quoad carentiam absolutæ perpetuitatis, & quoad irritabilitatem ex parte religionis; nam cum hoc pendeat ex mutua obligatione, pendet etiam ex intentione operantis. Maxime, quia à principio in ipsis bullis approbantibus Societatem, declaratum est, hoc votum ita acceptari, & ideo esse simplex, & non solenne, quoad carentiam perpetuitatis absolutæ, nunquam tamen declaratum est, non comprehendere sub solenni, quantum ad illum effectum.

Respondeo nihilominus, verius esse hoc votum non fuisse comprehensum sub illa declaratione Bonifacii VIII. non quia Societas tunc instituta non esset; nam hoc non obstat, vota professorum Societatis, & cuiuscunque religionis post illud decretum approbata, sub eo planè comprehenduntur, sed quia nomine *professionis* ibi non includitur hæc traditio, & acceptatio, seu incorporatio scholarium in Societate. Hoc autem ostendit imprimis vltus ipse, & communis sensus omnium sapientum, qui sunt præcipui legum interpretes. Secundò, quia Bonifacius re vera intendit loqui de professione simpliciter, quæ omnem perfectionem vinculi religiosi, etiam cum absoluta perpetuitate includit: nam ponit hoc impedimentum tanquam perpetuò immutabile: tunc enim nondum erat in Ecclesiâ visum, aut interdictum impedimentum irritans matrimonium ex vi voti, quod auferri postea posset, & mutationem, seu electionem personæ à statu religioso. Tertiò, quia ex prima institutione Societatis hoc votum, ut simplex omnino institutum est, & eodem modo fuit à Pontificibus approbatum, & receptum, non solum propter conditionem, quam includit ex parte traditionis, sed etiam, quia non est illi addita vis inhabilitandi personam ad matrimonium; imò ex priori conditione sequebatur hæc posterior, iure ordinario, quia Ecclesiæ nunquam addiderat tale impedimentum nisi voto omnino absoluto. Quod ordinarium ius in principio Societatis conditæ autem non fuit; & ideo tam ex intentione emitentis, quam Societatis acceptantis, & sedis Apostolicæ approbantis fiebat hoc votum, tanquam omnino simplex, nullumque habens annexum impedimentum irritans subsequens matrimonium.

Secundò certum est post constitutionem Gregorij, *Assistente Domino*, hoc votum, quamdiu durat, reddere personam inhabilem ad matrimonium contrahendum. Patet, quia ita expresse in illo definitum est, cum enim dixisset, neminem posse tollere hoc votum, nisi vel summum Pontificem, vel

Non videtur satisfacere.

VII. Probabilis ad obiectionem responsio tripliciter suadetur.

VIII. Assertio omnino certa ex decreto Pont. Greg. XIII.

Id decretum
potius con-
d probatur
tripliciter.

Societatem dimittere personam, subdit. Neque
ante huiusmodi dimissionem in matrimonium contrahere, quoniam
mo eos omni ad contrahendum inhabiles, ac contractus huius-
modi nullo & irritos esse, prout irritos facimus, & a
nullum. Duo autem à nobis probanda sunt, scilicet,
& Pontificem potuisse hoc facere, & expediens fuisse.
Primum satis ex facto ipso probatur: valde enim
erraret in sana doctrina, qui supposito facto, aude-
ret potestatem negare, nam esset intolerabilis er-
ror in Ecclesia. Deinde probatur, quia Ecclesia po-
test matrimonij impedimenta irritantia augere,
vel minuire, ut definit Concil. Trident. sess. 24. sess.
3. loquens in particulari de gradibus consanguini-
tatis: eadem autem ratio est de reliquis. Vnde cap.
2. & 3. coarctat impedimenta irritantia, quæ ex af-
finitate carnali, publica honestate, & cognatione
spirituali oriuntur: & à contrario in cap. 1. inducit
nouum impedimentum matrimonij clandestini.
Præterea certum est, hoc impedimentum adiun-
ctum esse voto Clericorum ex constitutione Eccle-
siæ: ergo addi etiam potuit huic voto Societatis.
Quin etiam Sot. in 4. d. 27. quæst. 1. art. 4. de mili-
tibus S. Ioannis affirmat illorum votum non irri-
rare matrimonium natura sua (cùm de aliis reli-
giosis oppositum censetur) sed ex Pontificum con-
stitutione; supponit ergo posse hoc impedimen-
tum addi per Ecclesiæ alicui statui religioso; ergo
eadem ratione potuit Gregor. huic statui & vo-
to hoc impedimentum adiungere. Dices, esse di-
uerfitatem, quia hoc votum non est ita absolutum.
At hoc quid interest? Nam quamdiu durat tam ve-
rum votum est, tamque verum votum religiosum
constituit, sicut quodlibet aliud. Quod autem in
casu aliquo auferri possit, non obstat quominus ei
possit adiungi impedimentum, quod, illo ablato,
auferatur. Sicut carentia Parochi & testium sup-
posita personæ sunt inhabiles ad contrahendum;
illa autem conditione ablata, aufertur inhabi-
litas. Item minor ætas quamdiu durat, facit inha-
bilem, ea verò transacta tollitur inhabilitas. Ita-
que nulla ratio asserri potest, cur hoc fieri non
potuerit, & alioqui potestas Pontificis est supre-
ma, & vniuersalis ad constituenda impedimenta,
quæ matrimonium dirimant, si expedire censue-
rit.

Effugium
occluditur.

IX. Cur autem hoc expedierit dubitari potest. Nam
si hoc erat expediens, cur à principio factum non
est. Cur ita in re adeo graui, & quodammodo sub-
stantiali, tam citò mutatio facta est? Neque enim
tam breui tempore res adeo mutari potuerunt, ut
dicamus cepisse esse expediens quod antea non
fuerat. Verum absque vlla dubitatione fuit expedi-
ens, & opportunum remedium ad subuenien-
dum Societati aduersus fraudes, & iniurias, quæ
in illo negotio vel illi fiebant, vel facili fieri po-
terant, contra diuinum honorem, commune bo-
num, reuerentiam religiosi status, ac denique in
perniciem ipsorummet vouentium, seu religio-
forum. Prius enim ad succurrendum his damnis
obligationi votorum addita sunt Ecclesiasticæ
pœnæ excommunicationis, & aliæ, quæ apostatis
imponuntur. Postea verò experientia comper-
tum est, in tanta malitia hominum, hæc remedia
non esse satis efficacia, quia semel contracto ma-
trimonio vellet, nollet, cogebatur Societas per-
sonam dimittere, & priuari operariis, quos mul-
tis laboribus & expensis habiles ministros crea-
rat ad seruendum Ecclesiæ. Cùm autem perso-
næ essent habiles ad matrimonium validè contra-
hendum, & à cognatis vel amicis poterant in-
terdum ad hoc vehementius induci; & ipsi et-
iam possent procliuiores, & faciliores inueniri
circa huiusmodi lapsum, imò aliquando possent
Societatem decipere mala fide in ea, fictoque a-

Affirmandi
esse ostendi-
tur ex con-
trariis in-
commodis.

nimo multo tempore perseverando, solūmad si-
terarum profectum, ut inde commodius possent
aliū statum assumere, cū id facere possent
etiam inuita Societate: Ad subueniendum huius-
modi inuita Societate, conueniens fuit personas in-
habiles reddere, ne facili possent à suscepto sta-
tu cum detrimento religionis, ipsa inuita, rece-
dere.

Est commodum huius rei exemplum in cap. cum
ex eo, de Electionib. in 6. vbi Bonifacius VIII. cum
generaliter dispenset cum personis habentibus be-
neficium Parochiale, ut studiorum gratia, non
teneantur intra annum Sacerdotes ordinari, licet
id statutum esset in Concil. Lugdunensi. ut habetur
in cap. licet. eod. tit. adiungit nihilominus, vltra
annum teneantur saltem ordinem subdiaconatus
suscipere: & causam, seu rationem reddit. Ne
sicut à multo de Christi pat. imonio sublimi in oim statum
se dignoscitur, à statu retrocedere valeant clericali. Vbi
glossa aduertit prudenter ex præteritis circa futu-
ra cauere, ad vitanda ergo impedimenta, quæ per
experientiam cognita fuerant, voluit Bonifacius
huiusmodi Parochos statim fieri inhabiles ad ma-
trimonium, subdiaconatu suscepto. Eandem ergo
providentiam habuit Gregor. XIII. in Socie-
tatem, & ideo illa non fuit reprehensibilis mu-
tatio, sed utilis additio, quia hæc est humana con-
ditio, ut non statim valeat comprehendere, quid
in omnibus, & singulis rebus magis expediat: vnde
est illud Proverb. 4. Insipientem sentit quasi lucem
splendens proedit, & crescit usque ad perfectum diem. Si
militer in Societate à principio, qui in ea vota
mitterant, non fiebant inhabiles, saltem ex statu
to Ecclesiæ, ad professionem emittendam in qua-
cunque religione; postea verò experimento com-
pertum est, expedire hanc inhabilitatem addere,
aut declarare, præterquam respectu Carthusiæ, ut
sic indemnitati, tranquillitati, & conseruationi
Societatis consuleretur, ut Pius IV. & Pius V. in
sua bulla statuerunt. Ita ergo, vel certè maiori ra-
tione expediens fuit hanc inhabilitatem ad ma-
trimonium addere, quia magis indecens est, à sta-
tu religioso ad matrimonium transire, & maius
scandalum generat, & facilius potest religiosorum
animos perturbare. Denique cū vinculum hoc
status religiosi sit quoddam matrimonium spiri-
tuale cum Christo, merito, dum in eo statu per-
seuerat quis ad matrimonium inferius inhabilis red-
ditur.

Hic verò inquireret aliquis, an per illud Grego-
rij decretum, facti sint ipso iure inhabiles ad ma-
trimonium scholares, qui iam vota in Societate
miserant. Nam cū ipsi hoc non voverint, neque prædictum
intenderint, quando approbati fuerunt, nisi de no-
uo consentirent, & vota sua in eo gradu rata ha-
berent, non viderentur potuisse virtute solius ca-
trinsæ legis inhabiles reddi, præsertim, quia leges
non respiciunt præterita, sed futura. Cap. 2. de con-
stit. vnde (quidquid sit de potestate) de facto non
videtur hoc decretum illas personas reddidisse in-
habiles. Quod etiam confirmatur, quia lex irritans
habet vim legis pœnalis, iuxta glossam in cap. de-
cer. de immunit. Eccles. in 6. verbo Pro. esset, de quo
multa congerit Panormit. in cap. 2. de constit. nu-
mer. 5. & ibi additio eius, verb. retractatio aliter. Vi-
derique possunt alij apud Sancium lib. 3. de ma-
trim. disput. 4. a numer. 8. & in opere nostro de le-
gib. lib. 5. cap. 19. Dicendum nihilominus est, illud
decretum statim habuisse effectum in omnibus
personis Societatis, quod est certum, & ita ab om-
nibus intellectum. Et in primis, quod ita fieri po-
tuerit à Pontifice, patet, quia per illam legem
non inhabilitatur persona ad aliquid præteritum per-
petratum (hoc enim sensu verum est statutum non respicere præte-

ſunt Pontificis eas em-
grubantes.

Preterea ſed ad matrimonium in futurum contra-
rendum: ergo ex hac parte optime potuit hoc de-
cretum comprehendere, non ſolum perſonas futu-
ras in Societate, ſed etiam exiſtentes iam: nam con-
ſtitutio in aliqua, vel pro aliqua communitate fa-
cta, non ſolum obligat, vel comprehendit perſonas
futuras in tali communitate, ſed etiam iam exiſte-
tes in illa. Imò per ſe primò obligat præſentes, qua-
renus conſtituunt actu hoc corpus: atq; hoc modo
lex reſpectu perſonarum non ſolum reſpicit futu-
ras, ſed etiam præteritas, vel potiùs præſentes, licet
per actum præteritum tali communitati vnita fue-
rint. Deinde nec ratione materiæ repugnat hoc de-
cretum habuiſſe ſuam efficaciam circa perſonas, quæ
iam voverant in Societate caſtitatem: quia Ponti-
fex non ſolum poteſt adiungere hoc impedimentum
voto in futurum emittendo: ſed etiam iam emiſſo
quatenus in præſens moraliter durat, & fit. Quia
non eſt maior ratio vnus, quam alterius. Neq; ad
hunc effectum neceſſarius fuit conſenſus talium
perſonarum: ſed Pontifex ipſe per efficaciam ſue le-
gis potuit talem inhabilitatem inducere, & ſubſe-
quentes cōtractus irritare, quia per hoc decretum,
nullam obligationem nouam ad aliquod opus cō-
ſilij, talibus perſonis impoſuit, neq; ad aliquem ſta-
tum eos obligauit: iam enim ratione voti teneban-
tur non contrahere matrimonium, & in ſtatu per-
fectionis perſeuerare: ſed ſolum per eam legem cau-
tum eſt, ne illi ſtatui talis iniuria fieret, & medium
prudens adhibuit, quo illa obligatio melius im-
pleretur: nihil ergo eſt in ea lege, quod excedat Pon-
tificis poteſtatem, aut propter quod inferiorum
conſenſum requirat.

XII.
Inſtancia
contra pro-
ximam re-
ſolutionem
additur.

Dices, qui, priuſquam Eccleſia inhabilitaret Sacer-
dotes ad matrimonium, erant in ſacris ordina-
ti, non potuerunt per legem poſterius latam inha-
bilitari, vt in ſuperiori tomo retinimus: ergo neque
in præſenti. Reſpondeo ad antecedens dupliciter id
potuiſſe contingere: primo quòd illi ſacerdotes
nullum haberent votum ſimplex integræ caſtita-
tis, & ſic dato antecedente, negatur conſequentia:
eſt enim ratio valde diuerſa: nam illi non poterant
cogi ad vouendam caſtitem: *abſolute & ſimpliciter*:
ergo nec poterant eis matrimonium prohiberi ipliſ
noſcentibus, quia hoc eſt opus conſilij, ſecluſo voto:
ergo multo minus poterant ad matrimonium inha-
bilitari, quia hoc plus eſt, quam prohiberi: in
noſtro autem caſu ſupponitur iam votum & obli-
gatio in perſonis. Dixi autem *abſolute, & ſimpliciter*,
quia ſi ad Eccleſiæ bonum expediret, potuiſſet in eo
caſu Eccleſia illis clericis præcipere, vt vel ab uſu
Ordinum abſtinerent, vel caſtitem promitteret,
& ita eo ipſo quod ordine ſacro vterentur, eos inha-
biles ad matrimonium reddere: de quo citato
tom. dictum eſt. Alio modo poterat id contingere,
ſcilicet, vt ſacerdotes illi haberent votum ſimplex
caſtitalis, quia Eccleſia nondum impedimentum
hoc adiunxiſſet, & tunc negatur antecedens: ſic
enim in eo etiam caſu procedunt omnes rationes
factæ.

XIII.
Reſoluitur
vltimus
quod de ſa-
cra compa-
rendis ex
iſſis Pontifi-
cis verbis.

De poteſtate igitur nulla poteſt eſſe dubitandi
ratio. Quod autem etiam de facto hoc ſenſu lata
fuerit illa lex, patet primò ex ſerie, & contextu il-
lius conſtitutionis. Nam prius expreſſe loquitur
tam de his, qui hæc vota in Societate emiſerunt,
quam qui in futurum emittent, & de vtriſq; expreſſe
declarat *verè & propriè religioſos fuiſſe, eſſe, & fore*: & de
illis conſequenter ait eſſe exemptos, ac ſedi Apoſto-
licæ immediate ſubiectos, gaudereque priuilegiis
Societatis, & fore apoſtatas, & excommunicatos
à Societate fugiendo: ac tandem de illis ait, *eos omnes
ad contrahendum inhbiles facimus*. Ergo euidenter
loquitur etiam de his, qui iam erant in hoc gradu
religioſorum Societatis conſtituti. Poteſtque hoc

confirmari à ſimili: quia quoties Eccleſia ſimilia *Conſirma-*
impedimenta de nouo imponit, omnes perſonas *tur à ſimili.*
iam exiſtentes, & capaces talis impedimenti com-
prehendit: vt lex Concil. Tridentin. de inhabi-
litate ad contrahendum clandestinè, omnes ho-
mines iam exiſtentes, & antea habiles compre-
hendit. Et ſi Eccleſia nunc adderet quantum gra-
dum conſanguinitatis inter impedimenta irritan-
tia, non ſolum futuros homines, ſed etiam iam
exiſtentes, & in eo gradu conſtitutos inhabiles red-
deret: Sicut etiam eſt contrario, quando reſtrinxit
gradus aſſinitatis, etiam iam natos, & in aliquo
gradu exiſtentes eo impedimento liberauit. Et per
hæc ſatisfactum eſt ad rationes dubitandi in con-
trarium.

C A P V T II.

Vtrum vota ſimplicia in Societate emiſſa dirimant præcedens matrimo- nium ratum.

DE hoc articulo nihil expreſſe declaratum inue-
nitur in toto ſpeciali iure Societatis, neque in
conſtitutionibus, neque in bullis Apoſtolicis huius
religionis, & ideo res hæc aliquibus dubia viſa eſt. *Sententia
querendum
affirmans.*
Neque defuerunt graues Doctores, tam eiufdem
Societatis, quam externi, quibus viſum fuerit hæc
vota dirimere matrimonium ratum, eo ipſo quòd
conſtituunt hominem verè religioſum; nam ha-
bent traditionem adiunctam per ſe, & natura
ſua repugnantem traditioni, quæ in matrimonio
fit: verè enim ac propriè conſtituunt hominem
in ſtatu perfectionis non minus quam vota: &
profefſio facta in quacunque alia religione appro-
bata: ergo habent eandem vim ad diſſoluendum
matrimonium ratum, priuſ contractum. Patet
conſequentia, quia vel matrimonium illud inclu-
dit conditionem libertatis tranſeundi ad ſtatum
perfectionis religioſæ, & ſic illa conditio impletur
per hæc vota: vel ſupponit declarationem Eccleſiæ
per traditionem, vel legem vniuerſalem dantem
hanc facultatem his coniugatis, & ſic etiam ſub hac
generali regula comprehendetur hic ſtatus cum ſit
verè religioſus, & perfectionis, & decreta quæ de
hoc loquuntur, non aliud requirunt, nec pro-
feſſionem nominant, ſed ingreſſum religionis, vt pa-
tet cap. *expulſio*, cap. *ex parte 2.* de conuerſion. coni-
ugat.

Secundò videtur ſaltem hæc ſententia nunc pro-
banda, quando hæc vota reddunt perſonam inha-
bilem ad ſubſequens matrimonium ex conſtitu-
tione Gregor. XIII. *Aſcendente Domino*: Nam hinc ſi-
ri videtur, vt habeant etiam ad diſſoluendum præ-
cedens matrimonium ratum, tum quia non eſt
maior ratio de vno quam de alio, cum hæc inha-
bilis requiratur traditionem, & ſtatum repugnantem
matrimonio: tum etiam, quia iam in tali voto re-
peritur omnis ſollemnitas, quæ in voto religionis
deſiderari poteſt, vt diſſoluat matrimonium ratum
iuxta doctrinam Concil. Tiden. ſ. ſ. 2. 4. can. 6. & an-
tiquorum decretorum. Patet antecedens, quia in
his votis, & eſt ſollemnitas acciſſetalis per publicam
emiſſionem, acceptionem, & traditionem, & eſt
ſollemnitas ſubſtancialis, quæ (vt tom. ſuper. di-
ximus) conſiſtit in virtute morali, ſeu legali ad
reddendam perſonam inhabilem ad matrimonium.
Confirmatur primò, quia vota religionum mili-
tarium, cum quibus diſpenſatum non eſt, quoad *Conſirma-
primò.*
matrimonium contrahendum, vt vota militum S.
Ioannis, eo ipſo dirimunt matrimonium præcedens
ratum iuxta veriore, & magis receptam ſenten-
tiam, vt eodem tomo viſum eſt: ergo ſimiliter, &c.

Secundo.

Confirmatur secundo, quia nihil est in instituto Societatis, quod huic effectui repugnet. Quia constitutiones non prohibent, quominus recipi possit, qui matrimonium contraxit, dummodo illud non consummauerit, vt per argumentum à contrario colligitur ex cap. 2. Examin. §. 4. iuxta quod intelligendum est quod i. part. constit. cap. 3. §. 6. absolute dicitur, matrimonij vinculum esse impedimentum, &c. Nam ibi etiam declaratio aduertit, si accedat consensus coniugis, & alia quæ Ecclesia requirit definire esse impedimentum: at in matrimonio non consummato, Ecclesia non requirit consensus coniugis: ergo ligatus vinculo matrimonij rati, potest in Societatem recipi: ergo vinculum illud potest dissolui per vota acceptata in hac religione. Alioquin maneret aliquis verè religiosus, & adhuc ligatus vinculo matrimonij rati, inuita coniuge: quod & repugnat statui religionis, & alteri coniugi esset onerosum, vel posset suum ius exigere, essetque illi reddendum. Tertiò confirmatur ex Bulla 3. Pij V. anno 1571. vbi concedit omnibus religiosis Societatis, etiam scholaribus, vt omnes dispositiones in fauorem aliorum regularium factæ in eis locum habeant. Sed quòd votum castitatis dirimat matrimonium prius contractum, & tantum raturum, est quedam dispositio iuris maximè fauorabilis religioni, vt ab illa non arceatur, qui solo matrimonio rato ligati sunt: & ipsi religiosi vt ad alterum statum ascendere possint: ergo.

Tertiò.

III.

Sententia auctoritatis negans, & verior, quæ tradunt etiam Vaz. quæ 12. d. 165. cap. 10. Sanchez l. 2. de matrimonio disp. 18. num. 6. Notatio ad probationem de duplici tempore Societatis ante, & post Greg. XIII.

Contraria sententia frequentius à viris doctis recipitur, mihiq; semper verior, ac securior visa est. Vt autem eam cõfirmemus, distinguamus duos statum, seu duo tempora, quæ huiusmodi vota habuerunt. Vnum est, quando non reddebant voutem inhabilem ad subsequens matrimonium quod durauit vsque ad annum 1584. in quo Gregor. XIII. prædictam constitutionem edidit. Aliud est tempus in quo iam hæc vota habent hanc vim à tempore prædictæ constitutionis. In vtroque autem statu, ac tempore constituebant hominem verè ac propriè religiosum, seu in statu religionis: quia non solum de hoc præfenti statu id declarauit prædictus Pontifex in illa constitutione: sed de priori id etiam declarauerat anno 82. in Bulla, quæ incipit, *Quanto fructuosius*. In qua non concessit hoc priuilegium his votis, vt quidam falsò calumniantur, quos iam lib. præcedent. cap. 3. num. 3. refellimus, sed declarauit Pontificia autoritate illa vota sic emissa, recepta, & approbata, vt antea erant à summis Pontificibus, ex se habere vim ad constituendum verum religionis statum, ac personam verè, ac propriè religiosam, vt latius eo loco declaratum est: in altera ergò constitutione posteriori, solum addidit Gregorius prædictum effectum, quem non esse de substantia status religiosi, ibidem etiam est ostensum.

IV.

Probatum iam primo sententia de tempore prioris.

Quod ergo ad primum tempus attinet facile ex superius dictis ostendi potest, tunc hæc vota non habuisse vim ad præstandum hunc effectum. Primo, quia tom. superiore ostensum est nunquam in Ecclesia visum esse, vt votum castitatis adiunctum alicui viuendi modo, aut statui, dirimat matrimonium factum, & nõ impediatur, ac irritetur contrahendum: & ibi etiam probatum est; licet de absoluta potestate Pontificia fortasse hoc fieri possit, non expedire vilo modo id fieri, sed illo tempore hæc vota non irritabant matrimonium contrahendum: ergo multo minus poterant soluere iam contractum. Secundo quia hic effectus non sequitur ex sola rei natura ex voto aliquo, vel ex subsequente promissione, aut quouis humano contractu priuata auctoritate facto. Nec etiam iure diuino positio adiunctus est hic effectus alicui voto, aut statui religioso, sed necessaria est Ecclesiæ autoritas, per

Secundo.

quam virtus ad hunc effectum tribuatur, vt ibidem etiam probauit, sed illo tempore non fuerunt hæc vota ab Ecclesia recepta, & approbata ad hunc effectum: ergo. Probatum minor: quia vel approbatio fuisse specialis per aliquod ius proprium ipsius Societatis à Pontifice probatum, & hoc non, quia nec in prioribus Bullis Pontificijs, nec in constitutionibus Societatis vlla est mentio talis effectus. Vel esset generalis approbatio per decreta iuris communis: & hoc etiam dici non potest, quia ius commune solum votis solennibus emisis in professione religionis, concedit hunc effectum, vt patet ex Conc. Trident. sess. 24. can. 6. vbi de solenni professione hoc definiens tacitè ita explicat iura antiqua, & significat non aliter solui. Item ex c. verum. c. 27. b. l. 6. & cap. ex parte. de conuers. coniug. & Extrauag. vnica de voto. Ioan. XXI. In ipsis autem Bullis, & constitutionibus declaratum est, hæc vota non esse solennia, neque actum illum, in quo emittuntur, & recipiuntur, esse professionem religionis, de qua iura communia loquuntur. Nam Greg. etiam XIII. supra declarat sine tali professione neci aliquem verum religiosum, per talia vota: ergo ipso declaratum erat, ex vi iuris communis non habere prædicta vota illum effectum.

Et confirmatur, quia hanc solum ob causam factis tunc declaratum censetur illa vota non irritare matrimonium subsequens, quia declarabatur illa vota esse simplicia, & in iure votum, quod dirimit subsequens matrimonium, solenne dicitur, cap. vnico de voto, in 6. Et quod attinet ad votum religionis, solum illud tale censetur, quod in professione fit; ergo eadem ratione declaratum fuisse censendum est, illa vota Societatis non diremisse matrimonium prius factum. Quòd enim quidam dicunt, hunc effectum non esse concessum professioni propriè sumptæ, aut voto solenni, sed statui religionis, & voto cuiusque sufficienti ad constituendum talem statum: nullo sufficienti fundamento magis ostendi potest de præterito, quàm de futuro matrimonio. Tertiò tandem probatur, quia consuetudo est optima legum interpretatio in illo verò tempore nunquam illa vota recepta sunt, vt sufficientia ad dirimendum matrimonium: neque communi consuetudine, aut estimatione aliud factum est vnquam, aut declaratum, vt constaret ex communi praxi huius religionis; ergo signum est talia vota non habuisse hunc effectum.

Ex his facile est gradum, facere ad posterius, seu præfens tempus, & de illo idem ostendere hoc enthymemate, quia per constitutionem prædictam Gregor. XIII. nihil circa hoc punctum innovatum est: ergo in eodem statu permanet, in quo antea erat. Antecedens patet ex verbis eiusdem constitutionis: *Nec ante huiusmodi dissolutionem, & à Societate prius dimissionem, vt matrimonium contrahere, quin impediatur ad contrahendum in habiles, ac contractus huiusmodi nulli, & irritos esse prout irritos facimus, & annullamus*. Ex quibus verbis constat, Pontificem solum addidisse votis nouum impedimentum irritans matrimonium postea subsequens, de præcedenti verò nullam fecisse mentionem. Quòd verò vnum sub altero non comprehendatur, nec ex illo consequatur, ostenditur probando simul consequentiam facti enthymematis. Illa verò probatur primò ex dicta Extrauag. de voto Ioan. XXII. vbi simili argumento probat, votum sacri Ordinis non dirimere matrimonium ratum prius contractum, quia Ecclesiæ ius solum disponit, vt dirimat contrahendum, & de contracto nihil loquitur. Rectè ergo nos in presenti colligimus, est enim eadem forma argumentandi, & omnino eadem ratio; videlicet, plus esse dirimere factum, quàm impedire faciendum, nulloque modo in hoc posteriori illud prius contineri.

Infantia
vinnatur.

neri. Neque obstat, si quis obijciat, quia optime inferitur: dirimit contractum: ergo impedit contrahendum: ita etiam de contrario sequetur, dirimit contrahendum, ergo & contractum. Negatur enim consequutio, quia prior illatio est à maiori ad minus; quia difficilius est soluere ligatum, quam impedire ne ligetur, turpiusque ejicitur, quam non admittitur hospes. Alia verò illatio non est formalis, solumque in terminis conuertibilis. locum habet. Adde etiam, priorem illationem non esse per locum intrinsecum, licet de facto credamus esse bonam secundum Ecclesie morem rationi consentaneum; at posteriori neutro modo valida est.

VII.
Probatur
secundo.

Vnde argumentor secundo, quia multa alia sunt impedimenta irritantia matrimonium contrahendum quæ non dirimunt contractum: ergo licet hoc nouum impedimentum in Societate positum fuerit, respectu futuri temporis, seu matrimonij, non sequitur dirimere præteritum. Antecedens patet, quia aliquando hoc impedimentum ponitur in fauorem prioris matrimonij, vel in penam delicti vxorici diij, vel machinationis alteri? coniugij: interdum ponitur ob decentiam, vt impedimentum cõsanguinitatis, vel affinitatis; interdum ob alias causas, quæ non possunt accommodari, vel non ita accommodantur præterito actui sicut futuro. Consequentia verò probatur, quia ab his quæ non solum dissimilia sunt, sed etiam separabilia, non recte fit illatio. Maxime cum posset intercedere ratio longè diuersa, sicut in voto continentie sacri ordinis videre licet. In eo enim positum est impedimentum dirimens subsequens matrimonium, vt muniatur, & conferret votum illud, & decentiam illius status; quod propterea non oportuit extendi ad præcedens matrimonium; quia cum non supponatur, aut ordo collatus, aut votum factum, satis vitatur indecentia prohibendo, ne post matrimonium ratum, etiam non consummatum aliquis ordinari possit, sine consensu vxoris, & illa simul vouente, iuxta Ecclesiasticas leges; nam quod aliquando possit quis contrahere legem Ecclesiasticam, indebitè ordinari, & in matrimonio manere ordinatus, & obnoxius debito coniugali reddendo, est rarum & accidentarium incommodum, propter quod vitandũ non fuit necessarium: vel vniuersalem facultatem dare sic recipiendi ordines, vel permittere vt per illam susceptionem, etiam indebitam, matrimonium factum solueretur; Nam alijs modis potuit Ecclesia illi malo prouidere, sicut & prouidit. Sic ergo in presenti loco impedimentum positum est, quali in monimentum, & custodiam votorum Societatis, & vt ille status semel assumptus non posset facile labefactari, aut violari: at citra matrimonium prius factum hæc ratio non habet locum, nec noua aliqua quæ mouerit Pontificem ad prius ius immutandum, sicut multæ graues mouerunt ad immutandum pro matrimonio futuro, vt capite præcedenti n. 9. vidimus.

VIII.
Probatur
tertio.

Vnde argumentor tertio, quia per nouum ius ab antiquo non discedimus, nisi quatenus in nouo expressum est, vt sanctur ex leg. *præcipimus*. Cod. de appellat. præsertim in materia odiosa, qualis de se est omnis lex irritans, vel annullans contractum, alioqui natura sua validum: & tunc maxime quando in ampliatione, seu extensione similitudo rationis non est omnino eadem, sed hæc omnia in præfenti concurrunt. Nam quod vota simplicia dissoluant matrimonium, vel dirimant contrahendum, nouum ius est, corrigens quoad hanc partem iura antiqua, vt ex superiori tom. de voto simplici castitatis satis constat, estque hæc materia de se odiosa; nam licet videatur fauorabilis alicui statui religioso, tamen est de se in præiudicium tertij, scilicet vxoris quæ per matrimonium ius acquirit,

& aliquo modo derogat ipsi matrimonio. Et propterea fauor religionis per tale ius intectus sufficienter obtinetur per impedimentũ futuri matrimonij, vt in argumentorum solutione explicabimus, ergo cum nouum ius aliud non exprimat, extendendum non est.

Ad primum ergo fundamentum contrariæ opinionis, negatur consequentia, quia status perfectionis, vt sic, non dissoluit matrimonium ratum: Episcopi enim status perfectior est, & non dissoluit, quia nullo iure id cautum est, vt in prædicta Extrauag. dicitur, & in tomo super. est disputatum. Vnde ad probationem negatur vtraque pars assumpta: quia reuera in contractu matrimonij nulla talis includitur conditio; nec etiam est vlla lex Ecclesiastica, quæ virtutem hanc tribuat quibuscunque votis, quæ sint substantia religiosi status, sed votis tantum solennibus ex vera, & propria professione religionis, vt declaratum est. Neque obstat, quod in citatis iuribus non sit expressa mentio professionis, aut voti solennis, sub his vocibus, sed sub nomine ingressus religionis: nam iure communi hæc æquipollebant, & ita pro eodem sumuntur in iure, vt omnes interpretes docent, & sumitur ex alijs iuribus dicentibus, religiosum fieri professione, quæ supra retulimus, & Concil. Trident. satis significauit; & colligi etiam potest ex Extrauag. Ioan. x. l. de voto. ibi, *Et eius regulam expressè, vel castè profiteri*. Et infra, *Ading. essum huiusmodi, &c.* Denique si argumentum illud esset alicuius momenti, probaret etiam, hæc vota ex vi iuris communis, sine constitutione Gregorij impedire futurum matrimonium, irritando illud, quod asserendum non est, vt ex cap. præcedent. patet. Et sequela valet: nam idem omnino argumentum de illo fieri potest, quod ibidem præced. cap. fecimus, & similiter soluimus.

Ad secundum fundamentum negatur, aliquid esse circa hoc innouatum per constitutionem Gregor. x. l. negatur etiam esse eandem rationem de impedimento futuri, & dissolutione facti matrimonij. Denique negatur hæc vota nunc habere solennitatem in iure requisitam, quia in illamet constitutione semper cauetur hæc vota manere simplicia, & in eorum emissionem, & receptionem non fieri veram professionem. Quid autem his votis desit ad absolutam solennitatem, iam supra declaratum est: neque enim desit extrinseca, seu accidentalis solennitas, nec vis impediendi subsequens matrimonium, sed desit absoluta perpetuitas, quæ ex vtraque parte religionis, scilicet, & religiosi nascitur. Et hoc confert multum ad præsentem effectum: quia, vt supra dicebam, absurdum esset, vt liberaretur quis à vinculo matrimonij per transitum ad religionem, à qua posset superioris auctoritate propter frequentes, & ordinarias causas, liber dimitti. Et propter hanc rationem non esse simile, quod in prima confirmatione asseritur de religiosi militibus S. Ioannis; illi enim verè profitentur, votumque solenne emittunt, à quo liberari non possunt, nisi in casu raro, auctoritate, aut dispensatione Summi Pontificis.

Ad secundam etiam confirmationem ex eodem principio respondendum est, multa esse in Societatis instituto, quæ huic effectui repugnant. Primum quod in illo sæpius declaratur, hæc vota esse simplicia. Deinde quod nulla sit eius mentio in Bullis Pontificijs, aut constitutionibus. Denique quod vota non habent eam absolutam perpetuitatem in vtroque capite, quæ ad hunc effectum secundum morem Ecclesie, necessaria est. An verò vinculum matrimonij rati, sit impedimentum essentialiter impediens receptionem alicuius in hac religione inuita coniuge, in dubium verti potest,

IX.

Ad primum
fundamentum
in n. 1.

X.

Ad secundum
fundamentum
in n. 2.

Ad primum
confir. ibid.

XI.

Ad secundum
confir. m.

Dubii in
denti reso-
luto bipar-
tita.

pro-

*Declaratur
prior pars.*

propter ea quæ in illa confirmatione tanguntur. Mihi tamen probabilius videtur absolute non esse impedimentum: oportere autem ut Societas in aliquo iure suo dispensare velit. Declaratur utraque pars ex ratione facta: non enim potest ille, qui matrimonij rati vinculo ligatus est, assumere statum postulantem coelibatum, nisi talis sit ille status, qui dirimat matrimonium ratum, ut ostensum est; ergo nemo potest in Societate recipi ad illum statum profutendum, dicto vinculo matrimonij ligatus, non obtento prius consensu vxoris, & seruatis alijs circumstantijs circa illam, quas iura requirunt. Unde cum ordinario iure Societatis nemo recipiatur ad probationem eius, nisi in ordine ad hunc statum prius profutendum, multoque tempore permanendum, prius quam ad solennem professionem perueniat, sit, ut seruato eodem iure, nemo possit recipi cum prædicto impedimento. Maior (reliqua enim sunt clara) patet, tum exemplo: ob hanc enim causam non potest quis, cum eo impedimento sacrum ordinem recipere: & si de facto ordinetur, licet ordo teneat propter efficaciam sacramenti, suspensus tamen, & irregularis manet, & ad consummandum matrimonium compellitur, si vxor nolit cedere iuri suo, neque ipse religionem ingredi. Tum etiam ratione, quia grauis iniuria fieret mulieri: compelleretur enim multo tempore coelibem manere, non sine periculo: aut ingredi religionem: vel alio modo castitatem proferri.

*XII.
Declaratur
posterior.*

Altera verò pars, seu limitatio declaratur; quia liberum est Societati immediate post probationem nouitatus aliquem ad solennem professionem admittere; ergo, si velit aliquem recipere, quasi sub pacto, & obligatione vel recipiendi illum ad professionem solennem statim post probationem, si in ea recte se gesserit, vel dimittendi statim liberum, nihil impedit, quominus possit illum recipere, licet matrimonij rati vinculo ligatus sit. Quia tunc cessat ratio facta, & nulla ex parte fit iniuria vxori, nec religioni, cum ad hunc modum recipiendi sit in ea potestas, & propter alias graues causas fieri soleat. Et fortasse hoc significatum est in illis duobus locis in ipsa 2. confirmatione citatis, quæ hoc modo videntur concilianda; nam absolute loquendo solum matrimonium consummatum est impedimentum cum quo nemo recipi possit inuita coniuge vlllo modo, nec interueniente dispensatione ipsius Societatis. Et ideo priori loco examinis, consummati matrimonij mentio facta est. Quia verò matrimonium ratum aliquo modo impedit seruato iure ordinario, ideo fortè ad hoc infinuandum in 2. p. constituit. absolute matrimonium positum est.

*Duo loca ex
iure Societa-
tis in eadem
2. confirmat.
allata con-
ciliantur.*

*XIII.
Vxoratus
ingrediens
Societatem
vno tantum
anno proba-
ri debet.*

Addo verò insuper, ut hoc posterius magis constet, quia singulare est in Societate, ut tempus nouitatus per biennium duret, ideo non solum videri in hoc negotio necessariam dispensationem recipiendi aliquem ad professionem solennem, immediate post biennium (licet non tam dispensatio, quam rarus vsus ordinarij iuris appellari possit) sed etiam immediate post primum probationis annu completum. Nam ut amplius expectetur, ne vxori petenti ius suum statim reddatur, necessarius est consensus eius, nec potest inuita cogi per integrum annum expectare. Ratio est, quia communi Ecclesiastico iure, ac consuetudine, vxor non potest compelli ad expectandum nisi per annum post receptionem habitus, quæ etiam non potest ultra duos menses differri: ergo propter specialem Societatis modum circa probationem nouitiorum, non potest vxor in vita cogi ad expectandum: necesse est ergo, ut vel ipsa consentiat, vel Societas in eo tempore dispense, quod ex iusta etiam causa facere potest.

Confirmatur. Quæ omnia vsu etiam ipso confirmantur, quo iura

rectè interpretantur, nam propter hæc incommoda vitanda, & quia dispensatio in tempore biennij ante professionem solennem rarissime in hac religione est, & vix semel, aut iterum concessa, ideo vix semper seruatum est, ut nemo ligatus vinculo matrimonij rati in Societatem recipiatur, intellectum enim, ut credo, est, vinculum illud non posse dissolui absq; professione, & alioqui cautum est, ne professio ante tempus præscriptum detur, nisi ex grauisimis causis, quæ ad huiusmodi receptionem raro aut nunquam occurrunt.

Ad tertiam confirmationem, si illatio bona esset, etiam probaret à tempore Pij V. hæc vota reddidisse inhabiles personas ad matrimonium, atq; irritasse subsequutum; quia hæc etiam est dispositio iuris communis fauorabilis religioni, & ipsi religionis, ut in suo statu magis quieti sint. Constat autem hoc non esse verum, nec sequi: ergo nec primum. Negatur ergo consequentia, tum quia Pius V. non loquitur de conditionibus annexis ipsi votis, sed de priuilegijs, & gratijs concessis ipsi personis, tum etiam, quia non agit de dispositionib. iuris communis, quæ alienæ sunt vel repugnantes speciali iuri, & institutioni approbate in Societate sed de illis, quæ religioso statui communes sunt.

C A P V T III.

*Quibus medijs inueter Societas subditos ad votum
castitatis seruandum.*

Nec de obligatione agimus, nec de vsu. Nam de priori iam in lib. 1. cap. 3. dictum est, esse maximam quàm esse potest, tam intensiue, quàm extensiue: & ideo quoad hanc partem nullam declarationem requirit, ut dixit B. P. Ignat. 6. p. Constitut. cap. 1. §. 1. statim citando. Posterior autem non ad ius, sed ad factum pertinet, quod hic referre nec nostri instituti est, neque ad doctrinam tradendam est necessarium, sed inuigilandum semper, ne religionis splendor hac in parte obnubiletur. Solum ergo explicanda est prouidentia, & perfectio Societatis quoad hanc partem. Duo autem in hoc spectari possunt, scilicet finis, & media. De fine sufficienter verba eiusdem B. P. Ignatii loco citato. *Quæ ad votum castitatis pertinent, interpretati non indigent, cum constat, quàm sit perfectio obseruanda, nempe erigendo angelicam puritatem imitari, & corporis, & mentis nostra munditia.* Quæ verba iam dicto in lib. cap. 3. nu. 4. attigimus, & ostendimus quàm sint conformia doctrinæ, & exemplis antiquorum Patrum. Intenditur ergo, ut in hac parte desiderari, & ordinaria lege comparari non possit. De medijs etiam aliquid, citato cap. 3. attigimus: tamen ad maius doctrinæ complementum, & ut obseruationes nonnullas Societatis obiter explicemus, aliqua in particulari addemus.

Primum ergo, ac præcipuum medium est frequentior oratio, & spiritualium rerum meditatio: nam illa maximè necessaria est ad diuinam gratiam obtinendam, sine qua votum hoc seruari non potest, iuxta illud Sapient. 8. *Sciui quoniam aliter non possem esse castus, nisi Deus dei, & hoc ipsum erat sapientia seruare castitatem.* Hæc verò valde utilis est ad Deitatem, & amorem in animo generandum, quomodo præsidio maximè seruatur castitas, & vitia illi contraria vincuntur. Quantum autem, in superioribus visum est, lib. 1. cap. 3. à num. 8. cum de perfectione instituti ageremus, & lib. 9. cap. 7. aliquid attingemus, ac videri potest Basilij, de Constitut. monast. cap. 2. de efficacia orationis ad hunc effectum.

Secun-

III. Secundum medium est, ut inferiores a suis superioribus inueniatur, ad superandas difficultates omnes, & pericula, quæ circa huius voti obseruationem occurrere solent. Nam post diuinum adiutorium, nullum visus, & efficacius inueniri potest. Imò, quia Deus vult homines hominibus subici propter eum, ideo sepe per hoc medium suum præbet peculiare auxilium, quod fortasse non concederet, si hoc contemneretur. Duobus autem modis potest Prælatus in hoc opere subditum iuuare. Primo sua vigilantia, ac prouidentia, quam ratione sui officij adhibere tenetur. Vix autem potest efficaciter, & suauiter hoc præstare, nisi vnusquisque indigentia & difficultates, seu tentationes perspectas habeat. Quam cognitionem vix, aut nullo modo assequi poterit, nisi ab ipso met subdito sincerè, ac purè aperiantur; & ideo monentur religiosi Societatis, ut superioribus suis nihil in hoc genere occultent, sed tentationes omnes, ac pericula manifestent, vt ab eis possint iuari, vt patet in Exam. c. 4. §. 34. & 3. p. c. 1. §. 12. vbi declaratur satis esse si hæc notitia detur, vel superiori, vel confessori, vel alteri cui specialis cura circa spiritalium profectum religiosorum demandata sit.

IV. Hoc autem remedium ab antiquis Patribus nimis commendatum, & laudatum est, vt videlicet apud Cassianum collat. 2. cap. 10. & sequentibus. & in S. Dorotheo de renuntiatione doctrina 5. quæ est, Non debere quemquam, sua prudentia considerare. Vbi inter alia ait, nihil ita demonem abominari ac fugere, sicut pandi, & aperiri malitiam suam, vbi hoc latè ostendit, & exemplis confirmat. Quod etiam optime declarauit Beatus Ignatius in suis exercitijs spiritualibus, in regulis ad motus animæ discernendos. Vbi in 13. sic inquit: Inimicus noster mores insequitur iniquissimos, cum spiritum amatoris, qui puellam honestum parentum filiam, volens seducere, summo opere procurat, vt verba, & consilia sua oculis suis, nilque reformidat magis, ac agere fert, quam si puella patri suo illa patefaciat, cum sciat, hæc actio de votis ac conatibus suis actum esse. Ad eum modum obnoxie fatigat diabolus, vt animam quam circumuenerit capiat, ac perdere, fraudulenter suas cogitationes in eas secretas: indignatur vt d. maxime, & grauissime cruciatur, si cui vel confessionem audiant, vel spiritali homini molimina sua detegantur, à quibus se ita excidere funditus intelligit. Cuius rei ratio multiplex reddi potest. Prima, & maximè propria, quia hoc modo superior congruentia adhibere potest remedia. Secunda, quia suis orationibus potest etiam & debet magis subditum iuuare. Tertia, quia Deus maius etiam confert auxilium propter humilitatis opus, & obedientie subiectionem. Iam modus alter subditum iuandus est, vt vnusquisque, etiam de his rebus, quæ ad alios pertinent, possit huiusmodi notitiam superioribus præstare, propter illorum, & totius religionis maius bonum. Sed de hoc puncto infra dicendum est latius lib. 10. cap. 6. cum eam regulam explicabimus, quæ ad correctionem fraternam pertinet.

Habitu
rom. 1. libi
(anther)

Alter mo
dur.

V. Tertium medium, & inter externa maximè accommodatum, est corporis maceratio, vt notauit D. Thom. 2. 2. quæst. 188. artic. 6. ad 3. vbi inquit. Ad continentiam efficacius ordinatur maceratio carnis tam per abstinentiam cibi & potus, quæ pertinent ad famem, & sitim, quam per subtractionem vestium, quæ pertinent ad frigus, & ad nuditatem, & quam per corporalem laborem. Ex quibus verbis colligo in primis, abstinentiam ciborum, quatenus est medium seruande castitatis, magis in moderatione, seu diminutione quantitatis, quam in ciborum qualitate consistere: non enim sine causa addit D. Thom. per abstinentiam cibi, & potus, quæ pertinent ad famem, & sitim; hi enim effectus, ex defectu quantitatis maximè proueniunt, & radicem corporalem seu materiale prauorum

motuum maximè moderantur, & ideo diminutio quantitatis cibi, & potus maximè iuuat ad castitatis obseruantiam, quauis etiam ciborum delectus, seu qualitas iuuare multum possit. Propter quod dixit Basil. ferm. 1. de institutione Monach. Castitatem perfectam includere omnem temperantiam, & modestiam. Quanta verò moderatio in hoc genere in Societate seruetur, considerata ratione instituti, & laboribus eius, satis in superioribus lib. 1. indicatum est.

Quauis autem inter tria media corporalia, quæ D. Thom. attigit, corporis laborem vltimo loco posuerit; tamen & ad præscribendum debitum modum, ac conuenientem gradum in primo medio de abstinentia cibi & potus, eius consideratio multum necessaria est, & per se etiam multum confert ad castitatis hostes superandos, non solum, quia corpus extenuat, & affligit: sed etiam, quia otium excludit, quod maximè solet perfectioni castitatis aduersari. Propter quod dixisse videtur Innocent. III. Otiostas, & voluptas animæ sunt hostes antiqui, ad miseris animas capiendas. Vbi glossa adducit illud Ouidij,

Otia si tollas, periere Cupidinis arcus.

Quod varijs exemplis confirmat author ferm. 17. ad fratres in eremo, vbi inter alia inquit. Quid ergo dicis o frater, quid otiosus facere potes, nisi opera carnis. Hinc etiam est illud Hieronymi celebre consilium in epistol. 4. ad Rusticum, quod etiam refertur in cap. nunquam de consecrat. d. 5. Facito aliquid operis, vt semper te diabolus inueniat occupatum. Hoc ergo consilium summa cum diligentia seruari voluit Beatus P. noster Ignatius, dicens in 3. p. Constitut. cap. 1. §. 6. Omnis quæ diu corpore bene valens, in spiritualibus, vel exterioribus rebus, habeat in quo occupetur: & qui officium, vel ministerium certum habent, vt de auxilio providendum est eis, si est necessarium, ita cum vacant an alijs rebus occupari debent, ne otium malorum omnium origo, quæ ad eius finem potest dominum locum habeat. Quod etiam repetit p. 4. cap. 10. §. 6. Et videntur illa verba ferè desumpta ex regula S. Benedicti cap. 48. Et similia leguntur in regula S. Francisci cap. 5. Quauis autem consilium hoc ad vincenda omnia vitia necessarium sit, vt per se constat, & dicti Patres significant, & profectus Celsus li. 10. de institutis renuntiantium, per totum. Et Basilus homil. 7. hexamer. Specialiter tamen ad castitatem seruandam confert, vt latè profectus Bonauentura li. de reformatione mentis c. 13. & lib. de septem itineribus æternitatis, itinere 7. d. 2.

Ad hoc etiam remedium spectat, quod Basilus supra attigit de modestia, quæ in sensuum obseruantia, & custodia maximè cernitur, qua nihil magis necessarium esse potest ad castitatis puritatem seruandam, iuxta illud Iob. 31. Pæpigi sedus carnis ex oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. seruandi ergo sunt sensus ne cogitatio, quæ radix malorum omnium est, infurgat, vt latè ibi profectus Gregor. lib. 21. moral. cap. 1. vide Etsiam Abbatem Orat. 27. ad fratres cap. 15. Attende (inquit) tibi diligenter, vt quemadmodum à libidine temperas, sic etiam oculorum, & aurium cobibas cupiditatem. Et similia videri possunt in Isidoro lib. 2. de summo bono ca. 39. Sicut quidam (inquit) sapiens ait, prima fornicationis tela sunt oculorum, secunda verborum: sed qui non capitur oculis, potest verbis resistere. Vide pluries August. & alios apud Gratianum 32. quæst. 5. & rursus August. in sua regula cap. 21. & in Psalm. 143. B. nediçtus Dominus Deus meus qui docet manus meas ad prælum, &c. Ob hanc ergo causam hoc etiam medium maximè in Societate commendatur & obseruatur. Vnde in 3. p. Const. cap. 1. §. 4. Omnes diligenter in e curam (dicitur) portas sensuum suorum oculorum præ. p. e. aurium, & lingua ab omni inordinata custodire, &c. Et in particulari ad mode-

VI.
Tum etiam
per laborem,
seu conue-
nientem oc-
cupationem.

Vide Isidorum
lib. 2. de sum-
mo bono
ca. 39.

VII.
Huc accedit
modestia in
sensibus ex-
ternis, ex
Basil.

modestiam seruandam speciales regulas de modestia B. P. Ignatius reliquit. Quo etiam spectat regula 12. ex communibus quæ decentem in cubando modum præferibit.

VIII.

Quartum medium vitæ confortia, siue colloquia seminarum, tam in præsentia per colloquia; quam in absentia per literas. De quo medio sic scripsit Basilus in Const. monast. cap. 4. *Fugienda inprimis sunt nobis cum mulieribus congressiones, & colloquia*

ne, &c. Quem imitatus B. Ignatius in regulis superiorum admonet, vt mulieres inuifere, aut ad eas scribere, nisi in necessitate, aut cum spe magni fructus, & nisi viris valde probatis, aut prudentibus, non permittant. Et in regulis sacerdotum grauissimè admonentur, cum necesse fuerit seminarum confessiones audire, aut ob aliud necessarium pietatis opus fœminas inuifere quoad fieri possit in loco omnibus patente vbi ab alijs videri possint, & saltem proprium socium præsentem habeant, quâuis ea quæ secreta esse oportet audire non debeat, & negotium breuiter expediat. Quæ regula vt exactè custodiatur prouidum est in ordinationibus contractis cap. 1. num. 9. & in instructione pro confessorijs cap. 2. & per se prudentissima statim apparet, & antiquis Patribus, & Concilijs est consentanea, vt videre licet apud Gratian. 81. d. cap. volumus. cum sequentibus. Et ex Concil. III. Carthag. cap. 25. Concil. Africano cap. 5. & Concil. Matifcon. l. cap. 3. & ex Clemente I. Epist. I. vbi præcipit, vt nullus clericus, vel monachus solus ad fœminas accedat, vel cum eis loquatur. Cuius egregium Augustini exemplum sumitur ex Possidonio in vita eius cap. 6. Eiusque ex parte meminit Gregor. lib. 7. epist. 39. & refertur in cap. legitur. 81. d. Denique D. Hieron. in regula Monachorum ad Eustochium (quam aliqui illius esse non negant, & omnes ex illius sententijs collectam esse fatentur) c. 4. *Matrem (inquit) ita vide ne per illam alias videre cogaris. Et infra: Volo ego te propter has causas non habitare cum matre: & alia quæ optime profequitur, specialiter verò addit inferius, Crebra munuscula, & dulces literulas sanctus amor non habet. Quod sumptum videtur ex epistola 2. ad Nepotianum. Quod etiam prospiciens B. P. N. Ignatius, statuit vt literæ seminarum, quoad fieri possit, caueantur, & in vniuersum ne literæ sine facultate superioris mittantur, aut recipiantur, de qua regula inferius circa votum paupertatis dicemus. Denique huc etiam spectat, quod fœminæ Collegia, aut domus Societatis ingredi permitti non debent, vt statuitur 3. p. Constitut. cap. 14. & in proprijs superiorum regulis. quod quàm sit consentaneum antiquis & nouis Ecclesiæ decretis, ex tractatis in tom. superiori de religione in communi satis constat.*

Vide Corintheam in regula 4. Augustini. Comm. 19. & Ieronimum Trull. lib. 4. cap. 11.

Ad hoc medium spectat ne fœminæ domum Societatis intrent.

IX.

Quintum medium vitæ familia ritatis, humanæque amicitia inter religioſos Societatis maximè inuenies.

Quintò, ad hæc media pertinet, vt omnis nimia familiaritas, & singularis, ac humana amicitia, inter iuuenes præsertim, caueatur. Quod in Societate summa diligentia obseruatur, sicut in omni communitate religiosa obseruandum esse docuit Basilus in Alcotticis serm. 1. de abdicatione rerum, post mediū. Iuuenis (inquit) siue avaro, siue animo fœtis aqualium iulorum consuetudinem defugito, ab illis que te non secus, atque ab ardentissima flamma contine. quod optime, & descendens ad omnia particularia profequitur, ac tandem concludit. *Crede mihi, quoniam fraternè tibi, & ex intimo recessu loquor. Et sermon. 1. de Institut. Monachorum circa finem. Porro (inquit) in huiusmodi consuetudine, neuiquam patitur charitatis lex aliquas coiri seorsum aut amicitias, aut sodalitates. Quod serm. 2. iterum repetit, & in regul. 34. ex fufioribus, amorem hunc vitiosum vocat, & vitium maximè infame. Ac denique in Const. Monach. cap. 30. *Charitatem (inquit) habere inter se musticam fratres debent, nō ita tamen, vt duos, tresque, à cæteris inter se, sodalitatem coeant: quandoquidem hoc non charitas est, sed seditio, & diuisio: & eorum, qui sic**

coeant, improbitatis indicium. Ad huiusce ergo humanas familiaritates vitandas, præter actualem superiorum vigilantiam sunt in Societate regulæ, quæ continuè, ac veluti habitualiter illas impediunt, cuiusmodi est regula 33. inter communes de aperta cubiculi ianua, dum vnus in alterius cubiculum ad colloquendum etiam de licentia superioris intrat, & 34. de non se tangendo, etiam per iocum.

Vltimò inter omnia media, quæ spectant ad opus, vt sic dicam, operatis, efficacissima etiam sunt, quæ virtutem habent ex opere operato, qualia maxime sunt Sacramentum confessionis, & Eucharistia, quæ licet ad omnem gratiam, & virtutem conferant, specialiter tamen ad castitatis obseruationem conferre censentur: confessio quidem, præter sacramentalem, & internam gratiam, propter consilium, & auxilium Confessoris, qui si suo munere benè vtatur, & penitens non obstat, credendum est, Deum speciali auxilio dirigere, & illuminare, vt penitentem in difficultatibus circa obseruationem castitatis occurrentibus superandis adiuuet. Eucharistia verò, quia proprium eius est propter mundissimam Christi carnem, & sanguinem virgines germinare, vt dicitur Zachar. 9. & exponit ibi Hieronymus, & Paschasius lib. de corpore & sanguine Domini cap. 21. Et Laurent. Iulianian. lib. de disciplina Monast. cap. 19. huic Sacramentum specialiter tribuit fomitis mitigationem. Et plures alios reſtuli in 3. tom. 3. p. disput. 63. sect. 10. disput. 64. sect. 1. Propter quod dixit Bernard. serm. de coena Domini. *Qui poterit tam sferos motus frangere? quis pruritus vicerit? quis ferre queat? Confidit, qui in hoc gratia subuenit, & vi securi sitis, sacri Domini Corporis, & sanguinis præstigiū, uesitum habetis. Duo enim illud Sacramentum operatur in nobis, vt videlicet minuat sensum in minimis, & ingratibus tollat omnino consensum. His igitur remedijs etiam vititur Societas, per frequentem vsum horum Sacramentorum, vt constat ex 3. p. Constit. ca. 1. §. 3. & in superioribus lib. 1. cap. 3. num. 4. tactum est, & explicatum quanta diligentia adhibeatur, vt hæc frequentia non minuat, sed augeat potius reuerentiam, & fructum horum Sacramentorum. Atque ita quidem exilissimo tantam animorum puritatem, & castimoniam, quam tam per Dei gratiam in scholasticis, & operarijs Societatis manifestissimis indicijs cognosci potest, huic potissimum Sacramentum ascribendam esse, quamuis alia etiam remedia, & multum iuuent, & necessaria sint.*

CAPVT IV

Virum votum paupertatis religiosa scholarum Societatis eos reddat incapaces dominij.

Quauis hoc loco tractemus de gradu scholarum, dicemus nihilominus consequenter, omnia quæ circa hoc votum toti Societati communia sunt: nam secluso vno effectu peculiari, quem votum hoc in scholaribus approbatis non habet in his quibus materia paupertatis, & in obligatione, idem paupertatis votum commune est omnibus. Et quauis in quibusdam sit solenne, & in alijs simplex, hoc solum prouenit ex differentia in conditione inclusa, vel absoluta traditione, quæ in superioribus toto, vel absoluta traditione. Non agimus autem nunc de speciali voto, quasi reflexo, quod professi faciunt de conferuando, & tuendo instituto, quoad rigorem paupertatis, nam de hoc infra lib. 6. cap. 6. dicemus. simul cum alijs votis professorum: agimus ergo hic solum de directo paupertatis voto, de quo primo videbimus, quos effectus habeat in personis Societatis.

tatis; deinde de materia eius, & quantum in singulis seu præcipuis partibus eius obliget. Porro autem materia tota, & obligatio voti paupertatis reducitur ad duo capita, scilicet, dominium sub quo comprehenditur omne ius proprium, & vsum; & ideo dicemus prius de priori capite, quod nomine etiam proprietatis significari solet; postea de vso. Circa dominium autem nihil est quod dicamus de gradu professorum, quia illi omnino sunt incapaces dominij, idemque est de coadiutoribus formatis, qui quoad hoc æquiparantur professoris, & utriusque eisdem obligationibus tenentur in hac parte, & per eadem iura regulandi sunt, quibus alij religioni professi aliarum religionum, exceptis his quæ infra dicemus capite 6. & 7. de vso, & de domibus professoris. Solum ergo de scholaribus, sub quibus comprehendimus omnes, qui post biennium solum vota simplicia emisissent, superest proposita questio. Cuius difficultas tota est in posteriore parte tituli: nam quæ in priore inuoluitur, cum pendeat ex iure positio, & ex intentione vouentium difficultatem non habet, ut iam videbimus.

Primò ergo certum est huiusmodi personas non fieri inhábiles ad dominium, & proprietatem bonorum temporalium vel retinendam, vel de nouo acquirendam. Probat, quia nullo iure positio redduntur inhábiles: ostensum autem in tom. super. est, huiusmodi impedimenta irritantia, seu inhábilitates sine adminiculo iuris non contrahit; quin potius hoc ipsum declarauit Gregor. XIII. expressè in Constitutione, *Ascendente Domino*, dicens, *Licet qui quoad gradus professorum, & coadiutorum formatum non dum p. tuerentur, bonorum iuramentis, et quæ dominium, cum ad eas ob iustas causas, tum etiam, ut maiorem Societas habeat libetatem, illos, si opus fuerit, cum minori offensione dimittendi ad tempus Generalis Præpositi iudicio præscribendum valeant retinere, &c.* Per quæ verba non condidit Gregorius nouum ius, sed declarauit antiquum. Nam licet in prioribus Bullis hoc non fuisset tam expressè declaratum, tamen eo ipso, quod hæc vota scholarium solum admitterentur, ut simplicia, eisque in nulla Pontificum Bulla talis effectus adiungitur, illis non conuenit, quia iure communi, solum votum solenne paupertatis habet adiunctum hunc effectum. Vnde in eadem constitutione, cum de Coadiutoribus formatis, quorum vota etiam simplicia sunt, dicitur, esse omnis hæreditariæ successioni incapaces, nihilque omnino proprii habere posse, additur, *lucra eisdem constitutionis, scilicet, Societatis, quia scilicet ex iure communi, votum eorum non poterat hunc effectum habere, cum solenne non sit.* Igitur iuxta peculiare ius Societatis in constitutionibus à sede Apostolica approbatis contentum, de huiusmodi effectu iudicandum est. In 4. autem p. Constit. c. 4. littera E, sic declaratur. *Hæc consuetudo facit, ut quauis paupertatis votum emissum, bona tamen temporalia haberi possint ad certum usque tempus, quod superiori intra probationis spatium videbitur.* Vbi probationis nomine intelligitur totum tempus, donec scholares approbati ad vltimum gradum professorum, vel Coadiutorum formatum dimittantur; proximè enim dictum fuerat scholares cum approbantur, simul admitti, & ad suum gradum, & ad probationem ad vltiorem gradum. Et ita tacite exponitur tempus probationis, de quo sermo est in Exam. cap. 4. §. 2. & 5. ubi dicitur, omnes professos, & Coadiutores formatos Societatis debere actu relinquere omnia priusquam ad illos gradus admittantur, reliquos vero omnes qui in probatione versantur cum primùm superiori visum fuerit, quod etiam in 3. p. c. 1. §. 7. & p. 6. cap. 2. §. 11. littera H.

II. Hinc secundò certum est, hoc votum paupertatis nihil obstat, quominus proprietates, & dominium Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

II.

Primò asseritur.

Probat, quia nullo iure positio redduntur inhábiles: ostensum autem in tom. super. est, huiusmodi impedimenta irritantia, seu inhábilitates sine adminiculo iuris non contrahit; quin potius hoc ipsum declarauit Gregor. XIII. expressè in Constitutione, *Ascendente Domino*, dicens, *Licet qui quoad gradus professorum, & coadiutorum formatum non dum p. tuerentur, bonorum iuramentis, et quæ dominium, cum ad eas ob iustas causas, tum etiam, ut maiorem Societas habeat libetatem, illos, si opus fuerit, cum minori offensione dimittendi ad tempus Generalis Præpositi iudicio præscribendum valeant retinere, &c.* Per quæ verba non condidit Gregorius nouum ius, sed declarauit antiquum. Nam licet in prioribus Bullis hoc non fuisset tam expressè declaratum, tamen eo ipso, quod hæc vota scholarium solum admitterentur, ut simplicia, eisque in nulla Pontificum Bulla talis effectus adiungitur, illis non conuenit, quia iure communi, solum votum solenne paupertatis habet adiunctum hunc effectum. Vnde in eadem constitutione, cum de Coadiutoribus formatis, quorum vota etiam simplicia sunt, dicitur, esse omnis hæreditariæ successioni incapaces, nihilque omnino proprii habere posse, additur, *lucra eisdem constitutionis, scilicet, Societatis, quia scilicet ex iure communi, votum eorum non poterat hunc effectum habere, cum solenne non sit.* Igitur iuxta peculiare ius Societatis in constitutionibus à sede Apostolica approbatis contentum, de huiusmodi effectu iudicandum est. In 4. autem p. Constit. c. 4. littera E, sic declaratur. *Hæc consuetudo facit, ut quauis paupertatis votum emissum, bona tamen temporalia haberi possint ad certum usque tempus, quod superiori intra probationis spatium videbitur.* Vbi probationis nomine intelligitur totum tempus, donec scholares approbati ad vltimum gradum professorum, vel Coadiutorum formatum dimittantur; proximè enim dictum fuerat scholares cum approbantur, simul admitti, & ad suum gradum, & ad probationem ad vltiorem gradum. Et ita tacite exponitur tempus probationis, de quo sermo est in Exam. cap. 4. §. 2. & 5. ubi dicitur, omnes professos, & Coadiutores formatos Societatis debere actu relinquere omnia priusquam ad illos gradus admittantur, reliquos vero omnes qui in probatione versantur cum primùm superiori visum fuerit, quod etiam in 3. p. c. 1. §. 7. & p. 6. cap. 2. §. 11. littera H.

III.

Hinc secundò certum est, hoc votum paupertatis nihil obstat, quominus proprietates, & dominium Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Secunda assertio.

Probat, quia nullo iure positio redduntur inhábiles: ostensum autem in tom. super. est, huiusmodi impedimenta irritantia, seu inhábilitates sine adminiculo iuris non contrahit; quin potius hoc ipsum declarauit Gregor. XIII. expressè in Constitutione, *Ascendente Domino*, dicens, *Licet qui quoad gradus professorum, & coadiutorum formatum non dum p. tuerentur, bonorum iuramentis, et quæ dominium, cum ad eas ob iustas causas, tum etiam, ut maiorem Societas habeat libetatem, illos, si opus fuerit, cum minori offensione dimittendi ad tempus Generalis Præpositi iudicio præscribendum valeant retinere, &c.* Per quæ verba non condidit Gregorius nouum ius, sed declarauit antiquum. Nam licet in prioribus Bullis hoc non fuisset tam expressè declaratum, tamen eo ipso, quod hæc vota scholarium solum admitterentur, ut simplicia, eisque in nulla Pontificum Bulla talis effectus adiungitur, illis non conuenit, quia iure communi, solum votum solenne paupertatis habet adiunctum hunc effectum. Vnde in eadem constitutione, cum de Coadiutoribus formatis, quorum vota etiam simplicia sunt, dicitur, esse omnis hæreditariæ successioni incapaces, nihilque omnino proprii habere posse, additur, *lucra eisdem constitutionis, scilicet, Societatis, quia scilicet ex iure communi, votum eorum non poterat hunc effectum habere, cum solenne non sit.* Igitur iuxta peculiare ius Societatis in constitutionibus à sede Apostolica approbatis contentum, de huiusmodi effectu iudicandum est. In 4. autem p. Constit. c. 4. littera E, sic declaratur. *Hæc consuetudo facit, ut quauis paupertatis votum emissum, bona tamen temporalia haberi possint ad certum usque tempus, quod superiori intra probationis spatium videbitur.* Vbi probationis nomine intelligitur totum tempus, donec scholares approbati ad vltimum gradum professorum, vel Coadiutorum formatum dimittantur; proximè enim dictum fuerat scholares cum approbantur, simul admitti, & ad suum gradum, & ad probationem ad vltiorem gradum. Et ita tacite exponitur tempus probationis, de quo sermo est in Exam. cap. 4. §. 2. & 5. ubi dicitur, omnes professos, & Coadiutores formatos Societatis debere actu relinquere omnia priusquam ad illos gradus admittantur, reliquos vero omnes qui in probatione versantur cum primùm superiori visum fuerit, quod etiam in 3. p. c. 1. §. 7. & p. 6. cap. 2. §. 11. littera H.

Tacite oblationi occurrunt.

Obligatio scholarium ad dispositionem, est ex voto paupertatis.

IV.

In hoc voto interest inter retinendum antiquum dominium, & nouum acquirendum.

Ex quo obiter inferri, ac notari oportebit, quauis hoc votum paupertatis non faciat incapacem dominij, tam acquirendi, quam retinendi; neque omnino prohibere, ut vtrumque licet fieri possit, intercedere nihilominus differentiam inter retentionem, & acquisitionem dominij, quod retentio dominij illarum rerum, quæ ante emissum tale votum possidebantur, est licita, eo ipso quod non prohibetur, seu eo ipso quod non præcipitur abdicatio, ut ex supradictis patet; quia votum sub eo modo fit, & non aliter. Vt autem acquisitio noui dominij licita sit, non semper sufficit conditio huiusmodi, seu non prohibitio, sed oportebit, ut auctoritate, & voluntate superioris acquiratur. Ratio est, quia licet votum non obliget absolute ad habendum proprium, obligat nihilominus ad non vtendum aliqua re, ut propria, ut constat ex Exam. c. 4. & 3. p. c. 1. §. 7. *Doceantur omnes, quod nulla re tanquam propria vti debeant, &c.* At verò propria auctoritate, & voluntate, & infcio superiore nouum dominium alicuius rei acceptare est magna proprietatis, & vsum rei, ut propria; ergo est tali voto contraria. Et ita clarè cernitur differentia inter retentionem, & acquisitionem dominij; nam ad retinendum dominium, acquisitum ante votum, non est necessarius positius actus, vel vsum rei, sed sufficit carentia actus alienandi, seu donandi, & ideo sufficit etiam, quod talis actus non iubeatur. Ad acquirendum autem nouum dominium requiritur nouus actus per se contrarius paupertati, nisi fiat cum dependentia à superiore, quæ non seruatur per

q9

solam

Solum negationem specialis prohibitionis, & ideo requiritur ut positum ab ipso concedatur. Atque ita intelligendum etiam est, quod in 6. p. Confl. c. 2. § 11. dicitur, *ut nihil proprium domini teneat, sua nec foris apud alios possit.* Quod in declaratione absolute intelligendum dicitur de professis, & Coadiutoribus formatis: nam de aliis solum intelligitur quoad illas res, quæ in presenti subsunt eorum dispositioni: *nihil enim horum habere debent, nisi confuso & approbatione superiore.* Et hinc etiam fit, ut si aliquas res apud se retineant ex his quarum ante ingressum dominium habebant, illarum etiam vsum, vel possessionem occulte, aut propria auctoritate retinere non possint, quia iam vterentur illis rebus ut propriis; & hoc etiam in prædicta declaratione significatur, quæ Societatis iura, quia circa materiam voti sunt, grauius obligant, quamuis de se aliis grauius non obligarent.

V.
Obiectio bipartita contra doctrinam præcedentem

Sed obici potest, quia dupliciter potest acquiri de nouo alicuius rei dominium. Primum quasi ab intrinseco, ex vi prioris dominij, seu iuris, quod ante votum possidebatur, & retentum postea fuit, sic acquiruntur fructus provenientes ex propria re fructifera, vel beneficio, &c. Item sic acquiruntur bona paterna ratione iuris hereditarij, quod ex vi huius voti non statim amittitur donec renuntietur iubente superiore: & idem est de aliis iuribus. Et declaratur 3. p. Confl. c. 1. lit. F. Alio modo acquiri potest proprium, per extrinsecam aduentitiam donationem pecuniæ, vel alterius rei similis. Ad priorem autem modum acquirendi dominium, non videtur requiri positua facultas superioris; nam veluti naturali consequentia acquiruntur. Ad posteriorem tamen sufficiens non videtur, imò nec dari posse ab ipso superiore, quia harum rerum, quæ subsunt actuali dispositioni, & vsui religiosorum, nullus debet habere proprium, ut dicitur in præd. c. 2. 6. p. Confl.

VI.
Diluitur pars prior.

Respondeo ad priorem partem, aliquando quidem acquiri nouum dominium rerum, seu fructuum sine noua acceptatione ipsius domini, per solum nouam rei existentiam, & tunc clarum est non esse necessariam posituam facultatem à Superiore concessam, quia iure ipso data est. Cum enim ius Societatis concedat, seu permittat scholaribus dominium antiquorum bonorum, consequenter conceditur, ut si illa immobilia sint, & fructifera, successu temporis dominium illud crescat, & extendatur ad fructus, & alias res similes, quamuis illas, ut proprias habere nunquam liceat. Aliquando verò tale est dominium, ut licet ex vi aliquis antiqui iuris acquiratur, nihilominus necessaria sit noua voluntas, & acceptatio, sicut est paternæ hereditatis aditio, seu successio, & tunc censo, necessariam esse superioris scientiam, & facultatem, ut actus recte, & secundum votum paupertatis fiat propter rationem in num. 4. factam. Imò licet talis actus aliter factus validus sit, quia nullo iure irritatur, non tantum erit ita firmus, quin à superiore irritari possit, propter generalem dependentiam voluntatis religiosi à suo superiore. Ad alteram partem negatur facultatem illam, aut sufficientem non esse, aut à superiore dari non posse: nihil enim obstat, cum hoc non repugnet capacitati, aut voto talis personæ; neque etiam obstat illa constitutio, cum intelligi debeat cum distributione accommodata, de quibuscumque scilicet absolute de aliis cum illo addito, *sine voluntate superiorum.* Itaque licet hæc facultas ordinariè dari non debeat, tamen intercedente rationabili causa, licet, & valide concedi potest, præsertim quando ordinatur ad aliquam peculiarem, & personalem commoditatem, extra communem vsum earum rerum, quæ in religione conceduntur, cuiusmodi esset sacra aliqua imago,

Diluitur pars posterior.

vel reliquarium, ut vocant, aut interior vestis corpori necessaria, &c. quarum proprietates nulla ratione permittenda est, nec etiam curiositas, ut in instructione ad renouationem spiritus laici inculcatur, & in ordinationibus contractis cap. 4. num. 14. Neque prædicta facultas repugnat prædicto voto paupertatis, cum quia licet sit ad acquirendam proprietatem illius rei, non tamen ad vtendum illa ut propria; tum etiam, quia illud dominium semper est pendens à voluntate superioris, à quo potest semper renouari: argumeto eorum, quæ tradit Nauar. confl. 1. 4. de statu monachorum, quod incipit, Generalis Ordinis eremitarum n. 7. & sequentibus. Videri etiam potest Basilium de Ponçe p. 1. variarum in quæst. 9.

Ex his igitur oritur difficultas ultimo loco posita in titulo quæstionis, quomodo scilicet hæc limitatio voti paupertatis, non repugnet statui religionis. Potest autem hæc difficultas oriri vel ex sola capacitate dominij, vel ex non absoluta prohibitione. Et quoad priorem partem ratio dubitandi esse potest, quia incapacitas dominij est de intrinseca ratione illius status, quia religiosus est ciuiliiter mortuus: ergo repugnat illi posse habere actionem aliquam ciuilem; ergo & esse capax dominij, unde de Abbate Arsenio refertur in vita eius cap. 9. apud Surium tom. 4. ex Simeone Metaphrasæ Arcadium Imperatorem dono ad eum misisse omnia vestigia Ægypti, ut per eum pauperibus & sacris monasteriis distribuere, ipsum autem respondisse, *Pecunie distribuit: nequaquam ad me pertinet, qui iam sum mundo mortuus: mortuus vero nullus est actio.* Et c. 25. refertur, Senatorem quandam illum instituisse hæredem copiosæ hereditatis, ipsum autem respondisse, *Ego prius mortuus sum quam illi, scilicet ego me hæredem institui, & ita remisisse eum, qui testamentum adduxerat, nihil accipiens.* Accedit, quod religiosus in eo comparatur seruo, quod non est capax dominij, ut ex Innocentio & communis sententia annotat Nauar. Commentar. 2. de regul. n. 4. & confl. 1. 4. de statu Monach. n. 8.

Hoc verò membrum facile expeditur, iam enim in tom. super. ostensum est, huiusmodi incapacitatem non esse de substantia religionis status. Primum quidem, quia votum solenne non est de essentia status religiosi: votum autem simplex non affert secum necessariò illam incapacitatem. Secundò, quia tota paupertas necessaria ad perfectionem est in potestate voluntatis eius, qui eam paupertatem amplecti vult. Reddere autem se incapacem dominij, non semper est in hominis potestate quantumcunque velit, quia hoc pendet ex lege, ut supra eodem tom. visum est; ergo non est per se necessaria illa incapacitas ad statum perfectionis. Tertio est ratio à priori, quia illa capacitas nihil obstat perfectioni, si nunquam reducatur in actum cum libera facultate, ut à fortiori patebit ex puncto sequenti.

Neque obstat, quod religiosus dicatur mortuus mundo; nam id si loquamur in iure interno, vitiā dicam, & in ordine ad perfectionem magis consistit in affectu, & in renuntiatione eius cum effectibus, quod principaliter fit per votum obedientie concurrentibus aliis, quam in carentia facultatis, seu capacitatis legalis, ad bona externa, vel alios actus similes, quamuis in ordine ad forum externum frequenter dicatur religiosus ciuiliiter mortuus, propter dictos effectus legales. Arsenius autem in hystoria citata, in priori sensu videtur loquens, quia eo tempore, hoc est, ante quadringentesimum Christi annum, fortasse nondum erant instituta leges Ecclesiasticæ, circa statum religiosorum, vel saltem id nullo sufficienti signo constaret, ut in tom. super. tractatum est. Quod etiam ex facto ipso con-

ciliare possumus, nam acceptare vestigalia, vt inter pauperes, & monasteria distribuerentur, non erat actus domini, & quantumcunque esset incapax illius, potuisset illud munus accipere, sicut nunc multi religiosi interdum illud exercent sanctè & piè acceptando dispensationem alienorum bonorum. Arsenius autem noluit illud munus accipere, quia non erat consentaneum suo statui, & quo ad omnia, quæ ad illud spectabant, se mortuum reputabat, vel etiam quia non erat sui iuris, sed alterius: sic enim dixit, mortui non esse actionem: non enim loquebatur de actione ciuili, quæ ibi necessaria non erat, sed, vel de quacunque actione exteriori dissoluta suo statui, vel fortasse melius de actione, quæ quis dicitur se agere, seu mouere: quia religiosus semper ab alio moueri debet. Idem manifestus est in alio exemplo: tum quia verisimile est senatorem virum non ignorasse, an monachus esset inhabilis, vt hæres institueretur, & ita factum illud indicat eo tempore ius illud nondum fuisse institutum. Tum etiam, quia potius si Arsenius fuisset incapax, non debuisset repudiare hæreditatem, quia non ad ipsum, sed ad monasterium pertinuisset, sicut nunc contingeret, iuxta Authent. ingressi. C. de sacrosanct. Eccl. ergo illo facto magis ostenditur voluntas repudiandi omnia, vel ad summum obligatio, quam incapacitas, atque ita propter affectum, vel obligationem vocasse se mortuum, non propter incapacitatem. Sic autem omnes de Societate, etiam scholares, verè debent esse mundo mortui. Vnde in Examine ca. 4. §. 7. de vnoquoque religioso Societatis dicitur, debere omnia relinquere, vt qui mundo & proprio amori mortuus, soli Christo Domino nostro viuuit. Et in 6. p. Constit. c. 1. dicitur, *Sibi quisq; persuadens, quod quis sub obedientia viuunt, se ferri ac regi à diuina prouidentia, per superiores suos finire debent, perinde ac si cadaver essent, quod quoquoque suscipi, & quocumque ratione tractari possint.* Et eadem ratione non obstat, quod religiosus seruo compararetur: tum quia illa comparatio maximè fit ratione voti obedientiæ, & non fit propter similitudinem eiusdem rationis, sed propter quandam proportionem, vt supra citato tom. dixi, & ideo non oportet similitudinem tenere in omnib. Tum propterea, quia seruus etiam, de licentia domini potest habere aliquid proprium, quod multo minus repugnabit si illud permittatur habere dependens semper quasi in conseruari, seu in vsu à voluntate Domini.

X. Maior ergo difficultas est in alio membro; nam licet retinere, quasi in actu primo capacitatem domini, non fit contra substantiam religiosi status, tamen maximè videtur huic repugnare, quod liceat hanc potestatem in actum secundum reducere, retinendo, vel acquirendo dominium. Primo, quia licet capacitas non pendeat ex voluntate, tamen actus nihil habendi in voluntate positus est, non enim sumus actu Domini, nisi volendo: ad perfectionem autem necessaria est talis voluntas, quæ habeat effectum, iuxta illud, Luc. 14. *Nisi quis renuntiet omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Et ratio est, quia paupertas in tantum confert ad perfectionem, in quantum tollit externam curam, & sollicitudinem temporalium rerum, & occasiones distractionum, & negotiorum secularium, quas solent habere coniunctas. Hæc autem omnia sequuntur ex proprietate & dominio, quidquid sit de capacitate, ergo saltem necessarium est ad hunc statum ita omnia relinquere, vt non liceat aliquid proprium retinere, aut acquirere. Denique hoc maximè confirmare videntur illa verba Innocentij III. in cap. *cum ad monasterium*, de statu monach. *Abdicatio proprietatis sicut custodia castitatis ad id est annexa regula monachali, vt con-* Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

tra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere. Vnde nihil frequentius est in iure, & interpretibus eius, quam proprietatem repugnare statui religioso, vt patet ex cap. *monachi*, & cap. *super quodam*, de statu monach. & multa de eadem re diximus in to. super.

Nihilominus certissimum est, hoc votum paupertatis scholarium Societatis, quale à nobis declaratum est, esse sufficientissimum ad verum statum religiosum constituendum, imò & acquirenda perfectioni nihil obstat in tali statu. Quod quidem autoritate sufficienter confirmatur, definitione Gregorij XIII. qui vtrumque de illo voto declarauit: scilicet & non obligare ad relinquendum statim omne dominium, & nihilominus esse sufficiens, vt cum alijs votis verum, ac proprium religiosum constituat. Imò quod maius est Pius V. antea declarauerat esse sufficiens ad constituendum, non solum verum pauperem Evangelicum, sed etiam mendicantem. Nam in Bulla, *Dum indeffessa*, de tota Societate, & de singulis eius personis declarauit, *Verè, & non fidei* religiosos mendicantes fuisse, esse, & fore. Explicauerat autem paulo antea se loqui de Societate, vt domos & Collegia complectitur: vnde non est dubium, quin sub illis verbis scholares approbato comprehendat: Oportet autem, vt ratione, similitudine, & exemplis veritatem hanc comprobemus. Et ratio quidem applicari hic potest illa, quæ sæpe in superioribus vñ sumus; quia scilicet, paupertas non habet certam, & definitam mensuram pro omnibus religionibus, seu religiosis statibus, sed vnicuique applicatur iuxta proportionem finis sibi propositi, vt annotauit Dñus Thom. opuscul. 17. cap. 15. & 16. & sumi potest ex eodem, obseruatque ibi Conrad. 1.2. quæstione 108. artic. 4. & ex 2.2. quæstione 186. artic. 6. & 7. & Couarr. in 4. Decret. part. 2. cap. 3. §. 1. num. 18. vbi inter alia ait, non esse contra substantiam religionis vouere paupertatem limitatam, licet possit esse contra substantiam voti, attenda qualitate religionis, quam quis proficitur. Cum enim paupertas solum sit instrumentum perfectionis, illa in vnaqueque religione sufficit ad substantiam religiosi status, quæ fuerit necessaria, & sufficiens ad perfectum finem in tali religione intentum. Quauis enim in omnibus religionibus detur essentia religionis; nihilominus aliquid potest pertinere ad essentiam vnius, quod non pertineat ad essentiam alterius. Quod significauit Concil. Trident. sessio. 25. cap. 1. de regular. in illis verbis, *Quæ ad suæ professionis perfectionem, vt obedientia, paupertatis, & castitatis, &c. ad eorum respectum essentiam, &c. pertinentia fideliter obseruent.* Ergo quauis abdicatio omnis proprietatis statim, & sine vlla conditione pertineat ad substantiam alicuius status religiosi, non propterea necessè est, vt sit de substantia omnis huiusmodi status. In Societate autem nostra autoritate Summorum Pontificum declaratum est ad finem eius sufficere pro gradu scholarium illud genus paupertatis, & illa constituta est, vt substantialis, in tali gradu religiosi status, & re vera est sufficiens ad perfectionem acquirendam: ergo votum eius erit etiam sufficiens ad constituendum religiosum statum.

Dicere verò potest aliquis. Hoc discursu probari hunc statum esse quidem religiosum, sed tamen valde imperfectum, saltem ex hoc capite, sicut in superiori tomo dicebamus militares religiosos, qui solum vouent castitatem coniugalem, esse veros religiosos: nemo tamen negabit statum illum quoad eam partem esse valde imperfectum. Ad hanc ergo obiectionem refellendam, prohandum vterius est illud votum esse sufficientissimum ad omnem perfectionem, quæ in religioso statu, quæ-

XI. Certitudo latio.

Probatu-
authoritate
Pontif. Gre-
gor. XIII.

Probatu-
idem ra-
tione.

XII.

Obiectio cõ-
tra proxi-
mam ratio-
nem.

Dissoluitur
suadendo po-
steriorè par-
tem posita
resolutionis.

tenuis est schola perfectionis acquirendæ desiderari potest. Diximus enim in lib. 1. cap. 2. quod semper præ oculis habendum est integrum Societatis institutum eminenti quadam ratione continere, & statum perfectionis acquirere & communicandæ. Fatentur ergo adhuc posteriorem gradum, seu statum necessarium, vel valde conueniens esse intralitudinem status religiosi carere omni dominio, & proprietate. Vnde consequenter admittimus scholares Societatis nondum peruenisse ad illum gradum: nihilominus tamen dicimus dominium, vel proprietatem bonorum, si usus rei non sit tanquam propriæ, sed, (quod perinde est) si illud dominium non sit liberum quoad usum, vel administrationem, imo nec quoad durationem, sed quoad hæc omnia pendeat ex voluntate Prælati, nihil omnino obitare acquirendæ perfectioni, & ideo nihil etiam minuere statum perfectionis requirendæ; sed hoc non obstante posse esse perfectissimam, si ex fine, & aliis mediis nihil illi desit. Probatur, quia paupertas in tantum confert acquirendæ perfectioni, in quantum tollit curam, & sollicitudinem rerum humanarum, & vitæ occasiones & pericula quæ ex hac cura oriri solent: ac denique quia confert, ut minuatur affectus rerum temporalium, & transferatur ad spirituales: sed hæc omnia efficit perfecte dictum votum paupertatis, & e contrario nihil eis obstat illa retentio dominij, quæ tale votum permittit: ergo talis paupertas non solum sufficit ad statum religiosum, quatenus est status perfectionis acquirendæ, sed etiam ad omnem excellentiā, & perfectionem eius. Maior certissima est ex doctrina D. Tho. citata quæ 186 art. 3. quæ in toto super declarata est. Minor patet, quia administratio talium bonorum, & usus eorum ut proprium non manet in voluntate talis religiosi, sed sui superioris? ergo per se nullam sollicitudinem, neque occasionem, aut periculum afferre possunt subdito, si votum suum, sicut tenetur, obseruet: ergo illud dominium nihil potest perfectioni acquirendæ obstat. Confirmatur primo, quia hac ratione dominium, quod est in communitate aliqua religiosa, non minuit perfectionem singulorum, quia non generat in eis sollicitudinem, aut curam particularem, eo quod neque administratio ad eos pertinet, neque etiam usus, nisi quatenus a superiore conceditur, ut docuit D. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 7. Sed prædictum dominium particulare omnino dependens a voluntate Superioris, similiter non impedit, ut declaratum est: neque ex se inducit inordinatum amorem temporalem, cum ratione voti supponat hominem paratum ad relinquendum illud quoties superior præscripserit: ergo eadem ratione non impedit, neque minuit perfectionem. Confirmatur secundo, quia illud dominium est veluti materialiter, ut sic dicam in tali persona, seu ita ligatum per votum, ut non habeat vim aliquid agendi. quod adeo verum est, ut in regulis Prouincialis Societatis cap. 10. in fine dicatur. *Etiā si quibusdam ad tempus proprietates bonorum temporalium permittatur, usum tamen eorum ad propriam utilitatem nulli esse concedendum.* Cur ergo talis proprietates perfectionem impedit? Omne enim impedimentum ex actione aliqua, ut est usus, administratio, &c. provenit. Quocirca optime hic approbatur potest illud Apostoli 1. ad Corinth. 7. *Reliquum est, ut qui habent, tanquam non habentes sint, & qui viuunt hoc mundo, tanquam non viuunt.* Hoc enim consilium non solum in affectu, sed etiam in effectu implent, qui ita aliquid habent, ut ratione voti illo uti non valeant, nec frui, nec retinere, nisi quatenus ab alio conceditur.

XIII.

Quod vltius declaratur ex eplo vxoris, de qua in particulari loquebatur Paulus in citatis verbis, dicens: *Qui habens vxorem tanquam non habentes sint.*

Quod dictum licet ad omnes coniugatos respiciat magis affectum, quam effectum, proprie omnino, & in effectu verificatur in coniugato, qui post consummatum matrimonium in viuent vxore delegitima licentia eius religionem proficitur, in illo enim vinculum matrimonij integrum manet, & ita quoad proprietatem, & radicale dominium vxorem habet. (Vnde & si contra votum ad illam accederet, non tamen accederet ad non suam, nec proinde sextum præceptum violaret) tamen ita habet, ac si non habeat, quia illa licet uti non potest, ideoque nihil perfectioni obstat talis modus proprietatis, quia est ibi quasi materialiter tantum, seu ligata per professionem, cur ergo in dominio temporalium bonorum illo modo ligato, non poterit idem cum proportionem intelligi. Vnde recte dixit Theodoricus quidam Colonienfis Cancellarius, tractatu de peculio religiosorum c. 7. quem refert Carthusianus tom. 2. oper. minorum opuscul. de reformat. claustralium art. 16. *Magis nocere religio vsu pauperis sine proprietate, quam proprietate sine vsu.*

Vltimò afferre possumus ex antiquitate exempla, quibus ostendamus veros, & perfectos religiosos habuisse aliquid proprium. Nam Hieron. in vita Malchi, de illo refert rediisse in patriam, ut bona sua a matre defuncta relicta distribueret, & addit partem monasterio, partem pauperibus dedisse, partem vero sibi reseruasse. Et in epist. 26. ad Pammachium in fine, ubi refert, cum in Bethleem monasterium edificasset, & tot ad eum confluerent monachi, ut vires sufficerent ad opus sustinendum, *Compulsum fuiss. a se Paulinam ad patriam mittere, ut sumptus villulas, quæ barbarorum spigerant manus, & paratum communium census vendere, &c.* Ex quibus verbis intelligimus Hieronymum illo tempore nondum reliquisse suorum bonorum proprietatem & usum, cum tamen ipse iam esset perfectissimè pauper, ut ex toto discursu illius epistolæ intelligi potest. Et similia exempla sumi possunt ex hisque de antiquis monachis referuntur in vitis Patrum, & aliqua indicamus tom. præcedent. tractando de paupertate religiosa in genere, & infra in cap. sequent. numero 4. locum Basilij ad hoc confirmandum expendemus. Quod si quis forte dicat Sanctos illos pro illo tempore, vel statu habuisse paupertatem in affectu, non vero in actu, quod sufficit quidem ad perfectionem acquirendam, imò hoc tantum pertinere directè ad perfectionem, docuisse D. Thom. 2. 2. quæst. 184. art. 3. ad 1. non tamen sufficere ad statum perfectionis, præsertim acquirendæ. Contra hoc est, quia hinc sequitur Hieronymum, (& idem, est de similibus) eo tempore non fuisse in statu perfectionis, quod non video qua probabilitate, aut verisimili coniectura dici possit. Deinde D. Thom. in eodem loco docet, in Episcopis satis esse ad statum perfectionis paupertatem in præparatione animi, qua diuitias ita contemnunt, ut parati sint illas expendere vel amittere propter gloriam Dei, & utilitatem proximorum; ergo etiam illi Sancti potuerunt esse in statu perfectionis acquirendæ, & postea etiam acquirere, etiam si actu nondum proprietatem suorum bonorum omnium reliquissent; quia iam, & affectu, & (ut credendum est) voto, & obligatione cum effectu illa reliquerant; quanuis fortasse expectarent commo dum tempus illam obligationem exequendi. Ita ergo in his religiosi Societatis contingit, in quibus oportunitas exequendi votum, & obligationem actu relinquendi omnia, non est alia, nisi voluntas Prælati locum Dei tenentis, qua nulla potest esse magis consentanea perfectioni.

Ex his ergo satis responsum est rationi dubitanti in principio positi. Non enim deest huiusmodi religiosi affectus relinquendi omnia, imò neque obli-

Ad consi.
vid. ex cap.
cum ad me-
nas. prima
responsio.

obligatio exequendi talem effectum: sed modus, & tempus habet certam determinationem omnino non pendente ab eorum voluntate, sed suorum superiorum, quod nihil perfectionem impedit, aut minuit, quia, ut ostensum est, proprietas, vel dominium sic retentum ad tempus propter finem pertinentem ad bonum commune talis religionis, ut indicavit Greg. XIII. in prædicta constitutione, & cum prædicta dependentia nihil impedit perfectionem conquirendam. Ad caput autem cum ad monasterium, variæ dantur expositiones. Communis autem recepta est, Pontificem loqui in sensu composito, id est, non posse Pontificem dispensare cum monacho manente monacho, ut proprium habeat, vel ut violet castitatem, quia non potest facere, ut aliquis habeat votum, & agat contra illud, ut com. super. visum est. Sed quia in hoc sensu videtur maxime procedere obiectio, ideo aduerto primo Pontificem non loqui de religioso statu absolute, sed de monacho, ac monachatu; verba enim sunt, *Ado est annexa regula monachali: & prius. Nec assistet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo monachorum dispensare.* Facile autem dabimus abdicationem omnis proprietatis, esse essentialiter annexam statui monachali: nam ex vi suæ regulæ tale votum postulat. Et in hoc sensu admitti etiam potest, quod dixit Richard. in 4. d. 3. art. 9. quæst. 1. ad 4. & ex illo Angles in 2. p. quæst. de dominio, art. 1. difficult. 3. Si Papa alicui monacho concedat, ut habeat dominium, illum iam non futurum monachum; quia licet Papa possit facere de monacho, non monachum, non tamen potest facere, ut habeat proprium, quia proprietatis abdicatione est de essentia monachi. Quod magis declaravit Nauar. Commen. 2. de regul. num. 15. ad 3. non posse Papam facere, ut regularis fiat verus dominus alicuius rei pecuniariæ stante voto paupertatis solenni. Vbi expendenda est illa adiectio ultima (*solum*) quia de ratione talis voti est, quod omnino obliget ad non habendum proprium, imò ut reddat incapacem ad illud, ideòque repugnantiam inuoluit, ut durate hoc votum liceat agere contra illud: & ideo fortasse visum est Pontificem in illo textu illis verbis, *Ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere.*

XVI.
Secundo ad Pontificem formaliter potius quam materialiter (ut sic dicam) loqui ibi de proprietate, quæ præter dominium includit etiam vsum rei, ut propriæ, imò reuera magis loquitur de hoc vso, quæ de radicali dominio; loquitur enim contra Prelatum, qui putat se posse concedere subito bonorum proprietatem, & fortasse illam concedebat, clarum est enim non potuisse verum dominium concedere cuius monachus non est capax. Neque ad religiosos quidquam interest hoc habere dominium, dummodo re possent uti propria. De hoc ergo negat Pontifex posse à Prelato cedere, vel etiam à seipso, quod facile admittere possumus, non solum respectu monachi, sed etiam respectu cuiuscunque veri religiosi, quando in eo statu durat, quia non potest cum eo dispensari, ut habeat vsum alicuius rei, omnino independentem à superioris voluntate, saltem ipsius Summi Pontificis, ita ut possit illam alienare, consumere, expendere, &c. omnino liberè, nec possit arbitratu superioris tali vso, vel administratione priuari. Quomodo dixit Dñus Thomas 2. 2. quæstione 185. articulo 8. religiosum factum Episcopum, teneri voto paupertatis. Et ad 3. ait, non posse habere proprium, nec condere testamentum: quod si ex concessione Papæ id faciat (inquit) non ex proprio intelligendus est facere, sed autoritate Papæ, administrando bona, etiam quoad dispensationem illorum post mortem suam. Et quæst. 186. articulo 8. ad 3. simili proportionem ait non posse Papam dispensare cum religioso in voto obedientiæ, Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

quia non potest illum à sua obedientia eximere. Ratio autem ex dictis, est facilis, quia non solum votum solenne, sed etiam votum simplex paupertatis, si sit integrum & perfectum ex parte materiæ priuat vso rei, ut propriæ. Hoc autem votum est de necessitate status religiosi, ut probant obiectioes prius factæ, & à contrario sensu patet etiam ex his, quibus ostendimus solum votum non vtiendi aliqua re ut propria non sufficere ad verum statum religiosum; nam illa probant saltem hoc esse necessarium, & Pontificem non posse hanc obligationem separare à perfecto statu religioso: quod si obligationem non separat, profectò nec licentiam potest dare agendi contra illam, cum sit obligatio naturalis, & diuini iuris. Præterquam quod nulla causa rationalis esse potest, ad talem dispensationem concedendam, quia quæcunque fingatur, illi satisfieri poterit per vsum vel administrationem dependentem à voluntate Superioris, saltem Pontificis; ergo vsum rei, ut propriæ, nunquam potest honestari respectu religiosi habentis contrariū votum. Quod si talis dispensatio honesta esse non potest, neque etiam valida esse poterit: quia illa est dispensatio in voto, quæ si sit iniusta, est etiam inualida, ut supra de voto in genere dictum est. Et ita etiam intellexerunt textum illum Innocentij Panormit. & alij Canonistæ, ut com. super. visum est tractando de dispensatione in voto solenni castitatis.

Ultimò ex abundanti concedo non posse esse statum religiosum satis perfectum, sine voto abdicationis omnia, etiam sine proprietate, & dominio, nec posse dispensari cum religioso, quod agat contra hoc votum; quæ duo ad summum colligi possunt ex dicto textu: neutrum autem eorum repugnat huic Societati scholarium Societatis. Primum horum constat: quia etiam si scholares voverent omnem rerum proprietatem, ac dominium à se abdicare. In quo est animaduertendum, eos qui in Societate recipiuntur etiam ad nouitiatum (nec dum ad vota post biennium) non solum debere se exuere omnino bonorum, si quæ habent, ad initiationem, ut nouissimè statutum fuit in 7. Congreg. Canon. 17. num. 1. sed etiam promittere relicturos se omnia bona, post vnum ab ingressu absolutum annum, quandoque eis iniunctum fuerit in reliquo temporis probationis, ut statuitur in Examine cap. 4. §. 2. 3. & 5. & 3. p. Constit. cap. 1. & scæpe alias, quæ promissio licet non sit proprium votum, non est etiam solum positum, sed simplex promissio subintellecta conditione, *Si perseverauerint, & superior intulerit*, ut dicitur in 3. Congregat. generali Societ. can. 1. Et ita esse declarandum nouitio, ordinatur in regulis Magistri nouitiorum ca. 2. num. 19.

Quod si quis dicat, inutilem & inefficacem esse talem promissionem, cum semper sit liberum non perseverare. Respondeo, imò habere gratias effectus, qui requirunt animum satis paratum ad perfectionem, satisq; liberalem erga Deum. Declaratur, quia sine tali promissione, etiam si quis perseverare vellet, non posset obligari ad relinquenda omnia, donec biennio impleto admitteretur ad vota Societatis: nunc autem si perseverare vult, obligari potest ex vi illius promissionis: satis autem grauis effectus est posse constitui in hoc discrimine, vel relinquendi religionem, vel abdicandi omnia sub culpa mortali. Deinde non est improbabile, licet possit quis alias ante vota emissâ liberè relinquere Societatem, non tamen posse licitè, ac fideliter id agere, solo hoc titulo, ne cogatur illam promissionem implere: nam hoc planè est contra finem, & intentionem talis promissionis. Nec conditio illa in sensu includitur in tali promissione, ne illi repugnare videatur.

XVII.
Tertia responsio.

Expositio
primi m
brum de ab
dicatione
etiam pro
dum ad vo
ta post biennium
non solum debere se
exuere omnino bonorum
in primo
ingressu.

XVIII.
Instantia
contra pro
ximè dicta
refellitur.

explicatur idem, quod nos diximus, non cogatis quatenus tales sint. Nam quatenus pauperes interdum sunt, recte possunt eis talia bona dari; non enim excluduntur a numero pauperum; imò præferuntur aliis iuxta ordinem charitatis, si cetera sint paria. Quando autem sunt diuites, solum superest ratio sanguinis, ut inter eos distributio fiat, quod licet malum non sit, alienum tamen est à Christi consilio. Vnde Hieron. epist. 8. ad Demetriadem. *Pauperibus* (inquit) *non diuisibus, non propinquis, non ad luxum, sed ad necessitatem suam, p[ro]faceretis: si suæ cognatis, nihil in illo aliud consideratis, quam pauperitatem.* Quod latius prosequitur epistol. 50. ad Hedibiam. q. i. modum etiam, & ordinem huius distributionis declarans. Porro omnis ratio, in qua (præter Christi Domini auctoritatem) fundari potest hoc consilium, fundat etiam prædictam constitutionem. Ratio autem per se illius consilij est, quia illud ex suo genere melius est, magisque meritorium, & gratius Deo: consilia autem dantur de meliori bono. Assumptum patet, quia ex suo genere est actus altioris virtutis, nempe misericordiae & charitatis. Et signum à posteriori esse potest, quia illa est materia voti: donare autem cognatis, ut sic non est materia voti.

III. Alia verò ratio est propter maiorem utilitatem ad perfectionem acquirendam, saltem magis remouendo impedimenta. Hoc insinuat in verbis dicti cap. 4. Exam. §. 2. *Ut melius exemplum omnibus adhibeat, inordinatum affectum erga parentes excutit, & incommo- dat inordinatam distributionem, quæ à dicto amore procedit declinandi, & ut ad parentes, & consanguineos recurrat, & ad inutilem ipsorum memoriam aditu praeluso firmius, & stabilis in sua vocatione perseverent.* Vbi tria incommoda insinuantur, propter quæ vitanda, expedit non distribuere bona consanguineis. Primum est, ne inordinatus amor ad parentes crescat, sed potius minuat, quoniam enim dicatur fieri hoc propter exemplum aliorum, supponitur sine dubio prius esse talem fructum in ipsomet religioso spectandum. Multum autem confert ad minuendum hunc affectum ab huiusmodi donationibus abstinere. Nam eo ipso amor cognatorum erga nos remittitur. Vnde etiam contra donando connaturaliter fit, ut nostra etiam naturalis affectio crescat. Morale etiam est, ut amor non tantum recipiendo, sed etiam donando augeatur, adeo, ut dubitet D. Thom. 2. 2. quæst. 26. art. 12. cum Aristot. lib. 9. Ethic. cap. 7. quis magis diligendus sit, benefactor, an cui beneficium confertur: & ex resolutione eius intelligitur, licet superiori, & rationali amore magis diligatur benefactor, inferiorem tamen, & naturalem amorem magis ferri ad beneficiatum. Denique ille affectus, quo quis se vincit, & abnegat donando bona sua alienis, potius quam propinquis, remittit multum, seu in officio continet amorem naturalem. Quantum autem intereat ad perfectionem hunc amorem inordinatum cohibere, seu minuire, satis significauit Christus, tum Matth. 29. ubi ita consilium relinquere fratres, sorores, patrem, matrem, & filios, aut domos, aut agros; tum Luc. 14. ubi hanc diminutionem naturalis affectus odium appellauit, dicens, *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Et ideo patres omnes valde commendat ad perfectionem assequendam, ut hic affectus minuat. Quod mirum in modum exaggerat Basil. in Constit. monast. cap. 21. & in regulis fustius disputatis regul. 32. Bernard. serm. 2. Domini- cæ 2. post Octauam Epiph. Et Ansel. lib. de similitudinibus cap. 7. 6. Secundum incommo- dum quod per hoc evitatur est, ne inordinata fiat distributio. Vocatur autem inordinata, non solum illa, quæ est contra iustitiam, vel charitatem, sed etiam illa, in qua

charitatis ordo non solum simpliciter necessarius ex præcepto, sed etiam melior, & gratior Deo non seruatur. Quem ordinem sine dubio seruare non potest, qui ex affectu carnis, & non ex puro amore Dei bona distribuit. Vltimum verò incommo- dum, quod vitatur, magni momenti est, scilicet, ut omnis inducia, quæ in parentum opibus, vel temporalibus auxiliis collocari posset, auferatur, & consequenter in Deum transferatur. Vnde etiam fit, ut ipsa paupertas sit maior, & purior. Nam qui parentibus, vel fratribus confert bona, sibi ipsi quodammodo conferre videtur, quia veluti vnum sunt propter coniunctionem carnis, & aliquantulum ea retinet, quasi in spe. Ex quo tadem intelligitur, quod de cognatis dicitur etiam in amicitia humana coniunctis locum habere, ac denique in omnibus, in quibus non necessitas, & indigentia, sed quælibet alia humana ratio, ut Hieronym. dixit, spectatur, veluti si religiosus sororis dotem auget, ut ditiori, aut nobiliori nuberet, quia & Christi Domini verba, & alia rationes adductæ æquè in his omnibus locum habent.

Quamuis autem hoc consilium non relinquendi bona consanguineis regulariter seruandum sit, non tamen dubium, quin interdum aliud expediat, quod duplici ex capite potest provenire. Primum quasi per se, quia indigent ipsi, ut dictum est, & oportet tunc declarari Ambrosii offic. c. 30. Secundum magis per accidens ad vitandum scandalum, ut rixas, vel inimicitias, quæ inde oriri solent, ut egregie Basil. regul. 9. ex fusioribus post medium. Propter quos casus, & similes additur in dict. cap. 4. Exam. §. 3. in eis non proprio, sed vnius aut plurium arbitrio, qui vita, & doctrina commendentur, & ab ipso religioso cum approbatione superioris eligantur, negotium hoc esse transigendum, ad declinandum (ut ibi dicitur) errandi in huiusmodi iudicio periculum, quod ab effectu sanguinis s. l. p. p. s. s. i. Idem repetitur ibi. §. 5. & in 3. p. cap. 1. in declaratione lit. G. rectè dicitur. *Ante ingressum quoniam de bonis suis temporalibus pro suo arbitratu statueret, postquam ingressus est, tam d. Eccl. si scilicet, quam de ecclesia ibi disponat oportet, ita ut decet vite spiritualis sectatorem.* Et propter hanc causam statutum esse dicitur, ut in eo casu res alieno arbitrio committatur. Potestque his regulis optimè accommodari sententia Basilij in regula 9. ex fusioribus, ubi tractans verba Christi, *Vende quæ habes, & da pauperibus, &c.* sic inquit: *Equidem ex hoc colligitur, quod si quis hac mente à suis discedat, hunc huiusmodi curam de parte patrimonij sui, nulla modo oportere negligere, contraque illud accurare, & cum eam omnem diligenter,issime se, cum abstulerit, eam veluti iam rem Domino consecratam summam cum religione distribuatur, vel ipse pers. si huiusmodi minere scienter administrando esse ipse par possit, vel per alios, quos ante maxima adhibita diligentia delegerit, quique certissima dederint documenta, posse se illa fideliter, ac prudenter distribuere, cum illud pers. fuerit, non vacare periculo, siue propinquis suis illa relinquat, siue in ea distribuenda, cuiusvis, nulla ali. b. b. delect. o. ne, opera v. s. s. i.*

In quibus verbis in primis aduerto, videri loqui Basilium de distributione bonorum, quæ post votum paupertatis tunc etiam fiebat, quando fortasse pars patrimonij prius obtineri non poterat, vel alia iusta causæ intercedebant. Hoc mihi indicant illa verba, *veluti rem iam Domino consecratam*; non enim proprie consecratur priusquam donetur, nisi per votum: quod multum confirmant sequentia verba non vacare periculo, quod enim esset periculum nisi votum præcessisset? Quod magis declarat inferius, dicens: *Quam graue tandem conserere debemus iudicium illi immittere, qui in rebus Dei nomini iam consecratu vindicandum lente, ac negligenter se gesserint.* Ex quo sensu colligimus, religiosum per votum paupertatis tunc non fuisse solum statim fieri inhabilem

Qg 4 ad pa-

IV. Temperatus dictum pronuntiatum duplici fundameto.

V. Basilij vera b. a. i. n. tribus continet cum instituta Societatis maiesta.

ad patrimonium suum distribuendum, sed ex voto fuisse obligatum ad id recte faciendum, quod est multum consentaneum Societatis instituto. Deinde etiam in modo, seu consilio recte distribuendi est conformitas: nam quod Basilii ait aliquando posse religiosum per se distribuere, maxime locum habet, quando bona alienis, & indigentibus eroganda sunt, quamvis tunc etiam optimum sit aliorum iudicium: quod verò ait ut interdum fiat per alios, maxime necessarium est, ubi de consanguineorum causa, & indigentia est agendum, ut in nostra constitutione declaratur. Denique, quod Basilii admonet, ut eligatur vir prudens, &c. nostra constitutio Superioris iudicio id remittit: nam vir religiosus illud magis suscipere debet. Cui ex parte consonat, quod de Essenis refert Iosephus lib. 2. de bello Iudaico cap. 7. dicens de illis, *Subvenire digni cum opus est, suo arbitrio cuique liceat, & indigentibus alimenta porrigere, sanè cognatis dar. aliquid sine curatioribus interdictum.* Curatores autem vocat superiores, qui eos gubernant.

VI. Ultimo quoad hanc partem addendum est, quando hæc bona non sunt distribuenda consanguineis, nullam aliam regulam præscribi, nisi ut iuxta propriam deuotionem in pia, & sancta opera dispen-
a. Proven-
ciat in Quan-
do locus non
est distribu-
di consan-
guineis, in
opera pia di-
stributio fa-
cienda est.
Præferuntur
tamen ex
debito iusti-
tia credito-
res, si qui
sunt.

Societas in
bonis his
distribuenda
sibi nullum
tus habet.

Hæc enim omnia sine dubio comprehenduntur in consilio Christi, *Vnde omnia, quæ habes, & da pauperibus.* Supponitur autem (quamvis per se satis notum erat) si quæ fuerint debita, vel obligationes iustitiæ prius esse soluenda. Imò additur hoc quàm citissimè fieri possit esse providendum, quoniam in obseruatione præceptorum maior cura, & diligentia adhibenda est, quàm consiliorum. Imò illa bona, quæ hoc modo debita sunt, moraliter non debent inter bona propria computari, ut habetur in leg. 31. *sub signatum de verbor. significat.* & ideo non comprehenduntur sub illo consilio, *Vnde omnia, quæ habes.* Non cadit autem sub hac obligatione dare aliquid Societati, quoniam, ut dixi in numer. 1. ipsa nullum ius in bona, vel ad bona religiosi acquirit. Non tamen excluditur Societas quin possit religiosus aliquid ei donare, si velit. Verumque supponitur in illis verbis, *Qui in ingressu ipso, vel post ingressum ad obedientiam, motus sua deuotione vellet bona sua, vel eorum partem in Societate sua fidum disponere.* &c. 3. p. Constit. cap. 1. §. 9. Vtrumque enim legitur in regula D. Bened. cap. 58. ubi de religioso emittente professionem, statim post illam emissam inquit, *Si quid in bona habeat pauperibus distribuat, vel facta solenni donatione, monasterio donet, n. h. sibi reservando.* ubi significat, & monasterio nullum ius acquiri in illo tempore professionis, & donationem non ex obligatione, sed ex propria voluntate religioni fieri potuisse. Et similiter S. Franciscus, cum eius religio incapax sit hereditatis, liberum reliquit volentibus eam profiteri, ut ad vsum fratrum aliquod ex bonis suis relinquere possent, ita tamen, ut ab ipsis fratribus ad hoc non inducantur, ut explicauit Clemens V. in Clementina, *Ex iust. a. paradijs.* de verborum significat. c. *aster n.* Quod videtur etiam nobis significasse B. Ignatius in verbo illo, *motus sua deuotione*, quasi non debeat à nobis moueri, sed à Deo, & deuotione sua.

VII. Nihilominus tamen si Societas verè indigeat, non erit huic constitutioni contrarium, eam necessitatem proponere volenti sua bona distribuere; nam si hoc licet, & expedit facere cum externis hominibus, cur non cum propriis? Præsertim cum, ceteris paribus, hoc etiam sit magis consentaneum ordini charitatis. Nam vnusquisque debet magis diligere sibi coniunctos spiritualiter, quam extraneos, ut cum D. Thom. 2. 2. quæst. 26. art. 7. tradi solet. Inter religiosum autem, & religionem est magna & peculiaris coniunctio spiritualis: ergo si religio aequè indigeat per se loquendo, ordo charitatis

postulat, ut religiosus in distribuendis bonis suis eam præferat: ergo ut ipse valeat hunc ordinem seruare, merito potest religio necessitatem suam declarare, imò & rationem peculiarem, quæ in eo militat, aperire, hoc per se bonum est, & non excludit, quin post intellectam optimè distributionis rationem, executio ex propria deuotione fiat. Quanta autem moderatio in hac ipsa distributione, quando in beneficium Societatis sit, ab ipsa seruetur, intelligitur optimè ex quadam eius regula, quæ in officio Prouincialis habetur cap. 10. quæ sic habet, *Si aliquam bona applicabuntur Societati cum facultate Generalis, magnopere cures Prouincialis, ut cum adificatione, & charitate, & non cum rigore exagantur, potiusque per procuratores externos, quàm per nostros, expendat quæque, vixit elemosyna aliqua in pauperes eius oppidi, ubi sunt bona, distribuatur.* Et aliis in locis sæpe commendatur, & inferioribus, ut cum magna subordinatione ad superiores, & superioribus, ut cum magna prudentia, & proximorum adificatione circa hanc distributionem se gerant, ut videre licet in datis, & in Can. 3. 2. Congregationis generalis, & Canon. 7. & 4. Congreg. 3. Vnde, & à paucissimis atque parcissimè dicta distributio fieri solet, quicquid mundus dicat.

CAPVT VI.

Quaratione distributio bonorum iuxta votum paupertatis à scholaribus Societatis faciendâ sit.

Superest ut quod secundo loco initio præcedentis capituli proposuimus breuiter expediamus, scilicet, an omnia, aut aliquid saltem ex illis, quæ illi prædicti circa distributionem bonorum ex regula assignauimus, quatenus voluntatem, vel consensum ipsius religiosi postulant, cadant sub votum paupertatis. Quod dubium non habet locum in nouitio, quante biennium expletum hanc facit distributionem, quia ille per se loquendo, non facit illam ex voto paupertatis, sed ex libera voluntate. Et quamvis præcelleret promissio simplex, (ut supra cap. 4. numer. 17. dictum est) relinquendi omnia, cum primò superior potest elapsum primum annum probationis iniunxerit, tamen illa non obligat ad modum, sed solum ad substantiam actus (ut hic dicam). Quod si fortasse nouitius priuatum votum emisisset, iuxta illius intentionem iudicanda erit obligatio, regulariter tamen fieri solet tale votum ad imitationem illius, quod completo biennio in Societate emittitur, ac recipitur, & ideo quoad materiam debet erit de veroque iudicium. Ratio ergo dubitandi in his, qui hoc votum habent, esse potest, quia votum simpliciter paupertatem iuxta constitutiones, sed non in ipsis constitutionibus designatur hoc genus paupertatis, quoad distributionem bonorum; ergo eo ipso insurgit obligatio voti, ita ut licet constitutiones per se non obligent ad culpam, ratione tamen materiæ, quam designant, oriatur obligatio ex voto. Et declaratur. Nam hoc votum obligat ad non vtendum aliqua re vt propria, sed distributio talium bonorum est quidam, & maximus vsus eorum, ergo debet vsurpari vt proprius; ergo debet ex vi voti solus ille vsurpari, qui per dictas constitutiones, vel iuxta formam earum conceditur, quia omnis alius erit omnino proprius, siue rei vt propriæ. In contrarium autem est, quia in prædictis constitutionibus non ponuntur verba quæ indicent obligationem, seu necessitatem. Nam licet in 4. c. Examin. §. 2. dicatur, *Pauperibus disponere debent, ita vt additur, Vt consilium Evangelicum sequantur.* Et ita verbum debent, non præcepti, sed consilij debetum; seu

necessitatem ad melius esse, vt ibidem indicatur, significat. Et in eodem sensu dicitur in §. 3. *Contentus esse debent, &c.* Et §. 5. in simili ratio redditur, quod id magis expediat, & ad maius Dei obsequium sit futurum. Et §. p. c. i. §. 7. solum dicitur, *Qui se excus bonis suis, sequatur Christi consilia, profusa tamen deuotione, ad hoc potius quam ad illud opus dispensare bona sua, vel partem illorum poterit.* Et expressius §. 9. dicitur, *H. iudicabit opus facies maioris prof. tributi, &c.* & sic in aliis.

I. Dicendum ergo censetur primo in genere, cadere sub obligationem precepti, & voti non usurpare in his rebus proprietarium vsum, id est, omnino propria autoritate, & voluntate, & non secundum regulam, vel voluntatem superioris. Probatur primo ex Gregor. XIII. in Constit. *Ascendente Domino.* Vbi postquam dixit scholares retinere dominium bonorum suorum, subdit, *Interim tamen quantum ad illorum vsum religiosam paupertatem seruans, neque vlla re tanquam propria sine superioris facultate vti possint.* In quibus verbis planè significat hoc pertinere ad materiam, & que ita cadere sub obligationem voti. Nam religiosa paupertas illa proprie dicitur, quæ est materia voti, & ideo dicitur non posse, quia agere contra religiosam paupertatem. Vnde de iisdem scholaribus dixit ibidem paulo superior idem Pontifex, *emissis votis debere in communi viuere, quia solum ex communibus bonis, vel tanquam communibus vti debent; ergo quamuis retineant proprietatem aliquarum rerum, necesse est, vt non habeant proprium vsum ex vi voti paupertatis, alias possent ex illis bonis in particulari viuere, sicut possunt nouitij; neque esset cur Pontifex post emissam vota, specialem obligationem in hac parte eis tribueret.* Ratio etiam hoc postulat necessariò, quia votum paupertatis religiosæ saltim, & maxime requirit paupertatem in vsum, vt ex dictis in c. 4. patet; non ergo haberent hi scholares votum paupertatis sufficiens ad statum religiosum, nisi bonorum omnium proprietarium vsum à se abdicarent ex voto, & ideo in constitutionibus Societatis sicut declaratur eos retinere dominium, ita etiam declaratur nulla re, tanquam propria, vti posse p. 3. c. i. §. 7. Est ergo hæc materia talis voti, ideoque ex genere suo sub graui obligatione.

III. Secundo dicendum est. Qui post emissam tria vota substantialia res suas distribuit, vel illis se abdicat sine superioris facultate, facit contra votum paupertatis. Sic ad verbum fuit decretum in §. Congreg. generali canon. 7. Intellexit nimirum Congregatio eum esse modum, seu formam distribuendi prædicta bona, quem constitutiones c. præcedent. num. 2. allata præscriperant, atque ea ratione, id est, supposita approbatione & facultate superioris, ad materiam voti paupertatis pertinere; aut certè (quod planè pro sua autoritate poterat, vt etiam in simili notabimus infra lib. 6. cap. 10. num. 2.) denudò grauissimas ob causas, intra talem materiam id collocauit. Itaque forma illa disponendi addita superioris voluntate, tanquam necessaria cõditiõne, materia euadit huius voti, sic decernente, vt dixi, aut forte suo decreto declarante Congregatione ita inde à principio ita se habuisse hac in parte paupertatis votum in Societate; violarique grauiter, aut venialiter, pro materiæ quantitate, si superioris voluntas dispositioni non assensit.

IV. Specialiter verò de dispositione in opera non pia probatur assertio. Nam talis modus alienationis, non est commissus arbitrio ipsius religiosi; ergo vlturpando propria autoritate illum vsum, vtitur illa re, vt propria, quod est contra votum. Itè quoad hanc partem nõ solum sit votum cum adiectione quasi affirmatiua, scilicet dandi consanguineis, v. g. si superiori visum fuerit, sed etiam sub limitatione negatiua, scilicet, distribuendi pauperibus,

nisi ex facultate superioris, vel ex iudicio eorũ, quos ipse probauerit aliud facere expediat; ergo qui temerè sine tali facultate, vel examine suo arbitrio bona expendit in vsum non pios, delinquit in materia voti paupertatis; est ergo ex genere suo graue peccatum, licet ex leuitate materiæ possit esse veniale. Quæ autem in hoc negotio sit materia grauis, vel leuis, ex dictis in tom. præced. disputando de voto paupertatis purè simplici, petendum est. Solum hic considerare oportebit, quia res, quæ expenditur non est religionis, sed propria, & quia non derelinquitur usurpando, & retinendo, quod magis repugnat paupertati, quàm abdicatio; ideo maiore quantitatem requiri, vt appropriatio talis vsum (vt ita dicam) graue peccatum censetur. In particulari verò prudens viri arbitrium necessarium erit.

Notanter autem dixi in num. 3. *Addita superioris voluntate* quia non satis est, quod superior suum iudicium interponat iudicando talem, vel talem distributionem esse meliorem, vt eo ipso materia describatur tanquam necessaria, neque vt alius vsum censetur vt rei propriæ; quia non obstante illo iudicio, potest concedi facultas eligendi, quod minus bonum est, quæ facultas respectu religiosi, est veluti quædam permissio; & ideo tunc aliter distribuendo, quàm superior iudicet, licet imperfectè fiat, non tamen necessariò cum culpa, vel si aliqua admisceatur ratione status perfectionis procurandæ, vel voti, ad summum est venialis. At verò quando superior non tantum iudicat, sed etiam vult id fieri, quod melius est in tali materia, iam vrget necessitas voti, cum vsum bonorum prohibitus usurpetur. Idem censetur, si interueniente dubio an bona sint consanguineis distribuenda, superior omnino statueret, vt id fieret iuxta formam constitutionum, designando duos, aut tres viros prudentes, quorum iudicium religiosi sequantur; pariter enim modo religiosus tenebitur ex vi voti paupertatis, illum modum distributionis obseruare, ob eandem rationes.

Inferes; ergo quando religiosus distribuerit in pauperes, vel alia pia opera, non requisita peculiari superioris directione, minime peccabit contra votum paupertatis, quicquid sit, an imperfectè, vel peccaminose etiam faciat, contra debitam subordinationem. Probatur illatio, quia iam pro tali bonorum dispositione certam habet Societatis voluntatem; si quidem & ea distributio de se studiosa est, & in constitutionibus non inuenitur præscriptum esse aliquid circa modum obseruandum inter ipsos pauperes, aut eligendi hos potius quàm illos, neque in hoc negotium aliquid esse commissum superiori, sed potius inuenitur totum esse relictum deuotioni donantis; & ideo licet superior iudicet aliquid esse melius, vel itque ita fieri, non pertinebit id facere ad materiam paupertatis, quia illud nullo modo fuit contentum in voto; neque subditus aliter distribuendo quàm vellet superior, censetur vti suis bonis, vt propriis, quia de illis disponit iuxta voluntatem, vt sic dicam, ipsius religionis, hoc est, iuxta modum in constitutionibus præscriptum. Vnde nunquam poterit particularis superior designare subdito certum pietatis opus (vt, v. g. dare talia bona Societati) tanquam materiam necessariam ad obseruationem voti paupertatis; quia nullibi ei cõcessum est, & alioquin ex natura voti paupertatis hoc etiam sequi non videtur. An verò ex vi voti obedientiæ possit id præcipere, alia questio est, in qua etiam probabile videtur regulariter loquendo non posse: quia non est iuxta constitutiones, neque est materia per se conferens ad finem instituti. Imò ad maiorem eius puritatem, & paupertatem videtur pertinere, vt non possit superior hanc necessitatem imponere subdito, præter-

VI. Non iudicium sed voluntas superioris reponit distributionem in materia voti.

VI. Distributio nem in pia opera non requisita directione superioris videri licetam non obstante voto paupertatis.

Imò nec ex voto obedientiæ videri tã distributionem imponi posse.

Vide instrum.
tionem P.
Claudio pro
distributione
facienda.

præsertim in ordine ad donandum aliquid Societati. & ideo in Constit. nu. 1. citata expresse dictum legimus, *Qui motus sua deuotione*. Et in eodem sensu dictum esse apparet, quod in Canon. 3. 2. Congregat. general. dicitur, ea, quæ continentur in 4. c. Exam. de dispositione bonorum (saltem quantum ad pauperes) sumenda esse tanquam generalem quandam instructionem, & legem, qua nostri debent bona sua illis distribuere, *pro deuotione tamen sua*. Concluditur ergo distributionem inter pauperes semper relinqui liberam, etiam si Societas inter pauperes ipsos comprehendatur.

VII.
Quid seruandum
ut Societas
eius ali
quid distribuatur
licet

Supposita autem voluntate dandi aliquid Societati, dicitur nihilominus in 3. p. Constit. cap. 1. §. 9. vt applicatio potius ad hanc partem, quam ad illam Societatis, vel ad hunc, aut illum vsum Generali committatur. Ex vi tamen illius constitutionis non videtur etiam pertinere hoc ad materiam paupertatis, neque posse tanquam quid necessarium præscribi, quia solum declaratur illud esse opus maioris perfectionis: & quoad hoc non additur, vt in tali applicatione voluntati superioris stetur. Additur verò in prædicto canone 3. 2. Congregat. generalis limitatio quædam quoad hanc partem, & in canon. 3. Congreg. 3. scilicet talia bona distribuenda esse intra eam Societatis prouinciam in qua bona continentur. Quod si religiosus ipse, ad quem talia bona pertinent, consentire nolit, sed alteri prouincia illa dare velit, additur ibi, talia bona non esse acceptanda à Societate, *sed ex (inquit) tenetur ipse in veros Christi pauperes extra Societatem dispensare*. Vbi ponderandum est verbum *tenetur*, quod sine dubio obligationem significat, quia iam tunc illa distributio relinquatur, vt necessaria ex vi voti paupertatis, ita vt non possit in commodum consanguineorum commutari. Ea autem limitatio regulam (vt aiunt) firmare videtur pro dispositionibus piis extra casum donandi alteri prouinciæ. Denique additur ibidem, si religiosus velit applicare sua bona intra eandem prouinciam alicui tamen certo loco, esse in potestate Generalis illam improbare, quod satis clarum est, quia potest illam non acceptare. Quid autem tunc agere teneatur religiosus distribuens, ibi non declaratur. Et ideo dicendum consequenter videtur, eodem modo teneri ad distributionem faciendam, quo antea, & eandem libertatem retinere ad distribuendum inter alia loca Societatis intra eandem prouinciam, donec aliqua tandem eius applicatio approbetur, alioquin potest etiam si velit inter alios pauperes distribuere; melius autem semper faciet, si superioris iudicio prædictam applicationem committat.

VIII.
Extensio
illationis
factam.

Ex his verò in tota hac illatione, seu obiectione contra secundam assertionem dictis, colligi vltimus poterit, distributionem factam à religioso, si in veros pauperes, aliaue pia opera fiat, incipio etiam, aut inuito superiore, licet minus ordinatè fiat, & ideo magna sit imperfectio, & regulariter aliqua sit venialis culpa; nihilominus tamen non videri directè contra paupertatem. Probatur ex dictis, quia talis distributio commissæ est deuotioni ipsius religiosi: non pendet ergo à scientia, vel voluntate particularis superioris etiam Generalis; ergo non cernitur ibi usurpatio alicuius vsus rei, vt propriæ, sed est iuxta intentionem voti cum emittatur iuxta Societatis constitutiones, & iuxta modum à regula concessum.

IX.
Extensio
occurrenti.

Dices, licet distributio in pauperes, quantum ad formam seu specificationem, vt sic dicam, non pendeat à voluntate superioris, quantum ad exercitiū pendere; nam ad superiorem pertinet designare tempus, in quo abdicatio horum bonorum facienda est, sub hac enim lege sit promissio, seu paupertatis votum. Responderi in primis potest conditionem

illam positam esse ad terminandam dilationem, non verò ad eam exigendam, ita vt ante illud tempus non possit fieri bonorum abdicatio. Vnde qui in Societatem ingreditur, licet non teneatur ex regula ante expletum annum renuntiare omnibus bonis, non tamen prohibetur id facere; imò consultur per se loquendo. Item post annum expletum licet promittat renuntiare cum primùm iussus fuerit, non tamen promittit non renuntiare nisi iubeatur; & ideo licet proprio nutu id faciat ante expletū biennium, non agat contra promissionem, nec contra paupertatem, vt per se constat. Sic ergo licet expleto biennio teneatur ex voto paupertatis relinquere omnia cum primùm iussus fuerit, non tamen ex vi illius voti prohibetur anticipare tempus, & statim relinquere bona non expectata iussione; ergo licet id faciat, ea ex parte non peccabit contra votū paupertatis. Vnde si aliquando de pauperibus (quod sibi concessum est) ex nullo capite violabit paupertatem; quamquam quia votum etiam habet obedientiæ, inordinatè, & imperfectè faciet de suis bonis disponendo etiam in pauperes sine licentia superioris, ac si illud esset prohibitum in virtute obedientiæ, esset ex hoc capite peccatum graue iuxta materiam qualitatem. Nam aliquando potest multū expedire ad adificationem proximorum, & ad bonum religionis, & ipsius religiosi, vt id non fiat, donec superiori videatur, & ideo sine dubio habet superior aliquando ius id præcipiendi cum omni rigore, tamen quia ordinariè hoc non est ita prohibitum, vel à lege, vel à Prælato; ideo per se loquendo, id est, secluso scandalo, contemptu, & conscientia erronea, hoc non est peccatum graue.

Hanc totam illationem, seu obiectionem contra secundam assertionem à numero 6. profectus sum, & consulto, quia fortasse ante citatum pro ipsa assertione canonem videri poterat probabilis. Nunc autem citatio canonem videri poterat probabilis, siue citatus canonem, vt illo num. 3. dicebamus, siue citatus canonem Congregat. 5. nouum in Societatem ius hac in parte introducat, siue autoritativè declaret antiquum (ad eum ferè modum quo Ecclesia veritates aliquas denovo proponit credendas de fide) simpliciter, atque sine vlla distinctione operum *piorum*, aut *propiorum* accipiendum est, atque dicendum, illicitam contra paupertatis votum esse distributionem in quolibet opera; si absque directione superioris, *scilicet præsumpta*, fiat; eo quod talis directio, siue consensus prælati, conditio sit, vt dixi, necessaria, nec talis distributio illicita sit contra dictum votum. Neque verba illa constitutionis, *deuotione sua* (quod ferè totum robur est obiectionis) dicto decreto Congregationis repugnant. Nam deuotio subditi non excludit præuiam licentiam superioris ad disponendum generaliter, sed excludit necessitatem licentiæ peculiaris ad piè disponendum, vel ad disponendum in hac vel illa pia opera. Vnde citatum decretum explicuit quod constitutio supponebat. Et declaratur aliter, nam deuotio quàmlibet voluntaria, & meritoria, non necessariò excludit licentiam superioris; sic enim dicemus inferius cap. numero 9. in simili, ex charitate etiam moueri posse, qui suam obligationem implet. Et in primis in pia deuotio distribuendi absolute, & indistinctè in pia opera, ante ipsam licentiam à superiore petita concipiatur, per petitionem subsecutam, non modò non minuitur, aut euanesceat, sed potius crescere poterit, petitionem videlicet imperando. Si verò licentia petita deuotionem antecedit (quod facile contingere potest, si indistinctè, seu in vniuersum de facultate exuendi se bonis suis, vt constitutum de facultate agatur) sicut post obitio loquitur, cum superiore agatur) sicut post obitentam licentiam concipi potest voluntas donandi consanguineis, ita & voluntas, siue deuotio donandi piis operibus, nulla ergo est repugnantia aut in

illis iuribus, aut si quid aliud in obiciendo perstrinximus, quia in quacunque forma, vel instructione Societatis ad disponendum de bonis absque illo incommodo, vel repugnantia imbibitur superioris directio, seu voluntas saltem præsumpta; atque adeo siue à principio Societatis, siue post quintam Congregat. posita assertio habere potuit veritatem. Cur autem dixerim *saltem præsumpta*, in fine capitis intelligitur. Vnde expedita similiter manent, quæ in 2. p. dubitandi in numero 1. ex cap. 4. Examin. & ex 3. p. Constit. cap. 1. afferbantur, neque enim repugnantiam ullam continent, sed potius maximè coherent, debere religiosum sua ex voto disponere, etià in pia opera, & votum ipsum emisisse, vt consilium Evangelij, seu Christi sequeretur, vt maius Deo obsequium præstaret, vt opus maioris perfectionis eaderet.

XI. Hic verò interrogabit aliquis ulterius, an licet alienatio facta absque directione superioris, illicita sit, & sacrilega, valida nihilominus euadat. Cum enim eiusmodi religiosi, de quibus loquimur, domini sint, & propria voluntate sua bona tribuant, vt supponimus, spectato iure naturæ valida est talis donatio. Nullum autem est ius positium, quod illam irritet: nam iura, quæ dicunt donationes, vel alienationes à religioso factas, non esse validas, loquuntur iuxta antiquum, & commune ius de religiosis, qui capaces non sunt domini. Sic autem loquimur de religiosis habentibus aliqua bona, de quibus possint disponere, & ideo non iuxta commune ius, sed iuxta aliud speciale de illis iudicandum est: nullum autem inuenitur ius speciale Societatis, quo talis alienatio irritetur; ergo retinet valorem quem habet iure naturæ. In contrarium autem est, quia religiosus non est sui iuris, neque habet velle, neque nolle: hi autem sunt verè religiosi, & quoad hanc partem tam perfectè subiecti, & alieni iuris, per votum obedientiæ, ac qui libet alij religiosi: ergo licet dominium habeant, non habent voluntatem sufficientem ad transferendum illud. Propter quam rationem partem hanc amplexus est Ludouicus Molina tom. 1. de iustitia tract. 2. disput. 139. vers. *ill. qui tempore*. Vbi etiam nullam distinctionem facit inter alienationem ad pia opera, & ad alios vsus, quia re vera quantum ad hoc capit, quod religiosus non est sui iuris, vtrique est æque prohibita, vel æque infirma. Inde verò consequenter significat, etiam si alienatio fiat in pauperes, vel opera pia, esse graue peccatum contra paupertatem, quia est vsurpatio iuris, quod quis non habet, scilicet transferendi dominium in alterum. Adde etiam, quia donare sine potestate transferendi dominium, vel decipiendo alium, vel inuitando illum, vt accipiat, quod accipere, vel retinere non potest, omnibus modis continet grauem inordinationem. Hinc etiam colligit testamentum factum ab huiusmodi religioso sine licentia sui superioris nullum esse: nam cum illa, sicut possunt hi religiosi de suis bonis disponere inter viuos, ita etiam est certum posse per viam testamenti confirmandi per mortem naturalem, aut per professionem, vel etiam per vota coadiutorum formatorum Societatis, quæque ad hoc æquivalent, vt ex cap. 4. constat. Atque eadem proportionem, si alia dispositio sine licentia inter viuos facta, illicita, & nulla est, erit etiam nulla per viam testamenti; est enim eadem vel maior ratio. Imò addit idem author, nō solum in his religiosis, sed etiam in nouitiis Societatis, post primum annum expletum peccatum esse condere testamentum de suis bonis, inscio superiori, quamuis de illo testamento doceat esse validū, & si morte naturali confirmetur, habere effectum, quia factum fuit ab homine sui iuris: illicitè autem factum esse censetur, quia est contra promissionem,

quam talis nouitiis fecit disponendo de bonis suis cum primum superior iniunxerit post expletum primum probationis annum, vt in illo cap. 4. numero 17. tactum est. Hanc Molinæ sententiam postea sequitur Lessius lib. 2. de iust. cap. 4. dubit. 5. numer. 28.

Nihilominus ego existimo huiusmodi alienationes, vel dispositiones ab his religiosis factas de propriis bonis sine licentia superioris non esse nullas ipso facto, sed validas, infirmas tamen, & irritabiles per voluntatem superioris. Priorem partem mihi probat discursus superioris factus priori loco pro parte affirmatiua. Posteriores autem probat, & non amplius ratio in contrarium obiecta, quæ est fundamentum Molinæ. Vtramque autem declaro exëplo voti facti à religioso sine licentia Prælati, quod non est ipso iure nullum, sed validum, licet infirmum, & irritabile à superiore, vt tom. super. cum D. Thom. & communi doctrina tradidimus. Quod eadem ratione verum est de quacunque promissione humana, quando non est de re illicita, aut de materia ita aliena, vt non possit impleri promissio sine iniuria alterius. Ex quo colligimus idem dicendum esse de donatione, quæ aliàs ex parte materiæ donatæ iniusta non est, sed solum ex defectu consensus superioris: nam eadem est ratio de tali donatione, quæ de voto. Quia sicut valor donationis pendet ex voluntate, ita etiam votum, ac promissionis. Atque eadem exempla ostendunt religiosum non ita esse alieni iuris, nec in eo sensu dici non habere velle, aut nolle, vt nihil validum possit sua voluntate exercere, sed quia nihil firmum potest efficere sine consensu superioris, vel quia nihil potest licitè velle contra sui superioris voluntatem, vt in tom. super. ostensum est; ergo ex hoc capite non est hæc donatio irrita, sed irritabilis. Inter hæc autem duo multum interest: nam si sit irrita, non potest, qui talia bona accepit, illa retinere tuta conscientia, quia retineret rem alienam. Dices, non retinet inuito Domino, & ideo non iniuste retinet. Sed contrà, quia iuxta illam sententiam voluntas Domini non est efficax ad concedendum dominium; ergo nec possessionem, vel vsum: nam religiosus æquè non est sui iuris quoad hæc omnia; ergo qua ratione non sit dominus, eadem non potest retinere rem acceptam, quia quoad hæc omnia magis est consideranda voluntas superioris, qui est veluti principalis administrator, quam subditi, qui est proprius dominus. At verò si donatio tenet, licet irritari valeat, potest, qui aliquid accepit, tuta conscientia illud retinere, donec à superiore reuocetur donatio. Dices interdum poterit esse talis distributio, vt reuocari non possit, vt si facta est in pauperes. Item aliquando occultè fiet donatio, & superior propter ignorantiam irritare non poterit. Respondeo hæc esse per accidens; nam in eis interuenit impotentia facti, quæ non mutat ius: & quamuis fortasse ex parte recipientium interueniat aliqua malitia cooperando, vel inducendo ad actum inordinatū intra obligationem obedientiæ, aut religionis: tamè quia non interuenit iniustitia, nec substantialis defectus impediens translationem dominij, nō video vnde sit in recipiente obligatio nō retinendi, quod accepit, etiam si de facto nunquam possit reuocari donatio à superiore propter ignorantiam.

XII. Ex quo infero primò etiam testamentum conditum ab huiusmodi religioso sine facultate superioris non esse ipso iure nullum, licet sit irritabile à superiore. Probatur consequenter ex fundamento posito: quia dispositio religiosi in his, quæ ex parte materiæ non continent iniustitiam, vel nullitatem, non est irrita ipso facto ex solum quod sit propria voluntate etiam alias peccaminosa sine inter-

XII. *Auctoritas placitum bipartitum.*

Declaratur utraque simul per s. exemplo votum, promissionis, ac donationis.

Discrimen inter irritabilem & irritabilem donationem. In instantia contra priorem partem discriminis d. luitur.

Contra alteram partem discriminis instantia altera reuocatur.

XIII. *Primum contrarium quod satisfit contra s. exëplo testamenti quoniam ad scholarum.*

Testamentum occulte factum etiam ad pia opera quomodo sit aut non sit peccatum contra paupertatem.

interuentu voluntatis superioris, sed est tantum infirma, & irritabilis; ergo idem dicendum est de dispositione per testamentum. Probatur consequentia, quia ex natura rei non requiritur efficacior voluntas ad testamentum, quam ad alias donationes, & ex iure positio nullum est speciale irritans magis hanc dispositionem, quam alias in tali persona. Sed quaeres an condere hoc modo testamentum occulte, & sine facultate superioris, sit graue peccatum contra paupertatem, vel obedientiam. Respondeo, quod ad paupertatem attinet nullum videri peccatum, aut saltem non videri graue, si eo animo fiat, vt tempore mortis subiciatur superiori, quia tunc tale testamentum est veluti quaedam manifestatio voluntatis propriae, non autem iuris proprii indebita usurpatio. Secus vero dicendum esset, si is testator intendat, vt suum testamentum ad executionem perueniat ex propria tantum voluntate, iuxta superius dicta in secunda assertionem. Dices, cum ex voto teneatur huiusmodi religiosus abdicare omnia bona cum primum iussus fuerit à superiore, huic obligationi repugnat etiam cum animo manifestandi id facere per viam testamenti, quod non habet effectum, nec est efficax donec per mortem naturalem, vel civilem confirmetur. Respondetur tale testamentum non impedire alteram obligationem; & obseruationem eius, quia non obstat illi testimonio potest superior iniungere, vt statim sine mora renuntiatio omnium bonorum fiat: & tunc subditus tenetur id exequi, & prius testamentum fiet irritum, ac nullius momenti; ex nullo ergo capite videtur hac actio contraria voto paupertatis in dicto casu. Et aliquando posset bona fide fieri, vt si subditus iter agendo, aut nauigando incidat in periculum mortis, & non habeat superiorem à quo possit petere facultatem, certe non peccabit condendo testamentum; praesertim in opera pia, ne ab intestato succedant, qui fortasse non indigent. Vt autem religioso modo id faciat, debet expresse in ipso testamento voluntati superioris illud subordinare, & optime etiam faciet, si ei committat, vt ea mutet, quae magis expedire videbuntur.

XIV. Item ad non pia.

Vnde etiam vterius addo, in tali casu necessitas non esse graue peccatum condere testamentum, consanguineis, vel alios similes constituendo heredes, solum ad hunc finem, vt non necessariò sibi succedatur ab intestato, & vt superiori innotescat voluntas defuncti, dummodo ei semper committatur, vt commutare possit etiam in opera pia, si seruata forma constitutionum id expedire iudicatum fuerit: ad hoc enim semper obligat paupertatis votum in Societate factum, vt numero secundo, & tertio diximus. Quapropter qui absolute conderet testamentum, relinquendo consanguineos heredes, vel alia legata absque titulo pietatis, grauiter profecto peccaret, multoque grauius, si id faceret extra praedictum articulum necessitatis, quia tunc usurpat vsum bonorum sibi non concessum, & ita vtitur illis bonis vt propriis, quod grauiter repugnat paupertati. Accedit etiam talem actionem fere esse inutilem; quia etiam si quis moriatur tali testamento condito (quod Deus auertat) potest superior illud irritare eadem ratione, quae alias donationes, vt diximus. Tunc autem (quod notandum est) non esset liberum superiori, nisi in ipso testamento hoc ei expresse concederetur commutare institutionem in alium heredem, vel alia opera etiam pia, sed solum posse rumpere testamentum, quo sublato de remedio necessariò succederet is, cui ab intestato deberetur hereditas. Ratio est, quia superior non habet ius proprium distribuendi illa bona, sed solum habebat ius defi-

Quid possit superior in tali testamento post mortem subditi.

gnandi materiam, modum, & tempus, & dandi facultatem, vt subditus posset talia bona distribuere firmiter, & iuxta suam obligationem alienare. Vnde si hoc iure vltus non est viuente subdito, post mortem eius nullum habet ius immediatum (vt sic dicam) in ipsis bonis, aut ad illa, aut ad distributionem eorum, sed solum ex alio capite subordinationis, & obedientiae habet potestatem irritandi, vel ratum habendi actum, quem subditus etiam in morte ratum efficere non potuit sola sua voluntate; & ideo potest irritare testamentum, postea vero nihil amplius efficere poterit, sed necessariò succedet ab intestato.

Tam quod attinet ad inobedientiam, quae in hoc facto interuenit, non est dubium, quin materia sit grauis confessio testamenti sine licentia, & ex hac parte sufficiens ad peccatum mortale; non inueniuntur tamen expressam prohibitionem, quae in vi praecipii circa hoc imposita sit: & ideo non videtur esse ex hoc capite per se peccatum mortale, quia votum obedientiae non ita obligat etiam in materia graui, nisi proprium praecipium interueniat Regulariter tamen loquendo per accidens, & ratione scandalii, vix poterit talis actus excusari à culpa mortalitatis propter exemplum & commune nocumentum religionis, tum etiam, quia habet quandam speciem, seu apparentiam proprietatis, seu vltus appropriati in materia graui. Hoc autem maxime intelligitur quando dispositio testamenti esset in vilitatem consanguineorum, vel in alia opera profana, seu non pia; nam si esset in pia opera, facile praesumi posset rati habitus superioris, quantum semper timendum sit.

Vltimò ex dictis colligo quid dicendum sit de nouitiis si ante emissam vota, in secundo nouitiatu anno, inficio superiore testamentum condant. Ne credamus, quod non possit quin inordinatè factum sit, quia etiam nouitius debet, quadiu in eo statu permanet, seruare debitam subordinationem ad superiorem, praesertim in re tam graui. Hae autem obligatio incipit in ipso nouitiatu, vt cap. 4. numero 17. visum est. Et ideo ex hoc capite non minus verum est de nouitio Societatis agente primum, quam de agente secundum probationis annum. Non est autem illa obligatio votum, quia, neque ex parte nouitij supponitur votum, per se loquendo, & licet illud supponatur, non interuenit ex parte superioris proprium praecipium in hac parte impositum. Solum ergo est illa obligatio veluti ex quadam obedientia paterna, & tacita conuentione inter nouitium, & religionem, quae fieri intelligitur, quando nouitius ad communem vitam religiosorum admittitur; & ideo haec inordinatio ex hoc capite non est peccatum mortale: à veniali autem vix poterit excusari. Non videtur autem ex vi huius actus, agere nouitius contra promissionem, quam facit disponendo de suis bonis, cum primum superior iniunxerit; quia testamentum non impedit implere promissionem factam, cum semper infirmum sit viuente testatore; nec necesse est, vt nouitius intentione non implendi eam promissionem illud faciat sed solum, vt si interim dum superior rogat praecipit alienationem bonorum, aliquid aliquid huic accadat, de sua possit constare voluntate, manum ei quod per se nec reprehensibile esset, si debito modo fieret.

CAP. VII.

Ad quem usus sine exercitium paupertatis singulis religiosi Societatis LESV ex regula teneantur.

I.
Vnus pauper-
um duplex.

DVplex distingui potest paupertatis usus in singulis religiosi (de paupertate enim in comuni postea dicitur) unus dici potest positivus, alius negativus, qui potius est non usus; & uterque esse potest suo modo materia voti. Nam carentia alicuius usus, directè, & substantialiter (ut ita dicam) potest cadere sub obligatione, voti paupertatis, quia cum paupertas consistat in carentia, maior erit si se extendat ad carentiam aliquorum usuum, ideò directè potest cadere sub votum. Usus autem positivus ut sic, seu quoad substantiam suam, non videtur pertinere ad paupertatem, sed ad alias virtutes, quibus homo obligatur vi rebus temporalibus ad vitam conferendam, vel ad alios fines; paupertas autem est ponere modum in hoc usu, & quoad hoc potest directè cadere sub tale votum. Aliqui etiam sunt actus, qui moraliter sunt necessariò coniuncti cum aliqua paupertate, ut mendicare, si nihil habeatur in particulari, neque in communi. De his ergo omnibus vobis, siue actibus (sicut in præcedentibus de dominio seu proprietate fecimus) tractandum erit, explicando in præsentis capite de singulis, quid ad perfectionem regulæ spectet, & in frequenti, quid ad obligationem sub culpa pertineat.

II.
Prima ob-
servantia
usum negati-
vum paupertatis
in Societate
non habere
liberum
peculium aliud
experimentum.

Ut ergo incipiamus ab usu negatio, qui perfectior est, & magis explicat perfectionem voti. Primum spectat ad paupertatem Societatis, ut religiosi nihil priuatum possiderent, sed ad sustentationem corporis pertinent, quæ sub cibo, & potu includuntur. Etenim non habere proprium, & priuatum dominium harum rerum commune est omnibus religiosi: non posse autem habere priuatum possessionem harum rerum, vel in magna, vel in parua quantitate, cum generali facultate utendi illis, non est commune omnibus: multis enim licet vel per regulam, vel per consuetudinem non prohibente regulam, priuatum hæc possidere, id est, in proprijs cellis, sub propria custodia illas tenere, & suo arbitrio illis uti, non ex dominio, sed ex generali licentia. Alij verò ex sua regula, & consuetudine carentiam huius usus, & possessionis prohibentur: & non est dubium, quin intra latitudinem paupertatis, hoc sit ex suo genere melius, ceteris paribus: tum quia magis distat à sufficietia diuitiarum, & in rebus maximè necessarijs: cuiusmodi sunt ex de quibus loquimur, tum etiam propter difficultates multas, quæ superandæ sunt, si vel necessitati, vel appetitui corporis ex solis rebus communibus, quæ sub possessione, & custodia religionis sunt subueniendum sit, idque semper iudicio, & arbitrio superioris, & non propria voluntate, & petita semper facultate, quod eo est magis onerosum, quo materia est contempnibilior, magisq; humana, atq; adeo religiosæ personæ pudibunda. Tum denique, quia hæc paupertas plures aufert occasiones vel intemperantia, vel superflue delectationis, vel inutilis, aut otiosæ conuersationis. Et ob has causas, hoc genus paupertatis consuluit Basil. in regul. 30.4. ubi inter alia ait. Et eo quod in communi loco, id est, in monasterio, priuatas escas, vel potiones aliqui habeant, illud consequi, quod est ab Apostolo reprehensum, Confunditis vos, qui non habent. Idem tradidit Pachom. in sua regul. 43. Nullus in cella sua reparet aliquid visendum. Hoc ergo genus paupertatis Societas amplexa est, & obseruat, ut ex consuetudine constat, & ex regulis infra citandis, nec sine urgente ne- Franc. Suar. de statu relig. Thom. IV.

cessitate, & magna moderatione in hoc dispensari debet, si materia alicuius ponderis, seu considerationis sit.

Secundò ex hac sequitur alia obseruantia paupertatis, ut si quidpiam huiusmodi alicui religioso in particulari mittatur, admittendum non sit in eius peculiarem possessionem, vel usum. Est quidè commune ferè omnibus religiosi regulis, ut nihil, etiam si ad cibum, & potum pertineat, possit ab aliquo religioso recipi absque licentia, seu benedictione, (ut aiunt) prælati; hoc enim plurimùm spectat ad usum paupertatis. Imò Basiliius suprà consulit, quæ huiusmodi sunt non recipi; tamè si occupanda sint, inquit: Antequam facias deus, ut statuas ipse à quibus sumi, & quæ sumpta sunt quomodo distribui conueniat. Pachomius etiam regul. 30. idè ait, & August. in regula Prius, ait: Priori insinuat, & sic suscipiatur, si ipse audauerit, de quo tamè nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit. Et S. Benedict. in sua regul. cap. 54. prohibet, ne religiosus habeat facultatem recipiendi hæc munera, etiam à proprio parente, sine licentia, & consensu Abbatis, qui si eam dederit, poterit, (inquit) postea pro suo arbitrio de tali re disponere, e. significans non oportere licentiam dare, ut religiosus huiusmodi donum sibi in particulari usurperet. Quod confirmat Innocent. III. in cap. cum ad monasterium. de statu Monach. dicens, Si quidquam alicui fuerit specialiter destinatum, non presumat illud accipere, sed Abbati, vel Priori, vel Cellerario assignetur. Et S. Pachom. in sua regula 30. Si quis (inquit) ante ostium steterit monasterii, dicens se velle videre fratrem, & forte aliquid attulerit ciborum, quibus in monasterio vesci licitum est, suscipere ipse non poterit, sed cuncta ad locum egrotantium deferentur. Hanc ergo conditionem, & perfectionem paupertatis Societas amplexa est, & ideo in regula 60. Rectoris sic habetur: Si cui particulari quidpiam ab externo aliquo mittatur, id in communem usum accipiat, ac dispensetur. Et in hoc sensu dicitur 6. p. Constit. cap. 2. §. 11. Quisquis in, quæ de communi data fuerint ad usum suum necessarium, aut conuenientem, resecat superfluum sit contentus.

Tertiò, quia post victum, vestitus videtur esse proximè necessarius ad vitæ sustentationem, ideo circa hoc etià similis obseruantia paupertatis seruanda est, ut præter ea, quæ ad actualem corporis usum necessaria sunt, nihil aliud quisque apud se habeat, sed omnia in communi reposita sint, sicut habetur in regula 5. custodis vestitum, & in instruct. 1. ex impressis anno 606. nu. 5. & in ordinat. contractis cap. 1. n. 15. & cap. 4. ut inde singulorum necessitatibus subueniatur. Quod fuit consilium B. Basilij serm. 1. de institutis Monach. circa finem. Apotheca (inquit) communis omnium sit, neque proprium alicuius quidquam nominetur, non vestimentum, non calciamentum, non deniq; aliud quidpiam eorum, quæ ad necessarium corporis usum spectant. Hinc etiam in c. 4. Examinis §. 26. admonetur statim, qui Societatem ingressuri sunt, in his quæ ad victum, & vestitum, & leuitationem pertinent, magnam paupertatem esse seruaturus, ita ut unusquisq; sibi persua deat, viliissima eorum, quæ domi sunt, ei esse tribuenda, & eis debere esse consentium, propter maiorem sui abnegationem, & spirituum profectum.

Quartò, quanvis propter necessitatem studiorum concedatur religioso Societatis permanens usus, (ut sic dicam) eorum librorum quibus indiget, ita ut eos priuatum apud se habere possit, quædiu alicubi commoratur, non tamen conceditur, ut habere possit librorum peculium, quod secum deferat, eoque perpetuò utatur, dum viuit, quæ est altera obseruantia paupertatis non parum difficilis, quia est circa rem maximè necessariam ijs qui studijs, ac literis tanta diligentia incumbunt, & ad quam solent homines studijs dediti maximè affici. Imò alicui videri potest hoc paupertatis genus, multum posse literarum profectum impedire, pro-

Rr pr

III.
Secunda ob-
seruantia si
quid tale ad
quempiam
mittatur
conuertendū
in usum co-
munem.

IV.
Tertia ob-
seruantia
non habere
in cella ali-
quid ad ve-
stitum perti-
nens.

V.
Quarta ob-
seruantia.
Non habere
librorum
peculium aliud
experimentum.

giones huius
conclusionis.

set; quod licet aliud non sit malum, hoc sine dubio est melius; quia, & tollit omnem avaritiae speciem, & temporalis lucri cupiditatem dimittit, ac denique, quia ex hoc capite augetur aliquo modo paupertas. Maxime verò fuit hoc ferè necessarium in Societate, considerato eius fine, & muneribus, tum ex parte proximorum, ad quorum profectum, & lucrum spirituale tota Societas ordinatur: quo enim gratius, & liberalius ministeria omnia in proximorum commodum facta fuerint, eo sine dubio libentius ab eis suscipiuntur, & cum maiori ædificatione, & cæteris paribus cum maiori fructu fiet: tum etiam ex parte religiosorum; cum enim maiori ex parte in his ministerijs occupari debeant, si ex eis possent temporale commodum reportare, periculum profectio esset, ut eorum vivendi ratio questus potius esset, quam pietas. Vt ergo iuxta cõsiliu Apostoli 1. ad Timoth. 6. solam pietatem magnum questum existimarent, præcisa ab illis est omnis spes temporalis commodi, estq; hoc institutum satis consentaneum antiquis canonicis, qui referuntur 1. q. 2. cap. Pastor. & cap. si quis, & cap. sacerdos. quæ sunt assumpta ex Prospero. & ex cap. Clericos. ead. caus. & q. ex Hieronymo ad Damasum, & refertur etiam 16. quest. 1. in vltimis verbis. Quibus locis solum ad propriam sustentationem dicitur posse ministros altaris aliquid à fidelibus accipere: reprehenduntur autem illi sacerdotes, qui cum habeant aliàs vnde sustententur, à fidelib; etiam necessaria ad sustentationem accipiunt. Vnde orta est inter scholasticos controuersia, de qua in tom. 3. de sacramentis, disput. 86. sect. 3. an id liceat, nècne? quia nunc prætermittam certum apud omnes est, perfectius acturum, qui nec sustentationem acceperit, si illa indiget. Quapropter dubium etiam non est, quin maior adhuc perfectio sit, hoc ipsum ex voto facere: nam si illud perfectius est, ergo est materia voti; ergo illi perfectioni votum adiungere melius est. Atque antiquos Ecclesiæ clericos & ministros hanc consuetudinem sepius obseruasse verisimile fit ex citatis iuribus, & ex verbis Hieronymi in regula Monachorum cap. de paupertate. Clerici (inquit) qui de bonis parentum sustentari possunt, si quid pauperum accipiunt, sacrilegium profectum committunt. Non enim alia ratione sacrilegium ibi interuenire poterat, nisi quia erat contra votum: nec Hieronymus de omnibus loqui videtur, sed de illis qui paupertatem profitebantur: ergo verisimile est, specialiter profectos fuisse hoc paupertatis genus: quanuis non negem verba illa posse habere alias interpretationes, de quibus alibi. Nunc ergo satis nobis sit esse opus perfectionis, & voto dignum nolle recipere stipendium, vel elemosynam, etiam in sustentationem pro spiritualibus ministerijs.

Citato loco
de sacram.

X.
Obiitio cõ-
tra proximam
dila.

Dices hoc habere locum in his ministris Evangelij, quia aliàs habent vnde sustententur, vt ex verbis citatis ex Hieronymo constat: at verò in his qui aliàs perfectam paupertatem profitentur, non videtur esse illud perfectionis opus, imò nec rationi consentaneum: nam qui altari seruit, ex altari viuere debet; alioqui necessarium illi erit interdum altare relinquare, id est, spirituale ministeriu omittere, vt quærat vnde sustentetur. Nec satis est si quis respondeat religiosum satis habere vnde sustentetur, ex ipsa, scilicet, religione; nam tunc ad corpus ipsum religionis reuocabitur difficultas, quia non solum singuli religiosi Societatis non possunt sibi accipere stipendia, vel elemosynas, verum etiam nec alicui domui, aut Collegio, neque etiam domus ipsæ, vel Collegia possunt hoc titulo aliquid à fidelibus accipere. Cum ergo ipsa Collegia, vel domus non habeant aliunde, vnde sustententur, nisi ex bonis fidelium, non videtur ad per-

Franc. Suar. de statu relig. Thom. IV.

fectionem pertinere non recipere ab eis huiusmodi stipendia, vel elemosynas propter Missas, aut alia ministeria: alioquin necesse est, vt prælati nimiam sollicitudinem, ad domos sustentandas sustinere debeant, vel certè, vt alios difficiliore, minusque decentes modos in quærendis necessarijs tenere cogantur.

Respondetur, si perfectionis est in eo, qui habet sustentationem ex proprijs, vel paternis bonis, non postulare illam à fidelibus, etiam si illis inferuiat; multo maioris perfectionis esse, non exigere hanc sustentationem, quasi in compositionem talium operum, etiam si aliunde non habeatur, sed mendicando quærenda sit, quod per se videtur adeo euidens, vt probatione non indigeat: nam sine dubio illud est maioris paupertatis, & nuditatis genus. Deinde auget fiduciam in Deum, qui non deficit in necessarijs suis ministris, si fideliter & merè liberaliter Deo, & proximis inferuiant, præter alias vtilitates, & honestates, quas suprà n. 9. numeravi. Quocirca licet verum sit, totum corpus Societatis ex donationibus vel elemosynis fidelium sustentandum esse, siue in domibus, siue in Collegijs, siue in peregrinationibus, & missionibus seruata in singulis instituti ratione infra c. 9. explicanda, nihilominus consilium sibi obseruandum existimauit, non recipere has elemosynas propter Missas, vel in compensationem aliorum ministeriorum, sed eas vel sponte oblatas accipere, si solum in elemosynam, & non in compensationem dentur: vel, si indigerit, eas à fidelibus postulare, qui eodem liberali modo eastribuant. Et quamuis fortasse hoc onerosius, & laboriosius sit, hunc tamen laborem non recusat, vt finem à se intentum, id est, animarum profectum melius assequi possit, omni videlicet proximorum ipsorum onere semoto.

Habemus de hac re illustre D. Pauli exemplum, qui 1. ad Corinth. 9. in primis probat petijisse se ex substantijs fidelium ali, & sustentari. Et ad hoc confirmandum affert aliorum Apostolorum exemplum, & legem Deut. 25. Non alligabis os boni trituranti. Et illud, Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est si nos carnalia vestra petamus? Deinde verò subiungit, Sed non vsusumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum damus Evangelio Christi. Et infra, Ego autem nullo horum vsus sum. Concinitque in 1. ad Thess. 2. vbi & avara lucra, & pauperes alios suæ prædicationis fines excludit. Obseruauit ergo Paulus hoc consilium, non vt aliorum Apostolorum consuetudinem reprehenderet, neque vt se meliorem aut perfectiorem ostentaret: sed quia prudenter existimauit illud sibi magis expediuisse ad munus suum melius exquendum, quod erat prædicare Evangelium gentibus: hoc est enim quod ait, Ne quod offendiculum damus Evangelio Christi. Alij enim Apostoli præcipue prædicabant Iudæis, & ideo sine vlla offensione ab iisdem necessaria ad sustentationem accipiebant; nam, vt commemorat Hieron. lib. 1. contra Iouinianum, circa medium. Sancta mulieres iuxta morem Iudæicæ magistris de sua substantia ministrabant; inter gentes verò non erat talis consuetudo, & quia rudiores erant in diuinis rebus, facilius poterant perturbari si aliquid ab eis exigeretur; & ideo (vt notauit D. Thom. 3. p. q. 40. art. 3. ad 2.) quia hoc scandalum facere poterat in nationibus, Paulus se abieciisse commemorat. Aliiter, quanuis æquè ad rem, de qua agimus, exposuit hanc occasionem Augustinus lib. 2. de sermone Domini in monte, cap. 16. dicens, Perhibet apostolus licere sibi, & permissum esse à Domino, vt qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivant, id est, de Evangelio habeant ea, quæ huic vitæ sunt necessaria, sed tamen se non esse vsus de hac potestate; erant enim multi qui occasionem habere cupiebant, acquirendi & vendendi Euange-

R. 2

linm

XI.
Soluitur.

Concinit
Henricus,
cum citatur
ab eo, lib. 9.
c. 22. n. 3.

XII.
Exemplo
Pauli illu-
stratur.

linum quibus eam voluit apostolus amputare, in xra id quod alibi scripsit, ut amputem orem. sionem eorum, qui volunt occupationem, 2. ad Corinth. 11. & lib. de mendacio. cap. 15. tractans illud, Dignus est operarius mercede sua. Permissum dicit hoc esse, non iustum, ne forte qui hoc faceret, in opere predicationis verbi aliquid ab eis, quibus predicaret, in usus vita huius sumeret, illicitum aliquid se facere arbitrareretur: posse tamen laudabilis non fieri, in apostolo Paulo satis demonstratum est. Quæ res tantæ estimationis fuit apud Paulum, ut gloriam suam illam appelleret, & vitæ suæ illam præferat: ait enim citato loco, Non autem scripsi hæc, ut ita fiam in me, bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quæ euacuet. Gloriam meam (inquit Anselm.) quam pro hac abstinentia habere volo in Christo apud Deum, compatiens infirmis, dum nihil ab eis sumo. Aliter Chrysostomus. 22. Ne quis dicat, eum quidem hoc facere, sed non latum, vult enim gementem & morientem, volens summam ostendere laetitiam, & animi alacritatem rem appellat gloriationem; tantum abest, ut sit in ostentus, ut etiam glorietur, & malis mori, quam amittere hanc gloriationem: ita quod fiebat erat ei vita dulcius.

XIII.
Id exemplum
sibi proponit
Societas.

Sicut ergo Societas Paulum in ministerium conatur imitari, ita etiam in hoc genere perfectionis illum imitari elegit, ne quod offendiculum Christi Evangelio ponatur, id est, (ut Chrysostomus loquitur homil. 21. in 1. ad Corinth.) ne quamlibet profectionem, & dilationem afferamus cursui Evangelij. Hoc enim offendiculum etiam hodie timeri posset, vel prædicando gentibus, vel hæreticis repugnando, vel certè fideles Catholicos instruendo, & excitando, si ob temporalem aliquod commodum hæc fieri viderent, ac de stipendio tractari. Fortasse etiam ipsimet ministri Evangelij minorem haberent libertatem ad reprehendenda vitia, minoremque ad persuadendum efficaciam, si aliquam recompensationem ab his quibus inferuiunt acciperent: ut ergo cursus Evangelij in nullo impediri posset, peculiarem hanc obseruantiam inter alias religiones Societas tenet: neque omnino singularis in hoc est: nam fratres minores Recollecti etiam hoc obseruant, ut pro Missis eleemosynas, seu pias (ut vocant) non accipiant, ut refert Corduba quest. 15. ad cap. 4. suæ regulæ: quamquam ipsi, solum intuitu maioris puritatis in paupertate seruanda, id faciant: nam ut ibidem refert ex lib. plagarum, titul. 10. plaga 1. maxima Ordinis, & puritatis regulæ iactura, sub prætextu Missarum, & eleemosynarum diabolo procurante, & hominum fragilitate, cupiditate, & ignorantia introducta est.

XIV.
Septima obseruantia.
Nihil quod
uis minimè
dare etiam
mutuo in
ter domesti-
cos, aut ex-
ternos.

Septimò ad hanc paupertatem spectat, nihil posse dare sine facultate superioris, quod omni perfecto voto paupertatis commune est; in Societate verò cum hac exaggeratione ponitur, ut etiam ad res minimas expressè extendatur: nec solum ad donationem, sed etiam ad mutationem tam dando, quam accipiendo extenditur. 3. p. Constitut. cap. 1. §. 8. Intelligant etiam (dicitur) quod mutuo dare, vel accipere, vel dispensare quidquam de his, quæ domus sunt, minimè possunt, nisi superior consensum præstiterit. Quæ verba cum generalia sint, non solum respectu externorum, sed etiam ipsorum religiosorum inter se intelliguntur; non enim dicitur, Non licet mutuo dare externis, vel ab eis accipere, sed simpliciter dare, vel accipere; ergo hecque inter se possunt ex vi illius regulæ, quidquam dare, vel accipere, etiam mutuo. Quod & seruatur, & est valde consentaneum voto paupertatis, nam religiosi merus usus facti conceditur; vsuarius autem licet uti possit ipse, non tamen vsum rei propria autoritate alteri concedere. Per mutuum autem saltem usus rei alteri conceditur, & ideo merito non licet sine facultate superioris.

Atque hoc ipsum refertur statuisse Pachomius sua regula 95.

Iam quod ad vsum positium spectat, variae sunt constitutiones Societatis, in quibus speciales circumstantiæ, & aliqui actus pertinentes ad huiusmodi vsum perfectionem, commendantur. Nam in Examin. cap. 4. §. 26. victus, potus, vestitus, & lecti ratio futura dicitur, ut pauperibus accommodata, & vnumquemque sibi persualium suum habiturum, quæ vtilissima erunt ex his, quæ domus sunt, ei esse tribuenda, ut ita parati sint ad huiusmodi pauperem vsum talium rerum propter suam maiorem abnegationem, & spirituales profectum; deinde 3. p. Constit. cap. 1. §. 25. Diligant (dicitur) omnes paupertatem, ut matrem, & iuxta mensuram sanctæ discretionis, sui temporis alios suos afflicti aliquos expetiant. Et 6. p. cap. 2. §. 11. solum permittitur necessarii, aut conueniens usus rerum communium, ita ut regula sit, superflua semper esse resecanda, necessaria admittenda; conuenientia verò seu commodi, licet ordinariè abiicienda non sint, quia tunc etiam necessitati ipsius subueniuntur aliquando tamen ita esse moderanda, & minuenda, ut paupertatis effectus aliqui sentiantur. Et hoc sensu dicitur 3. p. Constit. cap. 2. §. 3. Quæ ad corporis necessitates pertinent, coram domino ac xilio, ut quantumvis quo probetur virtus, & spiritus abnegatio, non tamen desit quo sustentetur natura, & ad diuinum obsequium, laudemque conferretur. Sic enim dixit Concil. Trid. sess. 25. cap. 2. de regularib. suppellectilem religiosam talem esse debere, ut nihil superflui in ea sit, nihilque, quod sit necessarii, desit. Nam per hoc non tollitur quin exercendæ virtutis causa aliquid incommodi interdum sustinere expediat. Cui consonat illud Augustini, dicentis Dominum in Evangelio ostendere, nec in abstinendo, neque in manducando esse iustitiam, sed in æquanimiitate tolerandi inopiam. Et infra. Non quid vel quantum pro congruentia humanum, atque persona sua, & pro sua valetudine necessitas quæ capias, sed quam facilitate & serenitate amicitias cum his, vel oportet, vel necesse est carere, implere illud apostoli, sitis & abundare, & penuriam pati; ad Phil. 4. Præter hæc ad hunc vsum paupertatis pertinet aliquid mendicandi, qui varijs modis, & occasionibus in Societate exercendus est. Nam in primis professi ex vi suæ professionis parati esse debent ad mendicandum in missionibus, cùm ex vi votorum suorum teneantur illas admittere, non expectato vitio, & in proprijs regulis eorum, qui in missionibus versantur plenè, & perfectè de hac re instruantur in 5. & 6. ut infra lib. 6. c. 4. n. 9. videbimus. In domibus etiam professis, cum nec in particulari, nec in communi habeant propria bona vnde sustententur, necessarius sepe est hic actus mendicandi; imò & aliquando in Collegijs, si necessitas id exigat, exercendus est, ut dicitur 3. p. Constit. c. 2. in fine. Cumque id sit vltimus seu supremus gradus Societatis, ut à principio ad illum disponantur, excutuntur nouitij in peregrinationibus, in quibus mendicare debeant, ut in superioribus lib. 2. cap. 5. n. 7. visum est; vnde in 4. cap. Examin. §. 12. dicitur debere peregrinari per mensem, sine pecunia, imò suis temporibus ostiatim pro Christi amore mendicare, ut possint ad illam assuefieri. Deinde antequam ad professionem, vel ad alia vota admittantur, duo mendicare debent, ut dicitur in eodem c. §. 17. ad sui abiectionem; & ut hoc præludium intelligant, quæ sit ratio suæ professionis, & ad illam præparari ipso vsu, & exercitio incipiant. Ac demum 6. p. Constit. cap. 2. §. 10. Parati sunt (dicitur) ad mendicandum ostiatim, quando vel obedientia, vel necessitas id exigat. In qua promptitudine animi magna ex parte consistit paupertatis perfectio, ut sumitur ex D. Th. 2. q. 1.

2. q. 184. art. 7. ad 1. Denique ob hanc causam declaravit Pius V. in suo motu proprio, Dum in dñssis, omnes religiosos Societatis, in quocunque eius gradu existant, verè, ac propriè mendicantes esse.

C A P V T VIII.

Ad quem usum paupertatis ydem religiosi obligentur ex vi voti.

I. Hæc sunt, quæ circa usum paupertatis ex vi regulæ seruanda sunt. Quid autem in eis attingat rationem præcepti, & quando in illius transgressione culpa, vel gravis, vel levis committatur, ex illo generali principio præcipue accipiendum est, quod per hoc votum omnis usus rei, vt proprie prohibetur, & omnis etiam proprietatis, vel dominus, illo excepto, quod scholaribus specialiter permittitur. Quamvis ergo aliqua ex dictis cap. præc. non sine imperfectione prætermittantur, si illa non attingant hunc gradum, vt contineant usum, cum aliqua proprietate, seu appropriatione, regulariter, ac per se loquendo non continent culpam contra paupertatem, quamvis moraliter nunquam fiant sine aliqua culpa, vel contra obedientiam, vel contra temperantiam, aut aliam virtutem; quia regulariter procedunt ex aliquo inordinato affectu, nisi intercedat aliqua ignorantia, vel inconsideratio; nam tunc accedente bona intentione, facile potest dari excusatio ab omni culpa. Quando verò possessio vel usus rei sit proprietatis seu per modum propriæ regulæ generalis est, quando id si sine scientia, & consensu prælati tacto, vel expresso, hanc tunc sup. tradidimus cum communi Doctorum tractando de voto paupertatis omnino simplici, & de voto solenni paupertatis religiosa; neque hic habet aliquid speciale, nam quoad hanc obligationem, eiusdem rationis est hoc votum Societatis. Rursus quando hæc proprietatis ex parte materiæ sit peccatum mortale, vel veniale, eisdem locis explicatum est; neque hic etiam occurrit speciale quid.

II. Solum occurrit aduertendum, quando res ipsa non accipitur, vt per modum propriæ semper retineatur, sed solum ad breuem aliquem usum, quo talis res non consumitur, tunc licet res ipsa pretiosa sit; nihilominus culpam regulariter esse leuem: quia materia culpæ ibi non est res ipsa, sed usus eius, & is quid leue est regulariter loquendo, parumque videtur ledere paupertatem, & hac ratione mutuo dare, vel accipere librum, vel manuscripta, & similia, regulariter non videtur materia peccati mortalis, ex vi paupertatis, nisi ex tali usu aliquid notabile detrimentum bona religionis acceptura sint. In quo etiam aduerto regulariter maioris culpæ esse talia bona mutuo dare extra religionem, quam accipere etiam ab externis, quia ex priori actione sequi potest detrimentum in bonis religionis, ipsa inuita; ex acceptione verò licet sequatur simile detrimentum in re mutuo accepta, non est inuito domino; nam qui mutuat, voluntariè se exponit huic periculo, & alter excusatur, si absque eius culpa eueniat, sed in hoc exemplo, & multis similibus prudentis viri arbitriū necessarium est, multumque considerare oportet quid iuxta communem estimationem religionis, graue, aut leue existimetur, vt latius citato tomo dixi. Religiosi autem Societatis cauere omnino debent ne huiusmodi arbitrijs sese exponant, quod optimè facient omnem proprietarium usum vitando, etiam in reb⁹ minimis, vel si aliquid ex humana consuetudine excedatur, non sit ultra materiam minimā & vulgarem.

III. Ex prædictis ergo obseruantijs, quæ superiori cap. numerauimus, quatuor primæ respectu subditorum, hoc est, omnium qui superiorem habent. Franc. Suar. de statu relig. Thom. IV.

in Societate, solum quoad hoc pertinent ad rigorosam obligationem voti paupertatis, vt sine superiorum facultate tacita, vel expressa nihil eorum accipiat, vel occultè possideatur, aut de vno loco in alium deferatur: si autem de licentia superioris aliquid huiusmodi fiat, non erit propriè contra obligationem paupertatis, etiam si fortasse aliquando minor perfectio sit talem postulare facultatem; aut illa vti. Dico autem aliquando, quia interdum potest nihil de perfectione minuire iuxta muneris, vel valetudinis necessitatem, vel alias rationabiles causas. Oportet verò in huiusmodi licentia obtinenda, omnem subreptionem vitare, alioqui non manebit quis tutus in conscientia, quia talis facultas inualida est, cum re vera non sit ex voluntate superioris; hanc enim impediunt fraus, & dolus, quæ sunt causæ surreptionis. Et idem cenfeo, quando intercedit moralis quædam violentia, quæ inuoluntarium etiam causat; vt si subditi expressè, vel tacitè comminetur se excitaturum turbas, aut aliquod scandalum daturum, aut grauem inimicitiam, vel odium concepturum, nisi hoc ei permittatur; tunc enim illa potius est pura superioris permissio ad excusandum maius malū, quam facultas, & ideo non reddit tutum in conscientia etiam in ordine ad violationem paupertatis. At verò si superiori nihil occultetur, nec falsum dicatur, nec vis inferatur; quamvis fortasse sine sufficienti ratione importunis precibus, vel ob priuatam beneuolentiam licentia obtineatur, sufficiens erit, vt contra paupertatem culpa, aut proprietatis non committatur. Etiam si aliud genus imperfectionis, vel culpæ ibi interueniat, vel ex parte subditi, vel magis ex parte superioris, qui facile potest in hoc grauius delinquere, seu ratione sui muneris, cui non satisfacit, seu ratione scandalī. Quia verò hæc culpa non sufficit, vt licentia illa inualida sit, ideo ea interueniente, non peccatur contra paupertatem.

Circa quintam obseruantiam de usu clauis eadem regula seruanda est, quod sine facultate non licet, cum illa verò licet. Dubitari autem potest, an huiusmodi usus sine licentia ex se sufficiat ad peccatum mortale, si alias de facto sub clauis nihil retinetur sine licentia superioris; neque etiam in affectu id sit, vt aliquid superiori occultetur; neque vt illi liberum non sit quidquam ex his, quæ religiosus habet, auferre, sed solum ob timorem humanum, ne aliquid vel surripiatur, vel ab alijs videatur. Et ratio dubitandi esse potest, quia authores rigorosè de hac materia loquuntur, dicentes clauem esse signum proprietatis, vt sumitur ex Corduba in cap. 6. regulæ q. q. Et Aluaro Pelagio lib. 2. c. 67. versus finem. Vnde & in iure clauis traditio est signum possessionis. leg. clauibus. ff. de contrahenda emptione. Item quia authores asserunt proprietatem esse celare aliquid. Prælato, vt patet ex Panormit. in cap. cum ad monasterium, de statu Monach. n. 8. & alijs ibi communiter. & Antonino supra citato; sed quod ipso inuito sub clauis tenetur, satis ei occultatur, cum non possit suo arbitrio scire, quid ibi claudatur. Et quamvis possit clauem petere, hoc ipsum onerosum est, & ita difficilior ei fit usus, & dispositio illarum rerum, quæ sub clauis tenentur. Habet enim ius illas auferendi in scio subdito, quod non potest facere, si sub clauis claudantur. Denique clauis ipsa, & usus eius sine superioris facultate habentur in eo casu: & quamvis materiam videatur res leuis, tamen quatenus est instrumentum talis actionis, quæ multum potest nocere paupertati, videtur esse materia gravis; sicut in materia iniustitiæ, furari acum, vel calumum, potest esse materia gravis.

Fateor tamen esse rem scrupulosam, & omnino vitandam.

lit quoad priores & ob-
stantes as-
paupertatis
in præcedenti
adductas.

Licentia per
fraudem, aut
violentiam
extorta est
nulla.

Vid. Ant. 3.
p. tit. 16. c. 1.
§ 21.

Non sic per
imperium
extoritur obli-
gatio, vel per
necesse fau-
orem.
Oppositum
S. nch. li. 4.
demonstrat di-
scut. 10. n. 9.

IV.
Angustia
obseruantie
violatio per
se cum usum
clauis voti
paupertatis
laedit.

Partes affir-
mativæ ar-
gumentum.

Secundū

Tertio.

*Authoris
dictum sua
detur dilem
mate impu
gnando 1. &
2. argumen
tum partis
affirmatiue.*

vitandam; nihilominus, seclulo scandalo, non au-
deo dicere esse peccatum mortale ex se, nisi aliqui-
bus circumstantiis specialiter aggrauetur. Moueor
in primis, quia vel hoc esset peccatum mortale ob
signum proprietatis, vel ob realem proprietatem.
Primum dici non potest, tum quia authores po-
nentes signa proprietatis hoc non posuerunt, vt pa-
tet ex Abbate, & Antonino supra, & Nau. Com-
mento 2. de regularibus, & Gregor. Lopez in leg. 14.
tit. 7. part. 1. Solus Pelagius supra loquens de Mi-
noribus, inter alia peccata contra paupertatem po-
suit clauis cellarum, tardando per dies extra loci,
Prælati non assignare; clauis, inquit, *(apparum, vel
quorumcumque repositorium, ubi fratres habent libros,
vessalia, & sup. lectiles, qui spatium dierum, cundo extra
locom, ne fratres videntur illi elus, Prælati non resignare,
&c.)* Hoc autem vt verum sit oportet, vt & sine vo-
luntate Prælati, & mala fide fiat, scilicet, vt neque
ipse Prælati possit in absentia subditi, de his rebus
disponere, vel interim eas ad alium vsum applica-
re: hæc enim est circumstantia valde aggrauans, &
indicans proprietarium affectum: & tunc clauis
non solum est signum, sed etiā causa suo modo ef-
ficax ad impediendum talem vsum proprium Præ-
lati, & consequenter est instrumentum vsurpandi
illum. Seclulo autem huiusmodi affectu sola ratio
signi non sufficit. Tum maxime, quia signum si sit
falsum, & non verum, potest quidem efficere præ-
sumptionem culpæ, non tamen veram culpam, nisi
fortasse ratione scandali, ergo seclulo scandalo (vt
loquimur) non potest ex solo hoc capite insurgere
grauis ratio culpæ. Altera verò pars probatur, quia
circa res sub clauis contentas, si seruentur circun-
stantiæ initio precedentis numeri posita, non ap-
paret realis proprietas, propter solum illum modum
occultandi: quia supponimus haberi cum facultate,
& cum preparatione animi ad dimittendas illas
ad arbitrium superioris ergo non retinentur vt
proprie, quia non proprio nomine tenentur, sed
alterius, & cum dependentia ab illo. Confirmatur,
quia alias occultare rem, vbi nec à superiore inue-
niri posset, vel aliquo artificio occulto vti, vt arca
extrinsecus aperiri non possit, quauis clauem non
habeat, esset proprietas, & consequenter in rebus
alicuius valoris esset peccatum mortale: hoc autem
perquam durum est, & præter multorum vsum a-
lii qui timoratorum, ergo. Nec verò ipsius clauis
possessio potest esse materia grauis culpæ, quia ipsa
in re minimi valoris est, & vsum eius per se non con-
tinet grauem inordinationem, vt declaratum est.
Eo vel maxime, quia sæpe potest clauis cum licen-
tia haberi, quauis ad claudendum sub illa aliquid
non sit ordinaria licentia: & tunc quamuis vti illa
quoad actum claudendi sine licentia, alioqui sit
contra regulam, vel obedientiam, tamen per se non
videtur materia paupertatis, seruatis alijs circun-
stantiis, quæ dictæ sunt. Nec verò satis est quod ea
de causa aliquantulum reddatur superiori diffi-
cilius dispositio de talibus rebus: quia illa difficultas
parui momenti est, cum facile possit per subditum
auferri. Arguetur autem multum hæc circumstantia,
quando in absentia plurium dierum, vel per dis-
tantiā notabilem aliquis secum deferat clauem
in scio superiore, nulla alia domi relicta: nam tunc
difficultas illa impossibilitas quodammodo efficitur,
& ideo iam videtur redundare in magnam ap-
propriationem: quapropter nisi per inaduerten-
tiam excusetur, vel fiat præsumpta voluntate Præ-
lati, valde reprehensibilis est.

VI.

*An sexta
obseruanti-
a violatio, ac
cipiendi sita*

Circa sextam obseruantiam occurrit similis dif-
ficultas: an recipere aliquid pro ministerijs, præcisè
ex hoc capite sit contra votum paupertatis, & con-
sequenter in materia graui sit peccatum mortale.
Vt autem dubium intelligatur, supponamus in o-

minib⁹ alijs obseruari circumstantias necessarias ad vitandam
debitum vsum paupertatis: vt v.g. dum quis recipit
agat potest licet elemosynam, vel aliud donum
sibi oblatum, & iuxta communem vsum accom-
modatum accipere, vel ad statim consumendum
illud, vel si habeat permanentem vsum animo pos-
sidentis illud obtemperare licentia à superiore, cum pri-
mam conueniri ille possit. Fingamus ergo aliquem
accipere breuiarium cum onere dicendi aliquas
Missas, & postea retinere illum de consensu supe-
rioris, tacendo tamen titulum quo fuit compara-
tum: difficultas est, an ibi interueniat culpa mor-
talis contra paupertatem. Idem casus cogitari po-
test in subdito existente in Collegio, si petita licen-
tia, & non explicando causam propter quam res
datur, quippiam simile ob proprium vsum accipiat.
In ipsis etiam prælati multo magis habet hoc
dubium, si aliquid accipiant etiam in vsum Colle-
gij, vel domus datum illo titulo: nam ipsi absolute
non peccant accipiendo, cum sint constituti di-
spensatores, & debeant alere subditos: quicquid
ergo ibi est culpæ, est ratione modi, seu tituli. Idem
que erit si superior det licentiam subdito, vt illo
modo aliquid accipiat.

Ratio enim dubitandi in his omnibus est, quia
vbi non est proprietas, non est violatio paupertatis,
sed in illis casibus non interuenit proprietas,
quia nunquam res, vel vsum eius retinetur nomine
proprio, in quo sola proprietas consistit. Antecedens
patet, quia res semper supponitur accipi ab eo
qui licentiam habet, idque vel ad communem vsum,
vel ad proprium dependentem etiam à superiore,
& à facultate eius, ergo ille alius defectus, seu re-
spectus erit contra regulam, vel contra obedi-
entiam, non tamen contra paupertatem. Vnde vt
licet committatur in materia graui, non sit pecca-
tum mortale, quia ex vi solius regulæ non est culpa.
Neque ex voto obedientiæ est peccatum saltem mor-
tale, quia supponimus nullum esse speciale præce-
ptum in virtute obedientiæ de hac re, ergo
paupertas non urget, & scandalum, quod est per
accidens, non interuenit, nulla apparet ratio suffi-
ciens peccati mortalis. Confirmatur exemplis: pri-
mum est de lucro per negotiationem comparato,
quod religioso prohibitum est. Ponamus ergo re-
ligiosum aliquem de licentia saltem generali supe-
rioris posse recipere vsque ad tantam quantitatem:
postea verò, quia non inuenit gratis datam per ne-
gotiationem aliquam sibi prohibitam, & indecen-
tem illam comparare, ille profecto non videtur
peccare contra paupertatem, etiam si forte in ne-
gotiatione mortaliter peccet iuxta modum probi-
bitionis. Aliud exemplum est si religioso detur li-
centia ad recipiendum aliquid sponte oblatum, non
tamen ad petendum illud, imò hoc ei expressè pro-
hibeatur: nam licet tunc aliquid petat, & accipiat,
non peccabit contra paupertatem, sed contra aliam
legem: quia petere non est actus dominij, aut pau-
pertatis, imò est actus mendicitatis: accipere autē
iam non sit nomine proprio, sed ex facultate supe-
rioris: ita ergo videtur probabilis fieri hæc pars.

Ad contrariam autem partem persuadendam,
magnam vim habere videtur constitutio Societatis,
magis, vt c. præced. à num. 8. ponderabam. Nam licet
talis constitutio per se non inducat obligationem ad cul-
pam: designat tamen materiam voti, quæ materia,
tota Deo promittitur, vnetur. Constitutio autem cum
de hac materia loquitur, planè vt obiectum huius
voti illam assignare videtur. Nam in c. 1. Exam. §.
3. sic dicitur. *Tria vota in ea, (id est, in Societate) ob-*
seruantur, paupertatis, & castitatis emittuntur: ex quibus
castitas paupertatis materia ibi declaratur, dum addi-
tur, Si paupertatem accipiendo, vt nec vult, nec possit red-
dere

litatione.

IX. Nunc par-tem voluit definire se-cunda Con-gregatio ge-neralis Vide hoc in decre-to 19 s. Congregat.

ditur illis ad suam sustentationem, nec ad quidvis alium ha-
bere. Et infra eodem contextu: Neque etiam pro Missa-
rum sacrificiis, vel predicationibus, &c. stipendium ullum,
vel elemosinam, quæ ad compensationem huiusmodi mini-
steriorum dari solent, &c. possunt accipere. Videtur ergo
ita explicari votum paupertatis per hanc constitu-
tionem, ut totum hoc sit materia eius: atque adeo
rigorosa huius voti obligationem ad hunc actum
extendi. Simile argumentum sumi potest ex 10. p.
Conf. §. vbi ad observantiam paupertatis hæc duo
æquæ pertinere dicuntur, scilicet, non admittere
stipendia pro spiritualibus ministerijs, & redditus
Collegiorum ad suam utilitatem non explicare: con-
stat autem hoc secundum esse de rigorosa obliga-
tione paupertatis: ergo & primum. Potest etiam
ratione ita declarari, quia ad paupertatem religio-
nis non solum spectat præscribere, quid accipere li-
ceat, vel non liceat, sed etiam modum acquirendi:
ergo quando aliquod genus acquisitionis prohibe-
tur, ut pertinens ad specialem paupertatem talis
religionis, ille per se cadit sub tale votum pauper-
tatis: ita verò se habet votum paupertatis in Socie-
tate quoadmodum acquirendi, ut ex dictis constat.
Punctum hoc diligenter discussum fuit ferè ante
quadraginta annos in secunda Congregatione ge-
nerali Societatis, vbi Patres magna ex parte in hanc
posteriolem partem inclinarunt, tractatumque est,
ut totius Congregationis decreto authentice sta-
tueretur, ac declararetur. Postea verò iustus de cau-
sis id prætermisum est: quod est signum non satis
constitisse apud ipsos, sensum prædictarum constitu-
tionum fuisse constituere actionem illam spe-
ciali ratione sub materia voti paupertatis. Id ideo
ne novam obligationem ad peccatum mortale ad-
dere viderentur (quod in Societate propter pericu-
lum vitandum, maxime cauetur) ab illa declara-
tione abstinerunt. Et tandem can. 15. Congrega-
tionis solum fuit stabilitum ad puritatem nostræ
paupertatis necessarium esse observare gravissimam
constitutionem de non accipiendo stipendio, &c.
Hanc ergo partem, ut mitiorem sequendo, dicere
possumus, in illis constitutionibus specialiter fuisse
expressum hunc actum ad exaggerandum quanta
perfectio & diligentia hoc in Societate observan-
dum sit, & quia est proximè, & maxime coniunctum
cum eius paupertate, non quia per se, & directè hæc
observantia per votum paupertatis promittatur.
Vnde in 6. p. Conf. cap. 2. §. 7. ut simplex quædam
constitutio hæc proponitur, nulla facta mentione
paupertatis: sed solum sub illis verbis, *Meminerunt
se gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, ut sic maiori cum
libertate possint, & proximorum adificationem in domino ser-
vitiis procedere.* Multum etiam iuvat, quod in prima
formula instituti oblata Paul. III. in prima eius
Bulla exactè explicatur votum paupertatis, & ma-
teria eius: & tamen nulla huius actionis mentio fit.
Verba sunt, *Voveant singuli, & universi perpetuam pau-
peratatem, declarantes, quod non solum privatum, sed neque
etiam communiter (loquitur de professis) possint pro So-
cietatis sustentatione, aut usu, ad bona aliqua stabilia, aut
ad proutentus, seu introitus aliquos, in aliquid civile acqui-
rere, &c.* Latè enim illà declarationem prosequitur,
nulla huius rei mentione facta, cum tamen ibi esset
optima occasio, & ferè necessaria. Denique videtur
hæc sententia satis cõsentanea intentioni Societatis,
& fundatoris eius, cuius mens fuit ita dirigere ad
perfectiorem, ut vitaret pericula peccandi morta-
liter quoad fieri posset. Ex obligatione autem in
præsenti materia non parva oriri posset, cum tamè
non appareat sufficiens necessitas illam imponendi
in tali materia, potiusquam in alijs: vnde etiam fit,
ut hoc titulo pars hæc securior dici possit.

X. Nihilominus negare non possumus, quin con-
traria tutior sit si observetur, imò etiam in rigore

iuris loquendo, censere illam esse magis censenda-
neam verbis constitutionum, & consequenter for-
mula vouendi in Societate, in qua post emissâ tria
vota additur, *omnia intelligendo iuxta Societatis consti-
tutiones.* Accedit quod in alia formula instituti pro-
posita Iulio III. inter substantialia instituti hoc ad-
ditum est, quod in priori fuerat prætermisum, his
verbis: *Gratis omnino, & nullo pro suo in prædictis omni-
bus labore stipendio accepto.* Nec videtur referre, ut po-
stea in explicando voto paupertatis hoc non adda-
tur, sicut neque in priori illa Bulla Pauli III. addi-
tum fuerat; quia ibi non omnia exponuntur, quæ
ad substantiam huius voti pertinent, sed solum ea,
quæ explicandos varios gradus personarum, & do-
morum, aut Collegiorum Societatis necessaria e-
rant. Neque etiam hæc circumstantia, seu actio per
se potest existimari extra latitudinem paupertatis;
quia (ut dicebam) modus acquirendi multum re-
fert ad paupertatem, vel diuitias: & ideo ex vi voti
paupertatis, optimè potest limitari, abdicando, &
renunciando huic, vel illi titulo, ex quo possit tem-
porale emolumentum provenire.

Hæc igitur controuersia mihi dubia est, & dispu-
tationis gratia, facile potest pro utraque parte de-
fendi. Ego verò non audeam peccati mortalis da-
mnare eum, qui præcisè in hoc delinqueret absque
conscientia erronea, nisi aliunde ageret contra vo-
tum. Aduerto autem circa casus in num. 6. propo-
sitos, etiam si hic titulus non sufficiat ad culpam
mortalem, magnum esse periculum ferè semper,
commitendi illam alio titulo. Nam si religiosus
Societatis accipiat hæc stipendia sine vlla licentia,
clarum est incurere in vitium proprietatis; si au-
tem accipiat illa licentia dolosè (ut ita dicam) ob-
tenta, quia nimirum petita est ad rem accipiendâ,
non verò ad stipendium accipiendum; tunc etiam
probabilissimum iudico non effugì vitium pro-
prietatis, quia illa licentia surreptitia, & inuolun-
taria est superiori, quia ille modus dandi, vel acci-
piendi, qui tacetur, est valde substantialis, & mo-
raliter loquendo infallibiliter mutaret voluntatē
eius, si ei proponeretur: ergo quod ex tali licentia
accipitur, sine licentia accipitur, committitur ergo
proprietatis vitium. Atque hoc non solum habet
locum in eo, qui expressè cum dicta fraude licen-
tiam petit, sed etiam in illo, qui in itinere aliquod
stipendium accipit, qui non habet à quo licentiam
petat; nam ille etiam in tantum potest aliquid ac-
cipere, in quantum vel generalem, vel tacitam li-
centiam à superiore habere censetur, quia semper
accipit nomine alterius, seu ipsius religionis, nun-
quam autem generalis, aut tacita licentia extendit-
ur ad talem acceptionem, ut constet ex intentione
prælatorum omnium, & ex consensu, & usu totius
religionis.

Quæ ratio procedit etiam in omnibus Prælatijs
inferioribus & sub Generali constitutis; nam ipsi
etiam indigent generali, vel tacita licentia sui supe-
rioris ut in proprium usum aliquid accipiant. Vnde
cum ipsi pro alijs subditis nullam talem licentiam
habeant, nec pro seipsis planè habent. Accederet et-
iam in eis peculiaris obligatio ratione muneris quo
specialiter obligantur procurare regulæ observa-
tionem, præsertim in grauioribus rebus, qualis in
Societate est hæc de qua agimus. Vnde etiam exi-
stimo iuxta communem sensum & consuetudinem
Societatis, nullum ex his prælatijs inferioribus pos-
se in hac constitutione valde dispensare, quia talis
potestas neque ad communem & ordinariam gu-
bernationem necessaria est, neque inuenitur eis
specialiter commissâ, neque etiam de actibus eius
est vlla consuetudo, nec vestigium eius.

In Præposito autem Generali (si supponamus
hanc non esse materiam voti, sed solam constitu-
tionis

XI.

Problematis
cõfessio
propendere
tamen vide-
tur in partē
negantē,
iuxta paritē
negantē
quomodo
accipiendū
casus in n. 6.
allatus quoad
subditos.

XII.

Quomodo
item quoad
ordinarios
superiores.

XIII.

Quomodo
tionis

denique
quæ ad Ge-
neralem.

tionis obligationem non videtur deesse potestas, cum in eo sit suprema. Quod sine dubio procederet, si non esset in hac parte ab eadem Societate restricta. Videtur autem restricta in Congregatione, decreto. vbi renouat, & commendat hanc constitutionem. Ne pro ministerio Societatis stipendium, vel elemosyna vlla in compensationem admitti possit, ac omnino prohiberi ne vllus superior, ac ne ipse quidem Praepositus Generalis in ea dispenset. Circa quæ vltima verba dubitari posset, an tollat omnino potestatem, vel prohibeat solum vsum eius. Sed hanc disputationem omitto: nam illa duo moraliter æquivalent in præsentia. Si enim dispensatio daretur sine causa legitima, non solum peccaretur grauiter, sed etiam dispensatio esset nulla, quia esset dispensare sine causa in iure superioris, qui defectus semper inducit nullitatem. Antecedens autem patet, quia Congregatio generalis est superior ipso Generali; & ideo secus erit, si aliqua Congregatio dispenset: erit enim valida dispensatio, etiam si contingat non recte fieri. Si autem fingamus casum in quo interuenit legitima causa dispensandi, tunc probabile est fore validam dispensationem. Et ideo fortasse in decreto illo non est positum verbum, quod in rigore significet ablationem potestatis. Quia tamen casus ille moraliter accidere non potest, ideo absolute posita est illa prohibitio. Et quando contingeret illa necessitas, recurrendum esset ad summum Pontificem potius quam propria autoritate dispensare. Vnde etiam fit, ut nec secum ipse possit Praepositus dispensare, præsertim, quia ratione exple, & scandali magis vitanda erit talis dispensatio. Denique etiam ante hoc decretum existimo non potuisse sine graui culpa in hac materia dispensare, moraliter, seu regulariter loquendo, quia oporteret causam esse valde grauem, quæ vix potest in tali materia occurrere. Nec nouum videri debet, quod superior possit peccare mortaliter iniquè dispensando in constitutione, quæ per se non obligat ad peccatum mortale, quia dispensatio illa est maximè contra bonum commune religionis, præsertim in re tam graui. Est etiam contra obligationem fidelitatis, & iustitiæ, ad quæ superior tenetur ex officio suo.

XIV.

Circa septimam obseruationem nihil occurrit addendum circa obligationem in conscientia præter generales regulas supra datas de voto paupertatis religiosæ. Quæ verò tandem circa vsum positium adduntur, ordinariè ad perfectionem magis pertinent, quam ad rigorosam obligationem. Solù circa religiosam suppellectilem aduerto, licet interdum contingat in aliquo esse superfluum, considerata ratione instituti, atque etiam consuetudine, tamen per se loquendo non inducere culpam grauem contra paupertatem, dummodo tota ex legitima facultate superioris, & cum debita resignatione animi habeatur, quia nulla certa mediocritas, seu quantitas suppellectilis cadit sub votum paupertatis, vt materia eius; ergo si aliqui cuitetur proprietas, & proprietarius vsum non erit in ea materia per se loquendo grauis culpa contra paupertatem. Per accidens verò poterit interdum hæc esse culpa, & non parua, ratione scandali, maximè si detur occasio alijs relaxandi perfectionem paupertatis. Circa aliam verò partem de vfu, vel exercitio mendicandi, clarum est paupertatem Societatis ex vi proprii voti, nunquam obligari personam aliquam in particulari, ad exercendum illum actum, sed obligabit, aut obedientia, aut charitas propria, vel proximi, si tanta sit, vt ad subueniendum illi necessarium sit mendicare.

CAPVT IX.

De paupertate domorum professarum propria.

Diximus hæcenus de his, quæ ad paupertatem singularum personarum pertinent, dicendum superest de paupertate, quæ in communitatibus Societatis seruanda est. Sunt autem in Societate tria genera domorum, scilicet professarum, Collegiorum, & Nouitiorum, vt in superioribus lib. 2. cap. 5. num. 14. visum est; & in eis pro ratione finis & muneris vniuscuiusque diuersus modus paupertatis seruatur, qui sigillatim explicandus est; in hoc quidem & sequenti capite, quoad domos professas, in 11. quoad Collegia, & Nouitiatum.

Primo ergo Societas professæ, in communi etiam, capax non est dominijs aliquorum bonorum immobilium. ita habetur in 1. Bulla Pauli III. Declarantes, quod non solum priuati, sed neque etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut vfu ad bona aliqua stabilia, aut ad prouentus seu introitus aliquos in illis quod simile acquirere. Idem in Bulla Iulij III. vbi declaratio additur partim ampliationem, partim limitationem continens; cum enim dicitur, neque professos, neque eorum domos, aut Ecclesias posse habere prouentus, redditus, possessiones, aut bona stabilia, ampliatio quædam est, vel saltem maior explicatio. Cum verò additur, Præter ea quæ opposita sunt ad vsum proprium, & habitationem, limitatio quædam est. Alia etiam est diuersitas notanda; nam in priori Bulla subijciebantur hæc verba, Sed sint contenti vniuersum rerum sibi donatarum ad necessarium sibi tempus ad recipiendum. Quæ verba statim excitabant illa quæstiones, an dominiũ talium rerum apud Societatem sit, ad hanc ergo quæstionem tollendâ aliter in posteriori Bulla illa proposita sunt, scilicet, rebus suis ex libentia donatis ad necessarium vsum contenti. Itaque in Societate non habet locum illa quæstio, quæ de religiosis Minorum controuerti solet. Nam re vera domus professæ est capax alicuius domini in communi, nimirum earum rerum mobilium, quæ ad æqualem vsum habet. Et ita expresse declaratum est in cap. 6. p. Constit. §. 5. liter. E. Idemque censendum est de dominio illius rei immobilis, quæ solum ad habitationem, vel alium huiusmodi vsum, scilicet, ad aliquam recreationem religiosam necessariam, inferuare, non verò ad redditus, & prouentus, ex quibus religiosi sustententur: Quamuis autem horum bonorum dominiũ habeant professæ domus, plenam autem administrationem non habent, sed in Praeposito Generali precipuè residet propter perfectam subordinationem, & monarchicum regimen, quod Societas proficitur, & ideo contractus, quæ de his rebus in domibus professis, non à Conuentu, nec nomine eius, sed à superiore nomine Generalis fiunt, 3. p. Constit. cap. 3. §. 5. Aliorum autem reddituum, vel bonorum immobilium præter ea, quæ dicta sunt, incapax est professæ Societatis: quod etiam Pius V. & Gregor. XIII. in suis Bullis confirmarunt. Idem habetur 6. p. Constit. cap. 2. §. 2. vbi amplius his verbis declaratur, In domibus, vel Ecclesijs, quæ a Societate ad auxilium animarum admittuntur, redditus nulli neque facti, quidē, aut fabricæ applicati, haberi possint, sed p. q. illa alia ratione, ita vt penes Societatem sit vltimorum dispositio. Et §. 5. additur, Non solum redditus, sed nec possessiones illas habeant in particulari, neque in communi domus, vel Ecclesiæ Societatis, præterquam quod ad habitationem vel vsum necessarium eis conueniens fuerit, &c. In Examin. etiam cap. 1. §. 3. declaratur, paupertatem Societatis totalem esse, vt nec velis, nec possis redditus vltos ad sustentationem, neque ad quidvis aliud habere.

Vbi particula illa, nec quidvis aliud, posita est ad explicandum.

II. *Quam late patet illa capacitas seu paupertas honorum in ceteris, et cont.*
 plicandum, etiam ad seruicium, vel expensas sacri-
 stiae, vel sacrificij diuini, vt pro ornamentis ad sum-
 ptus olei, cere, critici, aut vini consumendi in alta-
 ri, non posse Societatem professam habere redditus
 ad quos habeat proprium ius. Et hoc ipsum signi-
 ficatum est in 6. p. Confit. in verbis illis, *Nec sacri-*
stia quidem, aut fabrice applicati. Additur praeterea in
 4. p. Confit. cap. 2. §. 4. in domibus, & Ecclesijs So-
 cietatis professae non posse admitti obligationes ad
 curam animarum, vel ad aliquas Missas dicendas: per
 quod excluduntur etiam omnes redditus, qui ex an-
 nuarijs, seu capellarijs prouenire solent. Verum
 hoc commune est toti Societati, etiam in Collegijs.
 Prouenit enim ex illa generali conditione pauper-
 tatis Societatis, quod pro Missis, vel alijs ministe-
 rijs spiritualibus non potest stipendium, vel eleemo-
 synam accipere. Quamquam non haec sola ratio ibi
 interueniat, sed etiam, vt operarij Societatis pro-
 fessae magis expediti sint ad sua ministeria, & ad
 missiones obeundas, quando iniuncta fuerint. Et
 ideo additur ibi in declaratione, quod licet Colle-
 gia possint interdum aliquas obligationes accipe-
 re, quae neque animarum curam contineant, nec
 distractionem afferant, nec multam occupationem
 repugnantem Societati, *in domibus a se prof. ssum*
(dicitur ibi) quando nec illa redditus vlllos habent, nec ipsi
stabile haberi a rationem, huiusmodi obligationes non tolerantur.

III. *Ad quos etiam personas domorum suarum se extendat.*
 Ex quibus omnibus constat occlusam omnino
 esse via Societati professae habendi redditus certos,
 & stabiles ad quascunque expensas sibi necessarias,
 siue ad fabricam Ecclesiae, aut domus, siue ad expen-
 sas Ecclesiae, seu sacrificij, siue ad sustentationem
 tam professorum, quam omnium eorum, qui eos
 adiuvant, vel in temporalibus, vel in spiritualibus,
 in quocunque gradu Societatis illi sint, vel etiam
 nouitij, imò etiam si sint famuli; nam omnes hi co-
 prehenduntur in sustentatione domus. Neque etiam
 pro hospitibus, nec pro itineribus agendis multoq;
 minus, vt ipsi professi in missionibus ex eis susten-
 tati possint, quia verba sunt generalia, & omnem
 titulum, vel occasionem excludunt.

IV. *Dilectio paupertatis excludit pauperiam in omni.*
 Deinde constat in hoc genere paupertatis, quoad
 multa conuenire paupertatem Societatis cum pau-
 pertate Minorum, quatenus nihil proprium in com-
 muni habere possunt: in aliquibus vero differre ex
 parte minuendo, & ex parte augendo illam pau-
 pertatem. Nam quoad dominium proprium rerum mo-
 bilium, quae actu possidentur, & tenentur ad vsum,
 & quoad Ecclesiam, & domum habitationis, non re-
 fugit Societas illud admittere, quia non existimat
 impedire aliquo modo finem suum. Minores vero
 profitentur hoc etiam dominium non admittere,
 sed purum vsum: quod sanctum etiam est, & ex eo
 capite paupertatem auget, & commendat eius affe-
 ctum. Aliunde vero excedit haec paupertas Societa-
 tis: quatenus excludit omnes redditus pro sacristia,
 & sumptibus eius, & omnes prouentus ex capella-
 rijs, annuarijs, &c. quae cum paupertate Minoro-
 rum non repugnant, vt in tomo superiori tractan-
 do de religionibus mendicantibus visum est. Atque
 hinc tandem fit, vt ad declarandam hanc pauper-
 tatem Societatis professae nihil hic adducere neces-
 sarium sit: nam quae illi communia sunt cum reli-
 gionibus mendicantibus, illo in loco declarata sunt.
 Quae vero sunt propria Societatis, aperte ferè in i-
 psius constitutionibus continentur. Vt tamè distin-
 ctius ea, quae sunt propria, intelligantur, operæ pre-
 tium erit nonnulla ex verbis Pontificis Paulo ante al-
 latis magis exponere, & dubia incertitia expedire.

Dubium primum.

Quid verba illa Bullae Pauli III. (ius ali-
 quod ciuile) importent.

V. Primum ergo inquiri potest, quid significet in

Bulla Pauli III. verbum illud, *ius aliquod ciuile.* Vi-
 detur enim in rigore significare actionem ad peten-
 dum coram iudice redditus, vel prouentus aliquos,
 atque ita non repugnare, quin domus professae ha-
 beat ius, quod vocant naturale ad huiusmodi red-
 ditus, vel bona stabilia: rectè enim vni ius ab alio
 separatur; vt in sententia multorum per testamentum
 minus solenne, quando certò constat continere vo-
 luntatē testatoris, ius naturale acquiritur, id est, in
 conscientia & vera iustitia, quanuis non acquiratur
 ius ciuile, id est, actio ad petendam iuridicè heredi-
 tatem. Similiter qui deceptus est in venditione ci-
 tra dimidium, ius naturale habet ad id in quo de-
 ceptus est, non tamen ius ciuile, quia ei non datur
 actio. Cum ergo in dicta Bulla solū declaretur, So-
 cietatem professam non posse acquirere aliquod ius
 ciuile, non videtur excludi, quin habere possit verū
 ius iustitiae ad aliquos redditus, quanuis illos iuri-
 dicè petere non possit. Vt, v.g. si aliquis testamento
 relinqueret suam hereditatē alicui cū onere dan-
 di singulis annis pensionem centum aureorum do-
 mui professae Societatis, conferendo etiam ipsi So-
 cietati ius naturale iustitiae, absque actione ciuili.

Ratio da-
bit.

Confirmat
exemplo.

Respondeo certum esse Societatem esse incapacē
 omnis dominij harum rerum, tam corporalium,
 quam incorporalium, atque adeò nec census villos
 habere posse, nec verum aut proprium ius ad villos
 redditus. Prima pars constat ex multis alijs verbis
 suprà citatis, praesertim, quia proximè post illa ver-
 ba in Bulla Pauli III. additur, *Set sine contenti vsum*
tan-um rerum sibi donatarum, ad necessaria sibi comparanda,
recipere. Vbi etiam rerum mobilium solus vsum vide-
 batur permitti. Apertissimè verò id declaratum est
 in Confit. vbi nulla facta mentione iuris ciuilis, ab-
 solutè dicitur Societatem professam, neque in com-
 muni, neque in particulari posse habere haec bona: &
 ad maiorem explicationem additur, *sed neq; ill. ali-*
ratione, ita vt penes Societatem sit vlla eorum d. p. n. ratio.
 Quod verò sub hac generali prohibitione compre-
 hendantur non tantum res corporales, sed etiam ille,
 quae incorporales vocantur, ex ipsis verbis manife-
 stum est; quia census annui sunt ex his bonis incor-
 poralibus: at illi etiam exclusi sunt per illa verba,
nullis redditus, nam ex censu aliqui redditus debentur.
 Imò iuxta veram sententiam, hoc commune est o-
 mnī religioni, quae paupertatē in communi profite-
 tur, nā eo ipso repugnat illi habere ius aliquod pro-
 prium ad certos redditus: & ideo Bonifacius VIII.
 in c. 1. §. 1. de religio. dom. in 6. dixit, huiusmodi re-
 ligationem incerta mendicitate sustentandam esse,
 quia nihil debet habere certum vnde alatur: sed ex
 eleemosynis viuere debere; vt ibi glossa, & omnes
 notant: Ergo omnes certi redditus, siue proueniant
 ex re corporali, siue ex incorporali iure, repugnat
 huic paupertati. Non ergo excluditur solum ius seu
 actio ciuilis, sed etiam ius ipsum substantiale, vt sic
 dicam; quod inter bona temporalia, & immobilia
 per se computatur, & est estimabile pretio, etiā se-
 clusa actione ciuili, & de se sufficere potest ad cer-
 tam vitae sustentationem, etiam si ex alterius iniu-
 stitia negari possint redditus debiti ex tali iure: quae
 sententia manifestè sumitur ex declaratione Pontifi-
 cis in Clem. Exiit. *ve. scumque an. ut redditus.* de verb.
 signific. Cum ergo in Bullis ponitur particula illa,
ius ciuile, non intelligitur sola actio ciuilis, sed omne
 ius, seu dominium humanum, quod ius ciuile ap-
 pellari potuit, vel quia inter ciues versari solet, vel
 quia fundamentum est iuris ciuilis, & per se con-
 fert illud, quanuis aliquando ex accidenti negetur.

VI.

Et partem rā
soluitur du-
bium

Offendit
prior part.

Offendit
posterior.

VII. *Ad confir-*
 in eo casu legatum illud repugnare paupertati So-
 cietatis, atque adeò esse nullum, ita vt non solum
 non acquirat Societas ius ad tales redditus, verum
 etiā non possit illos recipere: quia esset virtute con-
 sentire,

Ad confir-

ma. ab ordi-

plo legati in
illo n. §.

sentire, & acceptare ius, aut saltē velle habere certos redditus ad suam sustentationem (nisi forte heredes expressē declararēt, se vtrō dare velle.) Imō, etiam si testator hoc onus imponeret heredi nullo iure dato Societati, sed solum grauando conscientiam heredis, iuxta communem sententiam tomo præcedenti tractatam de mendicantibus, non esset validum tale legatum: quia repugnat strictæ paupertati, quæ omnes redditus certos excludit, vt notat Panormit. in c. *nihil praua*, 2. de excess. Prælat. n. 2. & in cap. *in præsentia*. de probationibus & ideo in 7. tandem Congregat. generali. decreto 50. editionis ann. 1616. stabilitum est, repugnare Societatis instituto, & puritati paupertatis ei, si Collegia acceptent redditus cum onere dandi aliquam partem domui professæ. Et quamvis Syluest. l. *gatum*. 2. q. 2. particula 2. & 3. cum Paludano, & alijs Doctoribus, hoc limitet, quoad alias religiones mendicantes, videlicet, nisi *per modum elemosinæ ad recipiendū* & non exigendo iudicialiter, de quo citato tomo visum est, nihilominus in Societate ipsa, non existimo habere locum generaliter de quibuscunque legatis illam limitationem. Nam in 6. p. Constit. cap. 2. §. 2. cum dictum esset, domus, & Ecclesiæ Societatis non posse habere redditus, additur in Declaratione lit. B. Si aliquis ex fundatoribus domum, vel Ecclesiæ suam vellet reddere aliquos ad fabricam vsu relinqueret, dammodo, nec dispositio eorum ad Societatem pertinet, nec sit vnde ei computat actio in illos, (quamvis id illi cura esset, vt is cui tale munus commissum est, suum officium faceret) & sic in rebus similibus, non esset id à Societatis paupertate alienum. Ex qua declaratione constat in casu ibi expresso tale legatum, seu onus validum esse, quia Societati licet gaudere illo, modo sibi permissio, scilicet accipiendo redditus illos si dentur, & admonendo etiam sui officij heredem, qui supponatur in conscientia obligatus, aliàs nulla esset admonitio. Qualis verò esse possit illa obligatio heredis, in tomo superiori explicatum est.

Societas professæ legatam quendam in elemosinam acceptare potest.

VIII. Non tamen quacunque legata.

Nomine fabricæ non veniunt ornamenta.

Necque sumptus pro sacrificijs, & luminariibus.

Cum autem exceptio firmet regulam in contrarium, & hæc videatur in præsentia esse exceptio singularis, consequenter videtur extra hunc casum non licere Societati acceptare huiusmodi redditus iam certos, saltē ex obligatione alterius. vt, v. g. si illi redditus non ad fabricam Ecclesiæ, aut domus, sed ad sustentationem religiosorum relinquerentur, quia hoc magis repugnat paupertati personali, vt sic dicam. Quod si hæc expositio vera est, etiam non licebit (attento iure communi) similes redditus acceptare ad ornamenta Ecclesiæ, & alia onera sacrariæ; quia nomine fabricæ, hæc non comprehenduntur, argum. cap. de his, de testamentis. vbi hæc ponuntur tanquam diuersa, quod ibi notat Panormit. n. 2. & infert redditus deputatos ad fabricam non posse conuerti in ornamenta Ecclesiæ. Hic ergo in præsentia dicendum videtur permissionem expressam tantum circa fabricam, non extendi ad ornamenta, & alios sumptus pro luminariibus, sacrificijs, &c. Deinde etiam ponderari potest, hoc solum permitti fundatoribus. Quod etiam videtur speciale propter gratitudinem eis debitam, & quia sunt veluti domini, id est, patroni, ad quos maximè pertinet, & veluti in eorum commodum redundat, quod talia ædificia conseruentur perpetuò, & ita ab alio extraneo non esset hoc admittendum; non enim sine causa nomen fundatoris positum est. Quæ expositio tota eò potest religionis Societatis magis placere, quod paupertatem domorum magis restringit, & quia singula verba B. P. Ignatius magis expendit, qui non sine speciali mortuo, & ratione casum illum in particulari expressit.

IX.

Nihilominus talem expositionem non propono

vt certam; primum, quia argumentum à contrario, vel ab speciali, vbi prohibitio generalis lata non erat, non est firmum ad concludendam generalem prohibitionem in alijs casibus; in præsentia autem non est prohibitum, ex vi voti paupertatis, neque ex alijs regulis Societatis recipere huiusmodi redditus, si ab alio conferantur ex obligatione sibi relicta, sine iure vel cura Societatis, nam seculis hac speciali declaratione nihil peculiare habet Societas plusquam aliæ religiones, quibus prohibitum est habere redditus in comuni, quibus non propterea censetur prohibitum acceptare hanc elemosinam, quantumvis obligatoriam ex parte dantis: ergo quamvis in prædicta declaratione num. 7. allata ille casus specialis expressus sit, non licet inde inferre generalem prohibitionem in omnibus alijs: nam ad recedendum à iure communi, & ad inducendam speciem voti obligationem, seu materiam, maior declaratio necessaria erit: potuit enim ille casus exprimi non vt explicaretur tantum in eo specialiter licere, sed vt infinuaretur in hoc casu esse specialem rationem, non vt liceat, sed vt etiam congruum sit, talem præ operam acceptare, modo nostre paupertati accommodato, etiam si fortasse in alijs casibus, vel melius sit illa non acceptare, vel regulariter possit esse ali-quod inconueniens, vel periculum alicuius fraudis, vel diminutionis paupertatis per huiusmodi legata. Deinde mouet propter illa verba, & si in rebus similibus: per quæ significari videtur non esse speciale in illo casu, sed extendi etiam ad alios similes, nullum enim alium congruum sensum illorum verborum inuenio. Nam illæ res similes non possunt referri ad res in testamento relictas; quia omnes, quæ relinqui possunt, comprehensæ iam erant nomine reddituum, nam si non sint redditus, sed res semel donandæ, & consumendæ, illæ etiam cum perfecto iure, & actione ciuili acceptari possunt. Igitur referri necessariò debent ad alios casus, in quibus aliqui redditus sub eodem onere, & modo relinquuntur ad alios vsus Ecclesiæ, vel domorum Societatis. Accedit etiam, quod in originali Hispano verba, quibus illa declaratio concluditur, sunt *No serua in conueniente*, quæ non tam significant hoc esse licitum, quam non esse contra perfectionem, vel conuenientem gubernationem, quando ratio aliqua gratitudinis, vel pietatis id postulauerit, ita enim interpretor illa verba, *Esse in rebus similibus*. Denique hoc videtur sufficienter colligi ex dict. c. 2. 6. p. Constit. §. 6. in quo tria ordinantur. Primum est, vt nullus Societatis accipiat aliquæ ad relinquendas perpetuas elemosinas actus domus, vel Ecclesiæ Societatis, quod per se non pertinet ad votum paupertatis, neque ad materiam eius, sed ad quandam perfectionem, & ad regulæ obseruationem, magnamque ædificationem. Secundum est, vt si quis sponte sua eas relinquat, nullum in eis sit ad testem iudicio petendas acquiratur Societatis; & hoc pertinet ad materiam voti paupertatis. Tertium est, tales elemosynas recipi posse, si alii cum ad id charitas properet. Deum eos moueri, eas elargiantur, hæc enim verba manifestè supponunt tunc etiam posse à Societate recipi. Quæri autem circa illa potest, an oporteat alii ex sola charitate, id est, ex spontanea voluntate absque obligatione in rigore illa verba. Non tamen ita censéo, nam etiam ex charitate moueri potest, qui suam obligationem quæcunque illa sit, implet. Solum ergo ibi significatur respectu Societatis non posse esse obligationem iustitiæ, quicquid sit de quacunque alia obligatione, quam hæres potest habere respectu testatoris.

Dubium

Dubium secundum.

Quid importent verba illa Bullae, (redditus, & possessiones.)

X. Dubitari verò vltius potest an nomine reddituum comprehendantur temporales pensiones, si ad quinque vel sex annos tantum relinquuntur, sed de hoc idem censendum est, quod de mendicanti⁹ religionibus tomo superiore dixi contra Cordubā, & alios, si talis sit pensio, vt ad eam religio ipsa ius acquirat, etiam si temporalis sit repugnare paupertati Societatis professae: quia etiā huiusmodi pensio impedit saltem pro illo tempore, incertam mendicitatem, ergo repugnat dictae paupertati. Et ideo Clemens in dict. Clem. Exiui, absolute & sine distinctione dixit, huiusmodi redditus retinere, paupertati, & mendicitati repugnare. Et ibidem etiā asserit hos annuos redditus inter immobilia bona computari, quia i⁹ ad illos est quasi res fructifera, de se permanentes, & vendibiles, quod non solum verum est de perpetuo, sed etiam de temporali censu, vt communiter Doctores docēt, & videri potest Couarr. 3. Variarū c. 7. Præterea ob hanc rationē docent omnes Doctores, vt tom. superiori vidimus, vsum fructum eius, qui professionem facit in religione, quæ non potest proprium in communi habere, non cedere in commodum religionis, sed per professionem extingui, cum tamen redditus vsum fructuarij temporales sint, maxime respectu religionis, quia ad summum durare possent pro tēpore vite ipsius vsum fructuarij: signū ergo est etiam temporales redditus cum iure ad illos, huic paupertati repugnare. Deniq; in constitutionib⁹ Societatis illa distributio additur, nulli redditus, & illa sed neque vlla alia ratio, & illa, si redditus vllus. An verò tale legatum relictum Societati professae, vt possit conuerti in vilitatē eius, aliquo modo non repugnante paupertati ipsius, & sub ea ratione validum esse possit, dicam statim.

XI. Circa aliam particulam, quo prohibetur Societas habere possessiones præter necessarias ad vsum, inquiri potest quid nomine possessionū intelligatur, & quæ sint permittæ, quæ verò prohibita, & an prohibeatur illarum tantum proprietates, vel etiam vsus. Primum horum per se facile est, possessiones enim appellantur omnia bona immobilia corporalia, vt sunt domus, & quæcunque ædificia, vineæ, horti, & in vniuersum agri, siue fructiferi sint, siue infructiferi; hæc enim omnia tam in iure, quam in communi modo loquendi nomine possessionum significatur. Oportet autem hic notare Concilium Trident. sess. 25. c. 3. de Regularib. concessisse omnibus regularibus, Minoribus de Observantia & Capucinis exceptis, vt monasteria, & domus eorū habere possent bona immobilia, etiam si in constitutionibus suis eis id sit prohibitum: sub quo decreto videbatur Societas etiā comprehensa. Quia verò Concilium non precipit, sed cōcedit, ideo postea Societas in secunda Cōgregatione generali Can. 21. celsit cuiusque iuri, quod ei posset ex hac concessione Concilij prouenire, & ideo eadem obligatio nunc integra perseverat, & post illud decretum Concilij confirmata est hæc paupertas Societatis à Pio V. & Gregorio XIII. ille enim in Bulla, Dum i. de fide, declarat, Societatem mendicantem existere, quippe quæ (ait) ex eius instituto, & constitutionibus apostolica auctoritate confirmata bona stabilia possidere nequit, si in eis elemosinæ fideliūque largitionibus, & subventionibus iuuat. Gregorius verò in constitutione, Ascendens Dominus, & hanc prædecessoris sui declarationem citat, & probat, & deinceps eorum institutum, ac expressè etiam quoad hanc partem confirmat.

XII. De secundo autē puncto dicendum est, duas tantum, vel tres possessiones posse habere conuentum

vnum Societatis professæ, scilicet domū ordinariā, in qua habitent religiosi, Ecclesiā, in qua sacra ministeria exercent, quæ regulariter non reputatur possessio distincta, sed vnum corpus efficit cū ipsa domo, & cum eadē domo computatur hortus aliquis ad quotidianum vsum necessarium religiosorum: nam hoc totū nomine monasterij, aut domus comprehendi solet. Præter hæc verò habere potest separatā aliquā possessionem, vbi etiam domū cum agro, vel cum horto habeat ad extraordinariū, necessarium tamen vsum religiosorum, ad corporis, vel spiritus leuamen aliquod aut refrigerium: hæc enim omnia sunt in prædictis constitutionibus cōtenta. Quia verò quod ad Ecclesiā, vel domum pertinet, declaratione non eget, ideo solum de possessione alia explicatur in 6. p. Constit. c. 2. §. 5. talē esse debere, vt nec alim locetur, nec fructus, qui additū loco esse sibi in uitam possit, habeat, scilicet (additur ibi in Declaratione lit. F.) si vim, vel olis, vel fructus prouenit dicta possessione ferret, vel si fructus, & olea ex horti venderentur, quorum nihil licet; quæ verba delumpta videntur ex dict. Clement. Exiui §. Licet. Non repugnabit autem paupertati conuerti in vsum domus fructus aliquos, vel olea, ex huiusmodi locis prouenientia. Omnis autem alia vtilitas ex illis prohibita est, vt eodē loco satis declaratur. Præter hæc autē possessiones, nullas alias habere licet: quia in hoc genere quidquid concessum non est, censetur prohibitum, vt argumentatur Pontifex in dict. Clement. Exiui. vers. Cuius, annui. & optimè, nam hic prohibitio generalis est ratione talis voti, & ideo solum id est licitū, quod est concessum, seu exceptum. Non ergo licebit Societati professæ habere domum aliquam, vel vineam, vel quippiam simile, quod ad prædictos vsus moraliter necessarium non sit, etiam si ex illis possessionibus non sustentetur, sed fructus earum in elemosinam aliquam conuertat, & sic de alijs. Vide Cordubam in c. 6. suæ regulæ q. 10. punct. 2. & Serenam Conscientiam q. 10.

Quoad 3. verò punctū manifestum est inprimis maxime prohibitū esse dominij harum possessionum, deinde certum est prohiberi vsum fructū, etiā absq; dominio: quia non minis hoc repugnat paupertati, imò quodammodo magis, quia indigentia magis subuenitur vsum fructū, quam proprietate. Itē quia expressè in dictis constitutionibus prohibetur prouent⁹; quæ vox propriè significat fructus, seu comoditatem vsum fructus. Item prohibetur quicunque redditus, vel emolumenta quarumcunque possessionū; ergo multo magis vsum fructus. Deniq; dicendum est, etiam vsum talium possessionū (præter suprā dictas) esse prohibitū, quod sumo ex dict. Clem. Exiui. vbi de Minoribus sic dicitur. Possessiones, vel earum etiam vsum (cū eis non reparetur concessi) recipere, vel habere (conditio enim considerat a p. s. p. non licet. Quæ verba & ratio eorum in Societate professæ locum habent. Intelligo autē per vsum, ius vtendi: nā solus vsum facti per se non repugnat voto paupertatis: & ideo, si dominus cōcederet Societati vsum alicuius possessionis ex mera liberalitate, nullum ius illi tribuendo, sed cum potestate libera respectu Societatis, negandi illi vsum, cū velit habere talē vsum nō esset cōtra paupertatē, quia ibi nulla est proprietas, nec ius propriū, & perinde est accipere vsum domus ac recipere vsū equi, aut alterius rei cuiuscūq;. Poterit ergo esse in hoc aliquis excessus, si talis vsum non esset adeo decens religiosos, præsertim profertibus solennem paupertatem, tamen in rigore non esset contra tale votum. Atq; eodem modo accipiendū est, quod de vsum fructū diximus; nam vsum fructus propriè significat ius ad percipiendos fructus. Si autē dominus possessionis liberaliter tribueret fructus vnius anni, acceptari possent, sicut alia elemosynarū, imò & plures annos posset id facere, nullū

punctū quā possessiones professæ parantur.

Quam possessionem in se habere possit.

XIII. Tertiū punctū, An prohibeatur sola proprietas an etiam vsum fructus.

Vsum nudum non prohibetur.

*Admini-
strare fru-
ctus, vel red-
ditus alicu-
ius, pauper-
tatis repu-
gnat.*

*XIV.
Dubium si
domui pro-
fessa possessio
non necessa-
ria legatur.*

*Quando
paupertati
semper re-
pugnet lega-
tum opinio
Antonini.*

*Opinio alio-
rum.*

*XV.
Auctoritas
inductum
suxta opi-
nionem An-
tonini.*

*XVI.
Quando le-
gatum pau-
pertati non
repugnet
certa reso-
lutio.*

ius conferendo Societati. Adde etiam, quod licet ille voto ad id se obligaret, votum esset validum, & Societas posset fructus recipere, dummodo votum intelligatur soli Deo factum, & ipsi nullum esse acquiritur ius, sicut supra n. 9. dicebamus de obligatione hæredis ex testamento. Denique aduerto, cavendum esse, ne in Societate admittatur administratio, seu dispositio talium fructuum, vel reddituum; nam hoc repugnaret eius paupertati: ut constat ex cap. 2. 6. p. Const. §. 2. & 6. & lit. B.

Sed quid si domui professa possessio aliqua ad vsum suum, non necessaria donec, aut testamento relinquatur. Respondeo, dupliciter posse id contineri. Primo ut legatum habeat adiunctam aliquam conditionem repugnantem paupertati, prout declarata est: ut, v. g. quod talis possessio sub dominio vel usufructu Societatis semper cõseruetur, vel alia similis, & tunc clarum est, non posse legatum cum tali conditione acceptari. Dubitant autem Doctores, an in illo casu legatum illud valeat, necne? Quidam enim censent esse validum, & conditionem, utpote iniquam debere haberi pro non adiecta. ita tenet Antonin. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 12. notab. 7. argumento c. tu nobis, de testamentis, & regule 37. iuris in 6. quod *ut re per inutile non vitatur*. Nihilominus huiusmodi legatum nullum simpliciter esse tenet glossa in dict. Clem. Exiit, verb. *Proinde*, circa finem, & ibi Cardinal. n. 1. Bartolus l. 2. Minoritarum dict. 2. c. 1. & 2. quia ita expressè est declaratum à Nicolao III. in c. Exiit, de verborum signis. in 6. Notat autè Bartolus hoc esse speciale, ex declaratione summi Pontificis, in odiu talis legati, seu legatis, & in fauorem paupertatis Minoru. Vnde infert, si cõditio adiecta legato, ex alia ratione esset turpis, vel impossibilis, nõ quia specialiter repugnet paupertati Minoru, sed religioni in genere, &c. tunc reiecta conditione, retineri posset legatum, quia tunc nõ procedit illud ius speciale, & ita regulandū esse legatum per generale ius, quod habet, ut à legato subducatur omnis impossibilitas. *Lo bimus*, ff. de conditionibus. & demonstrationibus, & l. legatum, ff. de usufructu legato. & l. *reprehensa*, de institutionibus & substitutionibus.

Ego verò hinc ulterius colligo, casum hunc, de quo agimus, non videri decidendum respectu Societatis ex illo iure speciali pro fratribus minoribus declarato: quia licet Societas professæ in aliquo cum eis conveniat in communi paupertate, non tamen in omnibus; non est ergo necesse ad illam extendere illud ius speciale, seu declarationem illam, quæ per se nõ spectat ad substantiam paupertatis. Vnde quantum ad Societatem probabilem cenfeo opinionem Antonini. Quia verò Societas non acquirit ius civile, non poterit petere tale legatum: si autem hæres voluerit dare estimationem eius, vel ipsummet liberu & reiecta conditione tradere, licet acceptari potest: quia nec voto, nec alicui iuri Societatis repugnat. An verò hæres teneatur in conscientia hoc modo dare legatum Societati, existimo in rigore non teneri, quia illi constat non fuisse talem voluntatem defuncti, & alioqui iura civilia, quæ de huiusmodi legatis disponunt, ibi non obligant, quia non acquiritur ius civile.

Secundò potest hoc legatum relinquere, vel sub expressa conditione, ut conuertatur in utilitatem Societatis, eomodo quo licet potuerit, vel simpliciter legando talem rem, & nihil declarando, & hi duo modi equiparantur in iure, quia quoties contrariu nõ explicatur, intelligitur testator legare eo modo, quo melius potest, ut in specie declaratur in dict. c. exiit, §. *ad hoc*. In utroque ergo casu validum est legatum, & à Societate acceptari potest, ad vsum sue paupertati convenientem, ut declaratur in 6. p. Const. c. 2. lit. E. ubi in genere dicitur, *Quidquid stabile illi datus fuerit, teneatur, eo quamprimum poterit se exuere, ac vendere*.

vi pauperibus Societatis, vel externis, sua in paupertate subministratur, quod ex natura rei est necessarium, supposito tali voto, & tali genere paupertatis. Et ita communè hoc esse omnibus mendicantibus, qui paupertatem in communi observant, dixit Antoninus dict. not. 7. & Nau. in Comment. 2. de Regul. n. 1. Ad tollendos verò scrupulos additur in prædicta declaratione lit. E. posse expectari temporis opportunitatem, ne forte necessarium sit, vilius rem diuendere, quam oporteat, facit etiam ad hoc, quod in decreto 51. Congreg. 7. fuit declaratum.

CAPUT X.

An explicata superiori capite paupertas conveniens sit Societati professæ.

Am quæri hic potest, cur Societas professæ hunc modum paupertatis, quam hætenus in proximo c. exposuimus, amplectatur: ut enim nunc omittamus generales difficultates, quæ de hac paupertate in communi motæ sunt in Ecclesia, & in toto superiori sūt tractatæ, specialiter videri potest hæc paupertas minus accommodata huic instituto. Primò, quia cum modus viuendi in his, quæ ad velutur, & cibum pertinent, nec sit nimis austerus, nec nimis abiectus, ac vilis, talis paupertatis modus non rectè cum illo consonat: tum quia in externa specie non videntur hi religiosi tantam paupertatem præ se ferre, oportet autem, ut exteriores actiones cum exteriori habitu concordent. Tum etiā, quia erunt nimis onerosi ab ijs fidelibus, quia pluribus indigent ad suam sustentationem, quam alij pauperes religiosi. Secundò, quia considerato sine huiusmodi paupertatis, non videtur illi proportionata hæc paupertas: cum tamen tota perfectio paupertatis religiosæ consistat in proportionem ad finem religionis iuxta doctrinam D. Thomæ in citato tomo adducta.

Antecedens siue assumptum huius 2. argumenti patet, quia finis Societatis professæ est Evangelicæ prædicationi, & fructus eius cum ministeriis illi annexis; ad hunc autem finem commodius videretur habere moderatam sustentationem, ex propriis bonis in communi, tum quia minorem aliteret sollicitudinem, omnino enim omittere curam temporalium possibile non est, perfectionis verò est eligere minimam, quæ sufficiat: minus autem videntur sollicitate temporalia, quando cum moderazione, & in communi habentur, quam si omnino non habeantur, & oporteat assidue illa querere & procurare. Maxime, quia hoc etiam cum maiori periculo fit, quam si moderata bona administrantur, tum quia hoc per paucos fieri potest, & ita alij expeditur ad contemplationem, studium, & spirituales actiones, quæ sunt propria opera huius religionis, & requirunt hominem valde liberum à temporalibus, & corporalibus curis.

Denique etiam ex parte eorum, quibus prædicandum est, videtur commodius non pendere ab illis in sustentatione corporali: quia maiori cum libertate, atque adeo cum maiori fructu eis prædicabitur. Nam propter hanc rationem inter alias supra in cap. 7. n. 14. dicebamus, Societatem non accipere stipendia, seu elemosynas pro ministerijs spiritualibus. Atque hinc oritur specialis difficultas in Societate, nam aliæ religiones, etiam quæ seruant paupertatem in communi, possunt stipendia Missarum, & annuatim perpetua, & similes subventiones recipere, quæ non parum leuare possunt sollicitudinem temporalium rerum: Societas autem, cum illo subsidio spirituali careat, si etiam omnibus redditibus privetur, cum magna difficultate, & consequenter non sine magna sollicitudine sustentari poterit.

Et confirmatur ab inconvienti duplici, quod experientia ipsa docuisse videtur. Vnum est, quod ex hoc se in tota Societate domos professas, quod ex hoc a pauperibus capite erantur.

capite ortum videtur: nam vix in vnaquaque provincia, vna domus sustentari potest: maius autem Dei obsequium, & Ecclesiæ seruitium esse videtur si essent plures, etiam si haberent moderatos redditus vnde alerentur. Aliud incommodum est vt Collegia multiplicentur, quæ re ipsa, seu quoad ministeria, & quoad præcipuas personas, domus potius professæ sint: & solum Collegiorum retineant nomen, vt proprios redditus habere possint. Atque ita sit, vt domus professæ quæ iuxta suam paupertatem, & constitutiones non possunt in suos vsus conuerti bona Collegiorum, reuera id faciant cum ipsi professi ex illis bonis maxima ex parte sustententur.

V. Nihilominus huic paupertatis professioni in Societate omnino coheret ea doctrina D. Thomæ 2. 2. p. 188. art. 7. vbi quærit, quid sit perfectius, religionem habere bona in communi, scilicet stabilia, & immobilia (de his enim præcipue est questio) vel illis carere, ex paupertatis professione. Et in summo respondet, triplicem esse religionem: vna est instituta ad actiones militiæ, vel corporalis misericordie, & huic, aut melius esse habere bona in communi, etiam abundanter: quia indiget illis ad suum finem. Alia religio est instituta ad contemplandum tantum, & huic etiam dicit bonum esse habere bona in communi cum moderatione, quæ sufficiat ad tollendam solitudinem cõtemplationis contrariâ. Tertia religio est, quæ & ad contemplandum, & ad contemplata aliis tradendum instituta est: & de hac inquit D. Thom. perfectius esse, vt paupertatem etiam in communi proficiatur: quia proficitur maximam solitudinem in spiritualibus, & consequenter asumere debet eum vitæ modum, in quo sit minima solitudo in temporalibus. Manifestum est autem (inquit D. Thom.) quod minimam solitudinem ingerit seruare res vsui hominum necessarias, tempore congruo procuratas. In quibus verbis duo tacite cõcludit: vnum est in administratione rerum immobilium, quæ necessaria est ad earum conseruationem, & defensionem, & ad fructificationem eorum, ac fructuum perceptionem commutationem aut venditionem, si necessaria fuerit & similia, maiorem esse solitudinem, quam sit in procuracione, seu collectione elemosynarum sufficientium, & ideo hunc modum viuendi esse conuenientiorē tali religioni. Aliud est non pertinere ad perfectionem talis status in diem viuere, vt sic dicam, & nihil referuare, aut conseruare pro futuro, iuxta prudentem prouidentiam, quia hoc nõ minueret solitudinē, sed augeret, regulariter loquendo. Et ideo inquit ex genere suo perfectius esse congruo tempore cõmunitati necessaria procurare, quoad res vsui ipso consumendas, & pro suis temporibus in moderata quantitate, & pauperibus accommodata conseruare: & hoc confirmat exemplo Christi, qui loculos habebat. Quo exemplo etiam vtitur ad hoc idem confirmandum Augustinus lib. de operibus monach. cap. 23. & sequentibus: & ita etiam exponit verba Christi Mat. 6 in li. 2. de sermone Domini in monte c. 16. Atque hæc doctrina D. Thomæ cõmuniter recepta est ab auctoribus, præsertim religiosis Dominicanis & Franciscanis, vt videre licet in eodem S. Thoma latius opusc. 17. c. 15. & sequentibus, & D. Bonauentura in regulam D. Francisci c. 6. Antonino 3. p. tit. 16. c. 1. §. 3. Paludano in 3. d. 36. q. 3. Syluestro Religio 1. q. 5. & latè Corduba c. 7. q. 12.

VI. Ex qua doctrina constat ad institutum Societatis professæ, maximè pertinere dictum modum paupertatis, nam est idem cum illo, quem D. Thomas explicat, & Societas (vt supra l. 1. ostensum est) maximè intendit, tum contemplando, tum etiam contemplata aliis tradendo. Vnde quo per se & ex vi sui instituti, magis his spiritualibus muneribus in-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

cumbit, eò ad maiorem eius perfectionem pertinet hanc paupertatem eligere. Præterea Christus D. hunc modum paupertatis assumpti, vt tom. de vita Christi disp. 28. sect. 2. probatum est, & Apostoli etiam, quos ad prædicandum elegit, hoc etiam vitæ genus professi sunt: nihil enim stabile in particulari habuerunt, vt tomo superiore est ostensum, neque in communi habere poterant, scilicet in speciali communitate Collegij Apostolici: imò etiam eo tempore, omnia erant in Ecclesiâ communia, non conseruabantur bona stabilia, & immobilia, sed qui habebant agros, aut domos, vendentes afferebant pretia eorum, & ponebant ad pedes Apostolorum, vt dicitur Act. 4. Quòd si aliqua bona stabilia fuerunt tunc in congregatione fidelium, nunquam tamen legitur aliquid peculiare pertinuisse ad Collegium Apostolicum, neque id verisimile est, non enim erat accommodatum eorum ministerio, cum nec simul viuere, nec locum certum aut firmum habere deberent; sed dispersos per vniuersum mundum peregrinari, ac prædicare. quod latius profectus Aluar. Pelagius l. 2. de planctu Ecclesiæ c. 55. Hoc autem vitæ genus, quantum potest imitatur Societas professæ, vt satis in superioribus explicatū est. fuit ergo expediens, vt quātum posset, illam paupertatem imitaretur. Quæ omnia satis ostendunt per se loquendo, hoc ita esse: quod autem etiam id sit expediens, non obstantibus extrinsecis impedimentis, constabit respondendo ad rationes dubitandi.

Ad primum responderetur clericalem habitum nihil impedire, quominus religiosi Societatis, & re ipsa, & in exteriori specie pauperes clerici sint, & appareant: vnde nec paupertas, nec mendicitas diffonat ab huiusmodi habitu quando voluntaria est, & religioso modo exercetur. Neque etiam communis vita, quoad hæc exteriora cibi, & potus obstat huic paupertati, aut onerosam illam reddit aliis fidelibus, cum esse debeat multum moderata, ita vt & pauperibus, & religiosi sit accommodata. Sic enim Christus D. & Apostoli licet ex elemosynis viuerent, ordinariè utebantur communibus cibis, prout illis apponebantur, vt ex variis locis Euangelij intelligi potest, quæ alibi tom. 2. in 3. p. disp. 20. tractata sunt: & generaliter ad prædicatores Euangelicos dixit Christus Luc. 10. Manducate quæ apponuntur vobis. & in eadem domo manete, edentes & bibentes, quæ apud illos sunt.

Ad secundum negatur assumptum, nam potius paupertas omni ex parte perfecta est dispositio valde consentanea in Euangelico prædicatore. hoc enim primò Christus D. exemplo suo confirmauit: deinde hoc ipsum Apostolus docuit, & supra l. 1. c. 2. n. 6. ostendimus, quando Christus D. consulebat relinquere omnia propter Euangelium Marc. 10. specialiter intellexisse propter Euangelium prædicandum, iuxta illud Lucæ 9. Sine vi mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, & annuncia regnum Dei. Cui doctrinæ consonat quod Eusebius refert lib. 3. Historiæ cap. 31. dicens, etenim plerique omnes discipuli, qui eo tempore vixerunt ardentiori cõlectu supientia studio incensi, & præ quodam diuini verbi desiderio animis percussis præceptum seruatoris antea traditum exquisitè exequuti sunt, & huiusmodi opus indigebant facultates suas libenter impetrantes, deinde à domibus suis peregrè profecti, munus obierunt Euangelistarum: atque ita, qui ne adhuc quidem omnino verbum fidei audiuissent Christum prædicare, & Scripturas sanctas: ita Euangeliorum tradere omni cura & cogitatione studuerunt. Cum ergo Societas professæ hoc idem vitæ institutum primariò amplectatur, merito paupertatem exquisitè, id est, exactè & cum omni perfectione colit, nam per se illi etiam conuenit relictis propriis domiciliis per totum mundum peregrinari ad disseminandum Euangelium: habere autem domos, in quibus focij etiam habeant permanentē

si

habi-

VII.

Ad arg. in num. 1.

VIII.

Ad 2. ibid.

habitationem pro aliquo tempore, est quasi accidentarium, quia non poterat aliter convenienter gubernari: & ideo convenientissimum fuit, ut quam paupertatem in missionibus, & peregrinationibus observare debent professi, cum eas etiam sine viatico adire promittant 6. p. Const. cap. 2. §. 13. eandem domus professæ observent, ut eorum vita uniformis sit, & quia semper, & in omni loco eidem muneri evangelizandi incumbere deberent.

IX.
Ad prioram
probationem
in num. 2.

Ad prioram probationem huius secundi argumenti, de maiori sollicitudine, negatur assumptum, siue rem consideremus ex genere suo, siue in particulari, prout in Societate observatur. Primum satis declaratum est in discursu D. Thomæ, qui in 3. p. q. 40. a. 3. eadem ratione probat oportere prædicatores verbi Dei pauperes esse, quia ut vacet verbo, necesse est liberos esse à rerum secularium cura, quod facere non possunt, qui divitias possident. Quod etiam habet Bonau. in Apologia pauperum ar. 2. si autem in particulari prout in Societate hoc exercetur, hæc comparatio, res est manifesta, quia in primis observatur, quod D. Thomas monuit, ut res, quæ præcipue necessariae sunt ad victum, & sustentationem, non querantur quotidiana mendicatione, sed congruis temporibus simul petantur, quoad fieri possit, & conferuntur. Deinde quoad ea, quæ frequentius petenda sunt, pauci destinantur, iique sunt ex illis, qui spiritualibus ministeriis inservire non possunt, quique probata virtutis sint, & simul ac sociatim incedunt; acque ita omnibus incommodis sine magna difficultate occurrunt: quæ omnia in regulis Societatis commendata sunt, ut constat ex dicta c. 2. 6. partis Const. §. 10. & ex regulis Præpositi toto c. 6. & 8. n. 84.

X.
Ad posterioram
probationem in n. 3.

Ad alteram verò obiectionem, quæ ex parte ipsius muneris prædicandi fumebatur, quia scilicet non cum tanta efficacia & libertate fiet. Respondeo eandem obiectionem fieri posse contra Christi consilium, qui suos prædicatores pauperes esse voluit, imò eis permittit ex Evangelio vivere Luc. 10. & 1. Corinth. 9. Dominus enim (ait Paulus) ordinavit his, qui Evangelium annunciant, ut de Evangelio vivant, id est, eis licentiam concessit, ut Augustinus exposuit: quia futuri erant pauperes, ut ad illud munus essent expeditiores, ut ibi ait glossa: ergo paupertas non impedit libertatem, aut efficaciam prædicatoris; quia si verò sit pauper, solis necessariis erit contentus, nihilque aliud ab hominibus sperabit. Qui autem ita est dispositus, non multum movebitur humano amore, vel timore, ut propterea eius prædicatio minus efficax, minusve libera sit, quam oporteat. Dices, his, & similibus rationibus dicebamus supra, Societatem motam esse, ut stipendia pro Missis, & spiritualibus ministeriis non admittat. Respondeo longè aliud esse, quasi per modum commutationis vni pro alio recipere; aliud verò ex incertis eleemosynis & omnino spontaneis vivere: nam illud prius quandam habet speciem lucri, & reputari potest tanquam fructus certus, vel species quædam reddituum, determinatur etiam ad certas personas cum quibus modus quidam, seu species pacti interuenit, quæ omnia cessant in incertis, & omnino spontaneis eleemosynis, & ideo non est de vtriusque similis ratio. Neque est quod timeatur arduum nimis, aut difficile futurum sustentari ex his solis eleemosynis, secus huiusmodi stipendiis, quia, ut diximus, ad pauperem vitam sustentandam pauca sufficiunt, & sperandum est à divina bonitate (ut dicitur in dict. c. 5. regularum Præpositi) subsidia temporalia non defutura, si & nostri ad querendum Dei regnum sibi & proximis iocumbant, & ratione indigentia instituti nostri integritatem violari nunquam sinant.

XI.

Ad incommoda, quæ inferebantur, in primo eo-

rum petitur, cur in Societate pauca domus professæ sint, & quomodo hoc non repugnet perfectioni paupertatis respectu totius Societatis simpliciter, cum res iudicanda videatur ex his, quæ in pluribus inveniuntur. Respondemus primo mirandum non esse hæc domus professas in parvo numero multiplicatas fuisse, quia necessariū fuit incrementū Societatis paulatim progredi à novitiis ad scholares, & à scholaribus ad professos. Necessarium fuit, ut scholares sint in multo maiore numero, quam novitij, & professi, quia tempus novitatus brevis est, comparatione temporis studiorum; & ideo multi in Collegiis simul congregantur, qui in probatione successim exsunt. Ex multis etiam scholaribus, pauci respectu ad hos sunt professi: fuit ergo moraliter necessariū prius Collegia multiplicari. Non potuerunt autem simul omnia fieri, mirandum ergo nō est quod eodem tempore, quot Collegia multiplicata sunt, & domus etiam probationis ad illa fovenda, & conservanda erectæ etiam sunt professæ domus in magna multitudine multiplicata non fuerint. Imo potius admiratione dignum est, quod tam brevi tempore in tanta personarum, ac domiciliorum varietate tot progressus, & in vnoquoque gradu cum proportionato incremento facti fuerint. Accedit etiam quod populi & civitates potius volunt habere scholas & Magistros ad filiorum in literis & moribus institutionem, quod fit in Collegiis, non verò in domibus professis.

Deinde dicitur per se loquendo, & spectato instituto huius religionis, necessarium esse, ut domus professæ non solum sint in minori numero, quam Collegia, sed etiam absolute loquendo in parvo numero. Primum quidem, quia numerus professorum non potest esse magnus, considerata perfectione, quæ in literis & in spiritu in eis desideratur. Deinde, quia ex ipsis professis ut respondeant vocationi suæ multi necessario debent in missionibus verari, & inter infideles præcipue peregrinari, & domus solum esse debent veluti castra quædam, in quibus professi quidem se recipiant, quando in his missionibus non versantur, frequenter verò ad fructificandum ex illis mittantur. Præterea etiam necessarium est, ut magna professorum pars Collegiis inferuiat, ac proinde in eis commorentur. Nam regulariter illi sunt doctrina & eruditione illustriores, unde etiam consequenter necessarium est, ut illi in literis, & ideo neque ipsi priuati debent professione, quia sunt apti ad docendum, nec Collegia debent eorum utilitate priuari, quod professi sint: quod si in Collegiis vivunt, & seruiunt dignum planè, & iustum, imò & necessarium est, ut eorum bonis sustententur, quo ex fundamento omnis scrupulus iis professis, ac formatis coadiutoribus, qui in Collegiis utiliter vivunt, extimitur in Congreg. 6. can. 6. Ita ergo minuitur numerus personarum, quæ in domibus professis congregandæ sunt. Rursus non negamus ex prædicto genere paupertatis difficiliorem reddi multiplicationem domorum, præsertim cum sit expediens ad bonum earum regimen, & necessarium ordinem conservandum, ut copiose aliquantulum sint, & nō in parvo numero personarum, & ita non possunt moraliter loquendo nisi in grauioribus, & ditionibus populis sustentari. Neque verò esset minus difficile eas cum propriis redditibus, ac bonis stabilibus erigere: multo enim facilius est fundare templum, & domum, quæ postea eleemosynis fidelium sustentetur, quàm ei prædia & sufficientes redditus donandi essent, ut verò concedamus dicta paupertatem fuisse hæcenus, vel timendum semper futurā esse occasionē minoris multiplicationis professorum domorum, non propterea prætermitti debuit in toto

in toto hoc statu Societatis perfectus hic gradus paupertatis, quia illud incommodum accidentarium est, & perfectio, quæ inde resultat in toto corpore, & in primariis personis eius per se est, & principalis intentio.

XIII. Nec verò inde resultare potest detrimentum aliquis momenti circa ministeria, quæ Societas exercere potest & debet circa profectum animarum, quia in grauioribus populis decursu temporum professæ domus ædificari & sustentari poterunt, mediocres verò ordinariè indigent auxilio Collegiorum, aliis autem minutionibus oppidis per missiones inseruiendum est. Atque ita obiter etiam responsum est ad aliud incommodum, quod inferbatur de multiplicatione Collegiorum, in quibus multi professi sustentantur. Fatemur enim Societatem professam non posse uti bonis Collegiorum, aut domorum probationis, nisi in casibus in Bullis Pontificiis & constitutionibus expressis ut constat ex c. 1. Examinis §. 4. & 4. p. Const. c. 2. §. 5. & 6. p. Const. c. 2. §. 3. Casus autem excepti tres sunt: primò nisi in rebus minimis, nam hæc pro nihilo ducuntur, & ideo ad eximendos scrupulos eximuntur, ut dicitur in Declaratione dist. §. 3. lit. D. ubi exempla etiam ponuntur, quæ pro regula deferuire possunt ad similes casus iudicandos. Secundò excipiuntur professi, qui senio confecti, aut infirmitate grauiati in vinea Domini laborare non possunt. hi enim ex concessione Iulij III. sua Bulla 2. possunt cum facultate Præpositi Generalis, vel alterius, cui ipse suas vices communicauerit in Collegiis habitare, & redditibus eorum ali. Tertia exceptio est si ipsi Collegiis necessarij sunt ad officia literarum, vel eorum gubernationem, & quia hæc vltima necessitas cuius varia exempla ponuntur in citato §. 5. in declarat. lit. E. moraliter deesse non potest, ut explicuimus n. precedenti. ideo mirandum non est, quod nunc de facto plures in Collegiis viuunt, non enim propter se, nec propter penuriam domorum professorum, sed propter ipsa Collegia, & eorum ministeria. De quibus considerandum est, quantum per se instituta sint (ut c. sequenti n. 3. videbimus) ad conseruationem, & augmentum ipsius Societatis: tamen etiam ex speciali intentione esse ordinata ad beneficium reipublicæ, præsertim circa studia & exercitia literarum, quæ in domibus professis fieri nullo modo poterant. Cum hoc autem munere necessariò debent esse coniuncta alia spiritualia ministeria: ut iuuentus non solum in literis, sed principalis in virtute educetur, hæc enim de causa in forma acceptandi Collegia dicitur, partem vnam Collegij debere esse ministeria templi, qualia sunt sacramenta ministrare, concionari, &c. Vnde vltèrius veluti confectione quadam fit, ut hæc eadem spiritualia ministeria ad omnes proximos eiusdem oppidi, seu ciuitatis, in qua Collegium existit, imò etiam ad vicinos populos extendantur, quia charitas & institutum nostrum hoc exigit, & ita sit communiter ut in collegiis exerceantur ministeria, quæ professorum domorum videntur propria, quia non sunt ita propria quin possint & debeant esse communia ipsis Collegiis, quando charitas & necessitas id postulet, atque etiam plerumque ea est ipsorum fundatorum intentio manifesta.

Primus casus quo professus vnum de redditibus Collegij.

Secundus.

Tertius.

Collegia ordinantur etiam pro ministerio boni proximi.

Hanc formam facie approbat s. congreg. can. 8.

tatem in communi obseruari: sunt enim quasi membra heterogenea vnius corporis organici. hæc ergo diuersitas, quoad hanc partem, & ratio eius explicanda superest. Et quia Collegia, & domus probationis, quoad hoc, eundem modum seruant ideo in Collegiis illum declarabimus: & si quid fuerit speciale in domibus probationis, id etiam obiter annotabimus.

Principio igitur supponendū est Collegia Societatis non proheri paupertatem in communi, nec quoad bona mobilia, nec quoad redditus, & bona stabilia, sed esse illorum capacia, imò sine illis admitti, aut fundari non debere, quantum sufficiant ad moderatam sustentationem religiosorum in eo numero, qui pro qualitate, & ministeriis, ac religiosa disciplina vniuersiuique Collegij sint, iuxta intentionem Concilij Tridentini sess. 25. de Regularib. c. 3. constat autem hæc institutio Societatis quoad hanc partem ex constitutionibus eius, & Bullis Pontificiis: in Examine enim sic habetur c. 1. §. 4. *Habitas Societas Collegia, & domus probationis redditibus dotatas.* Et 4. p. c. 2. §. 5. & 6. p. c. 2. lit. A. & in Bullis Pauli III. & Iulij III. de confirmatione instituti, *Possumus (dicitur) habere in vniuersitatibus Collegium, seu Collegia habentia censum, redditus, seu possessiones vrbis, & necessitatibus studium applicandas.* Idem confirmat Gregorius XIII. in constitutione, *Ascendens Domino.*

Ratio autem huius diuersitatis facillè reddi potest, applicando discursum ex D. Thoma additum in præcedenti cap. n. 5. Nam cum tria sint genera religionum, actuum scilicet, quoad externa, & corporalia opera misericordiæ sumptus aliquos requirentia, ut sunt hospitalitas, vel militia: & contemplatiuum tantum, & contemplatiuum secundum, ut sic dicam, id est, communicatiuum perfectionis erga proximos, Societas omisso primo genere, duo alia complectitur, in domibus quidem professis tertium, & ideo in eis habet paupertatem illi generi vitæ accommodatam: in Collegiis autem, & domibus probationis aliquanto magis secundum religionis genus participat. Docuit autem D. Thomas, in religionibus, quæ contemplationi tantum vacant, accommodatam paupertatem esse quæ in communi bona stabilia, & redditus admittat: ergo hanc debuit Societas in his domibus & Collegiis obseruare. Quod autem in domibus probationis vitæ contemplatiuæ præcipuè vocetur, per se manifestum est, quia omnino sunt ad spirituales nostrorum institutionem, & exercitationem ordinata, & ideo in eis præcipuum studium est orationis, & contemplationis, & lectionis spiritualis & communicationis verbi Dei, quæ ad ipsos religiosos excitandos, & instruendos conferat, non prætermissa exteriori actione, quæ ad eorundem profectum conferat. Circa proximos verò per se non occupantur, nam si aliquid concomitanter sit & quasi per redundantiam, id moraliter non consideratur.

De Collegiis verò posset aliquis dubitare, quia multum actionis circa proximos habere videntur, ut ad calcem præcedentis capitis attigimus. Retamen vera, principale eorum institutum in contemplatione versatur, quia omnis veritatis cognitio, aut inquisitio, quæ ad illuminationem circa veritatem ipsam ordinatur, sub contemplatione comprehenditur. hæc autē Collegia ad hoc præcipuè ordinantur, ut scholares circa veritatis cognitionem proficiant. Deinde est genus hoc contemplationis diuersum sit ab alia contemplatione merè spirituali, quæ non solum cognitione, sed etiam affectu erga Deum exercetur, tamen quantum ad præsens attrinet, eiusdem rationis est, & eadem de causa illud genus paupertatis postulat. Nam in vtroque maxime necessaria est animi quies, & carentia sollicitudinis.

Sf 2

dinis,

I. Afferio.

II.

Applicatur hæc D. Th. doctrina nonstantib.

III. Applicatur & Collegiis.

Vide Vgon. l. 3. dist. 15. & sequentibus.

C A P V T XII.

Ad quam paupertatem in communi Collegia Societatis, & domus probationis obligentur.

Quamuis ex Collegiis, & vtriusque domibus probationis, & professis vnum corpus Societatis coalescat: nihilominus non eodem modo pauper Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

dinis, & curae temporalium rerum: ergo etiam in Collegiis paupertas seruanda est vitae contemplatiuae accommodata. Et confirmatur, nam, ut experientia docet, nimia inopia solet impedire literarum studium, quemadmodum eleganter proposuit Alcianus Emblemate 120. & exposuit ibidem Claudius. Vnde in c. *exipanda*, de praebeendis dicitur. ubi sacerdotes nimiam temporalium rerum inopiam patiuntur, paucos esse literis eruditos, quemadmodum etiam indicauit Arist. 1. Metaph. c. 1. dum è contra scientiae inuentionem attribuit Aegypti sacerdotibus, quia tempus non ponebant in quarendis alimentis. Et ob eam rationem in iure dispensatur cum clericis habentibus beneficium, ut pro tempore sufficiente, eorum redditus in studiis perciperet c. ult. de Magistris. ubi etiam statuitur, ut Praelati, & capitula Ecclesiarum aliquos ad studia destinent, quibus si proprii prouentus Ecclesiastici non sufficiant, ipsi necessaria subministrant. & in c. 1. & c. quia non nullus, eodem tit. remedia adhibentur quomodo subueniatur pauperibus, ne ob indigentiam ab studiis distrahantur, seu impediuntur, & ob eandem causam in Conciliis magna prouidentia procuratur est, ut in Ecclesiis cathedralibus sint seminaria sufficientibus dotata redditibus, in quibus iuuenes, qui postea Ecclesiae possint inferuire, in pietate, & literis educantur, quod maxime commendauit Concilium Tridentinum. Sic ergo Collegia in Societate instituta sunt, ut essent quaedam seminaria Societatis professae quoad studia literarum simul cum pietate: & ideo merito prouisum est, ut sufficientes redditus ad vitam necessaria habere possent, ne earum rerum sollicitudo quiete ad studium necessariam impediret. Nam, ut rectè dicit Hugo de S. Victore lib. 5. Eruditionis didascalicae c. 5. tria sunt, quae studiis obesse solent, & negligentia, imprudentia, fortuna, & de prima (inquit) admonendus unusquisque est, de secunda instruendus, de tertia autem (ad quam paupertatem pertinere dicit) adiuuandus. Demum imple B. P. Ignatius experimento didicit, dum Lutetiae Parisiorum, aliisque per Hispaniam locis vacaret literis, non minimum sibi detrimentum in studiis creari ex mendicitate.

Vide Conc.
Tales. c. 13.
Et Aquil.
gran tempo-
re Ludouici
Pius 135.

Vide Boetii
de discip.
schol. c. 4.
Carthusi. de
doctrina
schol. art. 5.
Maffius l. 1.
de vita S.
Ignat. c. 19.

IV.
Obiectio
contra pro-
ximè dicta.

Confirm.

V.
Obiectio po-
sita in pri-
mis rector-
queatur.

Deinde re-
spondetur ad
mai. prop.

Dicit fortasse aliquis, huic studentium necessitati etiam potuisse sufficienter provideri elemosynis fidelium, & non maiori, sed minori sollicitudine: ergo in Collegiis etiam fuisset hic modus, tantquam melior, & magis proportionatus praefertendus. Consequentia clara est ex dictis, quia praecipua ratio eligendi hanc vel illam paupertatem, est maior animi quies, minorque temporalium sollicitudo. Minor autem probatur eadem ratione supra adducta ex D. Thoma in c. praecedenti n. 5. nam omnis sollicitudo vitari non potest, quia vel debet adhiberi in congregandis elemosynis, vel in administrandis propriis bonis: comparando autem has duas sollicitudines, dicebamus in domibus professis maiorem futuram esse illam, quae in administrandis propriis bonis poneretur: ergo idem dicendum est etiam in Collegiis: nam ratio sollicitudinis eadem est in utroque loco. Accedit quod cura diuitiarum impedit potius studia, quam iuuat, ut ex emplo Crastis Thebani docuit Hieron. ep. 13. ad Paulinum. Idemque tradit Seneca ep. 17. & 73. quem cum aliis ad hoc propositum adducit Rebuffus in tract. de Priuilegiis p. 2. requisito 9.

Respondetur eandem obiectionem fieri posse de quocumque monasterio vitam purè contemplatiuam proponente, atque adeo contra doctrinam D. Thomae. Quapropter in genere respondetur in his rebus moralibus, non vnam vel aliam tantum congruentiam, seu rationem spectandam esse, sed omnia simul, quae concurrunt. Vnde ad maiorem in obiectione sumptam respondetur, quamuis absolute possent Collegia ex elemosynis viuere, non tamen

fuisse conueniens tantum onus fidelibus imponere, alendi scilicet omnes scholares prius quam illis inseruiendis occupentur. Et fortasse hac ratione monachales ordines, qui per se ad ministeria erga proximos non ordinantur, paupertatem in comuni non profitentur, ne videlicet proximis, quibus externis saltem actionibus non inferuiunt, onerosi esse videantur. Accedit etiam (ut ad maiorem reuerentiam spondeamus) ob hanc eandem causam, maiorem reuerentiam, & sollicitudinem necessariam futuram fuisse ad sustentandos scholares, vel nouitios ex elemosynis, quam professas domos: quia, cum professi circa proximos omnino occupentur, faciles, & beneuolus eos inueniunt ad suas necessitates subleuandas, quod regulariter difficile fortasse esset: Collegiis, & domibus probationis per se spectatis, quatenus ad propriam educationem, perfectionem, & eruditionem ipsorum religiosorum ordinantur. Denique quamuis comparando sollicitudinem in cogerendis elemosynis, vel administrandis propriis bonis, possit esse prudentiale arbitrium, quae illarum maior sit, tamen consideranda etiam est proportio ad status, & munera personarum, nam actiones, seu distractiones, quae oriri solent ex possessione bonorum stabilium, magis improporionate sunt domibus professorum, quia ex se tales actiones, quales solent esse lites, locationes, &c. minus possunt proximis adificare, magisque vitari debent ab Euangelicis predicatoribus. E contrario vero, scholares non possunt, neque etiam debent ex vi sui status, aut muneris ita esse parati ad mendicandum, sicut professi: & ideo pensatis omnibus rationibus, magna praedicta, & proportione facta est partitio horum statuum quoad hoc genus paupertatis.

Ad confirmationem autem duo breuiter dicemus. Primum est, in Collegiis Societatis non polleari superfluas diuitias, sed moderatas, quae ad scholarium sustentationem sufficientem, nec enim superflua diuitiarum censenda sunt, etiam redditus magnos esse contingat: quia in hac re quantitas, non absolutè, sed respectu pensanda est, & ubi plures sunt redditus, non ideo habentur, ut religio commodius viuatur, quam religiosa moderatio possit, sed ut plures ad diuinum obsequium altari. Aliud est, diuitias, quae studia literarum impedire solent, esse priuatas, ac personales, nam tunc cura earum, in eandem personam cadere solet, eiq; adiungitur amor priuatus, & saepe etiam desiderium augendi illas: quae omnia sine dubio impediunt otium, & quietem ad literarum profectum necessariam. Hoc autem impedimentum omnino sublatum fore in scholaribus Societatis, per paupertatis votum superius explicatum. Habere autem necessarios redditus in communi nullum impedimentum afferre potest, sed leuamen, cum eorum administratio, & cura apud alios resideat.

Secundò principaliter dicendum est, Collegia Societatis teneri ad seruandum specialem modum paupertatis in administratione bonorum suorum. Hoc tenentur esse certum ex Bullis Pontificiis, & constitutionibus Societatis. Et declaratur proponendo ea, in quibus hic peculiaris modus paupertatis consistit. Primum, quod est, quia administratio horum bonorum, non est priuata, sed publica, ac principaliter in ipsis Collegiis, sed in Societate professis per se, vel per Generalem suum, ita decernitur in Bullis Pontificiis Pauli III. & Iulij III. ibi, Retenta penes Propositum & Societatem, amodo gubernatione, seu seipsum super dicta Collegia, & infra, ut neque studentes dicti bonis abutantur, & in propriis usus conuertere possint; sed studentium necessitati subuenire. Idem habetur in Constitutionibus 4. p. cap. 2. §. 5. cum declaratione lit. C. & cap. 10. & p. 10. §. 3. Ratio autem huius institutionis, praeter eam, quae tangitur in Bullis Pontificiis, est, ut perfectia

subordinationem in tota Societate obseruetur; cum enim tota Societas verè sit vnum corpus, cuius non tantum domus professæ, sed etiam Collegia, & domus probationis membra sint; necessarium est vt omnia sint plene subiecta capiti, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, cum hæc solum propter spiritualia teneatur & gubernetur: Generalis autem est caput totius Societatis: ergo apud illum esse debet integra administratio Collegiorum, & bonorum omnium, quæ ad illa pertinent. Deinde hoc merito factum est, quia illa pars Societatis, quæ est in Collegiis, adhuc censetur esse, quæ in via, & in fieri: ideoque sub cura Societatis professæ existit: tàmquam filius sub patre, vel potius tàmquam pupillus sub tutore, qui licet dominium rerum suarum habeat, administratio est penes tutorem. Hinc eni factum etiam est, vt tota potestas gubernandi Societatem, quatenus in ipso corpore existit, tantum sit in Societate professæ, ita vt quoad eam partem quam habet de gubernatione, quæ fit per congregationem multorum, aristocratiam, & non democratiam participet. Denique cõsultum etiam in hoc est studendum quieti & otio, vt occasione temporalium nullo modo ab studiis distrahantur. Propter quod etiam contractæ scripturæ publicæ, & similia, quæ circa temporalia fieri solent in Societate, non sunt ab ipsis Collegialibus solenni ritu in vnum congregatis, quia non sunt nomine Collegii, sed nomine Præpositi Generalis, apud quem est hæc potestas, prout declaratur in 9. p. Conf. c. 3. §. 5. & 6. & specialiter confirmatum est à Gregorio XIII. in Bulla 13. quæ incipit, *Ex debito*.

VIII.
Oppositio.

Dicitur verò aliquis hoc non rectè consentire cum his, quæ de ratione pauperatis in communi, quam Societas proficitur, iurâ diximus. Ideo enim professa Societas non admittit bona immobilia etiam in communi, quia eorum administratio sollicitudinem, & distractionem affert. Sed non minorè sollicitudinem affert administrare aliena bona, quam propria, imò quodammodo maiorem: tutor enim si conuenienter administrat bona pupilli, non minus sollicitus circa illa esse debet, quâ si essent propria; quamvis ergo hæc administratio non sit contra dictam pauperatē, videtur tamen esse contra finem pauperatis, & ideo perfectiōis pauperatis professæ repugnare. Respondetur in primis, si domus professæ haberent bona immobilia, fore vt in eis administrandis necessariò occuparentur exisdem professis ibidem commorantibus, ac propria ministeria exercentibus, sicque feret, vt simul vacarē spiritualibus, ac temporalibus, quod non posset nec eorum exultationem, & authoritatē minuire: at in Collegiis procuratores solum vacant temporalibus. Secundo respondetur dictum iam esse, non esse possibile omnem curam, & sollicitudinem temporalium bonorum vitare, & ideo in hoc genere illam religionem esse optimè institutam, quæ, confiderato suo fine & modo viuendi ad illū necessariū, vitur bonis temporalibus, quatenus minimam sollicitudinem afferant, possibilem scilicet moraliter in illo statu, non impediendo alia, quæ maioris momenti sunt. Societas autem ad finem suum indiget hac varietate membrorum, cum debita constitutione eorum in seipsis, & subordinatione eorū inter se. Ad hoc autem consequens necessariū fuit, vt aliqua cura, & sollicitudo Collegiorum in Societatem professam redundaret, & ideo vitari non debuit, alia verò sollicitudo, quæ in domibus professis fuisset, si haberent propria bona, sine vilo incommodo, imò seruata meliori proportionē, vitari potuit, & ideo non fit rectè argumentum ab vna ad aliam, maxime quòd magis impediret duplex administratio, quàm altera tantum. Deinde dicitur, administrationem hanc non esse tantæ sollicitudinis, vt

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

Societatem professam impedire, aut à suis ministris retrahere possit: nã per Rectores idoneos Collegia debent administrari, quibus tota cura prolegetur ad ministrandi res temporales Collegiorum demandanda cui, eius ipsi debeant Generali, vel cui ipse iunxerit, rationem reddere, vt in eodem loco constitutionum dicitur, hoc autem fine magna sollicitudine, vel distraktionem fieri potest. Denique cum hæc administratio nullo modo conuertatur in proprium, ac priuatum commodum, sed ex charitate fiat propter bonum commune, & propter finem perfectionis, si religiose, vt debet, suscipiatur, non multum impedit etiam illos, per quos proxime exercetur.

Tertio dicendum est Collegia Societatis priuari aliquibus modis acquirendi temporales redditus, vel lucra, quod etiam ad quandam modum paupertatis spectat. Possunt autem hæc ad duo capita reuocari, in quibus cum domibus professis conueniunt. Primum est quod incapacia sunt hereditatis saltem quoad hoc, ut ipso iure succedant religiosis in eis profitentibus, seu vota Societatis emittentibus, prout aliæ religiones, quæ bona habent in cõmunis, succedere solent, ut dictum est. Hoc cõstat ex superioribus dictis in c. 5. de modo quo nouti, vel scholares possunt bona, quæ prius habebant, distribuere, & ex Bulla Gregorij XIII. *Affertur Domino*. ubi etiam ratio huius institutionis declarata est, præcipue enim fuisse videtur, ut in recipiendis religiosis ad Societatem, nulla diuitiarum ratio, sed aptitudinis, & capacitatis persona ad finem, & ministeria Societatis haberetur. Item, ut proximorum perturbatio, quoad fieri posset, tolleretur, ac denique ne religio minus libera redderetur respectu religiosi, si opus esset pueniendi, ac dimittendi.

Secundum caput est, quod introitur, vel occasione, seu speciali obligatione ad spiritualia opera redditus aut elemofynas, nō admittant. Huc spectat, quod nec curam animarum, nec obligationes ad Missas celebrandas, neque alia huiusmodi admittere possunt, vt dicitur 4. p. Confit. cap. 2. §. 4. & ratio additur. Quia hæc studijs distrahare admodum, & ea quæ in illis ad diuinum obsequium queruntur, impedire solent. Additur tamen in declaratione non lit. B. limitatio de exiguis obligationibus, quæ nec curam animarum petūt & perexiguam distractionem, vel occupationem afferunt: nam hæc in Collegijs suscipi possunt, quamuis in domibus professis non possint, quia illa non sunt capaces reddituum sicut sunt Collegia, quæ proinde alia oneralectionum suscipere possunt; & ideo fit hæc exigua onera alioqui ex parte distractionis, vel occupationis non impediunt, nec fini, nec paupertati eorum repugnabunt. Propter eadem autem impedimentaitanda in Ecclesijs Societatis, nec funera, seu funeralia stipendia, nec capellaniam, annuiuersaria, & similia possunt. Vnde Gregorius XIII. in sua Bulla 10. quæ incipit, *Saluasor*, hinc rationem sumpsit concedendi priuilegium adificandi intra Cannas, quia ex hoc multum fore præiudicium in alios religionis redundat: *eo quod propter diuersam functionem & institutū rationem Societas nec chori vnam habet, nec ad funerales processionis accedit, nec difunctorum funera in gratia: nullas sicut Missarum vel sepulchralia stipendia, nullas sepulchrorum, vel capellaniarum fundationes, nullas denique proferas elemofynas, quæ ad quoduis ipsius Societatis ministerium, vel opus dirigī intelligitur, admittit.* In his ergo omnibus conueniunt Collegia cum Societate professæ. Et eorum ratio ex dictis in cap. 7. petenda est: & vltra ibi dicta, omnia eo tendunt, vt scholares quietius possint suis literis, & profectui vacare. Ex eo item principio, quod Societas pro ministerijs spiritualibus stipendia non recipi, fit vt non solum in Ecclesijs domorum, verum etiam Collegiorum, effi-

Sf 3 non

IX.

3. *Affer. explicans, ostendendum in quo eadem paupertas consistit.*
Primum in quo assertio verificatur.

x.

Secundum
in quo veri-
ficatur mul-
tipliciter.

In hoc sec-
do nonnihil
discrepant
Collegia à
demibus
professis.

Vide Con-
greg. 1 can. 8.
¶ 10.

non possint arcæ publicè expositæ ad colligendas elemosynas, ut statuitur in 6. p. Constit. c. 2. §. 8. ubi licet videatur esse sermo de domibus professis, nam de illis in eo capite præcipue agitur: tamen & praxis & totius Societatis sensus est, ut de omnibus intelligatur. Et ideo in canon. 2. §. 2. Congregationis absolute dicitur: *Non sit arcula in nostris Ecclesiis pro elemosynis accipiendis*. Et additur, *non solum pro nobis*. quod omnino necessarium est: sed neque etiam pro aliis esse permittendam, propter omnem speciem auaritiæ vitandam, sicut etiam in Congregatione prima canon. 70. dictum fuerat non expedire in nostris Ecclesiis admitti capellanas, etiam pro clericis secularibus, quos nostri eligant, scilicet propter tollendam omnem occasionem, & speciem ambitionis, aut lucri. Et eadem ratione amputatur etiam à Collegiis omnes modi acquirendi aliquid intuitu spiritualium rerum, vel oblationum, quæ in Ecclesiis fieri solent, osculando reliquias, vel crucem, &c. de quibus videri potest in simili Corduba in expositione suæ regulæ cap. 4. quæst. 12.

XI.
4. Affertur ex-
plicans ter-
tium.

Tandem prohibentur Collegia etiam elemosynas qualcunque accipere, quando sufficientes habent redditus ad duodecim scholasticos alendos, præter præceptores, sub quibus illi etiam intelligi debent, qui ad regimen Collegij, & scholarum, & ad temporalia ministeria necessarij sunt: ut habetur 4. p. Constit. c. 2. §. ult. Quia verò interdum potest expedire ad maius Dei obsequium, vel plures studentes alere, vel numerum præceptorum augere, vel aliquos etiam operarios pro spiritualibus ministeriis adiungere, ad excipiendas præsertim scholasticorum externorum confessiones, &c. ideo sæpe circa hoc esse potest extensio aliqua, vel declaratio necessaria, quæ Generali commissa est in 3. Congregatione canon. 7. Et præterea existimo obligationem illius constitutionis non excedere debitum perfectionis, nec per se esse ad culpam, quia non continet propriam materiam paupertatis, si receptio, vel petitio elemosynæ ab ipso superiore, vel ex facultate eius fiat. Ipse autem si debitum ordinem in hoc excedat, agat quidem imperfectè contra regulam, non tamen contra votum. Et idem censeo de alijs consilijs, seu regulis, quæ in hac materia in Societate dantur, ut de modo petendi elemosynas, vel illas impetrandi habetur p. 6. Constit. c. 2. §. 10. & 2. Congregatione generali canon. 22. illa enim omnia ad maiorem ædificationem spectant, non propriè ad paupertatis materiam, quantum ad illam perfectius conservandam conferre possint.

C A P V T XII.

Utrum ex voto obedientiæ obligari possint religiosi Societatis, in quacunque honesta materia.

i.
Quoniam
hic agendum
de obedientia.

DE voto obedientiæ, quantum spectat ad modum ipsius voti simplicis, vel solennis. nihil speciale hic dicendum occurrit, nam quæ dicta sunt in alijs votis, hic applicanda sunt. Solum ergo superest, ut si ex parte materiæ huius voti, aliquid habeat Societas speciale præter illud, quod de statu religioso superiori tomo in genere dictum est, à nobis explicetur. Aduerto autem, hic non esse sermonem de speciali voto obedientiæ ad missiones, quod professi emittunt: de hoc enim infra lib. 6. cap. 4. dicemus: sed solum de generali voto obedientiæ, in quo æquales sunt omnes religiosi Societatis, in quocunque gradu eius existant: & ideo licet de votis scholasticorum hic specialiter differamus, de omnibus consequenter dicendum est, si-

cut de paupertate fecimus. Duo autem hic consideranda occurrunt, scilicet, quid in rigore possit cadere sub præceptum in hac materia, & quid sub consilio. Quæ duo licet omnibus religionibus generalia videantur, solum à nobis explicanda sunt, quatenus in Societate habent specialem determinationem aut usum. Primum quidem in præsentibus cap. Secundum verò in sequentibus usque ad 15.

Quoniam verò obligatio non potest ex præcepto oriri, nisi sit potestas in præcipiente: ideo in hac materia supponendum est primò, in prælati Societatis esse veram ac legitimam potestatem præcipiendi subditis. Hoc satis constat ex tractatu in superioribus lib. 1. cap. 1. ubi ostensum est, hanc esse veram religionem à Summis Pontificibus approbatam; vera enim religio sine hac potestate consistere non potest, ut etiam tomo præcedenti tractatum est. Diximus etiam in prælo religionis duplicem esse potestatem, iuxta præsentem Ecclesiæ institutionem; Vna est dominativa, quam acquirit prælatus ex vi professionis religiosæ, quatenus traditionem voto obedientiæ confirmatam includit. Nam licet dominium illud immediatè pertineat ad totum corpus religionis, administratio autem, & usus eius superiori commissa sunt per electionem ipsius religionis, per quemcunque alij legitimum modum constituendi aliquem in Superiorem in tali religione ordinatum, & per Sedem Apostolicam confirmatum. Alia potestas est iurisdictionis, quam habent Prælati religionis à Sede Apostolica, & per se est spiritualis virtute continens etiam temporalem, quatenus includit potestatem iudiciariam & coercivam.

Has ergo duas potestates habet etiam Societatis prælatus. De prima aliquid in superioribus diximus lib. 3. c. 4. n. 14. cum ostendimus Societatem acquirere verum, ac proprium ius in scholares, qui ei tradunt per tria vota substantialia religionis. Unde à fortiori sequitur idem esse de professis, & de adiutoribus. Deinde hac potestas nascitur radicaliter ex ipsis subditis: requirit autem acceptationem auctoritatè Apostolicam factam. Verumque autem in Societate interuenit: est ergo in ipsa Societate hoc dominium, quod ipsa per electionem transfert, quoad administrationem, in Præpositum Generalem, à quo ad alios superiores potestas emanat. Nam cum hic modus communicationis in constitutionibus Societatis à Sede Apostolica approbatus continetur, etiam modus ille comunicandi hanc potestatem, confirmatus est, & consequenter est effectus, ut habeat effectum. De altera potestate iurisdictionis constat ex Bullis Pœnitentijs, per quas hæc religio à iurisdictione omnium ordinariarum exempta est, & consequenter potestatem accipit ab ipso Summo Pontifice ad se gubernandum; ergo & competentem iurisdictionem immediatam, sine qua non posset convenienter gubernari. Est autem hæc potestas primò & per se in ipso Generali, eo ipso quod ritè electus est, propter eandem rationem, quæ supra facta est. Nam eo ipso quod eligitur modo ab ipso Pontifice approbato, datur ei plena iurisdictionis ex voluntate eiusdem Pontificis, quamvis mediata ipsa religione conferatur. Quæ omnia eadem proportionem in Societate locum habent, quæ in alijs religionibus, quatenus in communi ratione religionis conveniunt, & circa illa explicata suo loco sunt. Solum in gradu, seu quantitate iurisdictionis, vel in modo obtinendi, seu applicandi illam, potest esse diversitas, quæ ex proprijs constitutionibus, & privilegijs attendenda est, & infra in lib. 10. tractando de Superioribus Societatis, quid illi in hoc genere proprium sit, explicabimus.

Ex his ergo principijs colligitur, duplici titulo posse Prælatos Societatis sicut & aliarum religionum

num præcipere subditis sub culpa etiam graui pro materia qualitate; scilicet ex vi voti per potestatem dominatiam, & ratione iurisdictionis quasi Episcopalis, quam in subditos habet: ex qua duplici ratione oritur obligatio duplicis etiam rationis. Ex priori enim oritur obligatio religionis; ex posteriori autem oritur obligatio obedientie, vel alicuius virtutis specialis, in qua actus præceptus ponitur ratione materiae. An verò distinguenda sit tertia ratio obligationis pertinet ad iustitiam ratione traditionis, & dominij acquisiti ipsi religioni: item, an ex illa duplici ratione oriatur duplex culpa, seu malitia in transgressionem religiosi nolentis obedire Præfato, præcedenti tomo de religione in communi tractatum est, & resolutio est, si Præfatus tota sua potestate vitatur, & materia sit capax vtriusque obligationis, transgressionem eius reuera duas malitias habere coniunctas, diuersis virtutibus contrarias, non oportere autem tres distinguere, quia illa obligatio, quæ oritur ex professione, ac voto obedientie, per modum vnus reputatur, eò quod tam votum, quam traditio principaliter Deo fiat.

Secundo intelligitur ex dictis, ad præsentem disputationem non pertinere potestatem iurisdictionis, neque actum, aut obligationem ab illa procedentem, quia hic solum agimus de voto obedientie, & consequenter de potestate ad illius obligationem requisita: iurdictio autem tota esse potest sine voto; & votum cum sua obligatione esse posset sine iurisdictione, sicut in Abbate seculari exemplo est iurdictio quasi Episcopalis, ratione cuius subditi tenentur obedire præceptis eius, quamvis votum non habeant; & e converso congregatio verè religiosa posset esse sine iurisdictione, cum sola potestate dominatiua orta ex voto, & traditione, vt in superiori tomo dictum est, solum possint illa duo, quando sunt coniuncta, sese mutuò iuvare, vel augendo vinculum, vel quia vna interdum addit quod altera non potest. Possunt etiam sibi adinuicem materiam tribuere, vt si votum obedientie obliget ad seruandum præceptum ex iurisdictione positum, vel iurdictio puniat transgressionem voti obedientie, vel per excommunicationem compellat ad illius executionem. Et hac ratione poterit hoc iurdictio in Præfato Societatis ad plura extendi adiuncta tali statui, & tali voto obedientie, quam in alio Præfato vel seculari, vel alterius religionis, quamvis formaliter, & secundum se eiusdem rationis sit in vtroque superiore, id est, sufficiens ad omnia, quæ ad bonum spirituale subditi necessaria sunt, vel moraliter conuenientia, quæ materialiter in diuersis subditis variantur, iuxta exigentiam status, vel regulæ, aut aliarum obligationum. Igitur obedientia debita ratione huius iurisdictionis formaliter loquendo eiusdem rationis est ad Ecclesiasticos Præfatos, & ideo de illa nihil amplius dicendum hic est.

De propria ergo obedientia, quæ ad votum pertinet, dubium præcipuum est, quantum extendi in Societate possit, quoad rigorosam præcepti obligationem: id est, an in omni materia, & in quibusque actionibus, locum habeat? In quo non inquiritur de actionibus habentibus malitiam, vel rationem peccati adiunctam, nam per se constat, & supra in 2. tomo ostensum est, has non posse cadere sub promissionem voti, cum Deo displiceant, ac proinde nec sub votum obedientie. Item quia mandatum inferioris, id est, hominis, non potest obligare contra mandatum Superioris, nempe Dei. Non inquirimus etiam quando hæc obligatio possit esse præcepti sub culpa mortali, aut veniali; hoc enim generale est, & ex eisdem principiis in hac religione, ex quibus in aliis definiendum, vt tomo superiori tracta-

tum est: sed inquirimus an ex parte materiae sit hæc obedientia generalis omnino, vel aliquam recipiat limitationem.

In aliis enim religionibus recepta, & constans est doctrina D. Bernardi lib. de præcepto, & dispensatione, versus finem; & D. Thomæ 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. & quodlib. 10. art. 10. & in 2. d. 44. art. vlt. & ibi aliorum Theologorum, votum obedientie esse limitatum secundum regulam, secundum quam religiosus obedire promittit, & si aliquid supra illam, vel omnino extra illam, id est, ad illam non conducens, ei præcipiatur, non tenetur obedire. In Societate autem non videtur habere locum hæc limitatio, vel si cum proportionem in Societate sumatur, eo ipso excluditur omnis limitatio: quia in ipsamet regula Societatis, talis proponitur materia voti obedientie, quod in eo fit, vt non solum ad generalem vitæ dispositionem (vt verbis D. Thomæ vtatur) sed etiam ad quoscunque actus particulares ipsius religiosi, se extendat, quæ nulla esse potest vniuersaliter materiae amplitudo. Assumptum autem patet ex Constitutionibus, nam 3. p. cap. 1. §. 3. dicitur obediendum esse superiori, licet dist. illa & secundum sensum aliter repugnantia subeat. Et infra dicitur, in omnibus rebus ubi peccatum non cerneretur. Quæ exceptio declarat, omnem actionem honestam sub materia huius voti comprehendi: & ita ibi concluditur, voluntatem Superioris pro regula propriae voluntatis habendam esse: ergo hæc obedientia non limitatur per aliquam regulam scriptam, sed per regulam viuam, quæ est voluntas Superioris intra latitudinem materiae honestæ. Idem sumitur ex 6. p. Constitutionum c. 1. §. 1. ibi. Ita vt omnibus in rebus, ad quas potest cum charitate obedientia extendere, id est, in quibus nullum est manifestum peccatum. (vt ibi in declaratione explicatur) ad eius (id est, Superioris) vocem, perinde ac si à Christo domino egredieretur, quandoquidem ipsius loco, ac pro ipsius amore, & reuerentia obediunt, & estiamus, quam promptissimè. Tandem ex vno actu particulari declaratur, qui videtur ex difficillimis, qualis est missio ad Indos, vel ad quascunque mundi partes: ad hunc enim obligantur omnes, q. sunt de Societate ex vi generalis voti obedientie; ergo à fortiori obligari poterunt ad quoscunque alium. Consequentia patet, quia qui potest præcipere quod maius est, poterit etiam minora. Antecedens verò sumitur ex 9. p. Constitutionum cap. 3. §. 9. vbi de Generali dicitur, Mittere poterit omnes subditos, siue professionem emisserint, siue non emisserint, quos mittendos iudicauerit, ad quascunque mundi partes, id est, (vt in declaratione exponitur) inter fideles in Indis, & inter infideles, ubi sunt aliqui inc. la Christiani, & etiam si nulli sint. Additur præterea in Constit. Ad quod tempus, vel definitum, vel ind. finem ad quancunque actionem, &c. & alia multa in illo capite subiunguntur, quæ indicant materiam huius voti esse amplissimam.

In contrarium autem esse videtur, quia ex hac declaratione materiae huius voti sequitur, posse religiosum Societatis sub rigore præcepti obligari ad quoscunque actus virtutis, etiam heroicis & extraordinarios, vt ad exponendam vitam manifesto periculo propter salutem alicuius proximi, vel ad ieiunandum aliquoties in pane, & aqua, vel saepius in hebdomada per totam vitam, vel ad nunquam vtendum lineis vestibus, & similia, quæ in instituto nullo modo continentur. His enim, & similibus exemplis vtuntur auctores, vt in aliis religionis declarent, qualiter non possint extra regulam obligari, vt videre licet in Aluaro Pelagio lib. 2. de planctu Ecclesiæ, cap. 68. & Corduba lib. 3. de conscientia. q. 6. Si ergo votum obedientie in Societate in hoc differt ab aliis, quod ex parte materiae non habet limitationem, comprehendit ex se prædicta

omnia,

VII.
Ratio dubij
tandi pro
parte affirmatiua ex
variis con
siderationibus

VIII.
Pro parte
negatiua ra
tio prima.

omnia, & quaecunque alia maiora. Consequens autem videtur esse incredibile, cum quia est valde alienum hoc ab intentione vouentium, solum enim promittunt obedientiam iuxta hunc certum viuendi modum: tum etiam quia votum ipsum expressè sit secundum regulam ut de voto paupertatis diximus: tum præterea, quia iudicio omnium prudentium iniquè ageret Superior, qui hæc extraordinaria præciperet, quantumvis honesta, solum ad arbitrium suum, sine speciali causa legitima, ratione cuius illa pertineant ad finem, seu institutum Societatis.

IX.
Ratio secundum
da.

Secundo est apud nos peculiaris difficultas, in exemplo adducto de missionibus, nam si hoc votum obligat omnes ad obediendum in quibuscunque missionibus, nullius momenti esse videtur speciale votum obedientiæ ad Pontificem, quod professi Societatis emittunt: nam ex vi generalis voti obedientiæ iam ad id tenebantur. Secundum ergo votum nullam obligationem addit, neque extensionem ex parte materiæ, quia materia prioris voti dicitur esse amplissima, neque extensionem ex parte personarum, quibus obediendum est, quia si ex vi voti obedientiæ in genere, parendum est Præposito Generali hoc præcipienti: ergo & omnibus inferioribus prælatis, quibus ipse vices suas communicauerit, nam vtuntur eadem potestate, quia in hoc sensu sit obedientiæ votum: ergo à fortiori obligabit ad obediendum Pontifici idem præcipienti quia est supremus prælatus omnium, non solum quoad potestatem iurisdictionis, sed etiam quoad potestatem dominationis, & peculiarem circa religiosos: nulla ergo extensio maior intelligi potest in voto professorum. Neque etiam illud votum intentionis magis obligat, quia vtrique est obligatio voti, in qua si cætera sint paria ex parte materiæ, non potest intelligi magis & minus per se loquendo: nec repetitio eiusdem voti auget obligationem, vt in superioribus visum est.

Veræ resolutio propositæ questionis.

X.

In hac re dicendum censeo, materiam quidem huius voti in Societate esse amplissimam: nihilominus tamen in rigore per a epti aliquam admittere regulam & limitationem, quamvis ex consilio sola illa spectanda sit, vt quod præcipitur non sit malum. Primam partem assertionis declarant priores rationes dubitandi, & magis explicabitur simul cum secunda. Illam verò declarandam censeo ex verbis B. P. N. Ignatii p. p. Constit. c. 3. §. 20. vbi sic ait, Generatim loquendo in rebus omnibus, quæ ad propositum Societatis finem perfectionis, & auxilium proximorum ad gloriam Dei faciunt omnibus præcipi & in obedientia virtute possit, scilicet Præpositus Generalis. Potestas ergo præcipiendi limitatur ex fine, quem Societas sibi proposuit, & ad quem tendere profitentur omnes eius alumni. Meritoque hic finis pro regula assignatur: nam in omnibus moralibus rebus seu institutis finis est veluti primum principium ex quo reliqua deducenda sunt: ergo, quæ ad hunc finem necessaria vel conuenientia fuerint, rectè infra materiam huius voti comprehenduntur, vt præcipi possint quando expediens fuerit. Quæ verò sunt vel contraria huic fini, vel certè impertinentia ad illum, nõ est cur sub materia illius voti comprehendantur, licet alias bona sint: quia religiosi Societatis non profitentur facere quodlibet bonum, nec seruare quodlibet consilium, sed iuxta finem sibi præstitutum. Alia ergo præcipi non possunt, vt in prædicta constitutione significatur: ergo licet præcipiantur, non tenentur religiosi ex voto obedientiæ in eis obedire.

XI.

Dices, nullus est actus honestus, qui ad prædi-

ctum finem perfectionis, & ad bonum proximorum conferre nõ possit: ergo hæc limitatio nulla est: sed potius ex illa sequitur, quod supra inferimus: quoscunque actus excellentis virtutis continentia, austeritatis, &c. possit ex vi huius voti præcipi, quia omnes possunt ad finem perfectionis conducere. Respondeo negando assumptum. Et primis quod attinet ad auxilium proximorum, clarum est, non omnes actiones virtutum esse ad hunc finem accommodatas, quia hic non agitur de auxilio interiori, vt sic dicam, quod per orationem, vel suffragium dari potest, nec de auxilio veluti indirecto, quale dici potest, quod datur per vix exemplum, sed de auxilio exteriori per se ac directè intento, quod non datur nisi per actiones exteriores quæ circa ipsum proximum directè versantur. Non ergo omnes actus perfectionis sunt apti ad hunc finem, vt hoc titulo præcipi possint. Imò neque omnes actiones, quæ circa proximum versantur, sunt per se ordinatæ ad illud auxilium præstandum. Næ redemptio captiuorum, v. g. optimus actus est circa proximum: per se autem nõ ordinatur ad spirituale auxilium eius, sed ad libertatem personæ recuperandam, & alia similia exempla facile ex cogitari possunt de operibus quæ ordinantur, vel ad externam pacem, vel ad commodum Reipublice, nõ verò per se ad spirituale bonum: vnde in prædicto c. 3. §. 9. partis Constit. §. 9. vbi declaratur potestas generalis ad mittendas quasunque personas ad quælibet loca, solum circa actiones ponitur limitatio, scilicet, ad quas actiones exis, quibus vii ad proximorum auxilium Societas solet, exercenda: ergo ex vi illius constitutionis, non poterit quis mitti sub obligatione præcepti intra Turcas, v. g. ad peregrinandum solum, vt visitet loca Terræ sanctæ, vel ad tractandum negotia, seu ferendam legationem pertinentem ad alia commoda Reipublice, & non ad spirituale profectum vel conuersionem animarum: quia illæ actiones non sunt ex illis quibus Societas vti solet, & debet ad auxilium animarum Loquor autem de rigore præcepti, quia de consilio nõ est dubium, quin melius sit in his omnibus sine discrimine obedire. Obseruandum etiam est, quod aliquæ ex his actionibus, proximè non videantur pertinere ad auxilium animarum, remote tamen & per occasionem sæpe posse conferre, & fortasse hanc esse intentionem præcipientis, pro qua in dubio præsumendum est, quando oppositum non constiterit, & ideo non facile admittendum esse excusationem in Societate quoad huiusmodi missiones, maxime si sub rigorosa obligatione præcipiantur, quod raro vel nunquam fit.

Quod verò spectat ad actiones pertinentes ad propriam perfectionem, dicendum est etiam hunc finem propriæ perfectionis intendi à Societate per media suo adæquato fini proportionata, atque adeo aliquo modo cõtenta sub suo instituto, & regula: ideoque non omnes actiones quæ absolute possunt charitatem, seu perfectionem augere, esse materiam proportionatam illius voti obedientiæ quod in Societate fit, ita vt virtute eius absolute præcipi possint. Hoc probant exempla superioris adducta in §. 8. & colligi potest ex §. p. Constit. c. 1. §. 1. vbi primò sic dicitur, omnes constanti animo ieiunamus vt nihil perfectionis, quod diuina gratia consequi possumus in absoluta omnium constitutionum obseruatione, & in absoluti peculiari ratione adimplenda peruenimus. Quibus verbis significatur rationem inquirendi propriam perfectionem esse debere hunc institutum accommodatum: iuxta hanc ergo mensuram (quod ad præceptum attinet) sumendum est, quod ibi proximè subiungitur. Et ex his omnes noster virum nostrarum ad hanc virtute obedientiam propriam præcipi, deinde Superioribus Societatis præstandam. Et con-

XIII.
Confirmatio
in proximo
dictorum.

In Ignatius
et aliam
in suo ordine
obseruantia
obligationem ad
culpam ex-
tra votum nul-
lam inducit.

XIV.
Ad rationem
paris affir-
mationis.

Voluntas
superioris
pro regula
habenda
quod iustit.

Alteratio
speciei.

XV.
Ad premissam
rationem
paris ne-
gationis in
num. 8.

Et confirmatur hoc, quia maior potestas præci-
piendi sub obligatione huius voti, nec Societati est
necessaria ad finem suum, neque utilis, imò posset esse
nociva propter periculum, & perturbationem, quæ
ex usu eius oriri possunt: non est ergo verisimile da-
ri Superioribus talem potestatem, vel ex intentione
votentium, vel ex intentione instituentium &
approbantium institutum. Quod rectè potest de-
clarari ex c. 7. p. 6. earundem constitutionum, in quò
B. P. Ignatius sapienter providit, & periculis & per-
fectioni suorum filiorum; & ideo duo dicit, vnum
est, exoptare se, vniuersas suas constitutiones, declaratio-
nes, & viuendi ordinem omnino iuxta nostrum institutum,
nihil vlla in re declinando obseruari. Aliud est, visum sibi
nihilominus esse expedire, vt seculis votorum ob-
ligationibus, nulla sit in Societatis constitutionib.
aut quibuscunque ordinationibus obligatio ad cul-
pam mortalem, vel venialem, vt laquei, & pericula
euitentur: addit verò exceptionem, Nisi superior in
nomine Domini nostri Iesu Christi, vel in virtute obedientie
suberit, & declarat hoc ipsum non sine magna causa
faciendum esse, dicens, quod in rebus vel personis illis, in
quibus indicabitur, quod ad particulare vniuersumque, vel
ad vniuersale bonum multum conueniet, si oportet. Vbi si
contextus rectè attendatur, potestas hæc cadit su-
pra obseruantiam, constitutionem, declarationem, ac viuendi
ordinem, in omnino iuxta nostrum institutum. Et circa hæc
ipsa adiungitur illa circumscriptio, & restrictio in v-
su debito talis potestatis: ergo si quid est, quod sub
illis capitibus nullo modo comprehendatur, reue-
ra non est materia huius potestatis, vel rigorosi præ-
cepti, quod ab illa manare possit.

Neque contra hanc resolutionem obstant, quæ in
principio dubitationis adductæ sunt. Nam in primis,
locutiones illæ vniuersales intelligi possunt iuxta
subiectam materiam, & iuxta illam limitari, scilicet
hanc obedientiam extendi ad omnia, quæ ad finem
huius instituti & obseruationem eius conducere
possunt. Iuxta quam interpretationem, etiã habet
locum illa ampliatio, scilicet voluntatem superioris
pro regula esse habendam, scilicet illius Superioris,
qui verè, vt Superior Societatis, id est, in ordine ad
finem, & institutum eius, regere vult, cuius voluntas
non limitatur quidem per regulam scriptam, quia
multa potest extra illam præscribere, prout ad finem
sue potestatis iudicauerit expedire, nunquam ta-
men omnino præcipit extra regulam, quia hoc ipsum
in ipsis constitutionibus, de illius potestate decla-
ratur: & supposito fine, ac modo instituti erat mo-
raliter necessarium. Atque hoc etiã satis est, vt sub-
ditus Societatis dicatur habere pro regula, volun-
tatem sui Superioris, quia finis, & institutum So-
cietatis adeo vniuersalia sunt, vt omnes actiones
hominis, quæ moraliter loquendo in vsum venire
possunt, comprehendant. Denique hoc modo etiam
habet locum illa exceptio actionis peccaminosæ: nam
etiam in ordine ad finem, vel commodum Societa-
tis posset intelligi excessus in præcipiendo actionem
alias iustam. Aliter etiam dici potest, illas vniuersa-
les locutiones, si absque vlla restrictione sumantur,
comprehendere non tantum ea, quæ possunt rigoro-
se præcipi, sed etiam ea, quæ ad probationem o-
bedientie & maius quoddam exercitium possunt
iniungi, quæ ordinariè pertinent ad consilium, non
ad præceptum.

Et ita etiam responsum est ad generalem obiectio-
nem in contrarium factam, nam illa solum probat
posse hic adhiberi limitationem aliquam ex fine, &
instituto Societatis: tamen quia hi termini totam
ordinariam vitam hominis circumscribunt, non pos-
sunt ob eam causam excipi, nisi quedam præcepta val-
de extraordinaria, & aliena ab instituto Societatis,
quæ magis possunt cogitatione fingi, quam in vsum
venire, & huiusmodi sunt aliqua ex his exemplis, quæ

ibi asseruntur. Nò verò sunt omnia sine distinctio-
ne admittenda. Cum enim inferatur, posse superio-
rem præcipere actionem, in qua vita manifesto pe-
riculo exponatur, propter salutem alicuius proxi-
mi, profectò id nullum incoeuens est, sed in mul-
tis occasionibus potest esse verum, præsertim in o-
bedientia Societatis: nam materia illius obedientie
non est aliena sed valde consentanea fini Societatis:
& ideo etiam vbi charitas aliàs per se nò obligaret,
potest præceptum obedientie obligare, quando est
vera necessitas in proximo, & aliunde non est clara
inordinatio contra charitatem. Alia verò exempla
facilius possunt admitti, quamuis in eis obseruan-
dum sit an ratio iustæ pœnæ, propter culpas commissas,
vel ratio medicinæ moraliter conuenientis ad eas
cauendas, interueniat. nam tunc Superior ius habet
præcipiendi, & nò excedit fines regulæ, aut instituti.

Peritur autem in secunda obiectione pro eadem
negante parte posita in n. 9. An religiosi Societatis,
qui quantum votum professorum non emiserunt,
possint ex rigore præcepti obedientie obligari ad
missiones difficiles, quales sunt inter ludæos, vel a-
lios infideles. Quidam enim auctores, qui de aliis
religiosis hoc negant, idem, vt videtur, in religiosis
Societatis sentirent. Præsertim verò hoc indicant
Ludouicus Lopez in Instructorio conscientie p. 1. c.
56. & Emanuel Rodrig. to. 1. quæst. regul. q. 19. art. 7.
vbi cum de suis quisque religiosis hoc docuisset, cõ-
firmationem sumit, ex modo viuendi religiosorum
nostræ Societatis. Qui hæc (inquit) longinquas peregrina-
tiones, valdeque difficiles sibi iniungendas à Prelato subi-
turos præsumant, nec eas repudiandos, quo satis insinua-
tur, si eas non specialiter vouissent, tanquam nimis
difficiles, refutare potuisse. Quod argumentum et-
iam procedit de omnibus religiosis Societatis, qui
illud peculiare votum non emittunt.

Quidquid verò sit de aliis religiosis (de quibus
suprà in tom. præcedenti in genere satis dictum est,
& vnusquisque poterit iuxta rationem sui instituti
principia ibi posita ad se applicare) de nostris certè
reputamus, omnes veros religiosos Societatis posse
in virtute sanctæ obedientie ad has missiones ob-
ligari, per se loquendo, & seculis accidentalibus
circumstantiis, quæ in particularibus casibus pos-
sunt excusare, quæ in præsentem considerationem
non veniunt. Ratio præcipua est, quia hoc est satis
expressum in constitutionibus Societatis, vt patet
ex 9. p. c. 3. §. 9. Dices, ibi solum dici, mittere poteris, & c.
non verò dici, præcipere poteris. Sed hoc nihil obstat,
tum quia non potest efficaciter mittere, nisi possit
etiam præcipere: tum etiam, quia eodem modo di-
citur posse mittere, sicut posse missos reuocare, vel
officia distribuere. Cõstat autè posse ita distribuere
officia, vt ex præcepto cogat vnumquemque, si ne-
cessarium fuerit, ad acceptandum officium sibi cõ-
missum. Item manifestum est posse præcipiendo re-
uocare quoscumque, & vbiunque exstant: ita er-
go potest mittere. Deinde est manifesta ratio, quia
hæ missiones sunt valde necessariae, & consentaneæ
ad finem Societatis, non solum quatenus à profes-
sis, sed etiam quatenus ab aliis fociis fieri possunt,
imò interdum sunt adeo necessariae, vt sine illis
non possit Societas, aut suum finem assequi, aut
conuenienter gubernari. ergo sunt materia præ-
cepti respectu omnium, qui obedientiam religio-
sam in Societate vouerunt. Antecedens per se no-
tum est ex dictis suprà in l. 1. de instituto, & fine So-
cietatis, & ex vso ipso, & praxi. Consequentia etiam
est manifesta ex proximè dictis circa expositionem
huius voti, & ex dict. c. 3. §. 9. p. Constit. §. 20. vbi gene-
ratim dicitur, in rebus omnibus, quæ ad propositum So-
cietatis finem perfectionis, & auxilij proximorum ad glo-
riam Dei faciunt, omnibus præcipere in obedientia virtute
præcepti. vbi duplex distributio notanda est, vna rerum,
altera

XVI.

Pro ratione
in n. 9. addit
da, dubium
de obligatio-
ne ad Indos
eundem, &c.
Quid de a-
liis religiosis.

XVII.

Quid de re-
ligiosis So-
cietatis pro-
nuntiandū.

altera personarum, nam sub priori hæc materia sub posteriori verò hæc personæ manifestè comprehenduntur.

XVIII. Neque hinc licet fumere argumentum ad omnes alias actiones, & peregrinationes, & licet fortasse minus difficiles sint, quia regula huius materiæ non est facilitas, vel difficultas, sed proportio (ut sic dicam) ad finem, & institutum Societatis, ratione cuius multa sub illo comprehenduntur, quæ difficillima sunt, non verò alia, licet sint faciliora. Quid verò ultra hanc generalem obligationem addat proprium votum professorum Societatis, infra suo loco videbimus lib. 6. c. 4. n. 16.

CAPUT XIII.

De consilio obedientie in Societate quantum ad perfectiones executionis.

I. PRÆTER ea, quæ in obseruatione obedientiæ sunt de necessitate præcepti, possunt in illius usu aliqua obseruari, quæ solum pertinent ad consilium, etiam supposito obedientiæ voto. Quæ quidē spectari possunt vel ex parte materiæ, vel ex parte modi. Prius membrum explicatum ferè est c. præced. nam declarando materiam necessariam, attingere oportuit etiam illam, quæ tantum est sub consilio, seu pertinet ad melius esse. Regulæ etiam omnes, quæ sub reatu alicuius culpæ non obligant, ad hoc membrum reduci possunt, de quarum obseruatione dicta sunt tract. 3. lib. 1. & explicando etiā consilium hoc circa modum obediendi, amplius declarabuntur omnia, quæ ad eam materiam spectant.

II. Ad explicandum autem optimū obediendi modum notandum est, in obseruatione cuiuscunque legis, seu præcepti, tria concurrere posse, ac debere, scilicet, executio eius, quod iustum est, voluntas exequendi, seu obseruandi rem præceptam, & iudiciū intellectus imperantis talem executionem & voluntatem. Quæ sumuntur ex D. Thoma 1. 2. q. 100. art. 9. quatenus ait, ad obseruationem legis necessariam esse, & operationem virtutis ex suo genere, & modum illum virtutis, qui in hoc consistit, quod aliquis volens, & sciens operetur, iuxta Aristotelem 2. Ethic. c. 4. Hæc ergo tria in quacunque obedientia, & in modo obediendi concurrunt, & aliquid potest in eis considerari pertinens ad substantiam, vel ut ita dicam, ad necessarium modum obediendi, alia verò solum ad modum meliorem: & hæc propriè dicuntur in præsentem cadere sub consilium obedientiæ.

III. Et in primis de executione eius, quod præcipitur, manifestum est in ea consistere substantiam, ut sic dicam, actualis obedientiæ: per illud enim substantialiter obseruatur præceptum, quod est propria eius materia, ad quam directè obligat: huiusmodi autē est ipsa executio operis, seu actionis iniunctæ, sub qua comprehendimus omissionem, quando de illa est prohibitio. Præter ipsam verò executionem quoad substantiam eius, possunt in ea considerari aliqua pertinentia ad modum illius, quæ ex variis locis nostrarum constitutionum desumuntur. Primum est, ut hæc executio non solum exhibeatur in rebus obligatoriis, sed etiam in aliis. Et ad idem spectat, ut nullo expectato præcepto, sed quocunque signo voluntatis Superioris percepto, statim executio subsequatur 6. p. Constit. c. 1. §. 1. & consonat D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. ubi de religiosis inquit, teneri ex voto ad obedientiam regulare, id est, in his, quæ ad regularem conuersationem pertinent: pertinere autem ad cumulum perfectionis, etiam in aliis honestis obedire, & ita distinguit du-

plicem obedientiam, aliam sufficientem, & aliam perfectam scilicet ex parte rerum, in quibus obediendum censetur: illa enim perfecta est, quæ vniuersalis est, nihilque exceptit, nisi quod displicet Deo; & hanc obedientiam sæpius commendat Basilus, præsertim regula 114. ex breuioribus, & 137. 138. & in 120. sic ait de persona religiosa. In vniuersum quod quis sui iuræ esse vellet, culpabile est. multa etiam similia habet in Constitutionibus monast. c. 20. & 23. & sæpius alias: in art. autem 2. ita dixerat idem D. Thom. Tunc videtur obedientia promptior, quanto expressum præceptum obediendo præuenit, voluntate tamen superioris in illis, sentit ergo hunc modum pertinere ad consilium perfectionis obedientiæ. Idem docuit Bonau. de Processu religionis, c. 28. ubi inter alia inquit, Bonus obediens aliud non spectat, ubi de Superiori sibi constituit voluntate.

Alia conditio huius executionis, ut optimè fiat, est celeritas & promptitudo: & hæc eodem §. 1. postulat, cum illa exaggeratione, ut litera inchoata relinquatur: quam ad literam obseruatam esse ab antiquis religiosis, refert Casianus lib. 4. de Institutis renuntiantium, cap. 12. dicens, itaque confidentes intra cubilia sua, & operis ac modum atque pariter intendunt, cum sonitu pulcherrimo ostium, aut discessum cellulas peruenientis audierit, ad orationem eos celeriter, seu ad opus aliquod inuitant, celeriterque cubilibus suis vnusquisque proripit, ita ut qui opus scripto se excuset, quam repta fuerit inchoata litera, aut fuisse non audiat, sed in eodem pulchro quoad aures eius sonitus pulcherrimus aduenit, summa velocitate proficiens ne tantum quidem mora interponat, quantum cepti apicis consummet effigiem, sed imperfectam lineam literæ relinquens, non tam operis compendia, lucra autem, quam obedientiæ virtutem exequi voto studio, atque emulatione festinet. Huic consonat quod Basilus respondit in regula 166. ex breuioribus, ubi cum quaeritur esset, qua promptitudine obediendum sit, quoad mandati executionem, respondet, nihil mouere, quā quantā paruulus vibementer ejiens vocant, se ad nutritionem nutriti aufertur; & quilibet, cui chara viatorum quæ sibi, quæ ad viuendum necessaria sunt, largiatur, &c. & in constit. monast. c. 18. Potestatem (ait) iussus, et ad preceptum quidem temporis habere moratus debet. Et deinde comparat illum instrumento artificis, quod debiciente impetu artificis, amplius non mouetur. Et regula 28. ex fusiore, multa dicit idem Basilus in eum, qui ad exequendam obedientiam cum aliis duobus accedit, & lenescit. de hac etiam perfectione obedientiæ videri potest Bonauentura in speculo disciplinæ 1. p. c. 4. ubi inter alia ait, Perfecta obedientia sua imperfectione relinquit.

Alia conditio ad hanc perfectionem necessariam est, ut nulla ante executionem adhibeatur excusatio, quæ expresse habetur 3. p. Constit. cap. 1. ubi inter alia dicitur, si excusationibus & obuiationibus obediens sit difficilis, & secundum suam voluntatem repugnantia iubeat. Et in 7. p. c. 1. specialiter de voto ad Pontificem dicitur, Sine vlla excusatione se Societati adstrinxit. Circa hanc autem conditionem distinguendum de excusatione est. nam interdum potest esse contra substantiam ipsius voti, quando adhibetur præceptum & excusatio, vel est contra id quod propriè missum est, vel non est vera, sed ficta, aut colorata: aut ut si quis cum iubetur missionem obire, excusetur solum quia non datur viaticum, quod repugnat promissioni factæ: & ideo si id faciat animo non eundi, nisi detur, grauitur contra obedientiam delinquit: si autem solum ad extorquendum aliquid id faciat, circa modum imperfectionis erit. Qui autem fallam causam excusationis allegat, licet defacto ad Superiorem excusatur ab excusatione obedientiæ: coram Deo non excusatur a transgressionem culpabili: quia ex quo illi præceptum fuit impositum, contra illud delinquit, si sine vera & iusta causa excusa-

Excusatur. At verò ubi nondum præceptum interpositum fuit, sed simplex obedientia, seu significatio voluntatis Superioris, in tali excusatione poterit esse culpa mendacii, contra obedientiam verò solum est magna imperfectio, & retardatio reprehensione digna circa votum obedientie. Atque idem est quoties excusatio non ex ratione, sed ex affectione aliqua inordinata procedit: nam si vera ratio impediens interveniat, vel saltem talis existimatur, aut probabiliter de ea dubitetur, nulla erit imperfectio, quòd ea Superiori proponatur, vt in speciali epistola de hac materia, in n. 19. B. P. N. Ignatius latius explicat, & vtrunque docuit D. Basilus in regula 119. ex brevioribus, ubi primò exaggerat, quantum ab obedientia deficiat, qui quod sibi assignatum est, recusat, & aliud ab eo diversum exquirat. In fine verò subiungit, Verum enim si causam re habere aliquam pias, quam obrem opus recuset, hanc Magister indicat, eamque illi disceptandam relinquit. Quam causam veram esse oportet, ne ei dicatur, Qui fingit laborem in præcepto, vt idem Basilus dixit reg. 152. ex eisdem brevioribus. Denique ad hunc etiam perfectum modum spectat, quòd obedientia sit integra, fortis, id est, constans, & cum debita perseverantia, vt in eisdem locis constitutionum dicitur, imò hac quodammodo seu ex parte pertinent ad substantiam executionis, ne pars aliqua illi desit, & mutila sit. Et ita sub hac conditione plures alie continentur, quas luculenter describit Bonavent. loco statim citando.

C A P V T XIV.

De perfectionibus consilii obedientie ex parte voluntatis.

I. Circa secundum propositum in 2. de voluntate B. P. Ignatius in sua epistola de obedientia, ita exaggerat huius conditionis necessitatem, vt dicat in num. 7. infimam & valde imperfectam esse primam illam obedientiam formalem, quæ mandata dumtaxat opere exequitur, nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascenderit, qui voluntatem Superioris suam faciat, & cum ea ita concordet, vt non solum in se, sed in executione appareat, verum etiam in affectione, sique idem velis utique, idem nolis. D. etiam Bonaventura in Opusculo octo collationum collat. 3. quædam refert Augustini verba, quibus hac conditio, simul cum præcedenti, optimè declaratur. Vt obedientia, inquit, religiosi Deo sic acceptabilis debet esse prompta, sine dilatione, deuota sine designatione, voluntaria sine contradictione, simplex sine discussione, perseverans sine cessatione, ordinata sine deviatione, iuxta sineurbationem, strenua sine pusillanimitate, punita sine exceptione. In quibus verbis tres dictæ conditiones cap. præcedenti num. 2. positæ continentur: nam quòd obedientia sit sine discussione ad iudicium spectat; quòd autem sit deuota, voluntaria, incunda ad voluntatem pertinet; reliqua, perfectæ executionem continent, quamvis non possint à voluntate separari.

II. Est igitur aduertendum primò voluntatem aliquam necessariam esse ad substantiam obedientie, aliquam verò ad perfectionem. Cum enim obedientia dicat moralem actum, & humanum, ac de se studiosum, repugnat esse sine voluntate, à qua omnis actus hominis proximè habet, quòd moralis, & humanus sit. Imò cum duo possint in actu obedientie distinguui, scilicet, & substantia ipsius actus, vt, v.g. quòd sit oratio, vel ieiunium, & ordo ad voluntatem Superioris, scilicet, quòd præceptus sit ad substantiam obedientie, non satis est quòd talis actus à voluntate procedat quoad substantiam suam: sed etiam quatenus subsistat Superioris voluntati. Si quis enim voluntariè oret, aut ieiunet ignorans,

vel omnino non attendens illud esse à Superiore iniunctum, non potest dici propriè obedire; hæc materialiter faciat, quòd iniunctum est. Sicut qui voluntariè audit Missam ex sua deuotione, ignorans esse diem festum, propriè non implet præceptum Ecclesiæ, licet illud non violet. Ratio autem est, quia non ex propria intentione, & voluntate patet præcepto, sed casu contingit, vt voluntas eius cū præcepto concurrat, & ita faciat quòd aliàs præceptum erat: nam quantum erat ex dispositione operantis, non magis ferebatur ad obseruationem præcepti, quàm ad non obseruationem, necesse est ergo vt voluntas aliquo modo feratur in actum, quatenus cadit sub voluntatem Superioris, aliàs dici non poterit obedientia pressè ac propriè etiam quoad executionem.

III. Est autem vterius obseruandum, duobus modis posse voluntatem ferri in actum, quatenus à Superiore iniunctum. Primò, vt in obiectum materiale tantum, ita vt illud, quatenus solum designet rem, in quam fertur voluntas secundum propriam rationem eius, quæ solet appellari à Philosophis ratio formalis. Secundò vt in proprium motiuium, seu obiectum formale, propter quod voluntas fertur in talem actum, ita vt illud quatenus reduplicet rationem formalem, sub qua obiecti talis actus. Alter ergo ex his modis necessarius est ad moralem obedientiam, vt probat ratio paulo antè facta, & ex illis prior sufficit ad satisfaciendum præcepto obedientie, ita vt contra illud non peccetur. Posterior autem necessarius erit ad exercendum proprium, & specificum actum virtutis obedientie. Ita pronuntiat D. Thom. 2. 2. quæst. 104. art. 2. ad 1. ibi, Si obedientia propriè accipitur, secundum quod spiritus per intentionem formalem rationem præcipit, erit specialis virtus, & inobedientia peccatum speciale: secundum hoc enim ad obedientiam requiritur, quòd impleat aliquem actum iustitiæ, vel alterius virtutis, intendens implere præceptum, & ad inobedientiam requiritur, quòd actualiter contemnat speciale præceptum. Si verò obedientia laicè accipitur pro executione cuiusvisque, quod potest cadere sub præceptum, & inobedientia pro omissione eiusdem ex quacunque intentione, sic obedientia erit generalis virtus, & inobedientia generalis peccatum. Ratio autem prioris partis est, quia càm lex, vel Superior aliquid præcipit, non iniungit, vt id fiat formaliter, quia præceptum est, ita vt totum hoc sit materia præcepti, sed solum iniungit talem actum: ergo ad præceptum implendum sufficit voluntariè illud facere, quamvis non fiat ex illo motiuium. Ratio verò posterioris partis est, quia in omni virtute, ad eliciendum proprium, & internum actum specificum eius, necessarium est operari ex proprio motiuium eius, & ob eius honestatem, iuxta doctrinam Aristotelis 2. Ethic. cap. 4. ubi ait tunc aliquem operari iustè, quando operatur scienter, & eligens propter ipsam; ergo vt quis operetur actum proprium & specificum obedientie, necesse est vt velit ob ipsam, id est, propter formale motiuium obedientie; sed hoc motiuium est facere aliquid quia præceptum est: ergo, &c.

IV. Sed obiicitur contra priorem partem pronuntiatam, quia vt religiosus committat specialem malitiam contra obedientiam, non est necesse, vt ex speciali contemptu præcepti actum omittat, sed satis est, quòd voluntariè omittat ex quocunque motiuium: ergo è contrario, vt impleat obedientiam præceptum, necesse est vt formaliter velit Superiori obedire ex motiuium obedientie. Antecedens declaratur ex differentia inter obligationem legis, & imperij Prælati religionis: nam lex obligat, constituendo actum in aliqua specie virtutis, iuxta exigentiam materiam, v.g. ieiunij, aut misericordiæ, & ideo transgressor talis legis non committit formalem inobedientiam, sed solum formali contemptu, sed

III. Notatio dicitur, quod actus voluntatis pro 2. pronuntiat.

2. Pronuntiat. Prior actus sufficit ne violatur obedientia posterior requiritur ad iura preceptum.

IV. Obiectio contra primam partem huius pronuntiatam.

intemperantiam, vel quid simile. Præceptum autem prælati religionis non ponit actum in peculiari specie virtutis (loquor enim de præcepto, quod non ex propria iurisdictione, sed ex potestate dominativa provenit, & ideo violatio eius per se non continet malitiam contra aliam virtutem, sed solum contra obedientiam ex quocunque motivo fiant. Et de his posset verificari, quod in dicta solutione ad I. D. Thom. ait, *Quadam sub obedientia, seu sub præcepto cadere, quæ ad nullam aliam virtutem pertinent*: circa quæ verba laborat ibi Caietanus. Et hinc probari potest prima consequentia; quia quoties præceptum ita ponit actum in specie alicuius virtutis, ut contra illam peccetur, quacunque ratione omittatur, non impletur illud præceptum, nisi per proprium, & formalem actum illius virtutis, ut præceptum ieiunij per actum temperantiae, &c. quia sicut malum ex quocunque defectu, ita bonum ex integra causa: ergo licet aliæ leges impleantur per actus virtutum in quibus actus præceptos reponunt; præceptum obedientiæ religioſæ non impletur, nisi per formalem obedientiam, quia solum intra hanc virtutem constituitur actum præceptum. E contrario vero obijci potest contra posteriorem eiusdem pronuntiati partem, nam si illa vera esset, sequeretur religiosum nunquam posse exercere proprium, & formalem actum obedientiæ, nisi ubi interuenit proprium præceptum superioris: consequens est falsum: & contra communem usum religionum, in quibus ordinariæ inferiores ex obedientia mouentur ad operandum, quamvis superiores propria præcepta non imponant, sed simplicem voluntatem indicent.

Principalis
consequen-
tia obiectio-
nis fundetur.

Obiectio co-
tra secundam
partem.

V.
Quid dicen-
dum ad an-
tecedens
prioris ob-
iectio-
nis.

Ad priorem obiectioem, dato antecedente, negatur consequentia: oportet tamen antecedens convenienter explicari: nam cum religiosus transgreditur præceptum obedientiæ (considerando illud, ut dixi, quatenus est præcisè à potestate dominativa seclusa iurisdictione) non peccat quidem per se loquendo contra specialem virtutem, ad quam ex parte materiæ pertinet talis actus; ut v. g. contra temperantiam, si frangat ieiunium, & quoad hoc est simpliciter verum illud antecedens, & differentia assignata ob rationem ibidem indicatam: quia constituere actum in speciali materia virtutis est proprium potestatis iurisdictionis. Nihilominus tamen illa transgressio non est propriè contra specialem virtutem obedientiæ, sed est contra votum obedientiæ, in quo sensu concedimus illud antecedens, propriè autem, & specificè est contra virtutem religionis, ita ut, secluso actuali contemptu præcepti, non sit formalis inobedientia, sed sacrilegium quoddam. Sic enim habere proprium, dicitur esse contra paupertatem, non quia sit contra aliquam specialem virtutem paupertatis, quia nulla est: sed quia est contra votum paupertatis, & ita peccatum illud proximè est contra religionem. Similis ergo est in præsentis ratio, quia superior, cum præcipit, nihil aliud facit, quam exigere à subdito debitum suæ promissionis, quam Deo fecit per obedientiæ votum, & ideo tunc non obedire, proximè est peccatum non implendi votum; est ergo sacrilegium secundum propriam speciem, materialiter autem est inobedientia, tum ratione generali, quia omne peccatum est quædam inobedientia, ut D. Thomas dixit, tum ratione speciali, quia eius materia est quædam inobedientia.

VI.
Quid ad co-
sequenti-
am respon-
dendum.

Ex quo facile constat, quomodo consequentia valida non sit, si cōsequens intelligatur de proprio motivo obedientiæ, nam satis est velle obedire ad implendum promissum. Imò addo præterea ad satisfaciendum obligationi voti obedientiæ, non esse necessarium formaliter obedire ex motivo religionis, seu voti implendi. Nam licet quis faciat

quod promittit ex motivo extrinseco timoris, vel amoris, aut spe præmij, vel ex affectu ad propriam virtutem, ad quam secundum se pertinet actus præceptus, scilicet temperantiae, &c. id satis est ad implendum votum obedientiæ; quia per illud non promittimus obedire sub hoc vel illo motivo, sed simpliciter obedire: quod, seruata proportionem, id est in quocunque voto. Addo denique, propositionem ibi assumptam, quando transgressus præcepti est contra aliquam virtutem, observationem talis præcepti non fieri per actum illius virtutis, non esse veram de actu formali, & proprio, elicto à tali virtute, sed solum de actu materiali, & externo, qui ex genere suo pertinet ad temperantiam, etiam si ab operante non fiat ex affectu ad temperantiam: imò neque cum honestate temperantiae, potest enim lex humana impleri per actum ex se bonum, non bonè factum: & idem in præsentis dicendum censet de observatione voti obedientiæ, quantum spectat ad rigorem præcepti, & ut non committatur culpa contra hoc votum, & sufficit enim voluntas implendi quod iubetur, etiam si alioqui voluntas illa sit ex quocunque imperfecto motivo, vel etiam peccaminoso, quia res promissa soluitur, & id satis est ad votum, ut ex proprio tractatu de voto in communi constat.

Ad posteriorem obiectioem distinguui potest consequens ibi allatum scilicet, *non si. r. ar. religioſi formalem actum obedientiæ: nisi ubi interuenit proprium præceptum superioris*: nam potest hoc intelligi de actu obedientiæ, id est, voti obedientiæ, vel de actu obedientiæ, id est, specialis virtutis obedientiæ. In priori sensu facile concedi potest sequela, quia ubi non interuenit obligatio voti, non potest actus habere illam peculiarem honestatem, quæ est in observatione voti. Quia hæc duo correlatiua sunt, & non potest vnum sine alio poni. Dices, qui vouet ingredi religionem intra annum si statim ingrediatur, facit actum voti, & implet illud, quamvis nondum obligaretur. Respondeo implere quidem votum quoad substantiam actus: quia quoad illam immediate obligatur per tale votum: licet nondum obligaretur, quoad circumstantiam temporis, quod homo in eo casu voluntariè anticipat. At vero in præsentis votum obedientiæ per se, & immediate ad nullum actum obligat, etiam quoad substantiam eius, sed solum mediante præcepto superioris, quia solum obligat ad obediendum illi, & ideo donec ponatur tale præceptum, non habet locum virtutis talis voti. Neque hic habet locum anticipatio, per quam dici potest religiosus præuenire præceptum, contentus sola voluntate superioris, quia hæc anticipatio non solum excludit temporis circumstantiam, ut in exemplo adducto, sed etiam excludit substantialem materiam voti, & ideo non admittit proprium actum voti in exercitio, seu effectu, ut sic dicamus, quamvis in affectu, & præparatione animi in eo actu ostendatur voluntas promptissima ad observationem voti, si eius materia poneretur.

Dices. Cur non potest intelligi sub materia huius voti non solum præceptum, sed quamcunque voluntatem superioris cōprehendi, ita ut promissio non tantum sit de obseruando præcepto, sed etiam de exequenda voluntate superioris, id constare modo innoteſcat? Respondeo primò, id constare ex communi usu, & institutione religionum, cui accommodatur intentio vouentium. Secundò, quia illud inuoluit repugnantiam: nam contra præceptum distinguimus illam voluntatem superioris, quæ non inducit rigorosam obligationem: si autem executio huius voluntatis etiam esset sub voto comprehensa, necessariò induceret obligationem, quia

quia applicaret sufficientem materiam voti, inuoluitur ergo repugnantia. Ratio autem à priori est, quia licet obligatio ad obediendum fieret in voluntate videntis: illi tamen secundum se est solum conditionata, scilicet si superior voluerit: & ideo quod talis obligatio transeat in absolutam, seu actum exerceatur, pendet ex voluntate superioris: quandiu ergo ipse non vult obligare, votum non potest obligare: quandiu autem non precipit, non vult obligare, ergo repugnat, ut ex illa voluntate superioris, quæ præceptum excludit, oriatur obligatio voti, quia non impletur eius conditio: nec potuit subditus velle se obligare etiam cum sola illa voluntate, alioqui vellet obligari etiam quando superior non vult eum obligare, quod repugnat ipsi voto obedientie. Quocirca si ponamus (hoc enim non repugnat) aliquem promittere Deo facere hoc, vel illud, si alius voluerit, quauis voluntas eius non sit precipiens, sed tantum consentiens, aut desiderans, illud, non esse votum obedientie, sed esset votum talis materie, sub tali conditione, votum ergo obedientie habet pro materia præceptum alterius: & ideo quandiu illud non imponitur, propriè exerceri non potest, nisi tantum in affectu, & præparatione animi, ut explicauit.

IX.

Quod si quis tandem obijciat, si hoc ita est, ut illud esse religiosum, cum per proprium præceptum imperantur, quia tunc operabuntur ex voto, quod est magis meritorium. Respondetur primum id non expedire propter periculum lapsus. Deinde illud merium suppleri posse per voluntatem obedientis, tum propter magis liberam, & spontaneam voluntatem, quæ ostenditur præueniendo præceptum, tum propter intentionem, & præparationem animi ad idem libentius exequendum, si adiungeretur præceptum, tum denique, quia etiam hoc genus obedientie potest fieri ex religione in cultum Dei: imò etiam ex intentione operantis referri potest ad observationem voti, atque ita eius honestatem participare, quatenus in his etiam non præceptis obedire vult, ut longissime distet à transgressionem voti, & ad eius perfectissimam obseruantiam assuescat.

X.

At verò si sermo sit de actu formali, & proprio virtutis specialis obedientie, difficultas non parua est, an ad illum requiratur ex parte obiecti proprium præceptum superioris, vel sufficiat simplex voluntas significans subdito quocunque modo. In qua Caietanus 2. 2. quæst. 104. art. 2. pro certo supponit, obiectum obedientie includere præceptum aliquod, & inquit an sit necessarium præceptum obligans ad mortale, vel sufficiat generatim: & resoluit sufficere quocunque, præceptum inducens obligationem sub quacunque culpa, etiam veniali. Quod rectè probat, quia etiam materia minima est capax obedientie, & inobedientie, quia est capax præcepti generatim sumpti, etiam si præceptum illius per se non obliget ad mortale. Quod autem aliquod præceptum necessarium sit solum probat Caietanus, quia obedientia actus proprius est facere vel omittere aliquid, ut superioris voluntatem sibi notam impleat; quasi supponens notificationem voluntatis superioris semper habere vim præcepti obligantis saltem sub veniali. Quod videtur etiam indicare D. Thom. ibi in corpor. dum ait, obedientia est specialis virtus, & eius obiectum est præceptum tacitum, vel expressum: voluntas enim superioris quocunque modo innoscitur, est quoddam tacitum præceptum. Et in solut. ad 2. idem repetit, scilicet obiectum obedientie esse præceptum superioris expressum, vel interpretatiuum: quid autem per interpretatiuum intelligat, declarat, dicens, scilicet simplex verbum prælati eius indicans voluntatem, cui obedi promptus obediens, secundum illud ad Titum 3. Disce obedire. Et potest confirmari hæc sententia primò ex eodè Caietano, quia ubicunque Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

potest versari obedientia formalis ex intentione operantis, potest intercedere inobedientia, vel formalis, ex contemptu: vel materialis, ex quacunque voluntaria commissione, vel omissione; quia opposita versantur circa idem: sed inobedientia non habet locum nisi ubi interuenit præceptum; tum quia inobedientia dicit vitium, seu peccatum, quod sine præcepto intelligi non potest: tum etiam quia si superior nullum graue, aut leue imponat, licet subditus nō faciat eius voluntatem, nō peccabit venialiter per se loquendo, & licet illā contemnat, nō peccabit mortaliter: non est ergo inobediens. Confirmatur secundò ex dictis, nam secluso præcepto, non datur actus voti obedientie, id est, contentus sub illa promissione: ergo nec dari potest actus formalis virtutis obedientie. Patet consequentia, quia votum obedientie, ut nomen eius præ se fert, habet pro materia virtutem obedientie: ergo seruatur eandem proportionem respectu præcepti superioris.

XI.

Cōtra hanc verò sententiam obstat primò, quia voluntas superioris indicata inferiori, est sufficiens obiectum formalis actus obedientie, & illa non semper habet vim præcepti, siue taciti, siue expressi, nec per se obligantis ad mortale, aut ad veniale: ergo. Explicatur minor, quia in ea videtur consistere difficultas. Nam ad præceptum nec necessarium est, nec sufficit, ut superior velit aliquid fieri à subdito: non est quidem necessarium, quia Deus precipit sine hac voluntate, neque etiam sufficit, quia multa vult Deus fieri ab homine, quæ non precipit; & inter homines id videtur manifestum: nam interdum superior desiderat, & petit à subdito ut aliquid faciat, non solum sine vilo præcepto, sed etiam directè explicando se nolle obligationem imponere: voluntas ergo necessaria ad præceptum, siue expressum, siue tacitum, est voluntas obligandi subditum, præterquam intelligi potest in superiore voluntas ordinans, seu mouens subditum ad hoc, vel illud faciendum, nulla imposita obligatione: significatio ergo huius voluntatis non est præceptum expressum, vel tacitum, neque inducit obligationem sub mortali, aut veniali peccato, quod erat in minori subsumptum. Quod autem hæc voluntas superioris sit sufficiens obiectum formalis actus obedientie, patet, quia voluntas faciendi, quod superior ita vult fieri, præcisè ex hoc motiuo, subiiciendi propriam voluntatem voluntati illius, etiam si non intercedat obligatio præcepti, est honesta, habetque aliquam specialem rationem virtutis ex illo speciali motiuo, & non aliam nisi obedientie: ergo.

XII.

Et confirmatur ex communi praxi religionum, in quibus regulæ, & statuta sæpe non obligant ad vllam culpam mortalem, aut venialem, ut in Societate declaratum est p. 6. Constitutionum cap. 5. Et similiter simplex iussio superioris nō censetur obligationem ad culpam includere, nisi addat, in virtute obedientie, vel quid simile: & nihilominus in obseruatione talium regularum, constitutionum, aut iussionum, censetur exerceri obedientia, vel materialiter, si res ipsæ simpliciter fiant, vel etiam formaliter, si ex prædicta intentione fiant, & transgressores illarum censentur inobedientes, saltè quoad carentiam perfectionis obedientie, quam secundum suum statum profiteri debent: ergo signum est, obiectum illud esse sufficiens, non tantum ad formalem actum, sed etiam ad perfectum actum obedientie. Denique declaratur, quia si mihi reuelaretur Deū efficaciter velle me aliquid facere, etiam si nolit obligationem imponere, optimus actus obedientie in me esset, velle id quod Deus vult à me fieri, solum quia ipse vult, quia respicit eius voluntatem mihi superiorem, & tanquam regulam meæ voluntatis, quod formalissimè spectat ad obedientiam, ergo idem cum proportionem erit respectu voluntatis

T t

luntatis

luntatis prælati; quia etiam illam respicio ut mihi superiorem, & ut regulam meæ voluntatis tenentem locum diuinæ voluntatis. Atque hic posterior dicendi modus confirmari potest ex Chrysost. hom. 59. & 74. in Ioann. quatenus dicit, obedientiam Christi non fuisse ad proprium præceptum, sed ad simplicem voluntatem Patris, quam nomine mandati latè sumpti intelligit significari, ut latius tractavi in 1. tom. 3. p. disp. 43. sect. 1. & 3.

XIII.
Conciliatio dictarum opinionum, quæ non satisfaciunt.

Possimus ergo hos duos dicendi modos ita conciliare, ut dicamus obedientiam in omni rigore, & proprietate sumptam habere etiam pro obiecto præcepti rigore etiam acceptum: obedientiam autem latius sumptam non tantum præceptum, sed etiam simplicem voluntatem superioris respicere, sed hæc vocis distinctio rem non declarat, quid enim comprehendit obedientiam in illa latitudine sumptam, actus ne diuersarum virtutum, an vnus, quæ specialis obedientia appellatur? Si primum dicatur, oportet explicare cuiusnam virtutis actus sit voluntas exequendi simplicem voluntatem superioris propter conformitatem ad illam: & in explicando hoc actus est tota huius rei difficultas: nam si est actus elicited à propria virtute obedientiæ, propria obedientia erit, si ab alia, solo numine dicitur obedientia, cum nec formaliter sit obedientia, ut supponitur, nec materialiter, cum non sit executio alicuius præcepti, & præterea explicandum superest, quæ nam illa virtus sit.

XIV.
Iudicium auctoris.

Dico ergo D. Thomæ sententiam absolute veram esse: nimirum veram, ac formalem obedientiam habere pro obiecto proprium præceptum, sub proprio præcepto includendo illud etiam, quod ad veniale tantum obligat. Ratio est quia obedientia respicit superiorem, ut superior est, non ut est amicus, vel ut prudens ad consulendum, vel sub alia ratione simili: constituitur autem superior in ratione superioris, per potestatem dominatiam, aut iurisdictionis; nam illa seclusa homines æquales sunt: ergo obedientia respicit superiorem, ut vtemem sua potestate, vel iurisdictione, si enim illa non vtiatur, non se gerit ut superior, & ita non habet locum erga illum actualis obedientia. Dico *actus*, quia respectu superioris considerati quasi in actu primo poterit dari actus obedientiæ aptitudinalis, id est, propositum obediendi, qui actus etiam suo modo respicit præceptum, quia respicit superiorem, ut potentem præcipere. Quandiu autem superior non vtiatur propria potestate, per quam in esse superioris constituitur, non se gerit, ut superior, & ideo nondum se habet respectu obedientiæ, in actu secundo: ergo è contratio neque obedientia potest erga illum exercere proprium obedientiæ actum, sed solam prædictam animi præparationem, per propositum obediendi quando materia occurrerit. Si autem superior mouet inferiorem utendo propria potestate superioris, hoc ipso necessarii illi imponit aliquam obligationem, & consequenter præceptum.

XV.
Impletio voluntatis simplicis superioris non exercet obedientiam specialem.

Quapropter cum Prelatus vult aliquid à subdito fieri nolens illum obligare vilo modo ad culpam (ita ut ex consuetudine, vel ex statuto, hoc satis declaratum sit) tunc reuera non vult, neque mouet ut Prelatus, neque ut dominum, vel iurisdictionem habens, sed solum ut causa moralis, simul consulens, & impellens moraliter ad aliquid agendum, non per præceptum, sed per iudiciū, & simplicem voluntatem; ergo tunc subditus volens exequi opus, ex illo præciso motiuo, quod superior vult illud, non facit proprium actum specialis virtutis obedientiæ, sed potius charitatis, vel humilitatis: charitatis quidem, si id faciat solum propter vnionem cum suo capite: & ita dicitur illa obedientia latè, quia est motio ad alterius voluntatem, non erit tamè obe-

diencia, quæ est specialis virtus, sed dici poterit obedientia charitatis: de qua posset intelligi illud 1. Petri 1. *Animas vestras castificantes in obedientia charitati.* Vnde in exemplo supra adducto in 11. 12. confirmatione secunda, si quis agnosceret voluntatem Dei esse ut aliquid faciat, quamuis nolit illud præcipere, velle tunc conformari diuinæ voluntati, non esset actus obedientiæ specialis virtutis, sed actus charitatis erga Deum, sicut nunc velle opera consiliorum, ex hoc præciso titulo quod Deo magis placent, charitatis opus est, non obedientiæ. Atque hoc modo explicat obedientiam Christi Chrysostomus hom. 1. in epist. ad Philipp. dum ait, *Quædo quidem nos facimus etiam amicum obediens, neque id tamen nos minus facit, iuxta.* Humilitatis etiam potest esse ille actus, si fiat intuitu subiectionis: nam, ut D. Thom. dixit 2. 2. q. 161. art. 5. humilitas facit hominem bene subiectum ordinationi: quantum ad omnia. Et hunc etiam modum tribuit obedientiæ Christi Chrysostomus supra, dicens, *Nemo Deum ita honorauit: quantum habuit seipsum, tantumdem humilitatis subiit.*

Quamuis autem hoc ita sit, nihilominus duplici modo potest adungi illi actui specifica, & formalis ratio obedientiæ. Primum si fiat intuitu cuiusdam perfectæ dispositionis, & præparationis ad obediendum præceptis, quando necesse fuerit, & tollendi omne periculum resistendi, vel contradicendi formali obedientiæ, si occurreret. Neque hæc intentio est solum ex cogitata, aut extraordinaria, sed potius videtur communis in statu religioso. Ideo enim subditi parent ad nutum superioris, non expectando proprium præceptum, quia ibi respiciunt quandam inchoationem, ut sic dicam, vel vim præcepti, & ideo ob maiorem sui voti obseruationem, etiam per præuentionem ita obediunt. Quod autem hoc sufficiat, ut illa voluntas procedat aliquo modo ex speciali virtute obedientiæ, probatur, quia omnis actus, qui fit intuitu honestatis alicuius virtutis, pertinet ad illam, vel elicited si illud sit motiuum proximum, vel imperatiue si sit finis remotus, huc autem actus, eo ipso quod fit in ordine ad maiorem perfectionem obedientiæ in obseruatione præceptorum, saltem in proxima præparatione, aut dispositione, fit intuitu honestatis propriæ specialis obedientiæ: ergo sicut qui vult laborare, & laborando aliquid lucrari, ut esset aptus ad faciendam elemosynam, interius exerceret verum & formalem actum misericordiæ, & ille labor si à tali voluntate immediatè imperaretur, verè dici posset misericordiæ actus: ita ergo dici potest in præfati proportionem seruata.

Deinde etiam considerari potest, quamuis superior dum aliquid simpliciter mandat, ut nolit sua propria potestate iurisdictionis, vel etiam dominatiam, quatenus voto confirmata est, ut si sic enim hæcenus locuti sumus) nihilominus non possit exuere auctoritate superioris, & capitis, sicut Deus quando vult aliquid à me fieri, non vtiendo potestate præcipiendi, non potest suam dignitatem, & maiestatem ab illa voluntate separare, quæ velut natura rei obligat hominem alio titulo, ut vellet suam voluntatem diuinæ sibi efficaciter propozte conformare. Ita ergo voluntas superioris, qui vicem Dei gerit, & caput est huius corporis, scilicet religionis, necessariò habet adiunctam peculiarem quandam dignitatem, & excellentiam ex circumstantia talis personæ, ratione cuius habet etiam specialem vim mouendi moraliter, maiorem, & alterius rationis, quam habeat voluntas alterius amici: quod cerni etiam potest in voluntate parentis erga filium, & in voluntate Domini erga seruum, etiam sine intentione rigore præcipiendi, & obligandi in conscientia. Ex hoc autem videtur ulterius sequi in religioso obligatio, quamdam

naturalis, conformandi voluntatem suam cum voluntate sui capitis & superioris, quia naturalis ratio postulat, ut inter has voluntates sit conformitas, & subordinatio. Exemplum accommodatum videri potest in regulis religionis; quæ licet ex intentione legislatoris non ponantur, ut præcepta obligantia etiam ad veniale, nihilominus eo ipso quod in hoc corpore politico ponuntur, ut regula operationum, ex natura rei obligant aliquo modo saltem sub veniali, ad sui observationem, quia *zurpis est pars, quæ sine causa discedat à toto*. Similis ergo obligatio nascitur ex quacunque simplici ordinatione superioris. Atque hæc obligatio sufficit, ut ibi inueniatur obiectum proprium obedientiæ, ut est specialis virtus: quia iam ibi vel tacite, vel expresse, vel directe, vel indirecte interuenit aliqua ratio præcepti. Quia verò illud præceptum magis est naturale, quam hominis, etiam si supponat aliquam voluntatem hominis, id est, licet ille actus, seu voluntas parendi possit esse ex propria virtute obedientiæ, non tamen ex voto obedientiæ, latius enim patet materia virtutis, quam voti: non enim vouet homo seruare omnia præcepta naturalia, vel positia, diuina, vel humana, sed solum obedire præceptis talium prælatorum, & ideo plures actus, præsertim internos, potest elicere propria virtus obedientiæ, quam sint per votum promissi. Et per hæc ut existimo rationibus vtrinque factis satisfactum est.

XVIII. Ex his autem intelligi potest ulterius, quæ & qualis voluntas ad perfectionem obedientiæ pertinere dicatur. Cum enim ad obedientiæ substantiam sufficiat voluntas exequendi id quod præcipitur, omnis affectus, qui ultra hanc voluntatem adhibetur, & confert ut opus ipsum, vel studiosius vel promptius, ac libentius fiat, ad hanc perfectionem obedientiæ pertinet. Primum ergo, & præcipue huc spectat illa pura & formalis intentio obedientiæ propter præcepti observationem, & propter voluntatem superioris implendam, vel alius propter voluntatem Dei, quæ in illa, & per illam applicatur. Hoc satis patet ex dictis, quia hoc modo exercetur obedientia ex influxu altiorum virtutum, tum etiam, quia sic est obedientia vniuersalior ex vi sui motiui, & ita melius disponit hominem ad obediendum in omnibus, ubi similis ratio obediendi interuenit. Et hanc perfectionem docuit Christus cum orans ad Patrem dixit. *Non mea voluntas, sed tua fiat*, & Ioann. 4. dicens, *meus cibus est vestram voluntatem eius, qui misit me*. Eandem perfectionem insinuare voluit Augustinus supra num. 1. cum dixit obedientiam debere esse *deuotam sine designatione*. & B. Ignatius cum in sua epistola dixit, *imperf. etiam esse obedientiam, quæ ad eum gradum non ascendit, qui voluntatem superiorum suam efficit, & cum ea ita concordat, ut non solum in effectu executione appareat, verum etiam in affectu consensu*. Denique D. Thom. 2. 2. quæst. 104. art. 3. propter hoc maximè præfert obedientiam alijs virtutibus moralibus, quod voluntatem propriam diuinam subiicit, & immolat, iuxta sententiam Gregorij 35. Moral. c. 10. alias 12.

XIX. Secundò ad hanc perfectionem spectat, ut voluntas sit, non solum absoluta, sed etiam integra. Absolutam voco, quæ est efficax ad operandum, & hæc non solum de perfectione est, sed etiam de necessitate obedientiæ, quia sine illa non est executio. Integram autem appello, quæ nullam habeat voluntatem repugnantem seu contradicentem, ad quam perfectionem spectat, quod Augustinus citato loco dixit, *voluntaria sine contradictione*; & quod dixit Basilii in constit. monastic. cap. 20. *Libentissime & diligentissime obtemperet*; non enim libentissimè fit, quod non plena voluntate fit. Sic etiam B. Ignatius 3. part. Constitut. cap. 1. §. 23. integram obedientiam requirit non solum quo ad executionem, Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

sed etiam quoad voluntatem, & omnimodam confirmatè, quæ reuera non est ubi adhuc perseverat contrarius affectus, seu desiderium. Dices, Christus ipse obediendo habebat aliquam repugnantiam voluntatum, & Gregorius 35. Moralium cap. 10. alias 13. dicit eo perfectiorem esse obedientiam, quo minus habet de suo, id est, de proprio desiderio, & affectu, sed potius contrarium affectum, & repugnantiam vincit. Respondetur varium esse posse affectum contrarium, vel repugnantem aliquo modo ordinationi obedientiæ. Vnus esse potest metus naturalis, id est, naturæ etiam bene institutæ, & moderatæ consentaneus, & hic effectus per se non affert imperfectionem, unde si non retardet, nec minuat efficacem affectum obediendi, nihil etiam minuit de perfectione obedientiæ: & ita se gessit Christus D. in obedientia mortis suæ, nam affectus naturalis fugiendi mortem, quem in se admisit, honestissimus erat, nihilque illum à prompto obediendi voluntate retardabat. Et eodem modo potest intelligi Gregorius, quauis etiam in alio modo repugnantia sententia eius locum habeat; alio enim modo potest quis habere affectum contrarium rei præceptæ ex aliqua inordinatione vel naturæ, vel consuetudinis, ut quando quis ex impulsu vehementi appetitus sensitiui aliud concupiscit, vel ex nimio amore, quo affectus est ad rem aliquam, & tunc si non obstant illo contrario impulsu, & affectu, homo promptè & efficaciter obedit, quauis illa obedientia imperfectionem aliquam supponat, vel concomitantem habeat in alio genere virtutis, vel affectus, in se nihilominus perfecta erit, imò interdum quasi per anticipatam, erit perfectior; tamen quia regulariter, ac moraliter loquendo, fieri non potest, quin hæc repugnantia aliquo modo retardet voluntatem obediendi, ideo simpliciter dici potest obedientia imperfecta, quæ hos habet affectus immoderatos repugnantes, tantoque erit maior imperfectio, quanto illi affectus magis voluntarij fuerint.

Hinc etiam ad perfectionem obedientiæ spectare potest ut homo ad rem ipsam, quæ præcipitur, afficiatur, quoad fieri possit. Nam, ut dixit Leo Papa sermone 4. de Ieiunio, *non ibi dura necessitas seruatur, ubi diligitur quod iubetur*. Et ratio est clara, quia tunc operatio est magis voluntaria, quod spectat ad perfectionem virtutis. In hoc autem notanda est doctrina Gregorij loco proxime citato, quam explicauit D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 2. ad 3. distinguit enim ille duplicem materiam obedientiæ, quandam consentaneam inclinationi hominis, ut cum præcipitur actio honorifica, vel delectabilis, &c. aliam eidem inclinationi contrariam: ut cum præcipitur vile ministerium, vel laboriosum, aut doloriferum. Ait ergo Gregorius, in priori materia si obedientiæ opus fiat, ex priori affectu ad rem ipsam obedientiam esse imperfectam, & ideo de obedientia in huiusmodi rebus ait non debere aliquid de suo habere, quod secus esse dicit in posteriori materia, nam ad illam debet homo affici, ut perfecte obediatur, & ita adiungere aliquid de suo.

Sed ut rectè intelligatur, considerare ulterius oportet, aliud esse operari cum affectu ad rem, quæ præcipitur, aliud ex affectu. Primum enim dicit tantum concomitantiam, & ideo per se, neque augeat neque minuit perfectionem obedientiæ, nam affectus, qui non est causa actus, per se non dat, vel tollit ab illo bonitatē. Ex accidenti verò talis affectus potest moraliter conferre ad perfectionem obedientiæ in omni materia: quia quantum est ex se tollit omnia impedimenta, & augeat voluntarium in obediendo, saltem remouendo prohibens: quia verò quando hic affectus est merè humanus, & inferioris ordinis, potest facile inclinare voluntatem, ut propter humanum

manum motuum, potius quam propter perfectionem obedientiae operetur, ideo dixit Gregorius in huiusmodi rebus optimam esse obedientiam, quae nihil aut parum habet de suo. Sic enim dixit D. Thomas in epistola ad Philipp. c. 2. lect. 2. in fine, tunc esse obedientiam magnam; quando sequitur imperium alterius contra motum proprium, praeterit circa vitam, vel honorem. Nihilominus idem D. Thomas priori loco addit, posse contingere, ut in Dei iudicio, etiam si talis obedientia habeat aliquid de suo, id est, sit de rebus ad quas homo alias est ex se propensus, nihilominus sit omnino perfecta, quia voluntas cum diuina gratia potest pro sua libertate, expuro motu obedientiae operari, non obstante illo concomitante affectu. Minus autem est periculi, quando materia ipsa obedientiae est de se repugnans sensui, & inferiori portioni hominis, nam tunc, etiam si contingat hominem alias esse propensum ad rem, quae praecipitur, nihilominus regulariter non minuetur perfectio obedientiae, nam ille alius affectus etiam erit ex aliqua virtute, quae per se disponat ad virtutem obedientiae, magisque est connexa cum illa. Et quauis contingat actum ex obedientia iniunctum fieri tantum ex motu alterius virtutis, & non ex formali motu obedientiae, ac proinde in eo casu, non sit formalis actus obedientiae, ut est specialis virtus; nihilominus actus ille non carebit apud Deum aliquo merito obedientiae, quia saltem generali ratione illam circumstantiam includit. Quod fecus est quando actus ab obedientia iniunctus solum sit ob motuum merè humanum, ac temporale. Quod ergo actus ab obedientia iniunctus, alias, seu per se spectatus voluntarius sit, per se non impedit, sed iuuat ad perfectionem obedientiae.

XXII.

Quarta per-
fectio velut
extrinseca.

Vnde etiam fit, ut amor erga ipsum praelatū precipientem multum etiam iuuat, ideo enim aiebat Christus D. Si quis diligit me, mandata mea seruabit, Ioann. 14. vnde in epistola 4. ad Rusticum consulit Hieronymus, Praepositi non solum timeas ut Dominus, diligas ut patrem. Idemque est, quod B. Ignatius in 3. p. Constit. c. 1. Interiori reuerentia & amore (eum, id est, superiorem) prosequens. Et in 6. p. cap. 1. magis hoc explicuit, dicens, ut in spiritu amoris, & non cum perturbatione timoris pro eductu curandū est. Quanquam enim vera obedientia non oriatur ex amicitia ad hominem, etiam si talis amicitia sancta, & supernaturalis sit; multum verò ab illa, tanquam ab optima dispositione iuuatur. Et in vniuersū, quaelibet ratio, vel dispositio voluntatis, quae illam inclinat ad amorem, vel gratitudinem erga superiorem, si sit honesta, praetermittenda non est: quia per se iuuat, & alias non excludit verū obedientiae meritum. Et ideo D. Paulus ad Hebraeos 13. cum dixisset, obdite praepositi vestri: rationem gratitudinis erga eos allegat, ut in imperiis vultis tranquillitatem de animabus vestris reddere: & statim addit aliam spectantem ad charitatem erga illos, ut cum gaudio faciant, & non gementes, vel etiam pertinentem ad proprium commodum; nam subdit, hoc enim non expedit vobis. Quod potest intelligi, non expedit vobis esse molestos eis, quibus deberetis esse grati, vel potius non expedit, id est, non est utile vobis, quia quando subditus est inobediens, vel Praelatus non audeat praecipere, quae illi forent utilis, vel si praecipiat, cedit in maius damnum, & periculum inobediendi. Itaque non solum amor Praelati, sed etiam debitus, & ordinatus amor propriae salutis ad perfectionem obedientiae iuuare potest, non quidem intrinsecè, & formaliter, sed dispositiue saltem. Atque ex his omnibus conflantur aliae perfectiones voluntatis, quae maximè in obedientia postulantur, ut quod sit cū hilaritate, & spiritali gaudio, & quod fiat constanter, ac perseveranter animo, & cum hu-

mitate: de quibus videri possunt, quae scribit Laurentius Iustinianus in opusculo *Lignum vitae*, part. 2. de obedientia cap. 6. & quae in citatis locis Constitutionum, & in epistola de obedientia proponuntur.

C A P V T XV.

De perfectionibus consilij obedientiae ex parte intellectus.

IN hac perfectione explicanda maiore est difficultas, quam in ceteris: quia in modo obediendi duo in Societate postulantur, quae & inter se contraria, & alterum supra virtutis debentur; alterum verò contra rationem virtutis, & periculis expositum esse videtur. Primo ergo postulatur ut subditus non respiciat superiorem, ut hominem, sed ut Deum, ut ita praepceptum eius, non ut hominum, sed ut diuinum recipiat: sic 3. part. Constit. cap. 1. §. 23. Valde necessarium est, ut omnis perfectio obedientiae se dedat, & superiorem, quicumque illi sit, loco Christi D. N. agnoscentes. Et 6. part. capit. 1. Aditus vocem, perinde ac si à Christo D. egrediretur, quāvis promississimi simus. Et in examine cap. 4. §. 30. Qui obdit, considerare, ac perpendere debet vocem à superiore egressam, ut si à Christo D. N. egrediretur, ut omnino placere diuinae Maiestati possit. Et in epistola de obedientia §. 16. Non intueamini in persona superioris hominem, obnoxium erroribus atque miseriis, sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, & ceteris infusis, qui nec decipi potest, nec vos vult ipsi decipere. Vnde postea concludit, Itaque superioris vocem ac iussu non secum, ac Christi vocem excipite. Nec solum in constitutionibus, sed etiam in Bullis Pauli III. & Iulij III. sic dicitur. Subditi cum propter ingentes ordinis utilitates, cum propter nunquam satis laudatum humilitatis exercitium Praepositi in omnibus ad institutum pertinentibus parere semper teneantur, & in illo Christo veluti praesentem agnoscat, & quantum dicitur teneantur. Altera verò conditio, quae in hac obedientia postulat, est, ut sit ceca, ut ex eisdem locis citatis. Nam per Iulium in dict. 6. p. c. 1. dicitur obediendum esse, omnia iussa esse nobis persequenda, omnem sententiam ac iudicium nostrum contrarium cor: a quadam obedientia abneganda. Et infra explicatur hic obediendi modus exemplo cadaueris, vel baculi; quae sine iudicii discretionemoueri se sinunt, & quod difficilior est in epistola obedientiae additur comparatio cum subiectione intellectus in credendo, ut ad credenda quae catholica fides proponit, toto conatu, assensuque vestro statim accipitis, si ad faciendū est, quacunque superior dixerit, cura quod in imperij voluntatis parandis cupida, sine ulla persequi aquisitione firmiter.

Hac ergo duo videntur quodammodo inter se repugnancia: nam ad intuendum in homine Deum, magna perspicacia, & ratiocinatio necessaria est: quomodo ergo potest esse obedientia ceca, si tam eleuatos, & acutos requirit oculos mentis. Deinde de nimium videtur, & supra rationem virtutis talem apprehensionem, vel iudicium in obediendo postulare, quia perfectio virtutis non requirit apprehensionem, vel iudicium falsum: est autē falsum apprehendere, ac iudicare praepceptum hominis tanquam Dei, quia neque re ipsa, & secundum veritatem est praepceptum diuinum, sed humanum; neque etiam aequiualeat, seu appretiatione tantum estimari debet, cum non sit aequè coniunctum Deo. Perterea si verba citata, & comparatio adducta attentè inspiciantur, significatur in eis, ita esse apprehendendum praepceptum superioris, ut nobis perspicuum sit, illam nec decipi, nec velle nos decipere: hoc autem est valde falsum, aut humano modo impossibile. Nam si illa persuasio supponat aliam, scilicet, si-

Tertia con-
silia per-
fectionis.Augetur
difficultas.III.
Probat
tamen per-
ficio antio-
chiana.

periores non posse decipi, nec voluntarie decipere, valde erronea est, ut per se constat: si autem hæc non supponatur, impossibile est semper indifferenter, & sine ulla discretione, & ponderatione circumstantiarum, tam personarum, quam rerum, iudicare superiorem nec decipi, nec velle decipere. Atque hinc etiam constat, quam sit difficilis creditu altera conditio: nam si illa cecitas obedientie in hoc ponitur, ut obediens hoc iudicet sine examine, & sine sufficienti motivo, perinde esse videtur, ac postulare ab aliquo ut videat sine lumine: quia sicut hoc fieri non potest, ita etiam in his, quæ fide humana iudicanda sunt, impossibile est iudicium ferre sine sufficienti discursu, & coniecturis. Eademque vel maior difficultas est; si hæc cecitas ponatur in iudicando esse rectum, & conveniens; imò & melius id quod præcipitur, sine ulla discursu, vel examinatione: est etiam hoc impossibile, nisi supponendo superiorem non posse errare, quod est erroneum. Et augetur difficultas, nam hinc nascitur periculum obediendi homini in eo quod Deo fortasse contrarium existit.

Præterea rem explicemus, & difficultatibus satisficiamus, operæ pretium erit ostendere veramque partem propositam quoad loquendi modum, & quoad rem per illas intentam, esse usurpatam à sanctis Patribus, & in Scriptura sacra habere fundamentum. Nam quoad priorem partem, Christus ipse dixit, *Qui vos audit, me audit*: & qui vos spernit, me spernit: loquitur enim ad Apostolos, qui loco ipsius pastorem curam habituri erant, & ita in eis ad omnes pastores animarum loquitur: & specialiter ad superiores religionum illa applicant Basilii in Constit. monast. cap. 23. & Bernard. de Precepto, & dispensat. cap. 12. Antiochus Abb. hom. 28. de obedientia tom. 2. Bibl. sanct. & Sanctus Vincentius in tractat. de vita spirit. c. de obedientia; & alij infra referendi. Præterea Paulus ad Coloss. 3. ad servos sic loquitur: *Quodcumque facitis ex animo operamini, sicut Domino*: & non hominibus, scientes, quod à Domino accipitis retributionem hereditatis, Domino Christo servite. Et ad Ephes. 6. bis repetit, sicut Christo, sicut Domino. Præterea Basilii dict. c. 23. Anistes (ait) personam Christi sustinet, & sequester est inter Deum, & hominem. Et in regulis brevioribus, reg. 38. *Quidquid contumacie, inquit, siue obedientie subditus adhibet, non adversus hominem, sed adversus Dominum adhibet, qui dicit: Qui vos audit, &c.* Fulfius Bernardus dict. c. 12. Ipsam quem pro Deo habemus, tanquam Deum in his, quæ aperte non sunt contra Deum, audire debemus. Et iterum; siue Deus, siue homo vicarius Dei, mandatum quodcumque traderit, pari profecto obsequendum est cura, pari reverentia deferendum. Et in serm. de virtute obedientie, & eius gradibus, *Quidquid obedientie Prælati exhibetur, ei exhibetur, qui dicit: Qui vos audit.* Apud Ioannem Climacum in lib. de scala paradisi gradu 4. de obedientia, multa habentur, quæ hoc confirmant; notatione verò dignum est responsum cuiusdam sancti monachi, cuius obedientia ab Abbate tentata fuerat quodam speciali modo, quem ibi refert: & ait Climacus, Non omisi ego quum senem illum tentarem. Itaque cum cum postea interrogarem, quid astans cogitasset, Christi, inquit, imaginem Pastori imposui, neque ab illo hoc penitus præceptum exisse, sed à Deo existimavi: quare o Pater Ioannes non coram mensa hominum, sed coram altari diuino me putans astare orabam, nullamque penitus malignam cogitationem adversus pastorem admittendam pro sincera in illum fide mea & charitate. Alia sumi possunt ex gradu 31. qui est de discretione, ex quibus aliqua infra referemus. Hinc etiam Cassianus de antiquis monachis refert, solitos fuisse sic universa complere, quacumque fuerint à Preposito præcepta, tanquam à Deo sine cunctis edita. Et eandem tanquam obedientiam regulam suis religiosis proposuit S. Be-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

nedictus in cap. 5. suæ regulæ, & Bonaventur. 2. tom. Opusc. in speculo disciplinæ p. 1. cap. 4. *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen verum displicere Deo, sic accipiendum est, quasi præcipiat Deus.* Et in collationib. collat. 2. cap. 3. *Vi melius (inquit) valeas esse obediens, cogita semper quando vox præcipientis sonat in auribus tuis, quod vocem istam, non tanquam ab homine audias, sed tanquam ab ipso Deo.* S. etiam Laurentius Iustinianus in Opuscul. 1. Lignum vite: 8. p. de virtute obedientie, cap. 6. *Quodcumque (inquit) fecerit obediens, operetur simpliciter, & ex animo, sicut Deo, & non hominibus.* Denique eodem modo loquuntur reliqui Doctores mystici, qui de rebus spiritualibus scripserunt, & de S. Niceta apud Metaphrastem, & Syrium 3. Aprilis, ita loquitur Theosterictus in oratione funebri, *Omnia (inquit) morum simplicitate, & sine hesitatione aliqua, corde sincero faciebat: quæ verò à Præfide ipso dicebantur, tanquam à Deo ipso dicta excipiens, omnem quidem curiositatem, & hesitationem abiciens, fidem autem, ac certam persuasionem habens omnia exequabatur.*

De altero etiam loquendi modo, innumeræ sunt Patrum sententiæ adeo conformes cum verbis B. P. Ignatii, ut manifestum sit, vel ab eis illa sumptisse, vel certe eodem spiritu, quo illi, fuisse loquutum. Et in primis asserere possumus Chrysostomum hom. 8. in Matt. qui mirum in modum laudat obedientiam S. Iosephi, qui Angelo præcipienti fugam in Ægyptum, nihil opposuit, nec curiosè aliquid interrogavit, sed libenter obediit, & credidit, omnes tribulationes cum gaudio sustinendo. Et eodem modo exaggeratur in Scriptura obedientia Abrahami Genes. 12. & 22. ut idem Chrysostomus profertur hom. 31. & 47. in Genesim. Sed ne quis dicat Abraham, & Ioseph. obediisse Deo immediatè per Angelum præcipienti, consideret, quæ in præcedenti puncto adducta sunt, & audiat Basilium in Constit. monast. c. 23. dicentem. *Imitanda est maxime Sanctorum obedientia, quam erga Deum illi adhibuerunt, sitam propositum nobis eorum exemplo, eam fortasse recte poterimus explere.* Respondens verò illi tacite obiectioni subiungit. *Neque verò existimet quisquam, me causa formandæ erga antistites obedientie, elatio- ra quædam exempla proferre, eique quod Deo debetur officio, arroganter obedientiam adversus homines, audere conferre; neque enim ad hanc similitudinem inducendam me sponte, sed diuini literis inductus accessi: animaduerto enim, quid in Euangelis Dominus dicat, cum de obedientia adversus servos suos adhibenda legimus sancire: Qui vos audit me audit, qui vos spernit me spernit. Quod Apostolus dixit, intelligendum est in commune legem sanxisse in posteros, qui aliorum futuri erant moderatores: id ex multis eisdemque certissimis diuinarum literarum testimoniis, manifestissimisque argumentis probari potest. Et statim adiungit exemplum de Abrahamo, & postea similitudinem ostendit, dicens. *Quemadmodum pastori suo omnes obtemperant, & viam, quamcumque ille vult, ingrediuntur: sic qui ex Deo cultores pietatis sunt, moderatores suos sequi debent, nihil omnino ipsorum iussa curiosius persequentes, quando libera sunt a peccato.* Et tandem adiungit exemplum de instrumento artificis, quod sine ulla discussione, simpliciter se moveri sinit. Et sermone 2. de Institut. monach. circa finem, comparisonem adhibet de obedientia fidei, & præceptorum Dei. Et in regulis fultius disputatis cap. 28. De iudicii (inquit) periculo prorsus illum esse sollicitum finito, qui imperat. Et in eodem sensu dicit in Constit. monast. c. 20. *Neque ab eo (scilicet Præfate) eorum, quæ sibi imperantur, rationem deposcat, nisi quid erit huiusmodi, quod ad salutem pertinet ignoretur: tunc enim id ea, quæ par est modestia, ac reverentia adhibitis, interrogare, & doceri licebit.**

Præterea Cassianus dict. lib. 4. cap. 10. *Sine ulla* V.
Te 3 (inquit)

IV.
Secunda
quæque per-
fectio antio-
chiana sub-
desit.

Cassian. 6.
fragatur.

(inquit) discussione sustinent, ut nonnunquam etiam impossibilia sibi imperata, ea fide ac deuotione suscipiant, ut tota virtute, ac sine ulla cordis habitatione ea persciant, & consummare nitantur, & nec impossibilitatem quidem præcepti, pro senioris reuerentia metantur. Et cap. 24. inducit exemplum Ioannis qui iussu superioris, lignum aridum multo tempore irrigauit. Et subdit infra, Cumque eius sedulitatem tacitus senex singulis diebus exploraret, & videret cum simplici cordis affectu, mandatum suum, velut emissam diuinitus, sine ulla permutatione vultus, vel rationis discussione seruare, sinceram humilitatis eius obedientiam comprobauit: imò etiam refert Deum miraculo illam confirmasse. Et deinde alia exempla prosequitur vsque ad cap. 29. Ac denique multa in eandem sententiam habet infra cap. 41. & de Institutis renunc. lib. 12. cap. 32. vbi post commendatam perfectionem obedientia; inquit; Quod non aliter obseruari poterit, nisi quis non solum se mortuum huic mundo, verum etiam insipientem iudicauit & stultum, vniuersa, quæ sibi fuerint à senioribus imperata, sine ulla discussione perscians, sacrosancta ea credens, ac diuinitus promulgata. Item collat. 2. cap. 11. non tantum de superiorum obedientia, sed etiam de sequendis vestigijs seniorum hoc dicit esse obseruandum; ut neque agere quidquam noui, neque discernere nostro iudicio presumamus; sed quemadmodum nos. vel traditio illorum, vel vita probitas informari, in omnibus gradiamur. Et infra subiungit sententiam illam, quam B. Ignatius in sua epistola profert, nullo alio vicio tam præcipitem diabolus monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum eum neglectis consilijs seniorum suo iudicio persuasit, definitionique confidere. quam pluribus verbis repetit collat. 18. cap. 3.

VI.
Item Aug.
Hieron. &c.

Præterea D. Augustinus satis hunc modum obedientia; insinuat in loco sub initium superioris capituli num. i. citato, apud Bonauent. in collationib. collat. 3. cap. 2. dum postulat, ut obedientia sit simplex, sine discussione. Et S. Hieronymus dict. epist. 4. ad Rusticum, dicens, Credis salutare quidquid ille (id est, Præpositus) præceperit, nec de maiorum sententia iudices, cuius officium est obedire, & implere, quæ iussa sunt, dicente Moysse: Audi Israël, & ræce. Et ex S. Benedicto dict. cap. 5. suæ regula; vbi ait, religiosos non suo arbitrio ambulare, sed alieno iudicio & imperio. Quibus duobus verbis, obedientiam voluntatis, & iudicij indicare videtur, ut Smaragdus ibi notauit; quia etiam verbum illud S. Benedicti, sine mora, sine murmuratione, exponit, id est, sine discussione. Quod apertius exposuit idem S. Benedictus in cap. 68. Regule, vbi non solum in rebus grauib; sed etiam in impossibilib; cum humilitate, & mansuetudine dicit suscipiendum esse præceptum: permittit autem causas, cur impossibile appareat, superiori aperire. Si autem superior sua sententia perstiterit subditus (inquit) pro certo habeat illud sibi conueniens & cum charitate & spe diuini auxilij obediat. Atque ita veram obedientiam, quam à Benedicto didicerat S. Gregorius lib. 14. in 1. Regum cap. 40. ante medium, vera (inquit) obedientia nec Præpositorum inuentionem discutit, nec præcepta discernit, quia qui omne vitæ suæ iudicium maiori subdidit, in hoc solo gaudet si quod sibi præcipitur operatur: nescit enim iudicare, quisquis perfecte didicerit obedire: quia hoc tantum bonum putat, si præceptis obediat.

VII.
Item Bern.

Eodem modo de hac obedientia sentit Bernardus lib. de Præcepto, & dispensat. cap. 13. Perfecta (inquit) obedientia legem nescit; vsque ad illud, Ad omne quod iniungitur spontaneo vigore liberalis, alacrisque animi modum non considerans, in infinitam libertatem extenditur. Et infra, Imperfecti cordis, & infirma prorsus voluntatis indicium est statuta seniorum studiosius discutere, hesitare ad singula, quæ iniunguntur, exigere de quibusque rationem, & male suspicari de omni præ-

cepto, cuius causa latuerit, neque unquam libenter obedire, nisi cum audire contigerit, quod forte libenter: aut cum non aliter licere aut expedire monstrauerit, vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Et sem. 1. de conuersione S. Pauli de imperfectis obedientibus ait, Discernunt, & iudicant eligentes in quibus obediant imperari, imò in quibus præceptorem suum ipsorum necesse est obedire voluntati. Et infra circa illa verba, Apertis oculis nihil videbat. Voluntaria (inquit) simplicitas, & Christiana commendatur mansuetudo, felix cecitas, quia male quidam illuminati in preuicatione, tandem in conuersione salubriter illuminantur. Et in epist. seu lib. de vita solitaria ad fratres de Monte Dei. Perfecta (inquit) obedientia maxime in incipiente discretione: hoc est, non discernere, quid, vel quale præcipiatur, sed ad hoc tantum nati, ut fideliter, & humiliter fiat, quod à maiori præcipitur. Et infra, Stultus fiat, ut sit sapiens, & hæc sit omnis eius discretio, ut in hoc nulla sit ei discretio: hæc omnis sapientia eius sit, ut in hac parte nulla eius sit. Et ibidem comparat nouitium cæco, qui ducem sequitur, à quo manutrahatur. Et in tractat. de Ordine vitæ grauius reprehendit religiosos, qui seniorum iussa diiudicant, & non potius venerando exaltant. Et sem. 2. in festo S. Andree, si discutimus, si diiudicamus, & in hoc quidem præcepto non obedimus. Et infra, vii. audire perfectæ obedientia; formam: venite post me. At illi nihil omnino diiudicantes, aut hesitantes, non solliciti, vnde viderent, non considerantes, quomodo rudes homines: & sine literis, prædictores fieri possent, nihil denique interrogantes, sine moratelicis retibus, & nani sequuntur sunt eum.

Præterea S. Ioannes Climacus loco supra citato in n. 3. sic obedientiam definit. Obedientia est inextinguibilis, atque indissolubilis mortis, spontanea mors, vita carioritate carens, tuta nauigatio, securum periculum, confectum dormiendo iter. Obedientia est sepulchrum voluntatis, nihil discernit, nihil resistit. Item ibidem, Obedientia est discretionis depositio inter diuitias discretionis. Et infra, Cum pietatis, & obedientia; studium fructum cognoscimus, minime iam institutorem nostrum in aliquo penitus iudicare licet. Et inferius, Dominus, inquit, illuminat cæcos (Psalm. 145.) obedientium oculos ad continentia; Magistri virtutes, idemque eos excoecat, ne defectus videant. Et in epistola, quam illi operi præmitit, sic inquit idem Climacus, Patres nostri, veracissime scientie magistri obedientiam definiunt in his rebus, quæ supra vires sunt, nihil discernendo, obtemperare præceptibus. Et gradu 31. de Discretionem in 2. p. illius. Quicunque, inquit, voluntatem Christi addiscere voluit, suam prius voluntatem studiosè mortificare debet, deinde verò fide atque caritate simplicitate orantes, Patrumque, suæ fratrum animis summa cordis humilitate, ac sine cogitationum hesitatione interrogantes, quæ illi consilium tanquam ex Dei ore suscipiant. Et infra, Neque enim est iniustus Deus, ut animas decipiat, quæ super fidem, & innocentiam proximis consilijs, atque iudicio humiliter submisserint. Et si enim irrationabiles, ac muti illi fuerint, à quibus petimus, ut tamen qui loquuntur, immaterialis est, atque inuisibilis ingenti humilitate pleni sunt, qui dictam regulam nihil hesitant sequuntur.

Eandem doctrinam habet S. Nilus in lib. Alcat. col. 20. in tom. 5. Bibliothecæ, vbi veros, ac perfectos obedientes comparat inanimitatis corporibus, & materiæ, quæ artifices ad operandum proponitur: quia in corpore inanimati facit homo quidquid vult, illo nihil repugnante, & artifex in materia propriam artem ostendit, & nihil ab ea impeditur. Ita (inquit) magister spiritus in discipulis suis virtutis scientiam exprimit, obedientibus illis & nihil proprijs aduersantibus: qui enim curiosus est in explorandis consilijs præceptoris, quique sedulus examinat, & expendit ea, quæ ab ipso præcipiuntur, is sibi ipse, quominus progrediatur, atque proficiat est impedimentum: quod enim conueniens, & consentaneum ab imperio indicatur, non vere conueniens, & consentaneum est apud artificem, horum enim iudicia sunt contraria,

eraria, artifex vitæ scientia: artis ignarus coniectura: porro coniectura raro assequitur veritatem. Quod declarat exemplo nauigantium, qui gubernatori navis obtemperant quavis coniectura aliud suadere videantur; & concludit: Sic igitur qua salutem anime sue alius crediderunt, omisso proprio opinionibus, & coniecturis, periti rectoris arti cedunt, & scientiam illius cogitationibus suis anteponant. Similiter S. Dorotheus tractat de vitæ recte, & pie instruenda doctrina; seu ferm. 1. in fine tom. 2. Bibliothecæ huius obedientiæ meminit, quam indiscretam appellat, dicens. Vos autem omnino fratres adhuc expertes video huiusmodi obedientiæ indiscretæ ne nosse quanta eius sit requies. Et infra: Assuescat seipsum post Deum Patri dedere, atque ab eo nulli in re postmodum dissentire, sed omnia ipsius arbitrio faciat ea fide ac certitudine, ac si Deo in cunctis, non homini parceret. & alia habet in ferm. 5. Item Celsæus Arelaten, tom. 2. Bibliothecæ in hom. 8. ad monachos. Quidquid tibi, inquit, à senioribus fuerit imperatum accipe tanquam de celo, sicut de ore Dei prolatum: nihil reprehendas, nihil discutas, in nullo penitus murmurare præsumas, totum iustum, totum sanctum, & vtile iudica, quidquid tibi à Prelato videri imperari. Sic etiam in eodem 2. tom. dixit Antiochus Abbas hom. 39. Sana obedientia est, qua quis persuadetur, & obedit citra ullam dubitationem. Obedientia renuntiatio & propria voluntatis, nulla non sui parte perfectæ, que solo moderatoris sui nutu, ad quidvis operandum nihil turbulente mouetur. Laurentius etiam Iustinianus in citato lib. de obedientia, cap. 6. post primum gradum obedientiæ, qui est libenter obedire, addit secundum, qui est obedire simpliciter, id est, (vt declarat) nullas mouendo quæstiones unde hoc veniret, quis hoc dederit consilium, &c. Et huc spectat, quod Sancti annotarunt interrogationem illam, Cur præcepit vobis Deus 2. a demone primam factam esse; & Etiam reprehendunt, quod non statim illam auerlata fuerit. Chrysof. homil. 16. in Genesim, Bern. ferm. de S. Andrea.

X. Præterea S. Bonauent. in suis Opusculis sepe hoc genus obedientiæ docuit: nam tom. 2. p. 1. 4. illum inquit, optimum dixerim obedientiæ gradum; cum eo animo opus inunctum recipitur quo, & præcipitur, cum ex inuentis pendet intentio exequenda, nunquam de maiorum sententia iudicent, quorum officij est obedire. Et in 2. p. principali cap. 3. Obedientiæ se totum subiungit. Et infra: Credam salutare quidquid ille præcepit. Perfecta obedientia est (incipiente maxime) indiscreta, id est, non discernere, quid vel quale præcipiatur, sed tantum ad hoc utri, vt fideliter, & humiliter fiat, quod à maiori præcipitur: securè per omnia obediunt vbi contra Deum nihil præcipitur. Et in Regula Nouitiorum cap. 13. hæc verba refert ex Gregorio, Non licet subditis discernere, sed statim simpliciter obedire. & in Stimulo diuini amoris, p. 2. cap. 11. agens de perfecta obedientia priorum religiosorum, subdit. Non enim sicut moderni nunc, ipsi tunc librabant hoc melius esse illo, hoc securius, hoc laudabilius, hoc facilius, sed cuncta, quæ cernebant esse prelatorum suorum beneplacita voluntati, dummodo non essent contra Deum, quantumcunque ardua, ac vilia forent, auditate maxima adimplebant. Et statim adducit exempla Mauri, qui iussu sancti Benedicti super aquas discurrit, ex Gregorio 2. Dialogo cap. 7. & alterius, qui iussu à superiore, leonem cepit, & traxit. Item adducit exemplum Ioannis, quod supra ex Cassiano retulimus. & in vita S. Francisci cap. 6. refert S. Franciscum verum obedientem, similitudine corporis mortui explicasse. Nam tolle, inquit, corpus exanime, & vt placuerit pone, videbis non repugnare motui, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quod si situatur in cathedra, non alia, sed ima respiciet: si collocatur in purpura pallest. Sic autem verus obediens est, qui cur dimoneatur, non diiudicat vbi locetur, non curat vt transmutetur, non insistit cunctis ad officium: solum tenet humilitatem plus honoratus plus reputat se indignum. Multa et-

iam habet idem Bonau. 1. tom. Opuscul. in Phætra lib. 2. c. 43. & 44.

Denique veritatem hanc non prætermisit S. Thomas, sed breuiter ac dilucidè explicauit in 1. 2. q. 13. art. 5. vbi tractat, an electio possit esse de re impossibili, & in 3. argum. obijcit; quia S. Benedictus in regula statuit, vt licet superior aliquid impossibile præcipiat, subditus teneat illud implere. Et respondet, hoc ideo dicit, quia an aliquid sit possibile, subditus non debet suo iudicio discernere, sed in vnoquoque iudicio superioris stare. Quibus verbis tacitè exponit, quomodo accipienda sint cõsilia Sanctorum, quando dicunt, etiam in rebus impossibilibus obediendum esse, scilicet, vel vbi impossibilitas non est euident, vel certè vt homo incipiat, & faciat quod in ipso est, donec vltèrius progredi non possit: nam interdum Deus aperit viam, vt perficiatur, quod in principio impossibile videbatur, vt in sequentibus latius explicabimus. Huc accedit quod sanctus Antoninus 4. p. tit. 5. cap. 11. §. 2. secundum gradum obedientiæ ponit, sine discussione obedire. Et id profectur eodem ferè modo, quo Bonau. & Laurentius Iustinianus supra. Multa etiam de hac perfectione scripsit Humbertus S. Generalis ordinis Predicatorum in epist. ad Fratres suos cap. 5. 6. & 9. vbi ab eis requirit obedientiam simplicem, sine discussione, & alia multa habet, quæ hoc ipsum declarant. Sic denique dixit Abulensis in cap. 17. Genesim in fine, Verus obediens moras nescit, nec de agenda deliberat cum mandatum fuerit, sicut verus moralis nihil in agenda moratur postquam consiliatus fuerit, vt ait Arist. 6. Ethic. c. de Eubulia. Eundem locum habent obedientia, & Eubulia, quia sicut post consilium perfectum, nihil manet, nisi operare, ita proposito præcepto obediendi, solum operatio sequitur. Vbi particula solum non excludit voluntatem, vt per se notum est; excludit ergo nouum consilium; nouumque examen de rei conuenientia, vt ex ipsa proportionem, quam adducit, manifestè constat, estque optima ad explicandum quomodo consilium, & iudicium superioris debet reputari à subdito, vt sibi sufficiens, in quo consistit punctum illius obedientiæ, quæ cæca appellatur.

Quaratione voluntas pendeat ab intellectu ad actus studiosos exercendos.

Ex his ergo satis constat, doctrinam quæ de perfectione obedientiæ ex parte intellectus Societas proficitur, non esse nouam, sed antiquissimam, nec singularem, sed communissimam, maximæque autoritate fundatam. Superest vt verum sensum, & vsum eius declaremus. Supponimus autem obedientiam formaliter perficere voluntatem, est enim virtus moralis, & pars iustitiæ, vt ait D. Tho. 2. 2. quæst. 104. art. 2. virtus autem moralis, & præsertim iustitiæ, perfectio voluntatis est. Vnde est illud Gregorij 35. moral. cap. 12. quod per obedientiam propria voluntas machatur. Est enim voluntas potentia mouens reliquas omnes facultates ad exercitium liberum suarum actionum; & ideo libertas proximè, ac formaliter est in actibus elicitis ab ipsa voluntate; in actionibus verò aliarum facultatum, solum per denominationem ab illis. Propria autem obedientia solum inuenitur in actibus liberis, & ideo formaliter ac proximè est perfectio voluntatis, vt mouentis alias potestas, ad exequenda opera præcepta. Hinc verò fit, eo modo quo pendet voluntas ab intellectu in suis actionibus; ita etiam pendere perfectionem obedientiæ à perfectione intellectus. Pendet autem voluntas ab intellectu, tanquam à dirigente, & illuminante, seu proponente obiectum. Vnde quo intellectus hoc munus exercue-

XI. Denique D. Thom. Ant. &c.

XII.

Prima supposito sem notatio.

rit circa bonum aliquod honestum, eo per se loquendo voluntatis actio erit etiam perfectior, saltem quantum est ex parte intellectus. Ita ergo cum proportionem in obedientia contingit.

XIII.
Secunda.

Est autem ulterius obseruandum, perfectam motionem, & directionem intellectus, duo requirere, scilicet perfectam attentionem, seu considerationem boni prosequendi, & remotionem omnis cogitationis, quæ possit voluntatem remouere, aut impedire ab affectu, seu prosequutione illius boni. Quæ duo adeo necessaria sunt ad liberam, ac perfectam motionem voluntatis, ut efficaciam diuinæ gratiæ excitantis soleant maximè Theologi explicare per hæc duo, scilicet immittere sanctam, & supernaturalem cogitationem accommodatam, & impedire ne cogitationes insurgant, quæ cogitationem priorem, aut efficaciam eius, possint minuere, aut omnino euertere. Et ratio sumi potest partim ex imperfecta capacitate intellectus nostri ob quam pluribus distractis cogitationibus, minus intentus, vel constans est in singulis, partim ex imperfecta voluntatis, quæ etiam retardatur, vel ex imperfecta consideratione intellectus, vel ex diuersis affectibus simplicibus, qui in ea insurgunt, quando intellectus varijs discursibus agitur. Vnde sicut actio peccaminosa voluntatis, partim confurgit ex consideratione, ita seruata proportione, recta motio voluntatis per se requirit conueniens iudicium boni prosequendi, per accidens verò remotionem omnium cogitationum, quæ possunt affectum illum impedire. Et ex utroque capite potest esse maior, & minor perfectio. Ex parte quidem iudicii, tum in maiori attentione, seu intentione actus: cum maximè in altiori consideratione obiecti proponendo illud sub excellentiori motiuo, & honestate: ex parte autem priuationis, seu carentiæ iudicii, vel cogitationis impediens, tanto erit maior perfectio, quanto priuatio illa maior fuerit. Hæc ergo quæ in generali declarata sunt, ad obedientiam cum proportione sunt applicanda, & in illis duabus locutionibus, quas proposuimus, sunt intenta.

Qua ratione ad perfectionem obedientiæ pertineat in superiore præcipiente Deum considerare, eique ut Deo obedire.

XIV.

Ad authoritates significantes superiores ut Deum suscipiendum. Primò ergo meritò postulatur ad perfectam obedientiam consideratio Dei in superiore, & apprehensio præcepti eius, ac si à Deo egrederetur, per hæc enim non postulatur à religioso falsa apprehensio, vel existimatio erga superiorem, vel mandatum eius, sed solum eleuatio mentis ad considerandam supremam rationem, ac motiuum, propter quod obediendum est; quod est diuina voluntas, & authoritas. Quod satis declarauit B. P. Ignatius in citata epistola, cum dixit obedientiam esse holocaustum, quo totus homo sine vlla prorsus imminutione, conditori suo, ac Domino per manus ministrorum, in charitatis igne immolatur. Item cum ibidem dixit, Christum Dominum in superiore quolibet agnoscere studeatis, in eoque diuine Maiestati obedientiam, ac reuerentiam summam cum religione præstare. Item quod ait, Nunquam intueantur personam ipsam cui obediunt, sed in ea Christum Dominum cuius causa obediunt. & similia habet in cæteris locis citatis. Nihil ergo præter vel contra rationem virtutis per hanc admonitionem consiluitur: nam qui sic obedit, non iudicat superiorem esse Deum, sed re-præsentare Deum, quatenus vicem eius gerit, quod verissimum est; nam de omnibus magistratibus dixit Paulus esse Dei ministros, & ab illo habere

potestatem, ad Roman. 10. ergo à fortiori id verum habet in prælato religionis. Neque etiam iudicat præceptum superioris esse diuinum, id est, à Deo ipso immediatè latum, cum euidens illi sit hominem esse qui præest, sed iudicat rationem obediendi esse diuinam, scilicet voluntatem ipsam Dei, quæ impletur, cum impletur superioris voluntas, & esse debet prima ratio obediendi. Item in religioso est alia peculiaris ratio diuini cultus, quam in sua obedientia intueri debet: quia per speciale votum illam Deo consecrauit. ob hanc ergo causam æquiparatur quodammodo præceptum Prælati, ac si esset latum immediatè ab ipso Deo: nam licet hoc propter propinquiores habitudinem ad Deum, maiori quadam sit reuerentia dignum, & respectu hominum sit etiam immutabilis: nihilominus, quantum ad formalem rationem obediendi, si perfectò modo fiat, quandam habet æqualitatem. Quo sensu dixit Bernar. in citato Opuscul. de Præcepto, & dispensatione, quem imitatur Bonauentura in speculo discipuli. p. i. cap. 4. Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus accipiendum est, quam si præcipiat Deus. Et ibidem exaggerans Bernardus obedientiam, & reuerentiam Prælati debitam, Quæ filii Dei (inquit) æquare quodammodo, in vita quæ arte dignatur, sibi imputat illorum, & reuerentiam, & contemptum. Potest hoc declarari exemplo latræ, quæ eadem in Christum, & imaginem eius fertur: quia Christus in imagine adoratur, & ob eandem Christi excellentiam, imago Christi coadoratur.

Neque etiam qui sic obedit, iudicat, aut existimat, non posse decipi, aut errare superiorem, vel ex ignorantia, vel ex malitia, nihil enim horum ad prædictam considerationem intellectus necessarium est, neque à citatis autoribus, neque à B. Ignatio aliquo in loco insinuatum est. Non enim sine causa, sapius expressè addidit illam conditionem; ubi peccatum non cerneretur, ut dicit 3. p. cap. 1. §. 23. vel ubi definitur non possit, aliquid peccati genus intercedere; ut dicit 6. p. cap. 1. §. 1. & in epist. inquit, hanc rationem obedientiæ tenendam esse omnibus in rebus, quæ cum peccato manifestè connexa non sunt. Hæc enim adiectio manifestè supponit superiorem posse errare, aliquid illicitum præcipiendo. Si enim hoc non esset possibile, impertinens esset illa exceptio cum in legibus diuinis addi non possit, quia fieri nequit, ut Deus mali aliquid præcipiat. Quod si supponitur superiorem posse præcipere aliquod malum, eadem ratione supponitur posse id facere non tantum ex ignorantia, inuincibili, sed etiam excusabili negligentia vel etiam ex prauo affectu. Quia sicut non habet privilegium speciale, ut errare non possit, ita neque ut non possit esse negligens, aut habere prauum affectum: neque aliud potuit venire in mentem alicuius cordati hominis. Vnde B. Ignatius in dicta epistola fatetur, Superiorem esse omnium errorum, atque miseris, non tamen ita esse inspicendum, sed ut Christi ministrum à quo sperandum est ipsum illuminatum, & adiuturum, ut rectè nos ducat, & gubernet. Qui ergo in suo superiore Christum considerat, non statim absolute supponit ipsum non posse errare, sed solum facta illa hypotheti, quod malum non præcipiat, nec tale aliquid in ipso præcepto appareat, pro certo habet, & iudicat, sibi non errare: quod in citatis verbis expressè dixit Bernardus, Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus accipiendum est, quam si præcipiat Deus. Hoc autem obedientis iudicium remunerarium non est, sed sufficienti authoritate, & ratione fundatum.

Quod ut amplius explicetur, vulgaris distinctio

Quo pacto
geret subdi-
tus in dubio
de utilitate
praecepti.

Etio certitudinis, prae oculis habenda est. Alia est enim certitudo speculativa, alia practica. Prima sumitur ex conformitate ad rem; alia ex conformitate ad affectum operantis: & ad principia, per quae moveri debet. Prior ergo certitudo non est necessaria ad obedientiam, quantumvis perfectam, non solum circa utilitatem rei praeceptae ad finem à superiore intentum, verum etiam neque ad honestatem. Duo enim possunt venire in dubium, quando superior aliquid praecipit. Primum an sit utile, vel convenientius, quod praecipitur secundum artem vel humanam prudentiam iuxta materiam praecepti: ut, v. g. an esset utile vel inutile rigare lignum aridum: an expediat studere, aut aliud agere, & similia. Atque in his dubijs clarum in primis est, non oportere ad honestatem obedientiae, illa discernere, vel judicare, nisi quando congerit, ex resolutione talis dubij pendere honestatem actionis. Deinde etiam ad perfectionem obedientiae necesse non est, pro certo iudicare, quod non est certum; id est, medium, quod praecipitur esse utile ad finem, qui intenditur: nam cum prudentia superioris in hoc falli possit, & res alia non sit subito evidens, ferre tale iudicium firmum, vel est impossibile, vel certe imprudens. Perfectio ergo, quae in hoc postulat, solum est, ut quando non est evidens, rem esse inutilem, vel incommodam fini intento, subditus se finat autoritate superioris duci, etiam quoad iudicium se superiori conformando ex fide quadam humana, quae tamen aliquo modo fundetur in spe divinae providentiae erga superiorem. Quia vero hoc non obstante occurrere possunt rationes, quae in contrarium urgeant, ideo non excludit perfectio obedientiae, quin haec proponantur superiori, pura intentione procedendo, non ex affectu se excusandi ab onere praecepti, sed ex desiderio, ut quod magis expedit ad finem intentum à superiori fiat. Quod si tandem, non obstantibus rationibus, etiam subito evidentes appareant, superior in suo praecepto persistat, cum non sit contra honestatem faciendum est. Quod ut perfectè fiat, non oportet tunc iudicare rem esse utilem, sed solum, subito esse utile illam aggredi, & facere quantum possit. Et haec est certitudo practica, quae non repugnat cum priori dubio speculativo, ut per se notum est. Ut autem haec certitudo practica constanter sit, & consequenter obedientia promptior, est optimum consilium non discutere convenientiam rei in se, sed suspendere iudicium, quoad fieri possit, circa talem discussionem, & iudicare quod praecipitur melius esse.

XVII.
Quo item
pacto in du-
bio de honestate.

Si practicum
sit dubium
prius deponendi quam
obediatur.

Secundò potest venire in dubium, an sit licitum necne, id quod praecipitur. De quo multa dicunt Doctores in materia de conscientia, praesertim Corduba lib. 3. Quaestio narij quaest. 7. & sequentibus, & attingunt Adrianus quodlib. 2. Soto Opusc. de legendo secreto memb. 3. q. 2. Sylu. & Summistæ verb. *Obedientia*, & verb. *bellum*, & nonnulli ex scholasticis in 2. d. 39. & nos in tom. de Legib. & tract. de Charitate disp. 13. de bello sect. 6. à num. 8. & in materia de conscientia, & latè Sanchez lib. 1. Decal. cap. 10. Breuiter tamen aduerto, duobus modis posse dubitare de honestate rei praeceptae. Priori modo antecedenter (ut sic dicam) dubitando de re ipsa, quae praecipitur secundum se, & separata à praecepto superioris. Posteriori modo etiam consequenter, seu facta compositione praecepti, dubitando an non obstante praecepto liceat id facere, seu (quod perinde est) an liceat obedire in tali materia. Hoc posterius dubium est practicum, & ideo illò durante certum est non licere tale opus facere: quia operari cum conscientia practice dubia, nunquam licet, propter periculum cui homo se exponit ita

operando. Ut ergo obedire liceat, necesse est tale dubium practicum deponere, & firmiter iudicare, non obstante priori dubio antecedente, seu de opere ipso secundum se, licitum esse obedire, illud exequendo; sic enim prius dubium manet purè speculativum, quia non est proxima regula operationis, sed deponitur ex alijs principijs, & formatur certa conscientia.

Quod autem in praesenti explicare oportet, est, an supposito priori dubio antecedente autoritas praelati praecipientis sit sufficiens; possitque pro regula generali assignari ad deponendum illud dubium, & formandam conscientiam, quod obedientiam sit; partem enim affirmativam videtur docere Patres. Nam Bernardus in lib. de Praecepto, & dispensatione, sic inquit, *Quidquid vice Dei praecipit homo, quod non sit certum displicere Deo, hauri se ut accipiendum est, ac si praecipiat Deus.* Vbi exponendo negationem illam, non sit certum: non requirit ut positivè sit certum: unde licet sit dubium, iuxta dictam regulam, obediendum erit; quia tunc non est certè displicere Deo. Et eandem regulam eisdem verbis vtripave Bonaventura in speculo disciplinae p. 1. cap. 4. Et Humbertus S. Generalis familiae Dominicanae lib. 5. de Eruditione religiosorum p. 1. cap. 1. *Obedientia* (inquit) *hominis de Dei placito certificat: nisi enim aperte sit in alium, quod à superiore praecipitur, sic accipiendum est, ac si à Dei praecipitur.* Vbi illud verbum, aperte, ponderandum est. Sumitur etiam ex Augustino lib. 22. contra Faustum cap. 74. & 75. & refertur in cap. quid culpatur 23 q. 1. ubi ait milites rectè obedire Principi bellum praecipienti, quando de iniusticia belli eis non constat. Deniq; hac etiam regula videtur usus B. P. N. Ignatius 3. p. Constitut. c. 1. §. 23. dicens, *In omnibus rebus ubi peccatum non cerneretur.* quod explicans 6. p. cap. 1. dicit, *In omnibus rebus ad quas potest obedientia cum charitate se extendere.* Vbi in declaratione lit. B. dicitur, *Huiusmodi sunt illae omnes, in quibus nullum manifestum est peccatum.* Et simili modo loquitur in epistola de obedientia.

XVIII.

Sufficiens
iussio superi-
oris ad de-
ponendum
dubium spe-
culativum de honestate
praecepti.

Contra hanc verò doctrinam facere videtur, quia nulla sufficienti ratione fundata est, & aliqui nullum est praeceptum divinum, quod obliget ad praefendam auctoritatem superioris omnibus rationibus, quae dubium movere, seu fundare possunt; neque id videtur consentaneum rationi. Nam cum superior ipse quantum ad iudicium circa materiam sui praecepti, an aliàs sit licita, necne, non divinam, sed humanam tantum auctoritatem habeat, vinci potest; vel maiori auctoritate doctorum, & fortasse sanctiorum, vel perfectiorum rationis, vel textus aut legis superioris praelati: ergo non potest indistinctè illa regula prudenter acceptari.

XIX.

Arguitur
pro parte
negat.

Dicendum verò est, praedictos Sanctos moraliter esse loquutos, & ideo tradidisse illam regulam, quae rectè explicata, vel generalis est; vel tamen raram, & extraordinariam patitur exceptionem, ut moraliter absolute statui possit. Explicatur, quia vel dubium est negativum; scilicet, quia subditus nec positivam habet rationem ut iudicet malum esse, quod praecipitur; neque etiam ut credat esse bonum, & honestum, secluso praecepto: vel potest esse dubium positivum, id est, ortum ex positiva auctoritate, vel ratione in contrarium. In priori dubio generatim, & sine ulla exceptione, verum est praeceptum superioris sufficere, ut subditus illi innixus, certò iudicet, sibi licere, quod praecipitur, quia in illo casu etiam praeceptum obligat, cum superiori exigat ius suum, & in dubio, melior sit conditio possidentis. Item quia aliàs esset moraliter impossibilis obedientia, si unicuique subito in particulari prius persuadendum esset; iustum esse, quod pra-

XX.

Auctoritas
soluta.

Explicatur
quando du-
bium est neg-
ativum.

*Iuxta hanc
parit dubij
negat satisfit
Patribus in
n. 18. citatis.*

præcipitur. Et hoc maxime videtur intendere Augustinus in dict. cap. quid culpatur. ibi, si quod iubetur vel non esse contra. De præceptum certum est, vel verum sit, certum non est. Atque hic modus obedientiæ maxime locum habet in religiosis, quoad actiones, vel omissiones, quæ per se malæ non sunt; dubitari autem potest, an religiosis sint honestæ, & lapsius, an conferant ad illorum perfectionem: nam in his standum semper est iudicio & præcepto superioris; quando evidenter non constat ipsum errare, vel ex falsa presumptione procedere, & hoc sensu dicunt Patres citati, præsertim Basilii in epistola ad Canonicam, & Cassianus collat. 4. cap. 20. non minus esse obediendum prælo præcipienti refectionem, quam præcipienti ieiunium, & præcipienti otium, aut somnum, quam præcipienti laborem, aut vigiliam; quia licet priora iussa ex se non ita honesta, vel vitia appareant, sicut posteriora, obedientiæ subiectio confert illis sufficientem honestatem. In hoc etiam sensu dicunt interdum Patres: Quidquid voluntate sua religiosus agit, etiam si bonum esse illud iudicet, illi bonum non esse, neque utile; imò esse furum, & sacrilegium, ait Basiliius in sermone de Abdicatione rerum, & serm. 2. de Institutione monachorum, circa finem, & regul. 60. ex brevioribus. *Nec ea* (inquit) *quæ ex suo genere bona sunt ex proprio arbitrio geri conueniunt.* Vbi etiam in religioso hoc sine culpa non fieri significat, dicens, culpam suam agnoscere debet, qui huiusmodi est, quod sua sponte constituitur a iudicio autus fuerit, cuiuscunque omnino gentis illi d. sit. Hæc enim, & similia intelligenda sunt, quando illud, quod aliis bonum apparet, contra voluntatem superioris sit, vel quia ab ipso specialiter prohibetur, vel quia ex regula non permittitur fieri, sine consensu eius; nam præferre iudicium suum vel regulæ, vel voluntati superioris, propter bonitatem, quæ in obiecto, vel actione apparet, in religioso reprehensibile est. Quod autem in hoc sensu loquatur Basiliius, patet, nam statim subdit, rescindendum esse quidquid præter præceptum superioris statutum sit: affertque exemplum de Petro, qui resistebat Christo volenti lauare pedes eius. Ratio etiam id ostendit, quia ubi opus aliis bonum, regulæ, aut obedientiæ non opponitur contrariè, quantum careat motione eius, non ideo malum est; quia non est illa circumstantia necessaria ad omnem actum virtutis, etiam in viro religioso, quantum, ceteris paribus, talis actio minus perfecta sit. Quoties ergo in materia obedientiæ positum non apparet malitia, nec certò, nec probabiliter, quantum nec de honestate constet, obediendum est etiam omittendo, quod aliis constat bonum esse, quando non constat omissionem ipsam malam esse.

XXI.
*Explicatur
eandem resolu-
tio quando
dubium est
positum.*

Quando verò dubiū est positum, necessarium est expedire rationes, vel auctoritates, quæ dubitare cogunt, an id quod superior præcipit, honestum sit, siue tale dubium oriatur circa factum, vt, v. g. an reuelatio talis peccati sit formalis detractio, & infamatio proximi, necne; vel an tale factum fuerit homicidium, necne; & consequenter, an ex illo contracta fuerit excommunicatio; siue oriatur dubium ex iure, vt an liceat nunc comedere, quando præceptum ieiunij obligare videtur; vel hoc facere, quando aliis obligat præceptum audiendi sacrum, &c. Hoc enim conuincit obiectio facta. Quando autem rationes, aut motiua talia sunt, vt rem faciant dubiam, & non certam, necesse est, vt sint tantum probabilia, & non euidencia. Considerare ergo oportebit, an secluso præcepto, res sit vtrique ex parte probabilis; & tunc generaliter verum erit adiuncto præcepto obediendum esse, quia cum vtrique pars suppo-

natur esse probabilis, adiuncta ratione obedientiæ, pars illa eligibilior fiet. Nec distinguendum existimo de maiori, vel minori probabilitate: quia iuxta communem doctrinam, per se licet prædicti sequi opinionem probabilem circa honestatem actus, relicta probabiliori. Ergo multo magis hoc licebit, adiuncta obedientiæ ratione: nam moraliter loquendo non potest ille excessus probabilitatis tantus esse, quin merito prætermittatur, propter virtutem obedientiæ; præsertim quia ipsa auctoritas superioris probabilitatem alterius partis multum augeat. Si autem contingat, secluso præcepto, ita esse probabile actum, de quo agitur, esse malum, vt oppositum, nec probabile sit; tunc non potest res vocari dubia, esto non sit omnino euidens, sed humano modo certa; quia vix possunt homines consequi certiores rerum cognitionem, præsertim in rebus practicas, & moralibus. Et ita existimo Patres superius citatos huiusmodi cognitionem comprehendere, quoties dicunt obediendum esse in omnibus quæ non constat, aut certum non est displicere Deo: nam in eo casu satis constat, fatique certum est, & ideo licet verum sit, stante illo iudicio non debere subditum obedire; nihilominus regula illa rectè intellecta generaliter, & sine exceptione vera est.

Addo verò, etiam in eo casu considerandum esse, an materia illius obedientiæ iudicetur illo modo intrinsecè mala, vel solum ex iure aliquo positum. Nam in priori casu generaliter verum est obediendum non esse, in posteriori autem vterius considerandum est, an superior præcipiens possit in tali iure dispensare; nam si hanc potestatem habeat, & non ex ignorantia præcepti ecclesiastici, v. g. contrarium præcipiat, præsumendum est dispensare: nec facile iudicandum est, sine causa, & inualidè id facere, nisi euidenter id constet, quod frequenter, ac moraliter loquendo, vix potest accidere. Aduerto etiam, aliquando talem posse esse actum, vt seclusa obedientia iniungente alium actum, sit necessarius ad honestatem morum, non solum ex positio iure, sed etiam ex naturali, & nihilominus quod eius necessitas cesset interueniente obedientia, & præcepto hominis, vt ex charitate, vel ex voto posset religiosus non impediri obligari ministrare infirmo indigenti, & nihilominus superiore aliud præcipiente, licet illud omittere. & ita videtur non obitare iudicium de malitia illius omissionis, quominus obedientia seruetur, sed hoc ideo est, quia mutantur circumstantiæ ex quibus illa obligatio, seu necessitas oriebatur: nam qui non est dominus suarum actionum, potest ad aliquam obligari quando non exigitur à superiore, seu domino, non verò si ab illo præoccupetur. Et ideo cum dicimus iudicium moraliter certum de intrinsecè mala actus, vel omissionis secundum se impedire, ne quis obedire teneatur, intelligendum est de iudicio omnino absoluto, quod non pendet ex his circumstantiis, quodque moraliter non mutetur ex parte obiecti, seu materiæ propter superueniens præceptum superioris exigentis ius suum.

Præterea considerandum est, aliquando talem posse esse personam superioris, vt eius auctoritas per se possit probabilem efficere partem illam, quæ antea talis non apparebat, nec iudicabatur, vt si non solum religiosus, & pius, sed etiam doctus satis, & prudens habeatur: tunc enim ponderari poterit auctoritas eius, & ratione illius obedire, non obstante priori iudicio. Si quis autem rectè consideret, in eo casu non obeditur contra iudicium moraliter certum, neque consideratur prædictus forma-

liter tantum, ut praelatus est, quod ad obedientiam spectat, sed consideratur, ut homo doctus, & prudens est: & ut sic, prius prabet authoritatē rei præceptæ; tollitque consequenter moralē certitudinem prioris iudicii, & tunc locum habet obedientiæ efficacitas. Quocirca, cum Patres docent perfectum obedientem non debere considerare personam superioris ut doctam, vel sanctam, sed ut ministrum Dei, intelligendum id esse per se, & quoad rationem obediendi: ex accidenti verò aliquando potest id esse necessarium ex parte materiæ obedientiæ, ad iustificandam illam, & regulariter etiam est utile ad facilius conformandum proprium iudicium cum iudicio Superioris.

Ultimò animaduertitur, aliud esse tractare, an subditus possit licet obedire in omnibus, ubi peccatū non cernitur manifestè modo explicato, aliud verò an teneatur: hætenus enim solum diximus illud prius, quia non agimus hic de obedientia simpliciter necessaria, sed de meliori, & perfectā; reliquum verò, quod ad necessitatem spectat, generale est de obseruantia omnium præceptorum, & tunc precedentibus tractando de obedientia religiosa in genere, sufficienter tractum est. Solum ergo (quod ad præsens statutū spectat) generaliter assero quodcumque in prædictis casibus licitum est obedire, melius ac perfectius esse obedire etiam præcepti obligationi aliquo titulo excusari possit. Quod maxime verum habet, quando obligatio non de est ex defectu potestatis, sed ex defectu voluntatis, scilicet, quia Superior non intendit obligare, licet possit. Tunc enim locum habet, quod ait Bonaventura tom. 1. Opuscul. tractat. de Gradibus virtutū, alius gradus obedientie est implere verbum Prælati propter Deum, aliorum implere nulum, et spiritum implere voluntatem. Quod etiam significat D. Thom. 2. 2. q. 10. 4. art. 2. ad 2. Ratio autem est, quia ubi materia præcepti talis est, ut omnibus eius circumstantiis, & speculatiuis dubijs consideratis, posset Superior eam precipere, si vellet, quacunque ratione eam iniungat, vel suam voluntatem circa illum ostendat, erit non solum licitum, sed etiam perfectius illi obedire, est enim eadem proportio. Et confirmatur, nam illa materia simpliciter loquendo, est licita in ordine ad obedientiam; ergo pertinet ad obedientiam perfectam. Distinguit enim D. Thomas dict. q. 10. 4. art. 5. ad 3. triplicem obedientiam. Una (inquit) est sufficienter adsumptam, quæ scilicet obediunt in his ad quæ obligatur, alia per se facta, quæ obediunt in omnibus licitis: alia indifferens, quæ etiam in illicitis obediunt.

In quo consistat perfectio obedientiæ.

Ex his omnibus facile potest ulterius intelligi, quod sensu à sanctis Patribus dictum fuerit, à religiosis perfectis, exhibendam esse suis prælati cæcā obedientiam. Cum enim cæcitas in priuatione visus consistat, & per metaphorā ad spiritualia translata sit, certum est nō in eo sensu transferri, ut significet priuationem omnis cognitionis, & iudicii: quod est adeo per se notum, ut non indiguerit explicatione. Quis enim dubitare potest, quin homo nō est brutum, vel stolidus obedire debeat, sed ut homo, qui recta ratione utatur? Quod etiam conuenit prima obiectio generalis in num. 2. facta. Nam iidem Patres à perfecto obediente requirunt lynceos oculos, quibus Deum in Superiore cernat: non ergo absolutam priuationem cognitionis, & iudicii perfecti, in cæca obedientia requirunt. Neque hoc magis potest imponi B. P. N. Ignatio, quā cæteris sanctis cum ab eisdem, & sententiam, & verba usurpauerit, & iuxta subiectam materiam, in sensu omnibus noto, metaphorā illa visus sit. Imò si recte expendantur verba eius, particulam aliquam semper addidit, quæ omnem inuidiam tolleret, & proprium sensum metaphoræ explicaret. Nam in Examine cap. 4. §. 29. addit illam particulam, *Sane intelligendo*. In 3. p. cap. 1. §. 3. dixit, *Vbi peccatum non cernitur*. Supponit ergo obedientem oculos habere debere, quibus hoc discernat. Et 6. p. cap. 1. §. 1. *Omniem* (inquit) *sententiam, ac iudicium nostrum contrarium, cæca quædam obedientia abnegando*. Vbi illa particula quedam restrictiua est: quia nimirum non simpliciter, sed secundum quandam rationem obedientia debet esse cæca. Hoc autem ibidem explicatur per oppositionem ad sententiam, & proprium iudicium contrarium; & in alijs locis additur, cæcitatem hanc debere excludere humanas rationes, quibus moueamur potius ad parendum Superiori quia doctus est, aut prudens, vel quia placencia iubet, quā propter solam Dei voluntatem. Item additur excludere humanos discursus, quibus subditus examinare velit, cur prælatus hoc præcipiat, vel cur potius sibi, quā alteri, & similia.

Itaque, ut vno verbo dicamus, cæcitas hæc excludit prudentiam carnis, non verò prudentiam spirituales & supernaturales. Cum enim obedientia sit perfectissima virtus, non minus requirit ad suū perfectum actum ducem prudentiam, quā alie virtutes morales, sed hoc est ei proprium, quod iudiciū prudentiale dirigens illā fundatur magis in extrinseco principio, & iudicio Superioris, quā in proprio; & ideo quatenus excludit propriū, dicitur obedi-

*Diffinitio
ratio regu-
laris non
procedit.*

*XXVI.
Cæca obo-
dientia non
prius sub-
ditum omni
iudicio.*

*Neque id S.
Ignatio im-
poni potest.*

*XXVII.
Excludit ra-
tem pruden-
tiam carnis.
Vide D. Th.
2. 2. q. 50. ac
2. 2. q. 51. ad
2. & ad Ti-
tum 1. lect. 4.
& Bern.
epist. 7.*

*XXIV.
Etiam cæ-
ca obedi-
entia non
procedit.*

*XXV.
Quædam
limitatio
circa id
est.*

obedientia cæca : excludit autem proprium , quatenus vitiosum aut imperfectum est, non quatenus dicit omnem vsum proprii intellectus. Sicut dixit etiam Bernardus; *Tolle propriam voluntatem, & infernus non erit*, non vt excluderet omnem vsum propriæ voluntatis, & libertatis: nam si hoc tollatur, etiam præmium cælestē non erit, sed vt excluderet vitiosam voluntatem, quæ per accommodationem, & communem vsum virorum spiritualium propria solet appellari Ita ergo in præsentī materia ex simili vfu, & accommodatione illa obedientia quæ non nitiur propriæ prudentiæ, nec curiosè inquirat rationes, & causas præcepti cæca appellata est à sanctis viris, quibus tanquam in propria arte loquentibus, licuit proprijs nominibus vtī ad hanc perfectionem obedientiæ significandam, & ad exaggerandum quantum oporteat iudicio Superioris magis, quàm proprio gubernari. Sicut enim cæcus ab alio ducitur, & quasi alienis oculis videt; ita vno modo subditus ad Superiorem comparari debet.

Atque ex his tandem satisfactum est obiectio-
nibus, quæ vitio loco contra hanc parrem ha-
bant. Tam enim dictum est, non tolli per hanc
obedientiam simplicitatem, sufficientem discursum,
ac discretionem ad non parendum in rebus illicitis:
tamen quia illa sollicitudo, moraliter vix est ne-
cessaria: nam regulariter non imponitur illa præ-
cepta, & si id contingat, facile, & per se statim pa-
tere solet, ideo absolute solent dicere sancti, simpli-
citer, & sine discussione obediendum esse. De qua
re est optima doctrina Bernardi in epistol. 7, ubi
grauiter reprehendit quendam monachum, qui, vt
ex superioribus epistolis constat) rem per fratrum
& contrariam voto cum scandalo scissuram
commiserat, se autem excusabat, eo quod in ea quæ-
dam Abbati obedierat, & ea occasione distinguit
Bernardus, quædam esse purè bona, quæ constat
esse faciendâ, maxime si præcipiantur, quædam
purè mala, quæ faciendâ non sunt, à quocunque
præcipiantur, quædam mediâ, quæ pro modo, loco,
tempore, & persona, & mala possunt esse, & bona,
& in his (inquit) *lex posita est obedientiæ*, de quibus pos-
tea concludit, nihil esse inter ea diiudicandum,
sed etiam tantum prudentiam adhibendam, quæ
ad purè mala scernenda sufficiat, ad quæ ex-
hibendam, vt diximus, parua discussio necessa-
ria est; nam quæ sunt purè mala, per se statim
parent.

patent.

Vnde etiam constat, quo sensu accipiendum sit exemplum fidei, quo circa hanc obedientiam iudicium Patres veniunt, scilicet, sicut captiuius intellectus in obsequium fidei, ita esse quasi excoecandum in gratiam obedientie. Est enim hoc per quandam imitationem, & similitudinem intelligendum, non secundum æqualitatem, quia hæc subiectio mentis, quæ fit per obedientiam, non fundatur in infallibili auctoritate vel veritate rei, sicut captiuius fidei, sed solum in potestate faciendi, & certitudine prædica, quæ ex illa oriri potest, supposita non repugnantia ex parte materiæ. Et iuxta hanc etiam doctrinam exponendus est Bernardus in lib. de Precepto, & dispensat. cum ait in rebus dubijs debere subditi superioriorem consilire, & rationes dubitanti illi aperire, & iudicii eius sequi, quia et scripturæ (inquit) habemus quod labia Sacerdotum confitentia sumunt, & legem ex ore eius requirunt, quia Angeli Domini exercituum est. Quæ doctrina ad omnes pastores Ecclesiæ accommodari potest, non tamen de omnibus eodem modo intelligenda est. Nam respectu Summi Pontificis, decisio dubij, si authenticæ sit, in ipsa infallibilis erit, respectu verò aliorum inferiorum non ita, sed poterit efficere prædicam certitudinē, iuxta regulas superius dictas, & tunc hæc cōtingat

xxviii.

debet. Eodem sensu vocatur hæc obedientia aliquando à Patribus *indiscreta*, aut *insipientis*. Itaque vocatur Bernardus, scribens ad fratres de Monte Dei, & ex illo Bonaventura in speculo disciplinæ p. 2. cap. 3. Humbertus de eruditione religiosorum lib. 2. p. 2. cap. 16. cum tamen D. Thomas 2. 2. q. 104. artic. 5. ad tertium, indiscretam obedientiam damnet. Est tamen diversitas in vsu vocis, non in re. Nam D. Thomas *indiscretam* appellat, quæ non discernit, an sit licitum, vel illicitum, quod imperatur. Bernardus autem *indiscretam* vocat, quæ non fundatur in propria discretionè, & iudicio. Quomodo etiam dixit Gregorius verum obedientem non discutere, nec discernere obedientiam; & iterum; *Nescit iudicare qui perfectè didi eri obedire*. Et alia multa similia supra n. 4. *relata* sunt. Eodemque sensu vocatur hæc obedientia simplex sine discussione, ut ex Augustino refert Bonaventura in libro octavo collationum capite tertio.

XXIX.

XXIX.
differtio di-
partita pro
obedientia
casa.

Sic ergo explicata vocis significatione per se satis
evidens est huiusmodi obedientiam sanctam & per-
fectam esse. Primum patet, quia in modo illo obe-
diendi nihil est mali, aut periculi, vt satis declaratum
est, quia semper supponitur materia honesta
cum sufficienti certitudine, quæ omne periculum
mali moralis excludit, siue illa certitudo ex re ipsa
oriatur, siue ex adiuncto precepto practice resul-
tet: ergo cum aliunde ibi interueniat motiuum, &
ratio obedientiæ illa sufficit, vt huiusmodi obe-
dientia sancta sit. Secundum autem, scilicet esse per-
fectam, optimis rationibus à B. Ignatio in dicta epi-
stola demonstratur. Summa est, quia in primis est
necessaria ad conuenientē gubernationē, vt videre
licet in obedientia politica, & economica, militari, &
quacunque alia. Nam si seruus, aut miles semper debe-
ret intelligere, & percipere rationes, & causas quas
mouent duces, aut dominum ad imperandum, dif-
ficile, ac moraliter impossibile redderetur omne
regimen. Accedit quod Praefectus saepe mouetur ad
praecipiendum rationibus altioribus & vniuersa-
lioribus, quas subditus, vel percipere non posset,
vel non expedit ipsum eas scire. Sicut etiam in adi-
ficijs, vel artefactis construendis, inferiores ministri
ab architectis mouentur & diriguntur, eisque obe-
dire necesse est, quamuis causam, & rationem, qua
mouetur, nō intelligant: alioqui vix posset humano
modo procedere opus. Deinde, quia per se notum
est concordiam quoad fieri possit, inter inferiorem
& praelatum in iudicijs, & voluntatius meliorem
esse, quia & per se amabilis est, & ad omne opus vti-
lis: ergo procuranda est per conformitatem subditi
ad superiorem, potius quam & conuersio: hæc enim
subordinatio est per se magis consentanea rationi,

XXXII.
Ob alio co
tra exempla
s. Ignatius
pro obedientia
causa.

Exempla a
lia ex Surio.

Item alia ex
Bened. Cap.
fano, &c.

XXXIII.
Baptiste su
propositio
exemplis.

contingat iudicium Superioris re ipsa falsum esse, subditus per ignorantiam inuincibilem excusabitur, & per virtutem obedientie merebitur.

Vna verò obiectio adhuc superest dissoluenda; quia B. Ignatius in dict. epist. imitatus Bonaventuram in stimulo diuini amoris p. 2. cap. 11. in tom. 2. opusculi. & alios Sanctos, exempla quædam nobis proponit huius obedientie, quæ nos imitari vult, cum tamen res seu opera in eis præcepta, si per se & ex obiecto spectentur, mala sint, & contra rationem. Huiusmodi est super aquas ingredi, vt de Mauro refert Gregorius lib. 2. Dialogo. cap. 7. lexnam capere, & ad superiorem deferre, ex vitis patrum. Hæc enim & similia, si ex obiecto spectentur, mala sunt, & contra quintum præceptum Decalogi, quia in eis vita manifesto periculo exponitur; quod si spe miraculi fiant, præsumptio quædam erit, siue Dei tentatio, cuiusmodi etiam fuisse videtur factum illud, quod de S. Theodora refert Simeon Metaphrastes apud Surium 11. die Septembris tom. 5. Illa enim cum sub viri specie inter monachos vitam ageret, à prælo missa est ad deferendam aquam ex lacu; cum euidenti vitæ periculo propter crocodilum in eo lacu degentem, & omnes eo accedentes dilanantem. Nec est admodum dissimile, quod de monacho Elstano idem Surius narrat 1. die Augusti tom. 4. Ille enim iussus ab Abbate manum mitti in bullientem aquam, vt eximo cacabi aliquid extraheret. In quibus omnibus exemplis constat, actiones illas per se spectatas temerarias esse, atque adeo per se illicitas, ac purè malas, vt Bernardus loquitur. Si ergo hæc nobis proponuntur tanquam exempla imitanda, obediendum nobis erit, etiam in rebus aperte illicitis.

Nec minus difficile est, quod S. Benedictus supra citatus ait obediendum esse, etiam quando constat rem præceptam esse impossibilem: quia tentare rem impossibilem, vel temerarium est, vel certe vanum & inutile, ac proinde illicitum. Qua ratione etiam inutilis apparet obedientia illa irrigandi per multum tempus lignum aridum, quam de Ioanne monacho supra retulimus ex Cassiano lib. 4. cap. 24. Cuius etiam Sancti meminit Augustinus lib. de cura pro mortuis agenda cap. 17. Et aliud simile exemplum refert Seuerus Sulpitius in Dialogo de Orientalibus monachis. Denique eiusdem difficultatis est, quod in vita S. Ioannis Damasceni refert Ioannes Patriarcha Hierosolymitanus apud Surium 6. die Maii tom. 3. illum videlicet missum fuisse à suo magistro, ad vendendas sportas duplo maiori pretio, quam par erat. Cuius imperio (dicitur ibi) minime aduersatus est. nec imperantis sermonem sibi dissimulatum, & explorandum putauit illud mortem vsque obediens. At constat præceptum illud fuisse de re clarè iniusta.

Respondendum, in his & similibus exemplis duo esse distinguenda, vnum est finis ab Spiritu sancto intentus; aliud est actio ipsa, seu materia, quæ præcipitur. Quando ergo hæc exempla nobis proponuntur, solum est vt per ea intelligamus quantum Deo placeat obedientie virtus, & simplicitas. Hic enim fuit finis ab Spiritu Sancto intentus, & ob eam causam ferè in omnibus adductis exemplis, non miraculo confirmauit. Nihilominus tamen non hæc nobis proponuntur vt imitanda quo ad omnes particulares circumstantias eorum, sed solum quoad perfectionem, & simplicitatem, iuxta communes, & ordinarias leges obedientie debitas. Constat enim aliquando Spiritum sanctum mouere homines iustos, vt supra communem, & ordinarium cursum virtutum, mirabilius operentur. Qui modus operandi in exemplum etiam nobis proponitur, non vt illum eundem modum operandi imitemur, sed vt illius admiratione mo-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

ti, saltem perfectionem virtutis assequi contemamus. Sic Samson, v. g. aut Apollonia proponitur vt exemplum fortitudinis, qui ex peculiari instinctu Spiritus sancti, sibi mortem intulerunt, non vt hoc totum imitemur, sed vt his exemplis mortem contemnere discamus. Ita ergo in prædictis obedientie exemplis, quædam sunt, quæ ex peculiari instinctu Spiritus sancti facta esse credendum est, tam ex parte prælatorum iubentium, quam subditorum obedientium, quæ sub ea ratione, non imitanda proponuntur, sed admiranda imitanda verò quoad perfectionem virtutis, quam talia facta indicant aut supponunt. Huiusmodi autem sunt omnia illa, in quibus euident vitæ periculum, aut aliud graue nocumentum imminere videbatur. Vnde quod Benedictus ait obediendum esse etiam in re impossibili, intelligendum est (loquendo de ordinario modo studiosè obediendi) quantum ad aggrediendam, & inchoandam actionem, in quo fuerit ipsa possibilis, neque antea desistendum, quam re ipsa probetur, non esse possibile ultra progredi, sine graui nocumento, aut sine temeritate. Maxime autem hoc habet locum, quando ipsa actio, quæ præcipitur, possibilis est, & non mala; finis autem, vel utilitas eius, est impossibilis: tunc enim sine culpa, imò cum magna perfectione obediri potest, quia tunc illa actio non est otiosa, quia deseruit ad exercitium humilitatis, & obedientie, etiam si ad proprium finem veluti materiale, vt sic dicam, inutilis sit, & huiusmodi esse posset irrigatio ligni aridi, etiam sine miraculi interuentu. Denique ferè eodem modo intelligi potest factum illud Ioannis Damasceni, & magistri eius, clarum est enim non fuisse ibi intentam iniquam venditionem, sed insignem Damasceni abiectionem, & mortificationem, quæ moraliter constabat fore sine alia iniuria, quia res erat adeo manifesta, vt nullus ex deceptione, aut ignorantia rem esset tanto pretio empturus: vel si quispiam illud offerret, spontanea voluntate, & in gratiam tanti viri illud fuisse oblatum, prout reuera accidit. Et hæc tenor de voto obedientie.

CAPVT XVI.

An promissio ingrediendi Societatem, quam scholastici approbati simul cum tribus votis substantialibus faciunt, sit verum votum eorum statui conueniens.

Supponenda est forma, quæ in hac Scholarium I. approbatorum incorporatione seruatur. Nam Membra duo postquam religiosus tria vota in Societate emittit, præsentia eam subdit; Et promitto eandem Societatem me ingressurum, pich. vt vitam in ea perpetuo degam, omnia intelligendo iuxta ipsius Societatis constitutiones. Vt ergo totam substantiam, & obligationem illius actionis explicemus, necessarium est in præsentia cap. declarare quænam sit, quamque necessaria hæc promissio & in sequenti, quem effectum, seu obligationem inducat. Ratio ergo dubitandi quoad priorem partem, sumi potest ex ipsa serie, ac forma vouendi, ac promittendi. Prius enim religiosus dicit; Voueo paupertatem, &c. & deinde subiungit; Et promitto eandem Societatem me ingressurum. Ergo ipsa varietas verborum ostendit hanc vltimam promissionem non esse verum votum, sed ad summum, simplicem promissionem, quæ religioni fit. Quæ differentia in aliis locis constitutionum obseruari potest. Nam in examine cap. 1. §. 10. dicitur; Post experimenta & probationes eadem tria vota simplicitatis, paupertatis, castitatis, obedientia, cum promissione ingrediendi Societatem, mittam. Idem ferè tenor verborum seruatur in cap. 7. eiusdem examinationis §. 1. & 4. p. c. 3. §. 3. At votis cum promissione de Societate.

V u

tat

ais ingressu emisit. Ac denique nullum in constitutionibus locum inuenies, in quo hæc promissio votum appelletur. Et confirmatur, nam alioqui status hic religiosus, quatuor votis simplicibus constitueretur, sicut status professorum constituitur quatuor votis solennibus quod nouum est, & præter doctrinam Gregorij XIII. in suis constitutionibus, *Quanto fructuosius, & Ascendens Domino*, in quibus sæpe repetit, hos scholares tria substantialia religionis vota emittere, & per hæc veros religiosos fieri; nullamque vnquam alterius quarti voti mentionem facit. Ex quo inferri videtur circa secundam partem questionis, tale votum necessarium non esse: imò nec simplicem promissionem, & consequenter neque esse conueniens, quia superfluum est addere vincula, vbi necessaria non sunt. Antecedens patet ex verbis Gregorij in dicta constitutione, *Ascendens Domino*. Quicumque ab soluto probationis biennio prædicta tria substantialia vota, etiam simplicia emisierint, si absque expressa licentia Societatis discedant, &c. ap. st. sic & excommunicamus, ex Apostolice Sedis decreto, penas incurramus, &c. Ergo ex vi illorum trium votorum, est talis religiosus sufficienter obligatus, & traditus Societati: ergo impertinens est alia promissio.

II.
Prima assertio bipartita
priori membro.

Nihilominus dicendum est breuiter, promissionem illam esse verum ac proprium votum à tribus primis distinctum. Hoc declaratum fuit in Congregatione generali canone 2. his verbis. *Promissio illa ingrediendi Societatem, quæ in formula votorum simplicium scholasticorum habetur, votum est p. o. liare à tribus aliis distinctum*. Quam declarationem veram esse ex ipsa formula vouendi, si contextus ipse attentè consideretur facile colligi potest. Sic enim habet: *Ego N. voueo coram sacratissima Virgine Maria, & Curia celesti vniuersa, diuinæ Maiestatis paupertatem, castitatem, & obedientiam in Societate Iesu: & promitto me in eam ingressurum, ut vitam in ea perpetuo degam*. In quibus aduerto tam verbum *voueo*, quam verbum *promitto*, cum illo termino *diuinæ Maiestatis* copulari: in omni enim promissione, quæ prudenter, & conuenienter fit, indicatur persona cui fit, alioqui incerta, & vaga, & consequenter ex ea parte nulla esset promissio, ibi autem nulla alia persona explicatur, cui hæc promissio fiat, nisi diuinæ Maiestatis: ergo sine dubio verbum *promissio* ad eandem refertur. Quod etiam in omni rigore copulatiua illa, *voueo diuinæ Maiestatis, & promitto*, requirit. Hoc ergo supposito, euidenter concluditur, illam promissionem esse verum votum, quia votum nihil aliud est, quam promissio Deo facta: sed illa promissio fit diuinæ Maiestati: ergo est verum votum.

III.

Quod autem sit distinctum à tribus primis, ex materia ipsa constat, res enim diuersa est, quæ per ipsum promittitur, ut per se satis constat. Intelligiturque melius aduertendo ex superius dictis nomē *Societatis* in eadem forma vouendi bis repetitum, non omnino idem significare: nam licet eadem Societas sit (ut ibidem etiam dicitur) in qua paupertas, castitas, & obedientia, vouentur, & cuius ingressus promittitur, non tamen secundum idem, quia illa vota sunt in toto corpore Societatis absolute sumpto: promittitur autem ingressus in eandem, secundum vltiorem partem seu gradum eius, ut si quis existens intra domum, in primis receptaculis eius promitteret, & ibi manere & interius ingredi: essent enim illæ promissiones diuersæ. Ita ergo suo modo in præfati per tria vota quis obligatur ad ea seruanda intra Societatem, possetque in ea obligatione persistere, ac perseuerare sine obligatione vltius progrediendi: est ergo votum plane distinctum, quoad ingrediendum Societate obligatur: ergo est hoc votum distinctum, & separabile ab aliis.

IV. Hinc secundò dicitur votum hoc, & per se con-

ueniens esse, & utile, atque in hoc sensu necessarium, quod vocatur ad melius esse. Probat, nam in primis illud votum probatum est ab Ecclesia cum cæteris per Bullas Pontificias, & specialiter in Bulla 2. Pauli III. Est igitur tale votum per se honestum, & ac conueniens, & ratione patet, quia est de meliori bono, quod ostenditur, quia alias verum votum non esset, tum etiam, quia, ut dicitur in declaratione 5. p. cap. 4. §. 4. lit. F. promissio ingrediendi Societatem, est de votis professorum solennibus: aut coadiutorum formatorum. Votum autem simplex, de voto solenni faciendū, aut de alio voto quacunque ratione perfectiori, aut strictiori per se conueniens est & de meliori bono: ergo.

Vnde obiter colligo primò, quāvis gradus scholarium in Societate verum religiosum constituat, nihilominus quemcumque vltiorem gradum esse simpliciter meliorem & perfectiorem, alioqui non rectè fieret votum transeundi ab vno ad ceteros. Et de gradu quidem professorum id per se clarum est: quia & includit plura vota, & grauiora, inducitque multo plures, & graues obligationes. De gradu autem coadiutorum formatorum id etiam patet, quia excepto voto speciali obedientiæ ad Pontificem, circa missiones reliqua omnia vota in illo sunt, & effectus paupertatis sunt in eo gradu maiores, quā in gradu scholarium, licet in aliis duobus votis sit æqualitas. Est etiam in eo statu maior quædam vnio cum religione, ratione cuius, & statim, absolute loquendo, est firmiter, & stabilior, & religiosus ipse, quasi ex officio magis obligatur ad onera religionis sustinenda. Rectè ergo fit illa promissio de illo ingressu, tanquam de meliori bono: & ex hac parte etiam habet veram rationem voti. Vnde etiam patet, quod licet illud non sit propriè votum religionis, quia iam supponit religiosum statum, est tamen quasi votum maioris perfectionis in eodem statu religionis, sicut auctores communiter dicunt votum à religioso factum transeundi ad arctiorem religionem non esse propriè votum religionis ingenerare, sed tantum quoad speciem, & modum religionis. Sic ergo proportionē seruata hoc votum in præfati intelligendum est.

Atque ex his facile patet necessitas, seu vtilitas huius voti. Est enim considerandum scholarum Societatis ita constitui in statu religionis, per tria vota substantialia, ut tamen non omnino constituantur extra viam, seu in termino religiosi status, ut hinc dicitur: & ideo quamuis vltra ordinem nouitiorum sint, non tamen sunt omnino extra probationem, & experimentum. Hæc enim duo respectu diuisionum non sunt repugnantia. Ob hanc ergo causam, quamuis per tria vota substantialia fiant hi scholares verè ac propriè religiosi, & constituantur in statu: nihilominus necessarium est, ut voueant transire ad vltiorem gradum, quia ad illum tendunt, & in illo sunt maximè necessarij religioni, cui non satis esset consultum, si illi permanere volentes in assumpto statu, nolent vltius progredi prout in rigore, sine peccato facere possent, nisi hoc specialiter promitterent. Et quamuis præceptum obedientiæ potuisset sufficere si alias declaratum esset, hanc esse materiam obedientiæ, tamen suauiter, & meliori modo hæc obligatio inducitur per propriam promissionem Deo factam voluntariè implamet assumptione talis status, prout in Societate nunc fit.

Tandem hinc facile satisfit primæ rationi dubitandi in principio: & redditur optima ratio, ob quam Gregorius XIII. in confirmatione allegatus cum tractat de vero, ac proprio statu religiosi, solum commemorat tria vota scholarum, solum.

substantialia: quia reuera illa tantum sunt, quæ talem statum constituunt, & de facto constituunt, etiam si aliud votum, seu promissio eis non adiungeretur, quia hæc duo, scilicet esse in tali gradu, & ad ulteriorem tendere, distincta sunt, & separabilia, & illud prius est, quod constituit proprium statum religiosum: nam hoc posterius potius respicit futurum, quam statum præsentem. Est ergo, hoc quartum votum annexum & adiunctum illi statui ex peculiari Societatis constitutione, non verò formaliter constitutum illius status: & ideo non oportuit de illo fieri mentionem vbi de sola substantia illius status, & de votis, ac traditione actuali, quibus illa constat, sermo est. Sicut etiam cum de gradu professorum in eisdem constitutionibus Gregorij agitur, solum fit mentio quatuor votorum solennium: quia per illa in tali statu formaliter constituntur, quantum præter illa, emittant vota suæ professioni quasi annexa. Fortasse etiam ob hanc causam (vt aliis locis ex constitut. & examine in eodem. argumentum adductis respondeamus) in formula vouendi, & in constitutionibus distincto verbo *promittendi* hoc votum proponitur, & declaratur, vt indicetur, non pertinere intrinsecè ad præsentem traditionem, & statum, qui per illam constituitur, sed esse meram promissionem de futuro, Deo tamen factam, ac proinde non exclusam à ratione voti, quantum ea voce non nominetur. Denique ad alteram partem, iam declarata est huius voti utilitas, cui nihil obstat, quod ex vi trium votorum apostata sit, qui talem religionem deserit, quia aliud est perseuerare in statu assumpto, aliud ad ulteriorem gradum transire, ad illud prius sufficienter obligant tria vota, & illi obligationi contrarium est apostatis vitium: ad hoc autem posterius, non obligant illa vota per se spectata, neque esset apostata, qui perseuerans in statu & gradu assumpto nollet ulteriorem assumere, merito ergo additur nouum vinculum, quo hæc inducatur obligatio.

C A P V T XVII.

Quos effectus habeat dicta promissio ingrediendi Societatem.

I. Responsio ad præsentem questionem ex præcedentis decisione videtur manifesta: explicatum enim à nobis est, quid sit ingredi Societatem, respectu illius, qui intra illam, & in aliquo gradu eius, tanquam verus & proprius religiosus iam existit: omne autem votum ad id obligat, de quo fit: ergo hoc etiam obligabit ad prædictum ingressum, & talis obligatio prædicti voti effectus est. Declarare verò necesse est eius materiam, seu quid facere teneatur, qui tale votum emittit, vt illud exequatur, & suæ obligationi satisfaciatur. Nam qui emittit votum religionis potissimum solet obligari ad petendum & procurandum illum statum, & si aliquis religiosus vouit transire ad arctiorem religionem, similiter subit obligationem procurandi habitum eius. At in præsentis scholares Societatis tantum abest vt obligentur ad procurandum ulteriorem gradum in Societate, vt potius illis vitio detur, vel imperfectioni si de re quicquam loquantur, vel desiderium ad aliquem ulteriorem gradum ostendant. Nam in constitutionibus ipsis Societatis hoc ipsum prohiberi videtur: in Examine cap. 6. §. 5. & 6. & cap. 8. in principio, & 5. p. c. 4. §. 5. vbi sic dicitur, *Postquam aliquis in corpus Societatis cooptatus fuerit in aliquo gradu, ad alium progredi curare non debet, sed in suo persistere, & obsequio Dei, & gloria, sese impendere ac Superiori, qui scilicet Christi Domini nostri vices gerit, curam aliorum omnium relinquere.* Deinde oportet Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

exponere, quando hoc votum obliget, & cur in eo aliqua determinatio temporis addita non sit, ne incerta, & lubrica sit eius obligatio.

Prior pars declarata est in prædicta Congregatione 5. decreto 5. & canone 2. editionis anni 1616. vbi post verba superius citata subiungitur, *quo (scilicet voto) quis se obligat ad acceptandum gradum professorum, vel coadiutorum formatorum, prout Præposito ad maius Dei obsequium fore videbitur.* Quæ declaratio sumpta est ex cap. 7. Examinis §. 1. vbi sic dicitur. *Sic autem intelligendus est huiusmodi ingressus, vt professionem, vel votum coadiutorum formatorum, si Societas eos admittere vult, emittant, & idem ferè habetur p. 5. Constitutionum cap. 4. lit. E.* Atque ex hac declaratione constat hoc votum non obligare, ad procurandum villo modo huiusmodi ingressum, nec ad diligentiam aliquam in hunc finem adhibendam: Quia in ipsamet forma emittendi tale votum statim additur; *Omnia intelligendo iuxta ipsius Societatis constitutiones.* Sed in constitutionibus Societatis nulla alia obligatio declaratur, nisi acceptandi hunc ingressum, quando iniunctus fuerit: ergo non amplius votum obligat: quia actus agentium non operatur ultra intentionem eorum, & intentio vouentis in præsentem non extenditur ultra constitutiones. Ratio etiam facile reddi potest, quia supposito statu & instituto talis religionis ipsamet viuendi ratio, & quasi ius ipsum postulat, vt debito tempore inuitentur hi religiosi ad ulteriorem gradum sibi proportionatum: & hoc ipsum ex officio pertinet ad Prælatos, qui curam gerunt communis boni totius religionis, & ideo neque oportuit, nec fuit conueniens per votum obligari ad procurandum, sed solum ad acceptandum.

Et in hoc cernitur clara differentia inter hoc votum, & alia ad religionem pertinentia. Nam qui absolute vouet religionem, virtute vouet petere, & procurare illum statum, quia moraliter nullus est alius modus obtinendi illum, esset enim vanum expectare, vt à religione ipsa inuitetur. Idemque omnino est in religioso laxioris ordinis, qui vouet transire ad arctiorem: quia sunt corpora omnino distincta & sub diuersis regulis, & capitibus, seu Prælatibus, quorum curæ, & prouidentia ille transitus non subest, nec secundum aliquam regulam postulat, sed solum ex voto priuato, quod non est secundum regulam, licet non sit contra illam, sed ultra illam. In præsentem autem vna est religio, vnum caput, vna regula, secundum quam votum fit, & ideo ad illius obseruationem, nihil aliud à vouente postulat, nisi vt acceptet, quod iniunctum fuerit: nec maior obligatio fuisset conueniens, aut voto accommodata. Quia votum esse debet de meliori bono, in tali autem religione supposita institutione, ac prouidentia eius, melius est hanc curam & sollicitudinē Superioribus relinquere, & paratum esse ad exequendum, quod iniunxerit, quam de suo gradu, & statu sollicitum esse, & illum petere, vel procurare. Et hanc ob causam in citatis constitutionibus hoc consilium tanquam aptius ad humilitatem, obedientiam, & internam pacem conseruandam, quæ bona magna ex parte impediri possent, si licentia illa concederetur, & multo magis, si titulo obligationis voti vestiretur.

Adnotandum tamen est, quamuis nemo teneatur ex voto hunc ingressum ad ulteriorem gradum procurare, non tamen simpliciter prohiberi, quia nec per se malum est, & aliquando potest esse conueniens, si debito modo fiat, quod etiam obseruatum est in Declarationibus prædictarum constitutionum. Nam in cap. 8. Examinis lit. A. additur, *Cum tamen aliquid constanter sese offerret, quod ad maiorem Dei gloriam fore iudicaret, post orationem simpliciter Superiori proponere poterunt, ipsius iudicio omnino rem committentes.*

Vu 2

Itaque

II.

Dicta promissio non obligat ad procurandam implationem.

Idem constat ex forma vouendi.

Item in ratione.

III.

Discrimen huius promissionis ab aliis.

IV.

Aliquando potest implatio procurari.

Itaque religiose ac debito modo, quae ad executionem huius voti pertinet proponere, seu in memoriam reducere, praesertim ubi ex accidenti, vel aliquo casu probabiliter praesumi potest oblivionem, vel incogitantiam aliquam intercessisse, non vetatur, etiam si obligatorium non sit. Ut autem hoc optimo modo, & sine ulla suspitione alicuius humani affectus fiat, in eo casu non est determinatus gradus postulandus, sed solum generatim & indefinitè particularem determinationem arbitrio Superioris relinquendo. Vnde fit hoc solum habere locum in his, qui nondum in aliquo ex ultimis gradibus, est constitutus: nam in eo tantum habet locum praedictum votum, & solum etiam in eo dicta indifferentia, & animi preparatio postulat: nam qui iam est in aliquo termino, nullo modo cogitare debet de transitu ad alium, neque vnumquam aliquid de eare proponere, quoniam si Superior interdum id praecipiat acceptandum sit, ut statim dicam.

V.
Quaestio
enim
circa decla-
rationem da-
tam in n. 2.
Non proce-
dit de coadi-
utoribus
tempor., sed
scholast.

Dubitari enim potest circa praedictam declarationem, an qui hoc votum emisit, teneatur acceptare determinatum gradum à Superiore prefixum, vel solum quem ipsa elegerit: ita ut si ad ipsum non admittatur, alium acceptare non obligetur. Quod dubium non habet locum in coadiutoribus temporalibus, qui etiam hoc votum ingrediendi Societatem emittunt; tamen in eis obligatio determinata est ad gradum coadiutorum formatorum, quia iuxta institutum, ad alium non admittuntur, & ideo certum est eos ex hoc voto obligari ad illi acceptandum, & ita procedit decretum 39. Congregationis 7. At verò in scholasticis est difficultas, quia ipsi solum vovunt ingredi Societatem; possunt autem ingredi vel ad gradum professorum, vel coadiutorum formatum: ergo non obligantur ad vnum illorum graduum determinatè: ergo satisfaciunt suae obligationi, admittendo vnum gradum, & non alium. Nihilominus dicendum est ex vi huius voti obligari ad acceptandum gradum à Superiore praescriptum, & ita declaratum est in can. 15. 7. Congreg. generalis, & videri potest decretum 32. eiusdem Congregationis. Ratio à priori sumitur ex ipsa forma viuendi, iuxta constitutiones. Cum enim in ipsis constitutionibus statuatur electionem huius gradus, seu status non debere esse ipsius privati religioni, sed religionis, manifestum est, eum qui vovet ingredi Societatem, obligare se ad acceptandum gradum, non quem ipse elegerit, sed ad quem fuerit assumptus. Confirmatur à similibus; nam qui vovet ingredi religionem absolutè, & indefinitè, si in vna non recipiatur, tenetur ingredi aliam, si admittatur; nec satisfacit obligationi talis voti eligendo vnam determinatam religionem, & nolendo ingredi aliam, si in illam recipiatur; quia in obiecto illius voti indefinitè plus includitur, quam vna determinata religio, scilicet plures disiunctive, in quarum vnaquaque potest votum sufficienter impleri, sed ita est in praesenti, nam promissio indefinitè sit ingrediendi Societatem: ergo ubi ingressus ille indefinitus est, & habet varios modos possibiles secundum regulam, qui in vno non admittitur, tenetur alium acceptare, si offeratur.

VI.

Sed dicere potest quis, licet verba videantur indifferentia, se tamen non intendisse vovere nisi determinatum ingressum ad gradum professorum, & ideo non obligari ad acceptandum alium, ut in exemplo adducto, licet quis exterius promittat ingredi religionem absolutè, si interius solum intendat se obligare tali religioni, non amplius obligatur. Respondetur, moraliter loquendo falsum esse quod assumitur, & nihil prodesse. Nam qui vovet aliquid secundum regulam, tenetur se conformare regulæ, & ad illam suam intentionem referre: ergo

diversa intentio, quae postea fingitur, nec praesumitur, nec credenda est: & quoniam admittatur, non excusat. Nam vel habuit aliquis talem intentionem, bona fide putans illam esse intentionem regulæ; & sic error est privatus, qui non excludit intentionem se obligandi secundum regulam. Vel intentionem illam habuit mala fide, nolens se obligare iuxta vim suorum verborum, nec iuxta intentionem religionis, sed suo arbitrio; & in hoc facit religioni iniuriam, teneturque postea intentionem mutare, & parere religioni. Sic etiam (ut hoc obiter adnotemus) secularis, qui vovet ingredi Societatem, tenetur ad hunc ingressum absolutè & simpliciter, iuxta modum, & institutum talis religionis: nec satisfacit suo voto, si nollet ingredi nisi sub determinata conditione, quod ad talem gradum, vel ad professionem tali tempore admittetur: quia votum illud generalius, & indifferentius est, & fieri censetur in eo sensu, in quo moraliter impleri potest, iuxta institutum talis religionis. Nihilominus tamen si expressa intentio voventis fuisset, non se obligare ad ingressum, nisi sub ea conditione, reuera non contraheret maiorem obligationem: si quidem omnino libere, & sine ulla pacto cum religione promissit, & non secundum regulam, sed prout voluit in praesenti autem determinatur ad certum modum vovendi, & promittendi secundum regulam.

Dices, ergo scholaris in Societate approbatus, postea solum admittatur ad gradum coadiutorum temporalium, tenebitur illum acceptare, ut in eo non possit formetur, & ibi semper maneat. Consequens dictum videtur, quia nullus, qui in scholarem approbatum admittitur, videtur habere animum se ad hoc obligandi, neque in constitutionibus invenitur explicata talis obligatio, nec sufficienter indicata. Vnde in praedicto decreto 2. quinta Congregationis solum dicitur teneri scholares ad acceptandum gradum professorum, vel coadiutorum formatum: ubi iuxta subiectam materiam, soli coadiutores spirituales intelligi videntur. Etiam clarius colligitur ex Examine, c. 7. ubi explicatur, absolutis studiis professionem, aut vota coadiutorum, prout Societas voluerit, emittendam esse: constat autem absolutis studiis non esse emittenda vota coadiutorum temporalium.

In hoc loqui possumus, vel de absoluta obligatione ex vi voti, vel de maiori perfectione ex veteri iam regulæ. Loquendo posteriori modo, certe existimo teneri vnumquemque ad acceptandum hunc vel illud gradum. Primum quidem, quia in Examine c. 7. 11. dicitur, Omnes qui recipiuntur in Societate debent quantum est ex parte ingredi indifferentes, ut in quocunque gradu esset arbitrio Superioris constituantur. Hec autem indifferentia non fidei, seu verbis tantum, sed verè, & ex animo postulat, ut latius in c. 8. explicatur. Et in c. 8. specialiter explicatur, indifferentiam hanc esse ad praedictam mutationem, ut hic dicam, extendendam esse: ac proinde includi videtur in ipsa assumptione gradus scholaris, vel coadiutoris approbati respectu cuiusvisque ulterioris gradus cuius fuerit secundum constitutiones capax: ergo ex vi regulæ & instituti tenetur quis semper esse in ea preparatione animi. Eo vel maxime, quod illa non est mutatio in ipso statu, seu gradu religionis, quantum ad vinculum, sed solum quantum ad ministerium, seu occupationem: nam quoad vinculum idem omnino est scholaris approbatus, & coadiutoris temporalis etiam approbatus, & nondum formati: & similiter idem omnino est vinculum coadiutorum, tam spiritualium, quam temporalium: solum ergo in actionibus est quàm temporalium: solum ergo in actionibus est discrimen. At verò quantum ad actiones, & regulas, & perfectio obedientiae postulat, ut acceptet alia, & perfectio ministerii, etiam relicto alio aliori, vel

vel honorabiliori: ergo cum in casu proposito nihil aliud fiat, tenetur quis saltē ex vi regulę perfectionis illum acceptare.

IX.
*Responsio
ad loquendo
ex vi voti.*
In alio verò puncto de præcisa obligatione voti magis dubia mihi res est, velimque potius declarari ab his, qui potestatem habent, quam meum iudicium proferre: magis tamen in eam partem propensum sum per se loquendo, & exclusis accidentariis excusationibus, votum hoc totam hanc materiam, & obligationem comprehendere. Quia rationes numeri præcedunt hoc videntur concludere, cum hoc votum ita fiat, ut secundum constitutiones intelligendum sit. Et explicatur in hunc modum, quia si superior Societatis velit scholarem ab studiis amovere, & temporalibus ministeriis applicare, ut in eo statu perpetuo maneat, in rigore videtur habere potestatem: & causa subesse potest, si iudicet ita expedire, vel ad spirituales salutem talis personę, vel ad commune bonum religionis, vel fortasse etiam aliquando in iustam penam: ergo si id rigorosē præcipiat, tenetur subditus obedire: nec potest tuta conscientia retrocedere ob eam causam, aut ita se gerere resistendo, ut tandem dimittatur: ergo eadem ratione si præcipiat ingredi Societatem in gradu temporalium coadiutorum obligabitur. Illationes videntur clarę. Antecedens autem probatur, quia à principio recipiuntur omnes sub illa indifferentia, ut dictum est in numero præcedenti, & postea vouent simpliciter obedientiam secundum constitutiones: ergo præceptum illud non excidit materiam talium votorum. Dices, ergo similiter ex vi sue regulę, siue voti tenebitur admissus in coadiutorem temporalem acceptare gradum scholasticum si ei assignetur: quod est contra superius dicta in n. 5. est tamen maior ratio, quia admissio temporalium esse solet ad determinatum gradum, non sic scholasticorum.

X.
*Temporarius
Respondit.*
Quamvis autem hoc in rigore speculatio verum videatur, vix potest moraliter venire in usum, nisi quando fortasse res à principio est dubia, & persona sub illa expressa, & specificā conditione recipitur, & sub eadem studiis applicatur, ut experimento consistere possit quid expediat: tunc enim res est manifesta. Extra hunc verò casum moraliter non potest ea necessitas accidere: & ita non est in usu, quia reuera est res humano modo difficilis, & potest semper alio suauiori modo componi, & ideo quidquid sit de absoluta potestate, ex vi voti iuxta primæuam institutionem constitutionum: usus, & consuetudo moderata esse videtur hanc obligationem, ut solum intelligatur esse intra gradus eiusdem ordinis, quando à principio aliud in particulari non declaratur.

XI.
*Quæstio
culæ circa
eandem de-
clarationem
in n. 2.*
Hinc verò facile expeditur illa dubitatio: an hæc obligatio extendatur non solum ad transitum à gradu scholasticum, ad alium vltiorem, verum etiam ad mutationem inter ipsos vltimos gradus, responderetur enim à gradu professorum non posse fieri mutationem ad gradum coadiutorum: quia hoc non esset vltius ingredi, sed retrocedere. Et quidem quatuor vota solennia semel emissā, nec minui possunt, nec fieri simplicia. Manifestum ergo est hanc mutationem non cadere sub tale votum: at verò è contrario coadiutor spiritualis potest ad professionem solennem admitti: quamvis enim raro fiat, sit tamen, & nullo iure Societatis prohibitum est, imo aliquando posse expedire, innuatur p. 5. Constit. c. 4. lit. F. Et meritò, quia successu temporis potest, vel ipse homo magis proficere in literis, & spiritu, vel talentum, & capacitas eius experimento magis cognosci, & iudicari utilis Societati in illo vltiori gradu: ergo conuenienter potest id fieri: consequenter igitur probabile censo habere tunc locum obligationem huius

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

voti: ita ut teneatur quis acceptare gradum professorum.

Dices, iam ille impleuit priorem promissionem ingrediendi Societatem; nempe quando vota coadiutorum emisit, iam ergo illa obligatio extincta fuit; per vota autem coadiutorum spiritualium non obligatur ad vltiorem ingressum, nec de hoc fit vlla promissio, aut mentio: ergo nullo titulo durat talis obligatio. Respondetur primam promissionem ita fuisse impletam, ut tamen non videatur extincta, quamvis moraliter, quasi extincta habeatur, quia regulariter hic transitus non conceditur, multoque minus rigorosē exigitur, aut præcipitur: nihilominus tamen semper videtur manere hoc ius apud superiorem, quia subditus absolute promittit ingredi Societatem in quocunque gradu superior vellet: ergo sicut à principio teneretur emitte professionem solennem, si ad illam immediate fuisset admissus, ita etiam postea: nam alius gradus interpositus non abstrahit ius superioris, neque adequatē (ut sic dicam) expleuit obligationem, sed solum quandiu aliquid maius non exigitur: & ideo quando promissio illa ingrediendi Societatem exponitur de acceptando gradu, quem superior designauerit, non ita intelligitur, ut designato vno, non possit superior vltiorem, si expedierit, designare, & exigere: hæc enim limitatio, nec rationabilis apparet, neque in illa declaratione insinuat: quæ melius intelligitur absolute, de ingressu ad quemcunque gradum. Est ergo hæc resolutio probabilis, ac potestati religionis fauorabilior, quamvis opposita non difficilē defendi queat, per formaturā in Societate extingui omnem obligationem transiendi ad professionem: aut à professione trium votorum ad professionem quatuor.

Tandem dubitari potest, quid necessarium sit, ut quis teneatur in conscientia acceptare, & quomodo in hoc possit grauiter peccare: interrogari enim potest, an ad hoc necessarium sit, ut superior id præcipiat in virtute obedientiæ, & quidem videri posset hoc ita esse, quia regula generalis est, ordinationem superioris non inducere rigorosam obligationem in conscientia, præsertim grauem, nisi sub illa forma, vel alia æquivalente proponatur. Vfus etiam videtur hoc confirmare, quia multi alias timorati, sine scrupulo peccati (quidquid sit de imperfectione) resistunt huiusmodi ordinationi. Nihilominus censo in primis non esse necessarium proprium obedientiæ præceptum. Probatur, quia hoc votum distinctum est à voto obedientiæ: ergo potest per se obligare, sine interuentu obligationis voti obedientiæ. Imò ad hoc maxime fieri videtur: nam illo secluso dubium fortasse esse posset, an emitte noua vota, sit materia prioris voti obedientiæ: ergo seclusa hac quæstione, & præcepto illius voti, potest exigi alterius promissionis obseruantia. Ut autem illa promissio obligationem suam inducat, necesse est, ut superior, nō solum facultatem præbeat, sed etiam exigat à subdito, ut suam promissionem impleat.

Dupliciter enim potest scholaris inuitari ad vltiorem gradum: vno modo per modum gratiæ, ut sic dicam, ex voluntate superioris non absoluta, sed conditionata: quia nimirum hoc ei conceditur, tanquam fauor religionis, in quo moraliter loquendo est subintellecta conditio, si velit illum acceptare, quia gratia non confertur in inuitum: & tunc in rigore non obligatur ex voto ad acceptandum. Et ita possunt excusari à culpa graui, qui recusant aliquem gradum sibi oblatum. Alio verò modo potest alicui iniungi ut gradum aliquem acceptet, exigendo ab illo voti sui obligationem: quod tunc fit, quando cunque superior, ex definita voluntate,

Vu 3 & quali

XII.
Obligatio.

Diluitur.

XIII.
*Quæstio
culæ circa
eandem de-
clarationem
nem.*

Resoluitur.

XIV.
*Quando cen-
satur scho-
laris tene-
re aut non te-
nere ad ac-
ceptandum
gradum.*

& quasi decreto illum iniunxerit, etiam si obedientiæ præceptum non imponat. Hæc enim duo longè diversa sunt. Vt si quis voueat dare alicui elemosynam, quoties ille voluerit, ac petierit, si solum petat ostendendo simplicem quandam affectum, & quod libenter illam accipiet, nõdum obligabit votum; quia nondum est satis impleta cõditio. At verò si definitè & ex efficaci voluntate petat volens impleri, quod Deo promissum est, iam tunc urgebit obligatio voti, non quia petens imponat præceptum, sed quia implet conditionem, qua posita votum obligat. Ita ergo est in proposito; nam acceptatio requirit oblationem, seu donationem ex parte alterius, & in rigore dicitur habitudinem ad oblationem perfectam, quæ ex absoluta voluntate procedit. Et ita expresse statutum est in 7. Congr. decret. 32. cuius hæc sunt verba. *Censui Cõgregatio, omnes vi 4. voti in Cõgregatione 5. explicati, tenent superiori certum gradum imponens obedire, ita tamen ut rationes provinciales, ac patri nostro, consuetudo Societatis more, proponere possint, quas scripto censuit proponendas: verum superiori illi examinatis in scientia persistenti, & certum gradum absolute statuente, licet non addat obedientiæ præceptum, tenent tamen quemque obedire, imperatumque gradum suscipere, ut si non fuerit obsecutus, censendus sit in malo statu esse, atque à sacramentorum usu, & administratione excludendus.* Ita enim similes promissiones moraliter & iuxta communem usum intelliguntur. Dices, qui absolute promittit ingredi, videtur obligari quoties ianua ei aperitur, & ingressus permittitur, etiam si non cogatur, neque ab alio efficaciter moueatur, nam satis ab ipsa promissione mouetur. Respondetur non esse dubium, quin promissio ingrediendi possit in hoc sensu fieri, ut patet in voto ingrediendi religionem, vel ingrediendi Ecclesiam ad orandum: tamen in præsentem hoc votum non est ita absolutum, tum quia fit cum ordine ad voluntatem superioris, ac proinde rectè explicatur de voluntate absoluta, &

perfecta: tum etiam quia fit secundum constitutiones, ex quibus solum habemus obligari ad acceptandum eo modo, quo dictum est.

Vltimè ex dictis satis responsum est ad alteram partem dubitationis in principio propositam, quædo sc. obliget hoc votum, & cur in eo determinatio tēporis addita non fuerit. Ideo. n. addita nõ est, quia neque in Bullis Pontificiis, neque in constitutionibus huius religionis certum temporis spatium definitum est ad huiusmodi ingressum. Cur autem hoc tempus definitum non fuerit, dicemus l. 6. a principio, agentes de gradibus professorum. Obligat ergo hoc votum, ut dictum est, cum primum conditio in eo inclusa impletur, scilicet, quod superior, qui potestatem habet, huiusmodi ingressum postulet efficaci voluntate, vel etiam dici potest obligare quando Societas exigit ius suum: nam licet hæc promissio sit votum Deo factum, tamen per illud aliquod ius acquiritur ipsi Societati, ratione cuius & ratione etiam iurisdictionis, quam habet in subditum, potest non solum obligare, sed etiam cogere ad hoc votum implendum in eo gradu, quem Societas designauerit. Hæc verò obligatio ita intelligenda est ut ergere pro tali tempore, seu statim ac voluntas superioris intimatur, ut tamen moraliter id intelligendum sit, nam semper datur locus semel, aut iterum recurrendi ad eundem superiorem, & proponendi si quid occurrerit: nam hoc significatur in constitutionibus citatis, & expresse habetur in 7. Congr. sup. cit. Et hæc est etiam intentio Præpositi, ut sua vis ratio providentiæ & consuetudo interpretata fuit. Tutus autem in conscientia non solum ille non est, qui absolute resistit (ut dicta Cõgreg. satis expressit) sed etiam ille, qui adeo resistit, ut moraliter cogat superiorem, ad voluntatem vel mutandam, vel suspendendam, ne fortasse subditum maiori periculo exponat.

*Instantia
remouetur.*

